

AUTOBIOGRAFIE VAN
THOMAS SHEPARD
MET ZIJN DAGBOEK 1640-1641

Zijn leven en arbeid als predikant en schrijver

Samengesteld Willem Westerbeke

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2017

INHOUD

DEEL 1

Voorwoord

A. Puritanisme in Amerika

B. 'AUTOBIOGRAFIE T. SHEPARD, MIJN GEBOORTE & LEVEN'

AUTOBIOGRAFIE eerste deel, vertaald uit het Engels

1605 Geboren in Fossecut, bij Towcester.

1609 Zijn moeder sterft. Zijn vader hertrouwt later.

1616 Vader William Shepard sterft.

1619 Naar Emmanuel College in Cambridge. Studeert er tot 1627.

1624 Door de Heere stilgezet.

1627 Aangesteld als deacon.

Assistent-onderwijzer aan de Grammar School in Earls Colne (Essex).

Hij wordt kort hierna ook lecturer (hulpprediker) en gaat voor in erediensten.

Vestigt zich in Buttercrumbe, bij York.

Vervolg van zijn AUTOBIOGRAFIE, tweede deel, vertaald uit het Engels

Vervolg van zijn autobiografie, 2^e deel, beschreven door B. Florijn

1. 16 december 1630 opgeroepen voor Bisschop Laud

2. Toelichting, vervolging door Laud

3. Huwelijk met Margareth Touthville

4. De eerste poging om naar Nieuw-Engeland te gaan

5. Vertrek naar Heddon

6. Voorbereiding voor de overtocht

7. Geboorte Thomas Jr.

8. Overtocht

9. Predikant te Newtown-Cambridge

10. Het sterven van Margareth Touthville, echtgenote van Mr. Shepard

11. De Antinomianse crisis

12. Vriendschap met Richard Mather 1596 - 1669

13. Tweede huwelijk, met Johanna Hooker; oktober 1637 - 1646

14. Een doodgeboren kind en sterven van Roger Harlakenden

15. Ziekte Mr. Shepard

16. Huwelijk met Johanna Hooker

17. Hongersnood en roeping naar Matabesech

18. Het Havard College in verval en herstel

19. Studiefonds voor de studenten

20. Ambtelijk toezicht over de kerken, bijgestaan door de Overheid

22. Geboorte Samuël Shepard

23. Geboorte van Johannes Shepard en sterven van Johanna Hooker, 1646

24. Brief van Mr. Ball predikant te Whitmore, Engeland

25. Mr. Shepard en de kerkorde in de gemeenten, 1648

26. Mr. Shepard en de zending onder de Indianen

27. Toekomstverwachting

- 28. 'In het Huis Mijns Vaders zijn vele woningen'
- 29. Testament
- 30. De Geschriften van Thomas Shepard

Bijlagen

- 1. John Eliot, ca 1604 – 21-5-1690
- 2. Mr. Jonathan Mitchel, de opvolger van Mr. Thomas Shepard. 1624-1668
- 3. Voorwoord van Increase Mather in *Een leidsman tot Christus* van Salomon Stoddard
- 4. Jac. Koelman over Shepard en de ware zielsvernedering
- 5. Discussie en conclusie over de diepte van vernedering

DEEL II

DAGBOEK THOMAS SHEPARD, 1640-1641

OVERDENKINGEN en GEESTELIJKE BEVINDINGEN

1640-1641

door

de Weleerw. heer THOMAS SHEPARD, M.A.

van Emmanuel College, Cambridge, Engeland,

later Bedienaar der Kerk van Cambridge, in Nieuw-Engeland (Amerika)

Met een voorrede door

den WelEerw. Heer David Brainerd

en een inleiding door

Ds. J. R. Anderson

Predikant van Knox's Free Church, Glasgow

Vertaald door
C. B. van Woerden - Zeist

VOORWOORD

Geachte lezer

Deze digitale Nederlandse levensbeschrijving van Thomas Shepard is samengesteld uit diverse bronnen.

De voornaamste bron is: *Live of Thomas Shepard* door John A. Albro; uitgave 1853.

Albro schrijft aan de hand van 2 voorname documenten van Shepard:

1. Zijn autobiografie, levensbeschrijving.
2. Zijn Diary, een dagboek gedateerd van november 1640 tot eind december 1641.

Verder maakt Albro gebruik van een groot aantal historische documenten.

Shepards autobiografie is een beknopt overzicht van zijn jeugd, zijn bekering en enkele lotgevallen in zijn eerste ambtelijk werk, tot aan de vervolging door bisschop Laud. Daarna wordt Shepard zeer beknopt en fragmentarisch in zijn beschrijving. Hij eindigde bij de dood van zijn 2e vrouw Johanna Hooker.

In deze nieuwe digitale uitgave is Shepards autobiografie vanuit het Engels zo letterlijk mogelijk, - maar voor correctie vatbaar - overgenomen. Deze periode loopt tot aan zijn voornemen om naar nieuw Engeland te gaan, ca 1634/1635.

Daarna moest ik de toevlucht nemen tot de levensbeschrijving van Shepard die verzorgd werd door A. Albro met veel nuttige toelichtingen voorzien. Deze is dus in het Engels beschreven.

Omdat de vertaling moeilijk is heb ik gebruik gemaakt van het boek van B. Florijn. *Thomas Shepard. Zijn leven, tijd, vrienden en werk*; uitgave 1982.

Maar hier doet zich een probleem voor. De vertaling van heer B. Florijn is wel correct, maar ze is erg geselecteerd. En wat erger is, ze is doorspekt met eigen gevoelens, toevoegingen en een groot aantal veronderstellingen. De heer B.J. Van Vreeswijk heeft in *Criterion*, een recensie geschreven over Florijn's vertaalwerk. Hij schrijft onder meer: 'Eigenlijk staat het hele boek in de spreektaal; voor de gewone lezer soms een kwelling. De bijvoeglijke naamwoorden, vergrotende en overtreffende trap doen wat bombastisch aan. De steeds weer terugkerende nadere verduidelijkingen werken op den duur verhullend', enzovoort.

Dienstknechten van Jezus Christus die zo eenvoudig en nederig waren in hun leven en woorden mogen we niet zo behandelen. Daarbij komt ook, dat Florijn geen bronnen vermeld dan alleen: *Wij lezen*, enzovoort.

Vandaar dat ik zo min mogelijk van zijn vertaling gebruik heb gemaakt. Echter een aantal historische beschrijvingen van Florijn waren onmisbaar om een goed overzicht te krijgen van Shepards leven. De letterlijke citaten van Shepard zijn zoveel mogelijk tussen '...' geplaatst.

Omdat aan mijn werk ook veel fouten kleven, zijn regelmatig bronnen aangetoond waarvan iedereen gebruik kan maken als dit mogelijk is.

De Diary van Shepard bevat persoonlijke aantekeningen uit zijn leven als christen, als vader en als predikant. De uitgave dateert van circa 1920-1930 en is vertaald door heer C.B. Van Woerden. Deze uitgave is zeer correct vertaald, zonder opsmuk. Iemand die deze ontboezemingen van Shepard voor het eerst las, zei verwonderd: Is

dat nu Shepard? Als iemand Shepard wil kennen in zijn dagelijks leven als arme zondaar in de weg van evangelische heiligmaking, moet hij deze Diary lezen.

De preken en verhandelingen van Shepard hebben een eigen stijl. Sommigen vinden deze wat ruw en kortaf. Dat was ook zijn persoonlijke aard, zoals hij zelf schrijft dat hij vóór zijn bekering bruto was.

De inhoud van zijn werken is Gode verheerlijkend. Hij legt altijd de nadruk op de ware vernedering voorafgaand aan het geloof in Christus. Hoe dieper de ziel vernederd wordt voor de Heilige en aanbiddelijke Majesteit, hoe meer Christus, Die de diepste vernedering heeft doorstaan, verheerlijkt wordt. Zo worden we een echte navolger van Christus.

Christus sprak over het tarwegraan wat sterven moet, wil het vrucht dragen, in het vooruitzicht van Zijn aanstaande lijden en dood. Een onuitsprekelijke en ontzagwekkende gedachte. Hoe diep werd Zijn edele ziel daaronder vernederd! Hij bad: *Vader, verlos Mij uit deze ure. Vader verheerlijk Uw Naam.* Joh. 12: 27, 28. Hier geeft de aanbiddelijke Borg aan Zijn volgelingen van alle tijden een voorbeeld. Ze moeten, liever gezegd, ze mógen met Hem in de dood, in de diepste vernedering, om ook met Hem op te staan.

De ervaring hiervan kan niet goed onder woorden gebracht worden. Sommigen hebben dit minstens zo diepgaand ondervonden als Shepard. De uitwendige diepgaande verzoeken en beproevingen in lichaam en ziel, in het politiek-, maatschappelijk- en kerkelijk leven, nu niet meegerekend.

Daarom is het onbegrijpelijk dat er aanmerkingen gemaakt worden op deze buitengewone nuttige gangen in het geestelijk leven die Shepard beschrijft. Shepard heeft dit met de zalige openbaringen zelf ondervonden en heeft aan zijn toehoorders bemerkt dat ze dit ook nodig hebben, ieder in trap en mate, met meer of minder gevoel zo de Heere het bepaalt.

Er is trouwens, in het algemeen genomen geen verschil onder de theologen dat er voorbereiding noodzakelijk is. Want van nature is niemand begerig naar de oprechte kennis en vereniging met de Zoon van God. Er is wel een verschil over diepte en de duur van deze vernedering. Ook hebben we in acht te nemen de vrijheid en soevereiniteit van God, dat Christus in het leven van sommigen onverwacht de deur binnenstapt, wat eveneens leidt tot diepe verootmoediging. Denk maar Zacheüs.

In een gemeente van 10 of 100 kinderen van God zijn ook 10 of 100 verschillende personen, karakters, legeringen, gevoelens en ervaringen in het geestelijke leven. Al deze levende stenen liggen op één Fundament Jezus Christus en Die gekruist. Ze drinken ook uit één Bron des Levens.

De onderlinge twisten over de manier die de Heere gebruikt tot bekering en verdere leiding, komen meestal voort uit vleeselijke gezindheid. In 1 Korinthe 3 vers 1 tot 9 geeft Paulus kostbare lessen aan eigenzinnige en hoogmoedige christenen in de gemeente. Paulus waarschuwt niet alleen tegen het verachten van medegelovigen maar ook van het kleineren van hun gaven en talenten.

Hij wijst ook op de grote verscheidenheid van de werking van Gods Geest. Paulus gaat hiermee verder in 2 Korinthe 13 vers 4-7.

"Er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest. En er is verscheidenheid der bedieningen en het is dezelfde Heere. En er is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God, Die alles in allen werkt. Maar aan een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is." Daarna somt Paulus een groot aantal gaven en ambtelijke talenten op en besluit in vers 11: "Doch deze dingen

alle werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil."

In vers 14-20 waarschuwt hij tegen geestelijke minderwaardigheid tegenover elkaar. In vers 21 en vervolgens waarschuwt hij tegen de tegenovergestelde kwaal: geestelijke of kerkelijke hoogmoed. En hij trekt de conclusie in vers 27: "Gijlieden zijt het lichaam van Christus en leden in het bijzonder. En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen ten tweede profeten", enzovoort.

De Geest zet bij sommigen de bazuin aan de mond om de vloek van de wet te verkondigen, leidende tot boete, berouw en diepe vernedering. Een ander krijgt de Evangelie fluit om de weergaloze schoonheid en dierbaarheid van Christus uit te galmen in Wie de Vader eeuwig Zijn vermaak heeft. Weinigen bezitten beide.

Sommigen huppelen en springen als een hert naar de ark des Verbonds. Anderen kruipen als een slak en komen veilig binnen.

Sommigen mogen varen op een koopvaardijship naar de Schone Haven. Anderen roeien zo hard ze kunnen in een slank roeibootje waar steeds water binnenlekt.

Paulus benadrukt het sterven aan de wet en het leven naar de zalige regel van het eeuwig Evangelie. Jakobus zegt, dat ons geloof zonder de werken dood is.

Ze bewonderen allen en waarderen de grote trouwe Christus, de Leidsman van zulke ongeregelde, stoute kinderen. En toch zijn ze de Bruid van Christus. Christus en Zijn Bruid mogen op goede grond zeggen, door de Heilige Geest: *Abba, lieve Vader*.

De trouwe Verbodsgod van Zijn duurgekochte gemeente, zegene deze uitgave van Shepards leven, tot bekering, tot verdieping van het geestelijk leven, tot groei in de kennis van Christus en tot meerdere eenheid van het droevig verdeelde Sion in ons land en wereldwijd. *Kom, ja kom Heere Jezus!*

Middelburg, 7 augustus 2017

Willem Westerbeke

A. Puritanisme in Amerika

Het was een opmerkelijk zegel dat de Massachusetts Bay Colony in gebruik had ten behoeve van de officiële stukken. De afbeelding stelde een Indiaan voor met boven zijn hoofd in een banderol de tekst: *Come over and help us.* (Hand. 16:9). 1

Daarmee werd vanaf het begin van de Puriteinse vestigingen in New England aandacht gevraagd voor zending onder de indianen, hoewel dit voor het overgrote deel van de pioniers niet of nauwelijks een motief was voor hun vertrek naar Amerika. Wel typeert de voorstelling de wijze waarop de kolonisten zeker in de eerste decennia de oorspronkelijke bewoners tegemoet traden. Naderhand diende dit zegel de Corporation for Promoting the Gospel in New England (Maatschappij tot verbreiding van het Evangelie in New England), ongetwijfeld minstens zo toepasselijk.

Vanaf het ontstaan van de eerste koloniën in Amerika was hun godsdienstige diversiteit groot. De oostkust van Amerika viel in de loop van de zeventiende eeuw eigenlijk uiteen in drie karakteristieke delen: de Southern Colonies, de Middle Colonies en de New England Colonies.

Op het moment dat de eerste Puriteinen in het noorden landden, was de Engelse staatskerk al gevestigd in enkele zuidelijke kustgebieden en als Established Church aanwezig in Virginia (sinds 1607). Ook Rooms-katholieken, die in het anglicaanse Engeland niet getolereerd werden, vonden in deze streken een nieuw vaderland (Maryland, 1632). Dit waren kroonkolonies: gebieden die onder rechtstreeks gezag van de Engelse koning stonden.

Een andere geloofsrichting, die in een van de Middle Colonies de gelegenheid kreeg om een eigen kolonie te stichten nadat dit gebied in Engelse handen was overgegaan, was die van de Quakers. Onder leiding van William Penn (1644-1718) stichtten zij Pennsylvanië (1682).

Het gebied ten noorden van de Middle Colonies werd gewoonlijk aangeduid met New England. Dat was het domein van de Puriteinen. Daartoe behoorde in de eerste plaats de kolonie Massachusetts. Naast Rhode Island, met een dissidente oorsprong, koloniseerden de congregationalistische Puriteinen vanuit Massachusetts rond 1635 ook Connecticut en New Haven (sinds 1662 behorend tot Connecticut), en nadien Maine (1652) en New Hampshire (1679).

Het zijn deze Puriteinen die het gezicht van het vroege Amerikaanse Puritanisme in hoge mate bepalen. Hier probeerden zij hun opvattingen in praktijk te brengen. Daar hadden zij de gelegenheid voor doordat het Koninklijke charter dat hun het recht gaf zich in dit gebied te vestigen, hun tevens een vergaande vorm van zelfbestuur toestond. Vanaf het begin waren deze koloniën dus als het ware Protectoraten waarover de kroon weinig bestuurlijke zeggenschap had, maar die wel recht hadden op haar bescherming. 3

New England: Pilgrim Fathers en Great Migration

De Pilgrim Fathers landden in 1620 in het huidige Massachusetts, hoewel het reisdoel Virginia was. Deze Puriteinen, met een separatistische achtergrond, hadden onder de regering van Jacobus I Engeland verlaten en waren naar de Republiek uitgeweken. Aanvankelijk verbleven ze in Amsterdam, maar vanaf 1609 leefden zij samen in een eigen gemeente te Leiden, onder leiding van John Robinson.

In 1620 nam een deel van de gemeente afscheid van dominee Robinson, die in de Republiek achterbleef. Onder leiding van mannen als John Carver (±1575-1621) en William Bradford aanvaardde men de overtocht. 4

Geheel in de lijn van de Puriteinse traditie sloot men bij aankomst van het schip Mayflower - in de tegenwoordigheid van God en van elkaar - een *covenant* tot stichting van een civill body politick. (een nederzetting met eigen bestuur).

De tegenslagen die deze emigranten in hun kolonie New Plymouth te verduren hadden, waren groot. In de eerste winter stierf ongeveer de helft van hen. Het aantal kolonisten in New Plymouth en omgeving bleef gering. Rond 1630 waren dat er zo'n 2.500. De betekenis van de Plymouth Plantation bleef klein.⁵

Al spoedig werd zij overvleugeld door de Puriteinse nederzettingen die ontstonden als gevolg van de nieuwe vervolgingen die in Engeland onder Karel I en aartsbisschop Laud losbarstten. Tijdens deze Great Migration, die aanhield tot de Puriteinse revolutie in de jaren veertig, nam het aantal Puriteinse immigranten in de Amerikaanse koloniën sterk toe: gedurende de jaren tussen 1630 en 1640 weken twintigduizend Engelse Puriteinen uit naar New England.⁶

Een van de meest vooraanstaande leiders van de eerste oversteek - zeventien schepen met ongeveer 1.000 mensen - was John Winthrop (1588-1649). Het zijn dan niet langer Puriteinen met een min of meer separatistische achtergrond, maar overwegend kerkelijke Puriteinen, congregationalisten als Thomas Hooker, John Cotton (arriveerde in 1633) en Thomas Shepard (1605-1649; arriveerde in 1635).

Alle drie hadden ze hun opleiding genoten aan de universiteit van Cambridge, het intellectuele centrum van het Engelse Puritanisme. Deze grote stroom ging echter aan New Plymouth voorbij. Hij richtte zich op het iets noordelijker gelegen Boston, van waaruit de kolonie Massachusetts ontstond.

In 1691 gingen ook de nederzettingen van de eerste Puriteinen, behorende tot de traditie van de Pilgrim Fathers, daarin op. In de Great Migration speelde de Massachusetts Bay Company een belangrijke rol. Deze compagnie, die gedomineerd werd door Puriteinen uit East Anglia, verkreeg op 4 maart 1629 een koninklijk charter dat haar toestond Massachusetts te koloniseren.

In tegenstelling tot de Puriteinse migranten die tijdens de regeringsperiode van Jacobus I naar Ierland trokken, ontvingen de Puriteinen die naar Amerika emigreerden wel de garantie dat zij daar vrij zouden zijn om God overeenkomstig hun overtuiging te dienen. Bovendien garandeerde het charter hun een hoge mate van zelfbestuur, mits hun besluiten niet strijdig waren met de Engelse wetgeving. Daarmee verkreeg de kolonie dus geen politieke onafhankelijkheid, want de Engelse koning was haar soeverein. Aartsbisschop Laud trachtte dan ook door middel van de Comission for Regulating Plantations de positie van de Anglicaanse kerk ook overzee veilig te stellen. De Bishops War voorkwam echter ten slotte een vaste greep van het Engelse moederland op haar Amerikaanse bezittingen.⁷

2. De inrichting van de nieuwe samenleving

Welke motieven hadden de emigranten om het ongewisse avontuur tegemoet te gaan? John Winthrop somt er een aantal op.⁸

Allereerst noemt hij godsdienstige beweegredenen. Door zich in Amerika te vestigen brengt men het evangelie ook in die delen van de wereld, zodat de volheid der heidenen dichterbij gebracht wordt en er tegelijk een bolwerk tegen het rijk van de antichrist wordt gevormd. Bovendien merkt hij op dat de kerken in Europa in verval geraakt zijn en dat Gods toorn te verwachten is. Voor zijn kerk blijft slechts de mogelijkheid om te vluchten in de wildernis. Wat is er beter voor een oprecht christen dan zijn krachten wijden aan de opbouw van deze jonge kerk?

Naast deze godsdienstige motieven noemt hij ook het bederf van het onderwijs en een aantal sociaal-economische (overbevolking in Engeland, overvloed in Amerika). Thomas Hooker zegt het als volgt: "God begint Zijn Noachs, die geprofeteerd en voorzeggd hebben dat de ondergang nabij is, in te schepen; en God maakt ons duidelijk dat New England het toevluchtsoord is voor Zijn Noachs en Zijn Loths, een rots en schuilplaats voor Zijn rechtvaardigen om daar heen te vluchten; en zij die gekweld werden met het zien van het goddeloze leven van de mensen in dit verdorven land, zullen daar veilig zijn.⁹

Zoals de eerdere Puriteinen van de Plymouth Plantation deden, spreekt ook Winthrop in termen van verbondsluiting. Parallellen en zelfs gelijkstelling van de nieuwe Puriteinse kolonie met het oudtestamentische Israël vormen een vast onderdeel van het zelfbeeld van de Puriteinse emigranten. De kolonie moest een stad op een berg zijn, met als kloppend hart de gemeenschap der heiligen.

1-4. Enige literatuur over dit gebied:

Eekhof, *De Hervormde Kerk in Noord-Amerika, 1624-1664*; Tanis, *Dutch Calvinistic Piëtisme in the Middle Colonies*, 42-49; Tanis, *Reformed Pietism in Colonial America*. 34-73; Balmer, *A Perfect Babel of Confusion*.

5. Voor een overzicht van de Plymouth Plantation, zie Bremer, *The Puritan Experiment*, 32-38. Over de betekenis van deze kolonie, zie Van Schelven, *Het Calvinisme gedurende zijn bloeitijd II*, 312-317. De opvatting die hij hier verwoordt, treffen we ook aan in recente wetenschappelijke literatuur over het begin van het Amerikaanse puritanisme. De tekst van het *covenant* in Vaughan, *The Puritan Tradition in America*, 48v.

6. Dit aantal genoemd in Palmer en Colton, *A History of the Modern World*, 175. Vaughan, *a.w.*, 63, noemt voor de vijftien jaren tot 1643 (de Puriteinse revolutie in Engeland) het aantal van 50.000; *ibidem* over de *Winthrop-fleet*, 139. *Geschiedenis van het puritanisme* 97

7. De tekst van het charter en de beslissing dat de leiding van de volksplanting in de kolonie zelf zou zetelen in Vaughan, *a.w.*, 54-59.

8. Opgenomen in Vaughan, *a.w.*, 26-35. Vgl. hierover ook Foster, *The Long Argument*, 109-114. *Puritanisme in Amerika* 98

9. *Het Puritanisme: geschiedenis, theologie en invloed* / W. van 't Spijker, R. Bisschop, W.J. op 't Hof. 's-Gravenhage, Boekencentrum, 2001. 414 p.

A. Puritanisme in Amerika

B. AUTOBIOGRAFIE.

T. MIJN GEBOORTE & LEVEN. S.¹

In het jaar van Christus 1605 op 5 november, heette de dag van het Buskruitverraad, op hetzelfde uur van de dag waarin het Parlement door de priesters van de paus opgeblazen zou moeten zijn, werd ik geboren. Waardoor mijn vader mij de naam Thomas gaf, omdat hij zei, 'dat ik nauwelijks kon geloven dat zo'n boosheid door mannen tegen zo'n religieus en goed Parlement geprobeerd kon worden'.²

De naam van mijn vader was William Shepard, geboren in een kleine arme stad in Northamptonshire genaamd Fossecut in de buurt van Towcester. Hij was in dienst van de heer Bland, een winkelier, getrouwd met een van zijn dochters, bij wie hij veel kinderen heeft gewonnen; 3 zonen, John, William & Thomas; en 6 dochters; An, Margaret, Mary, Elizabeth, Hestor, Sarah; van allen is alleen over John, Thomas, Anna & Margaret. Ze woont nog steeds in de stad waar ik geboren ben, nl. Towcester in Northamptonshire, 6 kilometer verwijderd van de stad Northampton in het Oude Engeland.

Ik herinner mijn vader goed en heb een beetje herinnering aan mijn moeder. Mijn vader was een wijze verstandige man, de vredesmaker van de plaats, en naar zijn laatste einde, veel gezegend van God in zijn boedel en in zijn ziel. Omdat er geen goed bediening in de stad was, besloot hij om te gaan en te leven in Banbury in Oxfordshire, onder een levende bediening. Waarvoor hij een huis kocht.

Mijn moeder was een vrouw die dikwijls in het geweten was getroffen, soms zelfs tot verbijstering van de geest, maar werd weer lieflijk hersteld voordat ze stierf. Ik was de jongste en zij droeg me bovenal grote liefde toe en deed veel gebeden voor mij; Maar ze stierf toen ik ongeveer 4 jaar oud was.

Mijn vader leefde verder en trouwde met een tweede vrouw die nu in dezelfde stad woont, bij wie hij 2 kinderen, Samuel en Elizabeth kreeg. Hij stierf toen ik ongeveer 10 jaar oud was. Maar terwijl mijn vader en moeder leefden, en ik ongeveer 3 jaar oud was in de stad Towcester, is de pest uitgebroken die veel van de familie van mijn vader wegnam, zowel zussen als bedienden. Ik was de jongste en meest geliefde van mijn moeder.

De dag nadat de pest uitgebroken was, moest ik verder leven met mijn oude grootvader en grootmoeder in Fossecut, een meest blinde stad en gebied. Ik leefde daar ook heel goed maar erg onwetend. Daar heb ik de ganzen en andere zulke landwerken in de gaten moeten houden, en werd al die tijd veel van hen verwaarloosd. Daarna werd ik door hen naar Drop gestuurd, een aangrenzend kleine, doch blinde stad, naar mijn oom gestuurd, waar ik het meer naar mijn zin inhoud had en leerde zingen en sport zoals kinderen in die gebieden doen. Ook dansen bij hun Whitson Ales. Tot de pest was opgehouden en mijn lieve moeder gestorven was; die niet van de pest was gestorven, maar van een andere kwaal.

Thuis gekomen bij mijn zusje An getrouwd met meneer Farmer. Mijn zus Margaret had me erg lief, die later met de leerjongen van mijn vader was getrouwd; namelijk meneer Mapler.

¹ Op deze manier plaatst Shepard de titel boven zijn diary

² Merkwaardige zinspeling op Thomas die niet kon geloven.

Mijn vader trouwde weer met een andere vrouw die me het verschil deed zien tussen mijn eigen moeder en een stiefmoeder. Ze leek niet van me te houden, maar heeft mijn vader tegen mij opgezet. Het kan zijn dat het ook rechtvaardig was voor mijn kinderjaren. En na geruime tijd daar gewoond, heeft mijn vader me naar school gestuurd naar een Welch-man, de heer Rico, die de vrije school in de stad Towcester hield. Maar hij was kwaadaardig en wreed en wilde niet met mij van doen hebben. Zo werd ik ontmoedigd; en ik verloor geheel en al het verlangen van leren. Ik herinner me, dat ik veel liever in de gelegenheid wilde zijn om varkens of dieren te houden, in plaats van naar school te gaan en te leren. Maar mijn vader werd bezocht met ziekte. Hij had wat koude gevat, gebruikte pillen, en hij had een week de hik, samen met zijn ziekte.

In welke tijd herinner ik dat ik heel sterk en hartelijk voor het leven van mijn vader bad en maakte een verbond, als God hem beter zou maken, om Hem te dienen, wetende dat ik alleen overbleef als hij weg was. Toch nam de Heere weg door de dood, en ik bleef vaderloos en moederloos achter, toen ik ongeveer 10 jaar oud was. Ik werd toegewezen aan mijn stiefmoeder om opgevoed te worden, die daarom mijn portie kreeg, wat 100 pond was die mijn vader me naliet.

Maar ze verwaarloosde mijn opleiding heel erg. Mijn broer John, mijn enige broer die nog in leven is, wilde me uit haar handen halen en me bij hem hebben. Hij zou me opvoeden voor het gebruik van mijn portie; wat hem uiteindelijk werd toegekend. En zo leefde ik hier bij mijn oudste broer, die veel liefde voor mij heeft getoond en aan wie ik veel verschuldigd ben. God maakte hem voor mij als een vader en moeder.

Het gebeurde dat de wrede schoolmeester stierf en er kwam een andere in zijn plaats, om ook een predikant te zijn in de stad; die in die tijd een voornaamste prediker was.³ Hij werd heilig geacht, maar daarna werd hij een grote afvallige en vijand van alle gerechtigheid. Ik vrees nog steeds dat hij de onvergeeflijke zonde heeft gepleegd.

Toch viel het zo door Gods goede voorziening, dat deze man heeft in mijn hart een liefde en verlangen van tot leren heeft gewekt, en daarom vertelde ik mijn vrienden dat ik een wetenschapper wilde worden. Zo heeft de Heere mij gezegend in mijn studies en gaf me een beetje kennis van de Latijnse en Griekse talen, maar er bleef veel onbekend in beide. Maar ik was leerzaam omdat ik ambitieus was om te leren en een geleerde wilde zijn, omdat ik geen notitie van de preek kon nemen.

Ik herinner me dat ik er van was en de Heere ernstig bad dat Hij mij zou helpen om preken te noteren. En ik zie de oorzaak van het wonder van de voorzienigheid van de Heere daarin; want zodra ik had gebeden (naar mijn beste manier) hiervoor, was ik op dit moment de volgende sabbat in staat om notities te maken; wat ik de voorgaande sabbat helemaal niet kon doen.

Zo bleef ik door tot ik ongeveer 15 jaar oud was, en was toen rijp voor de universiteit. En het heeft de Heere behaagd om het in het hart van mijn broer te leggen om te zorgen, dat er een plaats voor mij werd bereid. Dat was op deze manier: de heer Cockerille, collega van Emanuel College in Cambridge, was een man van Northamptonshire en ging naar het land van Northampton. Hij stuurde om mij; en op grond van zijn onderzoek van mij, heeft hij mijn broer aangemoedigd had om me naar Cambridge te sturen.⁴ En zo kwam daar. En hoewel ik heel rauw en jong was, had het God toch behaagd om de harten van anderen te openen om me een pension in het College toe te kennen. Zo werd de heer Daniel Cockerill mijn mentor.

19. ³ William Cluer, afgestudeerde van Emmanuel College in Cambridge, werd hoofd van de school op 23 september 1617.

⁴ Universiteit gesticht door Koningin Elisabeth, 1584

Maar ik bewonder hier en ik hoop de Heere voor altijd in de hemel te danken, dat de Heere mij zo genadig verzorgd heeft. Want ik heb vaak gedacht aan welke een boosaardig boel ik was overgelaten, als de Heere mij had gelaten in die profane, onkundige stad Towcester waar ik geboren was. Dat de Heere mij uit dat zinkende Sodom zou rukken, die het minst in mijn vaders huis was, verlaten van vader en moeder, maar dat de Heere mij daarvandaan met zo'n zachte hand zou halen.

De eerste twee jaar die ik doorgebracht heb in Cambridge was in het bestuderen maar in verwaarlozen van God en persoonlijk gebed, dat ik soms had gedaan. En ik heb de Heere helemaal niet in het oog gehad, tenzij op sommige ogenblikken.

De derde jaar, waarin ik Sofist was, begon ik dwaas en trots te zijn, om mezelf in de openbare scholen te laten zien, om een disputeerder te zijn over dingen waarvan ik nu zie, dat ik het helemaal niet wist; maar alleen erover heb gepraat.

Tegen het einde van dit jaar, toen ik het meest vuil was, is de Heere mij begonnen te roepen naar de gemeenschap van Zijn genade, nadat ik dicht bij de poort van de dood was geweest door de kinderpokken.

Dit geschiedde op deze manier.

1. Ik herinner me dat ik veel goede genegenheden (maar blind en onbuigzaam) vaak in mij had gekregen sinds mijn vaders ziekte doordat de Geest van God met mij worstelde. En daarom zou ik in het geheim bidden.

Toen ik in Cambridge was, hoorde ik de oude dr. Laurence Chaderton (1536-1640) de Master van het College. Het eerste jaar dat ik daar was om hem te horen op een sacramentdag, was mijn hart veel ontroerd. Maar ik heb me weer losgemaakt van de Heere, en een half jaar nadat ik Mr. Dickinson naar gewoonte in de kapel hoorde over deze woorden: "Ik zal het niet vernietigen om der tienens wil", Gen. 19. En dan werd ik zeer aangedaan, maar ik schudde dit ook af. Ik viel van God af naar slecht en laag gezelschap, naar wellust en trots en spelen, en bowling (kegelen) en drinken.

Maar de Heere heeft me niet verlaten. Er was een godvruchtig scholier die met mij wandelde, en begon te discussiëren over de ellende van elk mens die buiten Christus is. Dat wil zeggen dat alles wat zij doen is zonde. Dit heeft me veel beïnvloed.

En op een andere tijd, toen ik in Godzalig gezelschap verkeerde, hoorde ik hen spreken over de toorn van God en de verschrikking ervan, en hoe ondraaglijk het was, dat zij door vuur voorstelden, hoe ondraaglijk de pijn daarvoor was voor een tijd. Wat zou dan de eeuwigheid zijn? Dit heeft me weer ontwaken, en ik begon opnieuw te bidden.

Maar dan door een los gezelschap kwam ik om te disputeren in de scholen, en ging ik meedoen met slechte scholieren van andere collega's; en ik was ik bang van God. En viel opnieuw om met hen te drinken, en ik dronk zoveel op die dag dat ik me als dood dronk.

Op een zaterdagavond had ik zo erg gedronken op een kamer van een wetenschapper van op Basset van Christ's College dat ik moest weggedragen worden van de plaats waar ik verbleef. Ik wist niet waar ik terecht kwam totdat ik laat op die sabbat wakker werd en ziek was van mijn beestachtige (lichaams)houding.⁵

1. ⁵ In zijn diary staat carnage, = slachting, bloedbad; maar in zijn levensbeschrijving door Adams staat carriage = (lichaams)houding, gedrag, rijtuig, etc. In zijn slotbeschouwing zegt Shepard. "Ik was zo hoogmoedig geworden dat ik om hunnentwil eenmaal of tweemaal stomdronken was en ik een tijdlang in onnatuurlijke onreinheid leefde die ik liever niet opnoem, maar ook in het najagen van

En toen ik wakker werd, ging ik van hem in schaamte en verwarring weg en ging naar de velden en bracht de Sabbat door, liggend verborgen in de korenvelden. Waar de Heere, Die mij in het midden van mijn zonde rechtvaardig kon afsnijden, mij bezocht met veel verdriet van hart en ontsteltenis in mijn ziel voor deze en andere mijner zonden, waarover ik toen de reden en vrije tijd had om die te bedenken.

En nu, als ik het ergste was, begon Hij het beste voor mij te zijn, en maakte me vastbesloten om een gewoonte te maken van dagelijkse meditatie over het kwaad van de zonde en mijn eigen wegen te gaan. Toen had ik nog niet verkregen een ware zelfkennis, noch gezien de verborgen kwaden van mijn hart.

2. De Heere stuurde derhalve Dr. John Preston tot meester van de Universteit, en Mr. Stone en anderen, waarnemende zijn prediking die het meest geestelijk en uitstekend waren. Ik begon te luisteren naar wat hij zei.

De eerste preek die hij predikte was Romeinen 12:2. *Wordt veranderd door de vernieuwd in uw geest.* In de opening die punten, namelijk de verandering van hart in een Christen. De Heere heeft mijn oren zo doorboord, dat ik begreep wat hij sprak. De geheimen van mijn ziel werden voor mij geopend, de geveinsdheid van al mijn goede dingen, die ik dacht dat ik in mij had. Alsof iemand hem vertelde van alles wat ik ooit heb gedaan, van alle kronkels en bedrog van mijn hart. Zodat ik dacht dat hij de meest doorzoekende prediker ter wereld was. En ik begon hem veel lief te hebben en God te danken. Ik zag mijn gestalte en mijn hypocritische daden en geheime zonden en hoezeer ik een hard hart had en niets mij zou kunnen raken.

3. Ik heb me daarom steeds meer toegelegd, namelijk vanaf 3 mei 1624, op dit werk van dagelijkse meditatie. Soms elke ochtend, maar voortdurend elke avond, voor het avondeten. Mijn hoofdmeditatie ging over het kwaad van de zonde, de verschrikkingen van Gods toorn, de dag van de dood, de schoonheid van Christus, de bedrieglijkheid van het hart. En vooral vond ik dit mijn ellende, de zonde was niet mijn grootste boosheid, het bleef nog in me werken. Toen kwamen in mijn hart verschrikkingen van God en de dood als stromen vuur.

Maar dit herinner ik, ik ben nooit uitgegaan om te mediteren in de velden, of ik ondervond dat de Heere mij toonde een beetje van mijzelf of van Hemzelf, of de ijdelheid van de wereld die ik nooit eerder heb gezien. Daarom heb ik een klein boekje in de velden meegenomen en schreef wat God mij deed, omdat ik zou ze vergeten. Zo heeft de Heere mij aangemoedigd, en ik ben veel gegroeid.

Maar in mijn eigen waarneming heb ik mijn atheïsme gezien. Ik heb gevraagd of er een God was, mijn ongeloof of Christus de Messias was, of de Schriften Gods woord waren of niet.

Ik voelde in me allerlei verleidingen voor allerlei religies zonder te weten wat ik zou moeten kiezen. Of dat het onderwijs wat ik geloofde me niet waarlijk een gelovige maakte? Indien ik was onderwezen in het Pausdom, zou ik geen twijfel hebben, maar zeker overtuigd zijn, dat het Pausdom de waarheid is of dat het Turks geloof de waarheid is.

Eindelijk hoorde ik van Grindleton, en ik onderzocht of die glorieuze staat van Perfectionisme misschien de waarheid is, óf, hetgeen de oude heer Rogers in zijn verhandelingen over *de praktijk van het Christendom*, het boek dat eerst op mijn hart

zedeloosheid en smerigheid met iedereen die mij wel aanstond. Toch werd ik nog weerhouden van het begaan van de volledige zonde van ontucht, die sommigen van mijn beste vrienden tot hun schrik en schaamte bedreven.

werkte, waarheid was. En of deze mannen niet alle wettige mannen waren, en hun boeken eveneens.

Maar de Heere heeft mij uiteindelijk van hen verlost. In de overweging na vele gebeden, meditatie en plichten, liet de Heere me 3 wonden in mijn ziel zien.

1. Ik kon de zonde niet als mijn grootste boosheid voelen.
 2. Ik zou niets kunnen doen, maar ik heb mezelf erin gezocht en daarin opgesloten, en hoewel ik een prediker wilde zijn, was het toch eigen eer dat ik ook zocht. Als een vijandig ellende in het gebruik van Gods geschenken die ik wilde hebben.
 3. Ik voelde een diepte van atheïsme en ongeloof in de belangrijkste zaken van de redding, en of de Schrift Gods woord was. Deze dingen hebben me zeer beroerd.
- In de conclusie hiervan heeft mij tot dusver zó ontroerd, dat ik de Schriften niet kon lezen of horen lezen zonder geheime en helse godslastering lezen, alles in twijfel roepend, ja, ook al Christus' wonderen

Onderstaand volgt een brief waarin hij schrijft over zijn atheïstische verzoeken. De vertaling in het Nederlands luidt: *Uitgelezen gevallen opgelost*. Antwoord aan een vriend in Engeland. Uitgegeven met een preek over 2 Korinthe 6 vers 1. Titel: Der heiligen kleinood.

... In de derde plaats wenst u, ***dat ik zal mededelen, hoe ik zelf van mijn atheïstische gedachten genezen ben en of zij zachtjesaan verdwenen, of verstandelijk overwonnen zijn.***

Ik antwoord:

1. Dat zij langzamerhand verdwenen, toen ik aan de hogeschool met onvruchtbaar en levenloos gezelschap omging.
2. De Heere deed mij weer ontwaken en gaf mij te kennen, dat ik op mijn hoede moest zijn, dat niet een oude wonde weer openging. Ik bevond, dat kracht van rede gewoonlijk mijn verstand overtuigde, dat er een God was, maar ik bevond dit volkomen ongenoegzaam, om er mijn wil van te overtuigen, behalve bij vlagen, wanneer, naar mijn gedachte, de Geest Gods Zijn werking deed gevoelen in de chaos van die afschuwelijke gedachten. Dit zal dan ook, naar mijn gedachte, blijken waarheid te zijn.
3. Ik kermde onder de dienstbaarheid van die ongelovige gedachten, opziende en zuchtende tot de Heere, of, indien Hij was, zoals Zijn werken en Woord Hem verklaarden te zijn, het Hem mocht behagen Zich bij Zijn Eigen licht te openbaren en mijn hart door Zijn Eigen Geest te overreden, dat Hij wezenlijk bestond. Wanneer Hij dat wilde doen, zou ik het de grootste goedertierenheid achten, welk Hij mij ooit had betoond. Na smartelijke en hevige moeilijkheden waardoor ik er bijna toe gebracht was, een einde aan mijn zondig leven te maken en mijn eigen beul te zijn, kwam de Heere tussenbeide en gaf mij in benauwdheid des geestes, evenals Hanna toen zij om een kind bad, Hem om licht te bidden te midden van zo grote duisternis. In die tijd openbaarde Hij zich, betuigde Hij Zijn liefde, stilte Hij het woeden van al die gedachten en deed Hij ze in grote mate wijken, zodat ik, hoewel ik tevoren de Schrift niet kon lezen zonder godslasterlijke gedachten, er nu een heerlijkheid, majesteit, verborgenheid en diepte in zag, welke mij volkomen overreedden en welk licht, - ik wens dit, aangezien u er mij toe roept, tot verheerlijking van Zijn vrije genade te zeggen, - nog niet geheel is weggenomen. Terwijl tot op deze dag mijn begeerte is, nauw met Hem te wandelen. Zo heeft de Heere mijn ogen geopend en mij van deze ellende genezen. Wanneer zulke lage

gedachten zich ooit weer, evenals bedelaars aan mijn deur, bij mij kwamen aandienen en mij die bezwaren voorstelden, dan placht ik ze met dit antwoord weg te zenden: 'Waarom zou ik die waarheid in twijfel trekken, waarvan ik beide kennis en ondervinding heb?'

Hierna viel ik twijfel of ik de onvergeeflijke zonde niet had gepleegd. En omdat ik afvroeg of Christus de duivels niet door Beëlzebul uitwerp, dacht ik dat ik die geest had. En nu begonnen de verschrikkingen van de Heere te gaan als overstromingen van vuur in mijn ziel. Gedurende een kwart van een jaar duurde deze verzoeking; en ik had een aantal sterke verleidingen om mijn hoofd tegen de muur te stoten om deze uit mijn hersenen te drijven om mezelf niet te doden. Dus dacht ik dat ik een eeuwige verworping van God was, waarvan deze afwijking en deze twijfels en duisternis een vrucht was. Ik zag God als een verterend vuur, en een eeuwige gloed, en ikzelf als een arme gevangene die tot dat vuur toeging. De gedachten van eeuwige verwarring, radeloosheid en pijn hebben mijn geest krachteloos gemaakt. Vooral in de avond tijd op een sabbat. Hoewel ik toen niet wist wat ik moest doen, ging ik niet naar een Christen, en schaamde me om te praten over deze dingen. Het kwam in mijn gedachten dat ik zou moeten doen zoals Christus deed. Toen Hij in pijn was, bad Hij te ernstiger. Dus ben ik vernederd; en in gebed zag ik mezelf zo onheilig en God zo heilig dat mijn geest bezweek.

Toch heeft de Heere mij weer opgezocht en een Geest van gebed op mij uitgestort om vrije barmhartigheid en medelijden.

Aan het einde van het gebed vond ik de Heere mij helpende, mij mijn onwaardigheid te doen zien wat betreft enige genade en dat ik waardig was om te worden gestoten uit Zijn gezicht, en gaf mezelf aan Hem over om met mij te doen wat Hij wil.

Toen en nooit tevoren heb ik rust gevonden heb. Zó werd mijn hart vernederd en terneergeslagen. Ik ging met een gebroken hart naar de avondmaaltijd laat in de avond en rustte daar.

Zo begon de verschrikkingen des Heeren te veranderen in zoetheid. Toch toen deze weer weg waren, voelde ik mijn onbekwaamheid onder de zonde en slavernij ervan en onbeschaamdheid om te verliezen wat de Heere had gewerkt; ook mijn harteloosheid en afkeer van Gods wegen. Waarna de Heere mij, wandelende in de velden, legde de Heere deze meditatie in mij: Wees daarom niet ontmoedigd, omdat je zo slecht bent, maar maak dit dubbele gebruik daarvan; 1. Verloochen jezelf meer; 2. Zorg een grotere behoefte te voelen en een grotere prijs op Jezus Christus te zetten, Die je alleen van alle zonden kan verlossen. Dit vond ik wondervol nuttig voor mij, met behulp waardoor ik bewaard werd van het neerzinken van mijn hart, en ik bestreed Satan als het ware met zijn eigen wapens. Ik zag dat Christus mij dit leerde, voordat iemand mij zoiets heeft gepredikt. En zo heeft de Heere me geholpen om mezelf in een zekere mate te verloochenen, en om vaak te zeggen: waarom zou ik de glorie en het goede van mijzelf zoeken? Ik, die de grootste vijand is, erger dan de duivel tegen mij kan zijn, die mij zoekt te verblinden, enz.

Zo heeft God mijn hart geoefend. Hier begon ik mezelf mijn slecht gezelschap geheel en al te ontdoen, en te doen wat ik kon om de harten van andere scholieren te bewegen om zich te vernederen; in een weg van een heilige wandel, zowel in onze gesprekken en anderszins. Maar toch had ik geen zekerheid dat Christus de mijne was.

4. De Heere bewoog derhalve dr. Preston om uit die tekst te spreken 1 Kor. 1: 30. 'Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is: wijsheid van God en

rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing'. En toen hij had geopend hoe al het goede dat ik had, al de verlossing die ik ontvangen had, van Jezus was, begon ik Hem te prijzen, en Hij werd erg dierbaar voor mij. Hoewel ik dikwijls had gehoord dat Christus vrij wordt aangeboden door zijn bediening, wanneer Hij binnen zou komen en Hij werd ontvangen als Heere en Verlosser en Man. Maar ik vond mijn hart nooit bereid om Christus te accepteren op deze gronden. Ik vond het onmogelijk voor mij om die condities te aanvaard, want Christus was niet zo lieflijk voor mijn begeerte. Maar nu werd de Heere mij zo lief, dat ik Hem omarmde en mijzelf vergaf. Maar toch heb ik na dezen nog veel angsten en twijfels gehad.

5. Ik vond derhalve dat de Heere die vrije genade openbaarde, en dat al mijn hulp was daarin bestond om mij Christus te geven, en om zo in staat te zijn om in Christus te kunnen geloven, en Hem aan te nemen. En hier heb ik rust gevonden. De Heere liet me ook mijn gedurige vuilheid zien in alles.

6. De Heere toonde mij ook mijn onophoudelijke slechtheid in alles wat ik deed. Dit bracht mij tot deze vraag: waarom heeft de Heere Jezus de wet gehouden? Hij had geen bedrog in Zijn hart en heeft die nooit gebroken, maar alleen geheiligd. Was het niet voor hen die dat misten? Hier zag ik dat Christus Jezus' gerechtigheid voor de goddeloosheid van de arme zondaar was. Maar ik bleef nog steeds afvragen of de Heere dit ook aan mij zou toepassen en wilde geven.

7. De Heere heeft me laten zien dat, zoveel mensen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven om de kinderen Gods te worden, Johannes 1: 12. Ik zag dat de Heere mij een hart gaf om Christus te ontvangen, met een naakte hand, zelfs een naakte Christus. En Hij gaf mij vrede.

Een lectoraat (hulpprediker) te Earles-Colne

En zo bleef ik daar tot 6 jaar om was. En toen ging ik een half jaar voordat ik Master of Arts was, naar het huis van Mr. Weld in Tarling, waar ik de zegen van zijn en mijn heer Hooker's bediening in Chelmsford had genoten.

Maar voordat ik daar aankwam, was ik zeer op zoek naar wat van mij zou worden als ik Master of Arts⁶ was. Want dan zou mijn tijd en portie uitgegeven zijn. Maar toen ik daar aankwam en er een kleine tijd doorgebracht had, totdat ik klaar was met Master of Arts, had Dr. Wilson het voornemen om mij een Lectuur te laten doen en 30 pond te geven voor een jaarlijks onderhoud ervan.⁷

En toen kwam ik onder de Hoogwaardigen in Essex, waar wij maandelijks een vasten onderhielden. Ze stelden mij voor om een Lectuur aan te nemen en deze op te zetten in een grote stad in Essex genaamd Cogshall.

⁶ Master of Arts (afkorting: MA, Latijn: Magister Artium) vrije vertaling: 'meester in de kunsten') is een academische graad in de studie aan de Universiteit

⁷ Hooggeplaatste kerkelijke organiseerden dat er 'lecturers' werden aangesteld. Zij moesten prediken (lectures, predikaties houden). Er waren echter voor hen geen kerkelijke inkomsten. Om hun levensonderhoud mogelijk te maken stichtte men een 'lecturaat'. Soms gaven kooplieden of edelmannen hiervoor een gift, die bewogen was met de schare. Dan weer werd het door verschillende personen bijeengebracht. Een 'lecturer' werd beroepen. Deze had geen kerk tot zijn beschikking. Soms mocht hij op de Sabbat in de middagdienst voorgaan. Meestal predikten zij echter niet op de Dag des Heeren, maar op de wekelijkse marktdag.

En daartoe heeft de heer Weld me er vooral op aangedrongen en wilde dat ik God daarover zou zoeken. De predikanten in die delen van Essex hielden met vasten en gebed een dag van vernedering. Zij zochten de Heere naar de richting waar de lectures zou plaatsvinden. En tegen de avond van die dag begonnen ze te overwegen of ik naar Cogshall zou moeten gaan of niet. De meeste dienaars waren er voor, want het was een geweldige stad, en ze kenden geen plaats waar ze mij meer wilden verlangen. Mr. Hooker heeft alleen bezwaar gemaakt tegen mijn heengaan, omdat ik maar jong en onervaren was, en er was een oude, maar sluwe en kwaadaardige dienaar in de stad, zodat het scheen dat dit de weg niet was. Het is altijd gevaarlijk en treurig voor jonge vogels hun nesten te bouwen onder de nesten van oude raven en kiekendieven.

Maar terwijl ze daarover debatteerden, en horende dat de stad Earles-Colne 3 km van Essex, voor zo'n lectuur vrij was, en gezien het feit dat de lecture's die arme stad zou kunnen overtuigen, gaven mij daarom de vrijheid om te overwegen of het juist nu de tijd en de dag gekomen was naar die plaats te gaan; waar de dienaars elkaar ontmoetten, namelijk bij Tarling in Essex om te verlangen dat ik daar drie jaar mij zou kunnen vestigen.⁸ (Want het was niet langer mogelijk om op enige plaats te verblijven. Want het werd opgevat als er goed was gedaan, het zou binnen een dergelijke tijd zijn. En als ik weer weg van hen zou gaan, de mensen in een bevolkte stad zouden liever de man zelf behouden, of als er geen goed gedaan was, was het jammer dat ze het langer zouden moeten hebben.)

Toen zij dit besloten, adviseerden mij de dienaars met één gezamenlijke toestemming de oproep van de mensen te accepteren, en onder hen te blijven, als ik een kleine tijd bij hen de prediking heb gedaan; en indien zij nog steeds in hun verlangens volhouden voor mijn voortzetting daar.

Dus werd ik, die zo jong, zo zwak, onervaren was en ongeschikt voor zo'n groot werk, geroepen door 12 of 16 dienaars van Christus, naar het werk; dat mijn hart zeer aangemoedigd heeft. En voor de goedheid van de Heere hierin hoop ik nooit Zijn liefde te vergeten.

Want ik zou op een duistere plaats geworpen zijn zonder enige hulp in de bediening over mij. Ik zou wellicht naar een huis van een Heer kunnen worden gestuurd om met de zonde ervan besmet te worden. Maar dit heb ik bevonden, dat de Heere niet tevreden was om me van de ene stad naar de andere te brengen, maar van de ergste stad - denk ik - in de wereld tot de beste plek voor kennis en leren, namelijk naar Cambridge. En ook daar was de Heere niet tevreden om mij goede middelen te geven, maar de beste middelen, en de bediening en persoonlijke hulp van Christenen. Want Dr. Preston Mr. Goodwin waren de meest bekwame mannen om Christus te preken in deze laatste tijd.

En toen ik daar vandaan kwam, stuurde de Heere me naar het beste graafschap in Engeland, dat wil zeggen, naar Essex, en zet mij midden in de beste bediening in het land. En ik heb daar door de maandelijkse vasten en conferenties veel van God heb gevonden. Dus gaf de Heere Jezus in de Voorzienigheid voor van alle dingen van de beste.

Zo werd het besloten om naar **Earles-Colne in Essex** te gaan, na het behalen van mijn graad Mr. of Arts; en mijn ontvangst van zondige orders over twee weken, van de bisschop van Peterborow, namelijk B. Dove.

⁸ Het schijnt dat enkele zijn afgevaardigden uit Earles-Colne tijdens deze bijeenkomst de vraag komen doen, of er een lecturaat gevestigd kan worden in hun woonplaats.

Ik kwam naar de stad en ging naar de heer Cosins' huis, een oude, maar Godzalig en opgewekt Christen en schoolmeester in de stad, door wiens samenleving ik veel werd versterkt. Er was geen man anders in de hele stad die enige Godsvrucht bezat, zover ik kon weten. Zo heb ik dan gepreekt op de sabbat uit 2 Korinthe 5: 19. ('Want God was in Christus, de wereld met Zichzelf verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende; en heeft het Woord der verzoening in ons gelegd'.)

De hele stad heeft me beroepen en schriftelijk aan hun handtekening gezet, en zo zag ik dat God me daar wilde hebben, maar hoe ik daar zou zijn en het daar verder ging kon ik niet vertellen. Maar toch kreeg ik een – hoewel zondige - vergunning om de zorg van het register van de bisschop van Londen op te zetten voordat mijn naam bekend was. Daarvan heb ik veel hulp gehad.

Maar toen ik hier een tijdje was geweest, had de Heere mijn arbeid zegende voor diversen in en buiten de stad, - vooral in het Raadhuis in de stad, de kinderen van de heer Harlakenden, waar de Heere krachtig gewerkt heeft in zijn oudste zoon, Richard, (die daar woonde); daarna op Mr. Roger, die met me naar New England kwam en hier gestorven is; - begon Satan te razen en met de Commissarissen, geregistreerden en anderen om mij te vervolgen en te bedreigen, omdat ze dachten dat ik een Non-conformist was.⁹

Want in die tijd had ik nog geen beslissing genomen welke weg ik moest in slaan, want ik was nog duister in die dingen. Want de Heere had nog werk voor mij te doen in de plaats, en hield me arm en onwetend tegen hen allen tot mijn werk gedaan was, door vreemde en wondervolle middelen. Niettegenstaande boosheid van de predikers om mij heen, had de Heere een of andere manier om mij te verlossen.

De koers die ik in mijn prediking heb genomen was:

1. Om de mensen hun ellende te tonen.
2. Het middel, Christus Jezus.
3. Hoe ze zouden moeten wandelen, waardig aan Zijn barmhartigheid door Christus.

En zo werd ik gewaar dat de Heere Zijn kracht in mijn bijzondere zwakheid gaf en mij niet vergat toen ik zo dwaas was; waarover ik mij heb verwonderd, sinds de Heere zoveel goed bij mij en door mij heeft gedaan.

Dus de tijd van 3 jaar is verlopen, de mensen zouden me niet laten gaan, maar ik verzamelde ongeveer £ 40 jaarlijks voor mij, en dus was het mijn bedoeling om daar te blijven als de Heere het behaagde om een Lectuur te beginnen in de stad Towcester, waar ik geboren ben, omdat ik geen grotere liefde kende, die ik tot mijn arme doeleinden zou kunnen gebruiken. Dus de heer Stone (Dr Wilson gaf er toestemming voor) hield de lezing en ging naar Towcester met dat doel, waar de Heere bij hem was. En zo zag ik de barmhartigheid van de Heere mij volgen om me een arm instrument te maken om het Evangelie te zenden naar mijn geboortestad.

1. 16 december 1630 opgeroepen voor Bisschop Laud

Dus toen ik ongeveer een half jaar een tijdje in Earles-Colne had gepredikt, achtte de Heere mij niet bekwaam en onwaardig om me daar langer te laten, en toen werd de

⁹ Mr. Shepard behoorde nog aan de Engelse Staatskerk. De kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders wisten wel dat hij een Non-conformist was. Dat is iemand, die zich niet schikte onder het bestuur der bisschoppen en die het niet eens was met de sterke nadruk die er gelegd werd op de ceremoniën. Daarom wilden ze hem het preken beletten. Vandaar dat hij hier enkele keren zegt, dat hij zondige orders kreeg.

bisschop van Londen Mountaigne verwijderd naar Yorke en Bisschop Laud (nu Aartsbisschop) kwam in zijn plaats als een vurige vijand van alle gerechtigheid; en een man die van God is aangesteld om zijn volk te plagen.

Toen ik nog niet lang in die plaats geweest was, riep hij mij naar Londen en daar werd mij nimmer gevraagd heeft of ik me zou willen onderschrijven, zoals ik me herinner, maar wat ik durfde doen om in zijn Diocesse¹⁰ te preken, eveneens dr. Wilson voor het opzetten van deze lezing in zijn Diocesse.

Na vele toespraken tegen mij, verbood hij mij te prediken, en dat niet alleen, maar als ik ging preken, zou ergens anders zijn hand mij bereiken. En zo heeft God daar mijn mond gesloten, wat mij enigszins vernederde. Want ik dacht dat het voor mijn zonden was dat de Heere hem zo tegen mij opgezette.

Toen de bisschop van Londen, Laud dus, de stad bezocht, daagde hij mij voor het gerecht in Reldon. Toen ik daar kwam, vroeg hij mij wat ik in mijn stad deed. Ik zei hem dat ik studeerde en hij vroeg: Wat? Ik zei: De [geschriften van de] vaderen. Hij antwoordde dat ik hem daarvoor moest danken. Toch droeg hij me op de stad te verlaten. Ik vroeg waar ik dan heen moest gaan?

"Zo spoedig als ik kwam in de morgen, ongeveer te acht uur, werd ik bij Laud geroepen. Hij werd woedend en vroeg mij aan welke universiteit ik mijn graad had gehaald. Eerst vroeg hij welke graad.

Ik antwoordde: magister.

Bij welk college?

Ik zei tot hem: Bij Emmanuel College.

Toen vroeg hij: Hoe lang heb je verkeerdt in mijn diocees?

Ik antwoordde: Iets langer dan drie jaar.

Wie heeft u gedurende die tijd onderhouden, zo vroeg hij toen en hij voegde er bij: Zeg het eerlijk, dat gebied ik u, want ik ben meer bedrogen door die valse sekte, die jij dient, dan door iemand van de Jezuiten, wie ook. Toen hij dit zei, leek het alsof het bloed uit zijn gezicht gutste en hij schudde alsof een beroerte hem trof. Dit kwam volgens mij door zijn buitengewone kwaadaardigheid en geheim venijn.

Ik vroeg hem, mij hierin te verontschuldigen.

Toen begon hij mij te dreigen en bitter te schelden. Hij noemde mij een grote nul en hij vervolgde: Jij kletsende zotskap, denk jij, dat alle geleerdheid in jouw brein zit? Direct daarna sprak hij zijn vonnis uit. Het luidde aldus: Ik gelast je, dat je noch preekt, noch voorlezingen houdt, noch in het huwelijk bevestigt, noch begrafenissen leidt, noch enige functie uitoefent van een leraar en dat in geen enkel deel van mijn diocees. Indien je dit toch zult doen en ik hoor ervan, zo zal dat op je eigen rug neerkomen. Ik zal je laten volgen, waarheen je ook trekken zult, in welk deel van het koninkrijk het ook zijn moge en zo zul je gedurende je gehele leven tot niets in staat zijn.

Ik smeekte hem, niet zo te handelen vanwege de arme stad, waarin ik arbeidde. Verder kon ik niet komen, want hij stopte mij de mond, zodat ik niet verder spreken kon, wat ik zeggen wilde. Arme stad, zei hij; arme stad, jij hebt er van gemaakt een gezelschap van oproerige, woelzieke krankzinnigen. Wat wauwel je van een arme stad.

Ik verzocht hem goed te vinden, althans te dulden, dat ik catechiseerde op de Sabbatdagen in de middag.

¹⁰ Gebied onder toezicht van een Bisschop

Hij antwoordde: Spaar je adem, ik wil geen kerels zoals jij in mijn diocees. Uit mijn ogen, en ga je nu maar beklagen bij wie je wilt.
Zo ging ik weg; en geloofd zij God, dat ik tot Hem mocht gaan."

Toen ik zo het zwijgen opgelegd werd, verwekte de Heere mij vrienden.
In het huis van de Harlakenden's waren zo veel vaders en moeders voor mij, en zij en andere mensen zouden me daar wonen, zodat ik niets anders deed dan op de plaats blijven. Maar verblijvende ongeveer een half jaar, nadat ze mij het zwijgen oplegden, liet de Heere me zien het kwaad van de Engelse ceremonies, kruizen, ambtsgewaden en knieling.

In deze beproeving verkeerde ik onder het geleide van de Goddelijke Voorzienigheid, in volmaakte vrede, en vereniging met de weg, waarop de Heere mij zou leiden."

VERVOLG VAN DE AUTOBIOGRAFIE VAN TH. SHEPARD.

Het dagboek van Thomas Shepard zoals dat in het tweede deel van dit boek is opgenomen, beslaat de periode van november 1640-maart 1644 en gaat dus over de jaren die Shepard vanaf hier in zijn autobiografie beschrijft. Het dagboek bevat vooral aantekeningen over Shepards diepe geestelijke worstelingen in deze tijd.

Omstreeks die tijd had ik een groot verlangen mijn situatie te veranderen. Daarbij kwam dat ik drie jaar eerder al gebeden had of de Heere mij zou willen leiden naar een plaats waar ik een levensgezellin zou vinden. Nu had ik de vraag gekregen om naar Yorkshire te komen om te preken in het huis van een heer. Maar ik wilde niets doen voordat de bisschop mij ontsloeg uit de stad, hij zou twee dagen later Duninow in Essex bezoeken. De heren Weld, Daniel Rogers, Ward, Marshall en Wharton hielden ruggenspraak over de vraag of men beter zo'n varken Gods plantjes in Essex uit zou laten wroeten of dat men hem dat zou beletten. Toen besloot men heimelijk in Braintry, dat enkelen van hen naar de bisschop zouden gaan en met hem zouden spreken, om hem tegen te houden in zijn gedrag.

Onderweg wisselden ds. Weld en ik enkele gedachten over een vertrek naar New England, maar we vonden dat het 't beste was via Schotland naar Ierland te gaan om te preken. Maar toen we bij de kerk waren, bleef ds. Weld buiten staan om daar te luisteren, want hij was geëxcommuniceerd. Omdat ik vrij was daarvan, ging ik naar binnen. Na de preek ging ds. Weld naar binnen om de bisschop te horen spreken. Omdat men gezien had dat hij de bisschop gevolgd had, was het eerste wat de bisschop deed hem vragen waarom hij de bisschop naliep en op heilige grond kwam. Daarop werd hij overgedragen aan de kerkbewaarder en gelast om te verschijnen bij de Hoog Kerkelijke Raad om zich te verantwoorden. Maar toen ds. Weld voor zichzelf pleitte en zei dat hij door onwetendheid binnen was gekomen, vroeg de bisschop hem waarheen hij wilde gaan, misschien naar New England, en vroeg ook of ik dan met hem mee zou gaan.

Terwijl hij zo sprak kwam ik bij de menigte binnen en hoorde wat hij zei. Andere mensen commandeerden dat ik weg moest gaan, maar omdat ik daar geen gevolg aan gaf, trok een Godvrezend man mij met geweld uit de menigte en nauwelijks was dat gebeurd of de deurwaarder van de Kerkelijke Raad riep om ds. Shepard. Even later werd de kerkbewaarder opgedragen mij te zoeken. De man [die mij had meegenomen] trok mij meteen verder weg - hij heette Holbeech⁷ en was leraar in Felsted in Essex -, zette onze paarden tot spoed aan en we reden weg zo hard we konden. Zo bevrijdde de Heere ons voor de derde maal van die leeuw.

Naar Buttercrumbe

Ik had nu wel begrepen niet langer in Colne te kunnen blijven vanwege het gevaar en ontving al spoedig een brief van Ezekiel Rogers (1590-1661). uit Rowly in Yorkshire,

die mij aanspoorde te gaan naar het huis van een heer, Sir Richard Darly, die woonde in de stad Buttercrumbe met zijn twee zonen Henry en Richard, die mij elk twintig pond per jaar beloofden en de heer zou mijn kost en inwoning betalen. Die brieven brachten mij aan het huilen, ze leken wel de stem van de man uit Macedonië, die had geroepen: 'Kom over en help ons.'

Hierop nam ik het besluit de Heere te volgen naar zo'n verre en vreemde plaats, temeer omdat ik dan buiten bereik van de kwaadaardige bisschop Land zou zijn, die mij had bedreigd te vervolgen, waar ik ook zou preken. Dus toen ik had besloten te gaan, stuurde de heer een man als gids op mijn reis. Toen deze mij kwam halen verliet ik vervuld van verdriet Essex en Earle's Colne en namen de mensen daar zo afscheid van mij.

Toen we op reis gingen, en die duurde vijf of zes dagen omdat het tegen de winter liep, zond de Heere veel regen en slecht weer. Het water stond hoog toen we in de buurt van Yorkshire kwamen. De wegen waren nauwelijks begaanbaar. Ten slotte kwamen we bij de stad Ferrybrig, waar het water tot over de bruggen stroomde over een afstand van meer dan een halve mijl. Daarom huurden we een gids om ons te begeleiden. Maar toen hij een eindje op weg was, werd het geweld van het water zo sterk dat hij als eerste erin viel en daarna nog een man, die bijna verdronk voor mijn ogen. Hierop was ik zo sterk aangedaan door de vrees voor het gevaar en was ik zo duizelig geworden door de stroming van het water, dat ik zeker zou zijn omgekomen door dat geweld, als de Heere niet meteen het gevaar had afgewend van mij en mijn paard. De Heere was sterk in mijn zwakheid. Op enkele aanwijzingen gingen wij de brug op, maar ik viel in het water, gelukkig op een plek waar de stroming niet zo sterk was. Ik bleef zitten op mijn paard, dat een heel goed paard was en de brug weer opklauterde. De gids van Sir Richard Darly, die bezorgd was over mij, viel ook in het water. Hij kwam er veilig uit en zo kwamen we op het droge. We kwamen bij een huis waar wij ons konden verkleden en deden een gebed om God te danken voor onze wonderlijke redding. De Heere bracht mij nu ertoe te betuigen dat ik het beschouwde alsof mij een nieuw leven was geschonken. Daarin vond ik een goede reden mijn leven en dienst aan Hem te wijden en rond deze tijd begon de Heere, Die tevoren alleen zacht met mij gehandeld had, mij te bezoeken en liet mij proeven hoe goed het was onder Zijn onderwijzing. Op zaterdagavond kwam ik aan in York en toen wij ons daar verfrist hadden, kwam ik drijfnat en laat in Buttercrambe aan bij het huis van Sir Richard, ongeveer zeven mijl verwijderd van York.

Meteen toen ik in het huis kwam, zag ik verschillende mensen aan het dobbelen aan speeltafels. Richard, een van de broers, zou de volgende ochtend terugkeren naar Londen, en omdat hij me graag wilde horen preken, wees hij snel waar ik zou logeren - de beste plek in het huis - en zo preekte ik meteen de volgende dag en vertrok hij de dag erna, na zorgzaam erop toegezien te hebben dat ik daar een goed verblijf zou hebben. Maar ik herinner me nog nooit zo neerslachtig te zijn geweest als op dat moment.

Want 1. ik was verwijderd van mijn vrienden, 2. ik begreep dat ik nu in een werelds huis was, 3. ik was in een goddeloos land en een goddeloze stad, 4. ik was er onbekend en stond blootgesteld aan alle verkeerde dingen, 5. ik was onbekwaam ook maar enig goed te doen.

Mijn zonden vlogen me aan en mijn neerslachtigheid nam nog toe. Toch liet de Heere mij niet zonder troost, want hoewel Mevrouw onbehouden deed, was Sir Richard vriendelijk. Maar in het huis waren drie bedienden, met name Thomas Fugill,

mevrouw Margaret Tauteville - die later mijn vrouw werd en familie van de heer was en Ruth Bushell (die met Edward Michelson is getrouwd), die heel zorgzaam voor mij waren. Dat maakte mij wel een beetje opgewekt. Toen ik er een tijdje gewoond had vond het huwelijk plaats van een zekere heer Allured, een buitengewoon werelds persoon, met de dochter van Sir Richard. Men verzocht mij te preken bij hun huwelijksvoltrekking. Mijn preek raakte eerst het hart van mevrouw Margaret, die zeer beangst werd over haar zonden en haar gemis van Christus. Daarop begonnen anderen ook bevreesd te worden en vooral de dame die zojuist in het huwelijk bevestigd was, mevrouw Allured. De Heere verbrak het hart van hen beiden op een liefdevolle wijze en ook van anderen in de familie, onder wie de heer Allured. Hij begon te vasten en te bidden en veranderde totaal. Ook anderen kwamen tot inkeer en de gehele familie begon godsdienstige verplichtingen na te komen.

Maar ik herinner me niet dat er in de stad of in de buurt ervan verder iemand geestelijk geraakt was. Zo was de Heere mij nabij en schonk ons gunst en vrienden en respect van de hele familie en leerde God mij veel van Zijn goedheid en weldadigheid.

Toen Hij een vrouw (**Margaret Touteville**) voor mij had beschikt, gaf hij haar aan mij. Ze was een bijzonder lieve en bescheiden vrouw, die vervuld was van Christus en veel onderscheidingsvermogen bezat. Een echtgenote, die onvergelijkelijk veel van mij hield en in elk opzicht liefdevol en deugdzaam was. Ze was begenadigd met een heel lieflijke geest van gebed. Op deze manier vervulde de Heere al mijn begeerten, toen mijn vijanden mij op het sterkst probeerden te verwonden. De Heere was toen mijn beste Helper en zeer goed voor mij in elk opzicht. Want hij bracht alle zonen en Sir Richard zelf en de heer Allured tot vriendschap jegens mij, zodat zij niet alleen doelbewust Margaret mij als echtgenote schonken, maar haar erfdeel ook vergrootten. Zo huwde ik de beste en meest geschikte vrouw van de wereld, nadat ik ongeveer een jaar de godsdienst oefeningen in het huis had gehouden. Voor deze genade die aan mij werd bewezen in ballingschap in een vreemde plaats verzekerde ik de Heere dat dit gunstbewijs mijn hart nog sterker aan Hem zou verbinden en dat Zijn liefde mij daartoe bracht.

Maar na die tijd heb ik Zijn liefde maar slecht vergolden. Ik vergat mezelf en ook mijn belofte.

Naar Heddon

Toen wij in 1632 waren getrouwd wilde mijn vrouw niet langer in Buttercrambe wonen en ik zag geen mogelijkheid te blijven, want mijn vrienden konden bij bisschop Neale geen preekbevoegdheid krijgen zonder mijn onderschrijving van de 39 Artikelen van de Engelse Kerk. Hierop gaf de Heere mij een roeping naar een stad genaamd Heddon, vijf mijl voorbij Newcastle, waar ik over nagedacht heb en tot de slotsom kwam dat er geen andere plaats zou zijn voor mij. De inwoners wilden mij heel graag als voorganger hebben en omdat ik graag in vrede en rust, ver van welke bisschop ook, wilde preken, besloot ik te vertrekken naar Heddon. De heer Allured vergezelde mij daarheen en de reis ging niet zonder veel vrees voor vijanden, vooral mijn vrouw was erg bang. Het was geen plaats waar ik een gemakkelijk en comfortabel bestaan kreeg, maar de goede Heere, Die mij mijn leven lang heeft bijgestaan, maakte deze plaats de meest geschikte voor mij. En ik maakte daar veel vrienden en kreeg veel gelovige kennissen: mevrouw Sherbourne, die in mijn levensonderhoud voorzag, en mevrouw Fenwick, die ons in het huis liet wonen, en op die wijze vertroostte God ons in ons eenzaam, zij het gehuwd, bestaan.

Tijdens mijn verblijf hier zegende de Heere mijn arbeid zowel onder de gelovigen als onder verscheidene andere mensen in en bij Newcastle. Ik begon hier meer te lezen over en kennis te krijgen van de ceremoniën, kerkregering en instellingen van de kerk en over de onwettige status van bisschoppen dan waar elders. We woonden een klein jaar in het huis van mevrouw Fenwick en gingen toen in een stadje bij Heddon wonen. We meenden terecht te zijn gekomen in een huis waar de duivel spookte, want toen we er kwamen wonen vertrok een bekende heks uit het huis. Vier, vijf nachten lang werden we geplaagd door enge geluiden. We zochten Gods aangezicht om ons te verlossen van die vreselijke beproeving. De Heere verhoorde en zegende ons en nam die overlast weg.

Maar toen we goed en wel daar woonden, benoemde de bisschop een geestelijke, die mij verbood nog langer in het openbaar te preken. Hierop schakelde ik de hulp in van de bisschop van Durharn, bisschop Morton." Die verklaarde dat hij mij geen verlof tot preken durfde geven, omdat Laud mij in de gaten hield.

Daarop ging ik in heel de omgeving preken en uiteindelijk heimelijk in het huis van mevrouw Fenwick. Ik ben dat blijven doen tot de predikanten Cotton, John Cotton (1585-1652) Th. Hooker, Ston en Weld naar New England vertrokken.

Daarop werden de meesten van de gelovigen opgewekt en namen zich serieus voor ook daarheen te gaan. Toen ik een oproep kreeg van veel vrienden in New England om over te komen en veel mensen in het Oude Engeland dat ook wilden en beloofden met mij mee te gaan, nam ik het besluit daarheen te gaan. Ik nam vooral de tijd van het jaar in acht.

De Heere zegende mij in dit duistere land en schonk ons een zoon, die Thomas werd genoemd, in het jaar 1633. Mijn vrouw verkeerde vier dagen lang in groot gevaar omdat ze werd bijgestaan door een onervaren vroedvrouw. Maar door middel van die bittere bezoeking onderwees de Heere mij diep. Dat was iets wat ik ook nodig had. Want ik begon heimelijk trots te worden op mezelf en had meer zielsverheuging in mijn lieve vrouw dan in God, aan Wie ik zoveel beloften van beterschap had gedaan. Ik begon me erg op te winden over bepaalde zaken en werd stilletjes onverschillig met betrekking tot de zielen van de mensen. Maar door de beproeving die mijn vrouw doormaakte, leerde de Heere mij te wensen Hem meer te vrezen en ontzag voor Hem in mijn hart te houden. En omdat ik van het zuiden naar het noorden van Engeland was geworpen en nu niet meer verder kon, begon ik te luisteren naar die roeping naar New England.

Besluit om naar New England te gaan

De redenen die mij deden overhellen om naar New England te gaan waren vele.

1. Ik had geen roeping naar enige andere plaats in het Oude Engeland en ik zag ook geen andere manier van bestaan in rust en gerieflijkheid voor mij en mijn gezin.
2. Verschillende geliefde vrienden in het Oude Engeland wilden dat ik naar New England zou gaan om daar met elkaar te wonen. Enkelen waren al vooruitgegaan en schreven dat ze al een plaats gezocht hadden voor ons gezelschap. Eén ervan was John Bridge en ik sprak verschillende gezinnen van mijn gelovige vrienden, die hadden besloten met mij mee te gaan.
3. Ik merkte dat de Heere Engeland had verlaten toen ds. Hooker en ds. Cotton er niet meer waren en ook dat de meeste gelovigen geneigd waren dezelfde stap te nemen. En ik moest steeds denken dat ik veel ellende zou meemaken als ik achterbleef.

4. Ik werd daarna in mijn oordeel bevestigd niet alleen voor wat betreft het kwaad van de ceremoniën, maar ook [in het kwaad] van het gemengde Avondmaal en het deelnemen van bepaalde mensen aan zulke ceremoniën. Ook al heb ik het altijd juist gevonden elkaar te ontmoeten onder de prediking.

5. Ik achtte het mijn plicht de verwezenlijking van al Gods inzettingen te begeren, wat ik niet zou kunnen bereiken in het Oude Engeland.

6. Mijn lieve vrouw verlangde erg mee te maken dat ik daar in vrede mijn weg zou vinden en zette mij daartoe aan.

7. Hoewel het waar is dat ik hoorde te blijven en te lijden om Christus' wil, vond ik dat geen sterke reden omdat de Heere een deur tot ontsnapping had opengezet. Anders zou ik er sterk toe geneigd zijn geweest te blijven en te lijden, ook al omdat we zulke zware stormen op zee hadden meegemaakt.

8. Hoewel mijn bedoelingen tegenstrijdig van aard waren en ik veel aan mijn eigen gemak dacht, gaf de Heere mij toch de heerlijkheid van de vrijheden in New England te zien. Hij gaf mij als doel om als ik ooit mocht overkomen [naar New England] - ik onder Gods volk zou wonen als iemand die uit de doden was weergekeerd. Dit alles tot eer van God. Hoewel ik dit beschouwd heb als Gods goedheid - en ik mijn eigen buitensporige zwakheid even goed achtte als die behoorde te wezen.

Ofschoon de mensen in Noord-Engeland wilden dat ik daar zou blijven en in het geheim zou preken, toch:

1. begreep ik dat dit niet lang zou duren, zonder moeilijkheden van de kant van koning Charles.

2. Ik zag geen reden mijn tijd ergens ondergedoken door te brengen als ik misschien mijn talent in het publiek kon gebruiken.

3. Ik hoopte zeer dat mijn gang overzee hen ertoe zou bewegen mij te volgen.

4. Ik bedacht ook hoe verdrietig het voor mij zou zijn om mijn vrouw en kind (als ik zou komen te sterven) op die woeste plek in het noorden achter te moeten laten waar over het geheel genomen niets anders was dan gruwelijke slechtheid. Ik dacht ook hoe aangenaam het zou wezen hen dan achter te laten bij Gods kinderen hoewel die arm waren.

5. Mijn leven als onderduiker werd dagelijks bedreigd en ik dacht dat het verstandig zou zijn te vertrekken voordat de gerechtsdienaren kwamen, want dan zou ik rustiger kunnen weggaan, met minder moeite en gevaar voor mij en mijn vrienden. Ik wist niet of God zou wensen dat ik leven en gerief van mijzelf en al de mijnen in de waagschaal zou moeten stellen ter wille van een preken in het geheim, op een aanstootgevende manier (zoals sommigen het beschouwden) in die streken.

Vertrek uit Newcastle

Dus nadat ik mijn afscheid had gepreikt in Newcastle vertrok ik ongeveer begin juni⁷¹ uit het noorden in een schip beladen met steenkool op weg naar Ipswich.⁷² Ik was ongeveer een jaar in het noorden geweest. De Heere had daar enkele preken en geschriften van mijn hand gezegend aan verschillende mensen in Newcastle. Zij namen met veel liefde afscheid van mij.

De Heere gaf ons een voorspoedige reis vandaar naar Ipswich in het Oude Engeland. Daar kwam ik vermomd aan met vrouw, kind en dienstmeisje. Wij verbleven daar een tijdje in het huis van de heer Russell, daarna nog een poosje bij de heer Collins en daarna trokken we zuidwaarts naar Essex naar de stad waar ik had gepreikt, Earle's Colne. We kwamen in het huis van meneer Richard Harlakenden. Daar heb ik in het

geheim gewoond en ontving veel liefde daar van iedereen, ook van de heer Joseph Cook en ook van vrienden in Londen en Northamptonshire.

Deze periode in mijn leven, waarin ik maar heen en weer geworpen werd en me nergens thuis kon voelen en me steeds moest verschuilen voor de bisschoppen, vond ik werkelijk de meest onaangename en nutteloze tijd voor mijn ziel ooit. Daarom verlangde ik ernaar zo spoedig mogelijk naar New England te gaan.

Verscheidene godvrezende christenen besloten ook daarheen te vertrekken tegen het eind van het jaar, als ik zou gaan. Daarop besloot ik te vertrekken aan het eind van de zomer van het jaar toen ik uit het noorden was gekomen.

Het vertrek van het schip was vastgesteld op ongeveer een maand of veertien dagen voor Sint-Michiel (zoals ze hier zeggen). De naam van het schip was De Hoop van Ipswich, de kapitein (een zeer bekwame zeeman) was de heer Gurling, die mij veel genegenheid betoonde.

(John Russell en Joseph Cooke staken met Shepard over in 1635. Edward Collins vestigde zich in Cambridge in datzelfde jaar of het jaar daarna.)

Hij had dit schip van de Denen overgenomen, sommigen zeggen door een of andere bedriegerij, maar hij ontkende dat en omdat hij een erg innemend mens was en vol redelijke beloften dat hij op de vastgestelde tijd zou uitvaren en ook vakbekwaam was, besloten we het erop te wagen. Hoewel het niet zonder gevaar was gezien de nadering van de winter. Zo werd ons de schrik des Heeren en Zijn barmhartigheid openbaar.

Vertrek uit Ipswich

Want toen ik met mijn gezin op de afgesproken tijd in Ipswich kwam, was het schip niet zeilklaar en moesten wij zes tot acht weken langer wachten na de beloofde tijd van afvaart. Dus was het heel laat in het seizoen en daarom zeer gevaarlijk de zee op te gaan. En werkelijk, als wij waren uitgevaren, dan zouden we ongetwijfeld allen omgekomen zijn op zee, omdat het een buitengewoon koude en stormachtige winter was.

Toch konden we niet terugkomen op ons plan, omdat we al zo ver waren. De Heere vond het nodig ons te kastijden om ons onbezonnen vertrek en om zo ons leven in de waagschaal te stellen. Ik weet nog hoeveel vrees en duisternis mijn ziel bedekten en hoe we twijfelden welke kant op te varen. Ik zei al dat we niet terug konden keren. Maar hierdoor heb ik wel geleerd me niet te mengen in een droeve zaak in het duister, tenzij Gods oproep zowel inwendig als uitwendig wel heel sterk en duidelijk en inspirerend is.

Dus in het jaar 1634, ongeveer aan het begin van de winter, hesen we de zeilen en gingen we op weg uit Harwich. Toen we een paar mijlen op zee waren, hield de wind ons die nacht tegen en wierpen wij daarom het anker uit op een onveilige plaats en in de ochtend werd de wind hard, en kwam die ons woest en pal tegen. De storm blies ons naar de zandbanken. Het schip was aan de kop te zwaar beladen en kwam niet in beweging, ondanks alles wat de zeelieden deden. We kwamen midden tussen de zandbanken terecht bij de haven van Harwich. Het schip schuurde op het zand en was in groot gevaar, maar de Heere bracht een man op de gedachte een bepaalde kabel of een stuk touw in het schip door te snijden, waardoor het schip de andere kant werd opgedraaid en helemaal achteruit naar Yarmouth werd geblazen, een totaal verkeerde kant op.

Maar terwijl het schip in dit grote gevaar verkeerde, waren wij ooggetuigen van een wonderlijk en *onbegrijpelijk blijk van Gods voorzienigheid*. Want een van de matrozen die bezig was het schip te helpen redden, viel overboord en werd een mijl of

nog verder meegesleurd door de golven en opgegeven als vermist en dood. Het schip was namelijk in zo'n groot gevaar, dat niemand hem te hulp kon komen. Toen het gevaar voor het vaartuig verdwenen was, zou het bijzonder gevaarvol zijn om hem met de schuit te gaan zoeken. Toch beliefte het de Heere dat hij in de verte ontwaard zou worden, drijvend op het water. Drie zeelui waagden zich op de woeste golven en ongeveer een uur nadat hij in de zee was gevallen (zoals wij meenden) kwamen ze bij hem en troffen hem aan terwijl hij dobberde op het water. Iemand die nog nooit had gezwommen, maar al die tijd door een goddelijke hand was bewaard. Toen de mannen bij hem kwamen, waren ze blij hem gevonden te hebben, maar stelden vast dat hij dood was. Ze hesen hem in de sloep en lieten hem als dood op de bodem zakken. Maar een van hen zei: 'Laten we elk middel dat er bestaat gebruiken om te kijken of er nog leven in hem zit.' Op dat moment draaide de drenkeling het hoofd omlaag om water uit zijn mond te laten lopen en begon te hijgen en te ademen. Ze gebruikten ook nog andere middelen die ze bij zich hadden en daarop begon hij ten slotte te bewegen en te spreken. Tegen de tijd dat ze bij het schip aankwamen, was hij weer aardig in orde en kon hij lopen. Op die manier toonde God ons Zijn grote macht.

Hierop zei een gelovige man dat het gevaar en die redding van de man een toonbeeld van onszelf was, want hijzelf was echt bevreesd geweest voor het gevaar en had niettemin geweten dat Gods macht zou betoond worden in de redding van ons allemaal en zo is het ook uitgekomen. Want de wind blies ons helemaal de verkeerde kant op en gunde ons geen plek om te ankeren tot we op de rede van Yarmouth kwamen, een open plek op zee maar wel geschikt om te ankeren, tegelijk wel erg gevaarlijk.

Zo zijn we daar terechtgekomen na veel ongemakken en grote gevaren, in dertig uur tijd. We wierpen het anker uit op de rede van Yarmouth. Daarna zond de Heere ons op de zaterdagochtend een ontzettende, vreselijke storm uit het westen en wel zo verschrikkelijk dat tot de dag van vandaag de zeelui spreken van de 'Stormzaterdag'. De storm verstrooide die dag veel schepen op diverse kusten en veel vaartuigen leden schipbreuk. Een ervan was het schip waarmee wij in Newcastle waren uitgevaren. De kapitein en al de zijnen zijn toen omgekomen.

Toen de wind opstak gooide onze gezagvoerder alle ankers uit. Maar de storm was zo hevig dat de kabels braken en we verder naar de zandbanken werden geblazen, waar we zeker schipbreuk zouden lijden. De kapitein roept dat we zullen vergaan, daarop begint het hele gezelschap te bidden. Maar de boot kwam zo dicht bij de zandbanken dat de kapitein twee kanonschoten afvuurde opdat de stad te hulp zou komen om de levens van de passagiers te redden. De stad begreep dit en duizenden mensen klommen op de muren van Yarmouth om naar ons te kijken. Ze hadden vernomen dat we op weg naar New England waren en ze hadden medelijden met ons en gaven ons al op, omdat ze andere schepen dicht bij ons op hetzelfde ogenblik zagen vergaan. Maar ze konden geen hulp zenden, hoewel sommige mensen veel geld boden aan anderen om het te wagen ons te hulp te komen.

De kapitein wist dus niet wat te doen, maar het beliefte de Heere te helpen door middel van een zekere heer Cork. Dat was een dronkaard en geen zeeman. Wel had hij veel gevaren en in een opwelling had hij besloten met ons naar New England te varen. Of hij alleen maar meeding om dat land te bekijken, weet ik niet. Maar ik ben er wel zeker van dat het Gods goede bedoeling was hem als instrument te gebruiken om al onze levens te redden. Want hij haalde de kapitein over de grote mast te vellen. De kapitein wilde dat niet, was dronken en zich niet bewust van het gevaar voor zichzelf en voor anderen.

Ten slotte riep deze Cork om hakbijlen en zei tegen de kapitein: 'Als je een kerel bent, red het leven van je schepelingen, hak de grote mast om.' Hierop moedigde hij het hele gezelschap aan dat wanhopig en bang was om te komen. Even later hakten de matrozen de grote mast om en wierpen die overboord. Juist op het ogenblik dat we de moed hadden opgegeven ooit nog het Oude of het Nieuwe Engeland te zien. Er waren bijna tweehonderd passagiers aan boord en toen de mast was omgehakt, had de kapitein nog één klein anker over en wierp dat uit. Maar het schip werd toch nog verder gedreven naar de zandplaten en de matrozen kwamen naar ons toe en vroegen ons te kijken (terwijl ze de plek aanwezen) waar wij ons graf weldra zouden vinden. Ze meenden dat de wind ook de kabel van dat anker had gebroken. De kapitein beweerde dat hij alles gedaan had wat hij kon en vroeg ons dan maar te bidden. Daarop ging ds. Norton op één plek en ikzelf in een ander deel van het schip, hij met de passagiers en ik met de matrozen bovendecks, voor in gebed. Wij bevalen onze zielen en lichamen aan de Heere, Die ze gegeven had.

Direct na het gebed zakte de wind af en bleef het schip liggen. Want dat laatste anker was niet gebroken, zoals we eerst dachten, maar alleen losgetrokken en sleepte over de zandplaten, als een ploeg voortgetrokken door het geweld van de storm. Hoewel de storm nog steeds verschrikkelijk was, al was hij afgezwakt nadat we samen gebeden hadden, was het schip op het nippertje gestopt toen het op het punt stond te worden opgeslokt door de zandbanken. Zo hebben we de storm doorstaan, hoewel we nog steeds voor ons leven vreesden, ook al hield het anker nog. De kabel was zo ver gevierd, dat een klein touw de kabel vasthield en de kabel hield het kleine anker. Dat kleine anker moest dat grote schip in die verschrikkelijke orkaan houden.

Toen iemand van ons gezelschap merkte hoe wij op zo'n vreemde manier behouden werden, zei hij: 'Het draadje waar we aan hangen zal ons redden.' Want zo beschouwden we dat touw waaraan het anker vastzat, in vergelijking met de hevige storm. En zo was het ook. Op deze wijze toonde de Heere ons Zijn ontzaglijke macht en tegelijk Zijn onuitsprekelijk rijke genade. Hij verlostte ons uit diepten van zeeën en ellenden. Die uitredding was zo groot, dat ik toen dacht dat als de Heere mij ooit aan land zou laten komen, ik zou gaan leven als iemand die uit de dood is weergekeerd.

Dit is nu een van die bijzondere gunsten die de Heere heeft betoond aan mij, mijn vrouw, mijn toen levend kind en de dierbare vrienden die toen bij mij waren, namelijk broeder Champney, Frost, Goff en verscheidene anderen, zeer geliefde godzaligen. Ook aan allen die bij mij waren. Hoe zou de Naam des Heeren eronder geleden hebben, als wij zo waren vergaan. Het verwonderde mij dat de Heere Jezus mij zou achten, die zo zondig was, iemand die in die tijd vol verleidingen en zwakheden zat, dat verbaasde mij zeer. En hoewel ik grote angst had voor Gods toorn, werd ik toch gesterkt. Ik wens dat deze gunstbetoning in herinnering zal blijven bij mijn kinderen en kindskinderen als ik niet langer in het land der levenden de Heere kan prijzen.

Zo brachten we de nacht door, velen van ons onwel, velen zwak en ontmoedigd en velen treurig. Maar op de zondagmorgen verlieten we het schip. Ik vrees dat het wel wat te vroeg was, want we hoorden die dag eigenlijk door te brengen met het prijzen van de Heere. Maar we waren bang anders een gunstig ogenblik dat de Voorzienigheid ons verschaftte te veronachtzamen nu er een kalmte heerste. Bovendien moesten veel zieken snel van boord om aan de wal bij te komen en aan te sterken. Zo kwamen op zondagmorgen boten van de stad naar ons vaartuig; mijn lieve vrouw en kind gingen met de eerste boot mee.

Ziekte en dood van oudste kind

De Heere zag echter dat deze gebeurtenissen niet voldoende waren geweest om mijn zonden en verkeerdheden uit te wissen en daarom wierp hij mij in het vuur zodra ik in de boot op zee was. Want toen werd mijn eerstgeboren kind, dat mij zo na aan het hart lag, getroffen door grote misselijkheid. Hij begon over te geven, waardoor hij steeds zwakker werd en wij konden niets doen om hem te bedaren, hoewel wij veel hulp kregen in Yarmouth. Dit was een zware bezoeking voor mij en de Heere toonde mij mijn zwakke geloof, gebrek aan vrees, mijn trots, wereldse vergenoegdheid, onmatige liefde voor andere schepselen en vooral voor mijn kind. Dit alles wekte in mij wel de wens en bedoeling de Naam des Heeren meer te vrezen. Toch wilde de Heere Zich niet laten verbidden voor wat betreft het leven van het kind, dat na een ziekte van twee weken uiteindelijk de geest gaf, nadat zijn moeder het aan de Heere had overgegeven. Het werd in Yarmouth begraven. Daar durfde ik niet bij te zijn, zodat de gerechtsdienaren mij niet konden arresteren als men mij zou herkennen. Hierin bemerkte ik dat de Heere steeds dichterbij mij kwam en ik vreesde werkelijk dat de Heere ook mijn vrouw zou wegnemen, zo niet mijzelf niet lang daarna.

Deze beproevingen samen met de bestrijdingen door de Heere ten aanzien van onze reis zorgden ervoor dat ik heimelijk wenste te blijven en te lijden in Engeland. Mijn hart ging niet langer zo sterk uit naar New England. Toch overtuigde het feit dat er een deur tot ontsnapping was geopend mij dat ik niet behoefde te lijden. Ik overdacht wel hoe ongeschikt ik was naar zo'n goed land te gaan met zo'n der zonde niet afgestorven, hard, duister, huichelachtig en formalistisch hart; en ook dat het dus geen wonder was dat de Heere mij op deze wijze tegenwerkte. Bovendien deed de Heere mij vrezen dat mijn bezoeking deels was gekomen omdat ik te ver mee was gegaan in de scheiding van de synoden in Engeland. Niettemin dank ik God dat ik altijd heb geloofd dat er nog ware kerken zijn in vele gemeenten in Engeland, waar de Heere bekwame mensen en predikers van Zijn Evangelie heeft aangesteld. Het was mij een gruwel niet te willen luisteren naar welke capabele predikant in Engeland ook.

In Bastwick en Londen

De situatie was zo dat ik, nadat ik mijn eerstgeborene had begraven en in grote droefheid verkeerde, niet wist waarheen te gaan en wat te doen, toen de Heere Roger Harlakenden en mijn broer Samuel Shepard stuurde om mij te bezoeken, nadat zij van onze redding van zee hadden vernomen. Dat deed ons erg goed. Zij stonden ons bij in al ons verdriet. Omdat ik op zoek was naar een woning, liet ds. Bridge, hun dominee in Norwich, mij bij zich komen om in zijn huis te komen wonen.

Een zekere mevrouw Corbett, een bejaarde en zeer godvrezende dame, die vijf mijl buiten Norwich woonde, had vernomen dat we bij ds. Bridge inwoonden. Omdat ds. Bridge gevaar liep zijn vrijheid te verliezen, omdat hij mij steunde, bood zij edelmoedig een groot leegstaand huis aan in een stadje dat 'Bastwick' heette. De Heere bewoog haar hart tot het schenken van veel liefde aan mij, wat sterk bijdroeg aan het verlichten en verzoeten van al mijn droefheden. Hierin mocht ik de zorg van de Heere Jezus voor mij zien. Ik zag om op Hem te kunnen bouwen in tijden van moeiten en zorgen, omdat Hij mij op zo'n veilige plaats had gebracht. Ik woonde er een halfjaar lang, de hele winter door met mijn vrienden. Een van hen, de heer Harlakenden, droeg alle kosten van het huishouden. We waren ver buiten het bereik van mijn vijanden en genoten veel vriendschap van elkaar en gemeenschap met God, en dat in een huis dat geschikt was voor welke vorst ook, vanwege de heerlijkheid, de grootte en lieflijkheid ervan.

Hier verborg de Heere ons die hele winter lang en toen het voorjaar kwam en de tijd dus geschikt was om te reizen, trokken wij naar Londen. De heer. Harlakenden is al die tijd bij me gebleven en was als een vader en moeder voor mij.

In Londen kwamen we bij mevrouw Sherborne, maar we wisten niet wat te doen en waar we veilig konden wonen. De Heere zorgde echter voor een stil verborgen plekje voor ons.

Hier werd mijn tweede zoon Thomas geboren, maar alleen onze vrienden wisten daarvan en daarom werd hij pas de volgende winter gedoopt, toen we in New England waren aangekomen. Hij was geboren in Londen op 5 april 1635.

Toen we een tijd in Londen hadden gewoond en de mensen daar wisten wie wij waren, werd mijn vrouw ziek. De Heere gaf in ons hart ergens anders te gaan wonen, in het huis van de heer Eldred in Londen, dat onbewoond was. Juist de avond toen wij vertrokken waren, zijn de gerechtsdienaren met nog anderen gekomen, om ons te zoeken. Maar de Heere had ons uit hun handen gered. Toen de Heere mijn vrouw had doen herstellen, begonnen we weer voorbereidingen te treffen om te verhuizen naar New England.

Vertrek naar New England

En het scheen dat de Heere ons duidelijk de weg aanwees:

1. Omdat geen andere plaats in Engeland mij had beroepen.
2. Nog veel meer anderen hadden besloten met mij mee te gaan, onder wie de heer Roger. Harlakenden en de heer Champney en nog meer.
3. De Heere had onze ongeschiktheid en de ongeschiktheid van ons vertrek het jaar ervoor gezien en daarom goede vrienden geschonken om ons te vergezellen.

Ongeveer op 10 augustus 1635 vertrokken wij met het schip. Ikzelf, mijn vrouw en ons zoontje Thomas en dierbare vrienden. We hadden veel gesmaakt van Gods goedheid en betreurden het verlies van ons geboorteland, toen wij er een laatste blik op wierpen.

Tijdens onze overtocht was de Heere erg goed voor mij en bewaarde mij voor zeeziekte. We werden gesterkt door het gezelschap van ds. Wilson en ds. Jones, door hun geloof, hun gebeden en hun preken. Het schip waarin we voeren was erg verrot en ongeschikt voor zo'n reis en daarom kreeg het een erg groot lek al bij de eerste storm die we kregen, wat ons erg aangreep en ook deed schrikken. Toen we dachten aan terugkeren verhoedde de Heere dat, wat ons hart sterk vertroostte.

We hadden te maken met veel stormen; mijn vrouw kreeg bij een ervan zo'n koude te pakken en werd daardoor zo verzwakt, dat ze tuberculose kreeg, waaraan ze later ook is overleden. De Heere heeft haar ook met het kind in de armen behoed voor een duidelijk en dreigend gevaar. Want door het rollen van het schip tijdens een hevige storm werd haar hoofd tegen een ijzeren bout geslagen. Maar op een wonderbaarlijke manier heeft de Heere het kind beschermd en mijn vrouw doen herstellen. Dit heeft mij diep aangegrepen en was er de oorzaak van dat ik veel droevige gedachten kreeg in het schip over hoe ik mij zou gedragen als ik in New England kwam. Ik heb wat ik me heb voorgenomen in mijn kleine boekje genoteerd.

Na veel nare stormen en vermoeiende dagen en vaak te verlangen de kust te zien, bracht de Heere ons tot de aanblik daarvan op 2 oktober anno 1635. We kwamen aan in Boston op 3 oktober met mijn vrouw, kind, broer Samuël, de heer Harlakenden en anderen. Wij waren in God verheugd na een langdurige reis.

De grote wens van mijn lieve vrouw was nu vervuld en die was: dat ik nu veilig zou zijn en uit handen van mijn vijanden zou blijven en bij Gods volk kon wonen, en ook of het kind onder Gods dierbare inzettingen mocht opgroeien.

Toen we aan wal kwamen werden we door veel vrienden vriendelijk begroet en gastvrij ontvangen en verkeerden drie dagen onder veel liefdeblijken in het huis van de heer Coddington, die toen ambtenaar van financiën was.

Toen we daar twee dagen gebleven waren en vrienden in Newton ons hadden laten halen gingen we op maandag 5 oktober naar het huis van onze broeder Stone. De gemeente daar stond op het punt te verhuizen naar Hartford in Connecticut en daarom trof ik - en degenen die bij ons waren - veel onbewoonde woningen aan die ons te koop werden aangeboden. Daarom heeft ons gezelschap die huizen gekocht om erin te wonen totdat we een geschikte plaats zouden vinden om daarheen te gaan. Maar toen we hier een tijdlang gewoond hadden wilden veel van onze broeders liever blijven dan weer verhuizen. Deels vanwege de verbondenheid met de kerken en deels omdat ze dachten dat het leven toch maar kort was en een verhuizing naar nieuwe vestigingen gepaard kon gaan met veel moeilijkheden. Het kwam gedeeltelijk ook omdat ze voldoende onderhoud hadden gevonden voor henzelf en voor degenen die bij hen waren.

Bij ons rees daarom het voornemen ons bij het kerkgenootschap aan te sluiten en dat hebben we een jaar later gedaan, ongeveer aan het einde van de winter.

Veertien dagen daarna *overleed mijn geliefde vrouw Margaret*, nadat ze was opgenomen in het kerkgenootschap. Omdat zij daar zo naar verlangd had, heeft de Heere het haar zo verzoet, dat zij door het bewustzijn van Gods liefde bijzonder getroost en bemoedigd werd en bleef tot haar laatste ademtocht.

Beproeving door dwaalleer

Nauwelijks voelden we ons hier thuis en waren we lid geworden van het kerkgenootschap of de Heere stelde ons en het hele land op de proef door middel van de denkbeelden van de Familisten of Liefdebroeders. Het begon met mevrouw Hutchinsont en bereikte een hoogtepunt door de heer Vane, die al te snel gekozen was tot gouverneur en al te vaag gesteund door ds. Cotton en al te sterk gesteund door de lidmaten in Boston. Dit gebeurde ook in andere kerken, waardoor nog meer verdeeldheid ontstond; de oude erkende Waarheid werd daardoor verduisterd, Gods Naam gelasterd, de heerlijkheid van de Kerk verminderd, veel gelovigen gekwetst, veel ellendelingen verhard, bedriegend en bedrogen wordend, van kwaad tot erger gaand.

De belangrijkste beweegreden en de wortel van dit alles was het volgende: een christen hoort geen enkel teken van Gods bijzondere gunst en liefde jegens hem - bij de gewaarwording van welke gunstbewijzen of voorwaardelijke evangelische beloften ook - aan te nemen als geloof of heiligmaking door te redeneren. Want dit zou dan een bewijsgrond zijn, en zo een werkzaamheid. Maar het dient te gebeuren zonder de waarneming van welk gen adebewijs, geloof, heiligheid of bijzondere verandering in hemzelf ook, door rechtstreekse openbaring. Heel de Bijbel voert immers zulke duidelijke, begrijpelijke en opvallende bewijzen aan van zegeningen voor personen die geroepen en gerechtvaardigd werden. Vandaar dat ze zeiden dat men wel een afgeleid bewijs ervan kon maken, maar geen oorspronkelijk argument.

Maar omdat dwalingen de eigenschap hebben snel in omvang toe te nemen had het hier tot gevolg dat er meer dan honderd schandelijke opvattingen in het land ontstonden. De predikanten hebben alle vertrouwelijke en broederlijke middelen aangewend tegenover ds. Cotton, maar merkten geen verbetering in zijn opvattingen. Hierna begonnen zij in het publiek te preken tegen zulke opvattingen, die de mensen in het openbaar of persoonlijk huldigden.

Ik beschouw het als geen klein gunstbewijs voor mezelf dat de Heere mij afzijdig van die conflicten heeft gehouden en mij het verstand heeft geschonken om die snode gedachten die in een mensenhoofd kunnen opkomen, te voorzien. Ik vond die periode van strijd wel onplezierig. Het beliefdde de Heere door Zijn genade inzicht te geven in die verkeerde opinie om Zijn noodlijdende Kerk onberispelijk en vrij van deze opvattingen te houden.

Deze verdeeldheid in de Kerk begon de landelijke overheid zorgen te baren. Het gerecht oordeelde dat ds. Wheelwright (iemand met een uitgesproken en starre opvatting van zijn eigen gewichtigheid en inzicht) opruiende preken hield en allerlei mensen opruide over het verbond der werken. Dit betrof al de voorgangers in het land die rechtvaardiging door het geloof en de verzekering ervan door de gewaarwording van het geloof en de heiligmaking preekten, daartoe gemachtigd door de Geest. De moeilijkheden die daardoor steeds toenamen en alle middelen die gebruikt werden om ze te bestrijden, droegen eraan bij dat men aan een synode dacht en bijeenriep. Door middel van toepassing van het voorbeeld in Artikel 15 hebben alle voorgangers samen door de genade en de autoriteit van Christus deze dwalingen aan het licht gebracht. Deze misvattingen werden weerlegd, de aanhangers ervan werd het zwijgen opgelegd en tot beschaming gebracht, de waarheid werd bevestigd en het geweten van de gelovigen gerustgesteld.

Er bestond een bijzonder heerlijke *aanwezigheid van de Geest van Christus* bij die bijeenkomst in Cambridge in augustus van het jaar **1637**, die een maand duurde en veel discussies inhield.

Dit was het resultaat van de synode:

1. De Pequot Indianen werden totaal verslagen. Toen de meningsverschillen ontstonden, braken er oorlogen uit en toen de meningsverschillen uit de weg geruimd zouden worden door de afgevaardigden en Vane en medestanders geen bestuurders meer mochten zijn, begonnen de vijanden te verliezen. Zij waren tegen het einde van de synode volkomen onderworpen.

2. De overheid zocht raad en verbande ds. Wheelright, mevrouw Hutchinson en verscheidene Islanders, die de Heere op een bijzondere manier had aangewezen. En wel door velen van hen over te geven aan allerlei obscene denkbeelden, zodat er velen die het voorheen met hen eens waren, zich nu voor hen schaamden. Zo bracht de Heere binnen een jaar onder ons een grote verandering tot stand.

(De Pequot-oorlog was een strijd tussen aan de ene kant de indianenstam Pequot en haar onderhorigen, en aan de andere kant de inwoners van de nieuwe kolonies in de jaren 1636 en 1638. Er vielen aan beide zijden veel doden.)

Hierbij kan ik niet zwijgen over de goedheid van de Heere voor mijn persoon en voor het gehele land in onze verlossing van de woede van de Pequot. Deze Indianen waren de sterkste, meest trotse en in oorlog meest succesvolle Indianen van alle Indianen. Hun opperhoofd was Sassacus, een trots, wreed, ongelukkig en eigenzinnig opperhoofd. Hij wenste geen leiding aan te nemen van een ambtgenoot, het bejaarde opperhoofd Moninattuck. Hij vreesde niet voor de wraak van de Engelsen, nadat hij eerst bloed had opgezogen van kapitein Ston en de heer Oldam. Hij had het zo zoet gevonden. Daarbij was hij de hele winter zo gelukkig geweest in zijn oorlogshandelingen en had het kamp van Seabrook belegerd en de ongeveer vier verdedigers gedood. Hij waagde het de Engelsen aan te vallen bij de rivier van

Wethersfield en doodde daar onverwacht negen of tien mannen, vrouwen en kinderen en nam twee meisjes gevangen en nam hen mee naar zijn eigen land. Hierop riepen de bewoners van de oevers langs de rivier ongeveer zeventig mannen bij elkaar en stuurden ze naar het land waar de Pequot-Indianen woonden, om daar de strijd aan te binden en de dood van die onschuldigen te wreken, die zij op een barbaarse en onmenselijke manier hadden omgebracht.

Deze mannen marcheerden twee dagen en nachten van de weg van de Narrangansetts naar Pequot. Ze werden geleid door die Indianen, die eerder vijanden waren van de Pequots. Ze waren van plan Sassacus kampement aan te vallen, maar omdat ze dat de tweede nacht niet konden bereiken, leidde de voorzienigheid van God hen naar een ander kampement dichterbij, vol sterke mannen en daar naartoe aangevoerde soldaten. Die waren daar als het ware als kippen opgesloten met totaal drie- of vierhonderd man bij elkaar, voor de door God toegelaten uitroeiing door de Engelsen. Ze waren de hele nacht aan het feestvieren en bezongen de dood van de Engelsen de volgende dag. Tegen het aanbreken van de dag kwamen de Engelsen, zeer vermoeid door de tocht en door gebrek aan nachtrust, binnen het gezichtsveld van het kamp. Maar toen sloegen vijfhonderd Narrangansetts uit vrees op de vlucht. Slechts twee bleven er trouw en leidden de Engelsen naar de ingang van de legerplaats. Daar aangekomen wekten de Engelsen het kamp op met een salvo van hun musketkogels, die gingen dwars door hun wigwams. Daarna begonnen sommigen het kamp te omsingelen, anderen waagden zich midden in het kamp tot dicht bij de vijanden, die met hun pijlen klaarstonden om die af te schieten op wie het waagde verder te komen.

Maar de Engelsen gooiden hun vuurwapens opzij en namen het zwaard in de handen, omdat de Heere hun kracht en moed verdubbelde. Zij vielen op de Indianen aan. Het hevige gevecht duurde ongeveer een uur, totdat ten slotte op bevel van een zekere kapitein Mason hun wigwams in brand werden gestoken. Omdat die droog waren en dicht bij elkaar stonden was dat voor de Indianen verschrikkelijk. Sommigen verbrandden, anderen bloedden dood door zwaardwonden, nog anderen verzetten zich tot ze gedood werden. Zij die wilden vluchten werden verslagen door de omsingelaars, totdat de Heere hun hele strijdmacht had verdelgd, op vier of vijf meisjes na die ze gevangennamen en in Saybrook handelden zij met hen net als zij hadden gedaan met die van ons in Wethersfield. En men meende in waarheid dat er nauwelijks één ontsnapt was of misschien één of twee om het bericht van het betreurenswaardige eind van hun medestrijders te melden. Van de Engelsen was er wel één gedood, naar men meende door een Engels musket. Sommigen hadden veel wonden, maar allen zijn weer hersteld.

Plannen voor een hogeschool of universiteit

Toen de Heere op deze wijze het land had verlost van de oorlog met Indianen en Familisten (die zich tegelijkertijd hadden aangediend en weer verdwenen waren) behaagde het Hem de harten van de leden van de stadsregering (die toen gewoonlijk in onze stad vergaderden vanwege hun beroeringen in Boston) zo te leiden dat zij gingen denken aan het oprichten van een hogeschool of een universiteit. Met de bedoeling dat deze instelling zich weldra zou ontwikkelen tot een kweekvijver voor de wetenschap in deze kennisarme omgeving en om het nageslacht goed te onderrichten. Omdat deze stad, die toen Newtown werd genoemd, door Gods grote zorg en goedheid niet was aangetast door het virus van tegenstrijdige opvattingen, besloot het college naar de wens van sommige inwoners van onze stad dat de heer Eaton de hogeschool zou leiden. Om deze en verscheidene andere redenen besloot men de school hier op te

richten. Nauwelijks had men dit vastgesteld of de voorzitter van het stadsbestuur en de wethouders richtten een verzoek aan Engeland om hulp bij dit werk.

Maar op de een of andere manier verzuimden zij ons te raadplegen. De Heere gaf het in het hart van een zekere heer Harvard, die bij leven bezittingen ter waarde van 1600 pond beheerde, om de helft van zijn vermogen te bestemmen voor de oprichting van de school. Deze man was een geletterd en godsdienstig persoon en had zijn land en het goede daarin lief in leven en sterven. Maar nauwelijks was dit geld gegeven of de heer Eaton (die manhaftig, maar uiterst leugenachtig verklaarde God te vrezen) verkwistte een groot deel ervan. Om wreedheid jegens zijn leerlingen, vooral tegen een zekere Briscoe, en ook om een bepaalde lichtzinnigheid in zijn leven, waarvan niet iedereen wist, werd hij het land nagejaagd.

Ongeveer een jaar later dichtte de Heere in Zijn genade die bres door middel van een zekere heer Dunster. Dat was een vroom, nauwgezet mens, bekwaam als leraar en zeer geschikt de grondslag te leggen voor de praktische zaken van de universiteit, aan wie God veel eer en zegen heeft verleend.

De zonde van de heer Eaton heb ik in het begin niet zo duidelijk onderscheiden, maar nadat ik er meer van vernomen heb, zag ik in, dat zijn zonde groot was en mijn onwetendheid en gebrek aan wijsheid en waakzaamheid met betrekking tot mijzelf erg groot, wan ik mijn hele leven wel spijt over zal hebben, evenals over het feit dat er een scheiding in zijn gezin is gekomen.

Maar de Heere is wel heel goed geweest voor mij door mij hier te plaatsen, waar ik zoveel gunstbewijzen mocht ontvangen en Hij zoveel zegen heeft geschonken aan mijn kinderen en het hele land. Ook omdat Hij mij de gelegenheid gaf zoveel goed te doen aan de studenten van de opleiding.

Hierna ben ik ziek geworden - na het overlijden van de heer Harlakenden, mijn zeer geliefde vriend en zeer beminde dienaar van Jezus Christus. Nadat het heel slecht was gegaan met mijn gezondheid en mijn bloedwaarden ondeugdelijk waren, heeft de Heere mij weer doen opleven en beliefde het Hem mijn arbeid te zegenen, zodat ik niet helemaal nutteloos of vruchteloos was.

Uitgaven

Om niet slechts te spreken tot Zijn volk, maar om mijn herinneringen te laten drukken en ze volgens mijn negen uitgangspunten uit te werken, ben ik verdergegaan waar ik in Yorkshi re was gebleven. Al was het helemaal niet mijn bedoeling geweest of in mijn verbeelding opgekomen om ze onder de drukpers te laten komen. Maar zes ervan die al klaar waren werden gedrukt in het Oude Engeland en de andere drie, die men ook wenste, heb ik met Gods hulp voltooid in Cambridge en naar Engeland gezonden, waar ook die gedrukt zijn. Maar ik sta mij er niet op voor (want ik ken mijn eigen zwakheid) dat hierdoor mijn naam bekend is geworden, maar ik hoop dat de Heere mag geloven dat die geschriften nog wat goeds kunnen doen ondanks mijn afwezigheid. Want ik heb wel ervaren dat de Heere mijn zwakke talenten, evenals mijn eigen persoon, heeft versterkt tot het uiterste en ik hoop Zijn Naam daarvoor altijd te prijzen.

Hertrouwd

Oktober 1637. Toen de Heere in dat jaar na de oorlogen in dit land mijn eerste vrouw had weggenomen, schonk Hij mij een tweede vrouw, *de oudste dochter van ds. Hooker*, een lieve schat. (**Joanna** Hooker (ca. 1616-1646), was circa 15 jaar oud toen ze met de 31-jarige Thomas Shepard trouwde.)

De Heere maakte haar tot een grote zegen voor mij doordat zij met veel zorg en grote wijsheid familie zaken regelde en de Heere God van haar vader zocht.

Het eerste kind dat ik met haar had, een zoontje, stierf jong.

Het tweede kind (dat de Heere tot nog toe heeft gespaard, Zijn Naam zij geprezen), namelijk mijn kleine Samuël, is nog in leven.

Mijn derde zoontje, John, is heengegaan op de ochtend van een zondag, een dag van rust, naar de schoot der ruste van Hem, Die de rust geschonken heeft. Voor mij was dat een zware bezoeking en grote zielensmart dat ik de Heere had uitgedaagd tot het slaan van mijn onschuldige kinderen door mijn overtredingen.

Hoewel de Heere ons zo beproefd heeft, schonk Hij toch vrede en rust in dit land. Het was een verbazingwekkend gunstbetoon toen Engeland en heel Europa in brand stonden, dat de Heere mij en mijn kinderen buiten de vlammen en vuren in Yorkshire en Northumberland heeft gehouden. (Dertigjarige Oorlog tussen de protestantse en rooms-katholieke landen in Europa van 1618-1648)

Als God ons dat niet bespaard had, dan was ik zeker in grote beproevingen en verleidingen gekomen. Omdat ik te zwak ben en niet kan verdragen heen en weer te worden geworpen en zware vervolging te weerstaan. Daarom heeft de Heere Zijn goedgunstigheid betoond door mij en de mijnen te voeren tot een land van vrede, hoewel het ook een land vol beproevingen is. Een land waar de Heere de wilde Indianen - naar aanleiding van geheime raad van neutrale Engelsen van het eiland - ertoe gebracht heeft ons om vrede te verzoeken, op onze eigen voorwaarden en zonder bloedvergieten. Dat gebeurde op 26 augustus 1645. Zij hadden eerst samengezworen alle Engelsen onverwacht te laten doden door Miantinomo, nadat eerst Uncas, die hun in de weg stond, uitgeschakeld zou zijn. Hij had besloten tot een openlijke oorlog tegen ons.

Zoon geboren, vrouw sterft

Maar de Heere liet mij niet lang zonder het ene of andere onheil, zij het [dat die tegenslagen] altijd gepaard gingen met enig gunstbetoon. Hij schonk mij daarom op 2 april 1646 een tweede zoon, John.¹⁰⁹ Maar nam daarbij het leven van mijn zeer geliefde, zachtmoedige en liefhebbende vrouw weg. Zij liet twee veelbelovende, lieve nakomelingen achter, Samuël en John. Dit was een bijzonder zware beproeving voor mij, want het kwam mij voor dat de Heere Zijn tere zorg voor mij en de mijnen terugtrok; de zorg die Hij genadevol had betoond in mijn lieve vrouw; ook omdat Hij mijn gebed niet verhoorde toen ik dacht dat Hij mij wel zou verhoren. Ik meende dat Hij Zijn almacht zou tonen in het land der levenden door haar gezondheid te laten terugkeren. Het was ook zwaar voor mij dat Hij haar wegnam in de bloei van haar leven, waarin zij lange tijd de Heere groot had kunnen maken.

Ik voelde ook de dreiging dat Hij mijn hele gezin te gronde zou richten en dat de Heere niet zou ophouden [te beproeven], zoals Hij bij Eli had gedaan, omdat deze niet ijverig genoeg gestreden had tegen de zonden van zijn zonen. Ik begreep ook dat als ik mijn voordeel had gedaan uit eerdere beproevingen van dezelfde soort, ik deze bezoeking niet had gekregen. Maar ik ben van de Heere en Hij mag met mij doen wat Hij wil, Hij heeft mij geleerd een klein gunstbewijs, verkregen bij een tegenslag, te waarderen als voldoende vergoeding voor elk uitwendig verlies.

Maar dit verlies van mijn vrouw was wel heel erg groot; ze was een echtgenote met een vooral jegens mij onvergelijkelijk zachtmoedige geest en heel liefdevol. Zij toonde veel beleid en zorg in het beheer van mijn familie zaken, waarbij ze in geen enkel opzicht verkwistend of slordig was, zodat ik niet eens wist waar ze mee bezig was. Ze wist op een edelmoedige wijze zonden aan de kaak te stellen en had een

scherp oog voor het verkeerde gedrag van sommige mensen. Ze had Gods kinderen van harte lief en verlangde sterk in hun gezelschap te verkeren om daar voordeel uit te trekken. Ze hield bijzonder veel van het Woord van God en was daarom blij mijn aantekeningen te kunnen lezen, die ze dan elke week kon overpeinzen. Ze had een gave van het gebed die ver uitstak boven die van andere mensen van haar leeftijd en ervaring. Zij was bereid te sterven lang voordat ze werkelijk stierf, vooral na het overlijden van haar eerstgeboren kind, wat voor haar een zware beproeving is geweest. Maar omdat haar werk hier nog niet af was, mocht zij nog bijna negen jaar mij tot troost zijn. Bij het laatste Avondmaal voordat zij in het kraambed kwam, scheen zij vol van Christus te zijn en daarom bereid voor de hemel. Ze heeft vaak gezegd dat ze niet kon blijven leven na de geboorte van dit kind.

Toen de eerste koorts opkwam, na het vatten van een kou, zei ze dat we elkaar bijzonder moesten liefhebben, omdat we niet lang meer bij elkaar zouden zijn. Pijn beroofde haar van haar slaap, gebrek aan slaap bracht veel verwarring in haar hoofd en vervulde het met droombeelden en waanvoorstellingen, maar ze werd daarbij niet wild.

De nacht voordat ze overleed had ze ongeveer zes uur onrustig geslapen, maar dat verkoelde haar hoofd en bracht haar tot rust. Hoewel ze niemand herkende om mee te spreken, herkende ze wel Jezus Christus en kon ze tot Hem spreken. Daarom, zodra ze ontwaakte, begon zij op een buitengewoon hemelse en hartverbrekende wijze te bidden tot Christus, haar beminde Verlosser, om de geest des levens. Zo bleef zij bidden tot het uur van haar sterven: 'Heere, al ben ik het niet waardig, Heere, één woord, één woord' en zo verder, en zo gaf zij de geest.

Zo heeft God mij bezocht en mij voor mijn zonden getuchtigd en gepoogd mij van deze wereld te spenen. Maar ik heb het altijd moeilijk gevonden om zelfs maar een klein voordeel te halen uit pijnlijke en verdrietige beproevingen.

De biografie blijkt hier vrij plotseling af te breken.

In 1647 trouwde Thomas Shepard met de circa 18-jarige Margaret Borodell (1625-?). Uit dat huwelijk werd Jeremiah Shepard (1648-1720) geboren. Jeremiah werd later net als zijn broers Thomas en Samuel predikant. Thomas Shepard sr. overleed 25 augustus 1649, sterk verzwakt, aan een ernstige keelontsteking. Margaret hertrouwde daarop met Jonathan Mitchell (1624-1668) en kreeg nog vier kinderen.

Notities van Shepard bij zijn autobiografie

Goede dingen die ik van de Heere heb ontvangen Anno 1639

De goede dingen die ik van de Heere heb ontvangen:

1. Hij is de God van mijn bestaan, Die mij ook als een worm kon hebben geschapen.
2. Hij is de God van mijn leven en mijn levensduur, Die ik zolang ik gezondheid heb mag genieten.
3. Hij is de God Die mij opnam toen mijn eigen moeder, die mij liefhad, was gestorven en mijn stiefmoeder niet om mij gaf, ook toen mijn vader ten slotte stierf en mij achterliet, toen ik nog jong en klein was en niet voor mijzelf kon zorgen.
4. Hij is de God Die mij uit Egypte leidde, die goddeloze en zondige stad waar ik ben geboren en getogen, onder de hoede van een van mijn eigen broers, wat mij de tijd en

de wil verschaft om te studeren, terwijl ik anders maar doorgeleefd en -gezondigd zou hebben en voor altijd verloren zou gaan.

5. Hij is de God Die mij, de minste en de sterkst geminachte in het gezin van mijn vader, naar de Universiteit van Cambridge leidde langs een bijzondere weg. Dit gebeurde na vele gebeden tot de Heere, toen ik nog jong was, en beloften dat ik van Hem zou zijn, als Hij dit voor mij zou doen, zij dat het kon geschieden door middel van het grote erfdeel dat vader mij had nagelaten.

6. Hij is de God Die met mij begon te worstelen zo gauw ik daar was aangekomen, door middel van de prediking van ds. Dickinson en dr. Chaderton. En hoewel ik de Heere vaak weerstreefde en ik het in stilte bidden vaak naliet en me een lange tijd niet om Hem bekommerde en mijn overdadig etende en drinkende en losbandige vrienden bleef volgen, kwam daar een eind aan. Ik was zo hoogmoedig geworden dat ik om hunnentwil eenmaal of tweemaal stomdronken was en ik een tijdlang in onnatuurlijke onreinheid leefde die ik liever niet opnoem, maar ook in het najagen van lichtzinnigheid en smerigheid met iedereen die mij wel aanstond.

Toch werd ik nog weerhouden van het begaan van de flagrante zonde van ontucht, waardoor sommigen van mijn beste vrienden tot hun schrik en schaamte werden overmand. Maar juist toen het mij uiterst slecht ging en de toorn van God mij kon treffen, handelde de Heere buitengewoon lankmoedig met mij en maakte van mijn laatste daad van dronkenschap het begin van meer serieus denken aan God en [dat werd het moment] mij met Hem te verzoenen.

7. Hij is de God Die mij toen ik daar woonde in contact bracht met veel Godvrezende vrienden, wier leven en voorbeeld model stonden of konden zijn voor mij: de heren Stone en ook de heer Simonds" wiens gesprekken mij altijd tot zegen strekten door Gods toedoen. Vooral toen hij bij het haardvuur de toorn van God beschreef, als de onverdraaglijke kwelling door het vuur. Ook toen ik hem tijdens een wandeling de ellende van alle mensen hoorde omschrijven, en dat alles wat ze deden bestond in zondigen en dat ze buiten Christus waren. Hij was vol lof over hun raad die ik had gekregen om De Praktijk der Godzaligheid te lezen, dat [boek dat] mij sterk ontroerd heeft, evenals het luisteren naar dr. Preston.

8. Hij is de God, Die naar ik meen de beste predikanten van de wereld gezonden heeft om mij te roepen, dr. Preston en ds. Goodwin. De eerste preek van de eerstgenoemde bij zijn aantreden als Master van het ,College en ook andere preken die hij in die tijd hield, openden mijn hart en overtuigden mij van mijn ongeloof en van de ijdelheid van vele zaken en van vijandschap tegen alles wat goed is. En de Heere zag erop toe dat ik hem hoog waardeerde en van harte liefhad, al was het zo dat veel vrome mensen hem bekritiseerden.

9. Hij is de God Die mij aanspoorde niet alleen naar openbare preken over het Woord te luisteren, maar ook in stilte te gaan mediteren en te bidden, waarbij ik maar zelden behoefde te zoeken of ik vond de Heere. Dat maakte mij van de wereld los, toen de mensen mij bespotten om wat ik deed. Tijdens het overpeinzen trof ik God op een wijze aan, die mij dwong mijn aantekeningenboekje mee te nemen in het veld om te noteren wat God in mijn hart uitgoot.

10. Door het zo te beschikken is Hij de God Die mij heeft overtuigd van mijn schuld en vuilheid van zonde, vooral mijn zelfzucht en hang naar menseneer bij alles wat ik deed. En Die mij verootmoedigde onder beide, om zo meer waarde te hechten aan Christus en de genade en mijzelf meer te verfoeien. Op die wijze werd ik bevrijd uit een wereld vol beletselen. Hij toonde mij ook de betekenis van Christus en maakte mijn ziel voldaan van Hem en deed mij Hem aankleven, omdat God Hem tot rechtvaardigheid had gemaakt (1 Kor. 1:30). God openbaarde hier ook Zijn vrije

rechtvaardigmaking en schonk mij ondersteuning en vrede op en in Zijn beloften die Hij maakte aan hen die Hem als Heere en Koning ontvangen. Maar ik had gemerkt dat mijn hart in dit opzicht niet gewillig was en dat was de oorzaak van - of liever de aanleiding tot - veel verschrikkelijke verzoeken van atheïsme, judaïsme, papisme en wanhoop dat ik de onvergeeflijke zonde had gedaan.

Toch liet de Heere mij mijzelf uiteindelijk overgeven aan Zijn veroordelende wil als zijnde goed, wat mij grote vrede en rust in het hart gaf, door het bloed en de genade van Christus. Ik heb allerlei verzoeken gekregen, maar werd na mijn bekering nooit verleid tot het arminianisme, door eigen ervaring de vrijheid van de wil op zinnige wijze weerlegend.

11. Hij is de God Die mijn hart deed versmelten na een terugval uit de heerlijke situatie waarin ik had verkeerdt in Cambridge, door het land door te reizen in gezelschap van een wereldse hoogleraar. De Heere deed dit ten tijde dat ik Hem niet zocht en ook geen rekening met Hem hield.

12. Hij is de God Die van mij een armzalig middel maakte tot het verspreiden van de kennis van Christus en tot het instellen van dagen om te vasten en van theologische bijeenkomsten en van het nauwgezet onderhouden van de zondag. Ik was in alle opzichten maar zwak en nog jong onder de studenten met wie ik woonde en studeerde, om iets voor de Heere te kunnen doen.

13. Hij is de God Die mij uit Cambridge naar Essex leidde en mij in het gezelschap bracht van het uiterst aangename gezelschap van zoveel vrome predikanten als ds. Hooker, ds. Weid, ds. Beadle en ds. Burroughs en anderen, hoewel ik bij hen geen goed kon doen.

14. Hij is de God Die mij bij monde van al deze predikanten opriep de stem van God te gehoorzamen die doorklonk in de roeping van de inwoners van Earle's Colne, een erg wereldse stad. Daar zegende de Heere mijn armzalig werk bij de heer Harlakenden en zijn gezin en nog vele anderen in stad en land. Daar heeft de Heere mij drieënhalf jaar voor moeilijkheden bewaard, totdat bisschop Laud mij het zwijgen oplegde en niet toestond dat ik nog langer in de stad woonde en hij deed dit toen het ernaar uitzag dat ik schande en verwarring zou oproepen bij iedereen.

Inleiding

Voor in het origineel van het dagboek staat in het handschrift van Thomas Shepard het volgende:

1. Mijn zoon Thomas werd geboren in het Oude Engeland in Londen op 5 april 1635 en werd ongeveer een jaar later overzee overgebracht naar Nieuw Engeland en gedoopt door ds. Hooker.

2. Mijn zoon Satnuël werd geboren op 19 oktober 1641.

3. Mijn zoon John werd geboren op 19 maart 1643 (volgens de tijdrekening van het Oude Engeland, waarmee het jaar begint op 25 maart, maar de eerste maand volgens de jaartelling in Nieuw Engeland en dus 1644). Maar hij stierf in datzelfde jaar, 14 juli, op zondagmorgen. 'De dagen des mensen zijn als het gras; gelijk een bloem des velds, alzo bloeit hij' (Psalm 103:15).

4. Mijn andere zoon John werd geboren op 2 april 1646, die ik zo noemde, omdat hij de breuk heelde en het verlies goedmaakte van onze eerste zoon John en moge God de gebeden verhoord hebben voor de eerste zoon en moge Hij die ook verhoren voor en in de tweede.

Mijn zoon Jeremiah werd geboren op 11 augustus 1648.

Boven aan het tweede blad staat:

Drie zonen van Shepard, Thomas (1635-77), Samuel (1648-68), en Jeremiah (1648-1720), studeerden af aan de Universiteit van Harvard in de theologie. Thomas was predikant in Charlestown (1659-77), Samuel in Rowley (1665-68), en Jeremiah in Rowley (1673-78), Essex (1679-80) en in Lynn (1680-1720).

Dit boek laat ik na aan mijn zoon Thomas Beproeft alle dingen; behoudt het goede.

[1 Thess. 5:21]

Het vervolg van Th. Shepards leven heeft hij zelf kort beschreven in zijn autobiografie. Deze is door enkele schrijvers aangevuld met toelichtingen en feiten die een grote rol speelden. Zonder deze toelichtingen is zijn levensbeschrijving onduidelijk.

De vertaling is beschreven door B. Florijn

De aanvullingen zijn door Florijn overgenomen uit: *The life of Thomas Shepard*.
Door John A. Albro.

1. Verbod om te preken

En juist als hem bevolen wordt Earles-Colne te verlaten, wordt hij uitgenodigd om als huisprediker te komen in het gezin van Sir Richard Darley in Yorkshire.

Met enkele vrienden, Mr. Weld, Mr. Daniel Rogers Mr. Ward, Mr. Marshall, Mr. Warton bespreken zij wat te doen. Moeten zij toelaten, 'dat de bisschop de akker des Heeren als een wild zwijn verwoest.' Nog eenmaal wensen zij bisschop Laud te waarschuwen en hem trachten tegen te houden in zijn verwoestend werk. Deze was op land/kerkvisitatie in Dunmores, Essex.

Toen Mr. Shepard en Mr. Weld zich daartoe voorbereiden bespraken zij tevens de mogelijkheid van emigratie naar Nieuw-Engeland. Toch besluiten zij samen liever te gaan naar Ierland of Schotland.

Toen kwamen zij bij een kerk. In die kerk zou bisschop Laud zelf spreken. Mr. Weld mocht die kerk niet betreden, want hij was al geëxcommuniceerd. Hij gaat ook niet naar binnen. Mr. Shepard, die nog niet geëxcommuniceerd was ging wel naar binnen. Mr. Weld wacht buiten tot de dienst geëindigd is. Na de predicatie, als de bisschop zal spreken, gaat hij naar binnen, daar hij veronderstelde dat ook een geëxcommuniceerde dan mocht luisteren. Maar hij vergiste zich. Binnenkomend ziet de bisschop Mr. Weld ogenblikkelijk. En hij wendt zich tot hem met zijn onbeheerste drift, zeggend: 'Wat, zijt ge nog aan deze kant van de oceaan en hoe waagt ge het, hoewel ge geëxcommuniceerd zijt deze heilige grond te betreden, gij, heiden en tollenaar?'

Zachtmoedig vraagt Mr. Weld excuus; 'want indien ik gezondigd heb, deed ik het door onwetendheid en verzoekt dan vergeving erover'.

De bisschop is niet zo vergevingsgezind en geeft hem over aan de wapenheraut en verplicht hem voor het gerecht te verschijnen, met als borgstelling een grote som geld, want hij had een kerk ontwijd door zijn aanwezigheid en daarom zal hij tot een voorbeeld gesteld worden voor al zulke personen in de toekomst. Verschijnen voor de Hoge Commissie, daar wachtte Mr. Weld boete, verminking of anderszins.

Mr. Shepard in de kerk aanwezig zijnde, hoorde daarna, dat de bisschop naar hem informeerde, en de wapenheraut is zeer begerig om ook hem te vangen, die hij beschouwde als de ergste van beiden.

De naam van Mr. Shepard wordt uitgeroepen. Ook hij zal tot een voorbeeld gesteld worden. Er ontstaat tumult. Niet wetend wat te doen, weifelt Mr. Shepard, maar dan komt er een Godvruchtige schoolmeester Holbeech op hem toe en ziende het gevaar

waarin Mr. Shepard verkeert, neemt hij hem mee en brengt hem met geweld buiten de kerk, ijlt met hem naar de paarden en rijdt met hem weg zo snel als mogelijk is. En zo zegt Mr. Shepard: 'Zo verlost de Heere mij uit de macht van die leeuw voor de derde maal'.

2. Voorbereiding en vertrek naar America

Nu was ook Shepard een vervolgde, niet zozeer van het gerecht, maar van de woeste vervolgers van de bisschop. Dan weet hij, dat er in het diocees van bisschop Laud voor hem geen plaats meer is.

Ezechiël Rogers nodigt hem uit tot hem te komen naar Rowley in Yorkshire, buiten het bereik van Laud. Maar Shepard, krijgt ook een uitnodiging om naar Sir Richard Darley, van Buttercrambe, in Yorkshire te komen als huisprediker. Daartoe zou hem onderkomen verleend worden en enige tegemoetkoming in de kosten, die hij te maken had. Sir Richard Darley, en 2 zonen van de ridder, met Mr. Henry beloofden hem £ 20 per jaar.

In de brieven, die hij daartoe ontvangen had, had hij bovendien iets gevoeld van een Goddelijke drijfveer, iets van het: 'Kom over in Macedonië en help ons'. Zo mocht hij gaan zonder enige weifeling.

Mr. Richard zendt hem een gids, want de reis was lang en zelfs wat gevaarlijk en Mr. Shepard vertrok. Hij ging met veel verdriet, zijn gemeente achterlatende. Het volk, dat zich enige tijd in het licht had mogen vermaken, was het meest bedroefd, 'omdat hij sprak, dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden'.

Hij ging in de winter, begin 1631. 'Gedurende de reis had ik wel de gelegenheid de woorden des Heeren Jezus te gedenken: Bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters'.

Zo reisden zij vijf of zes dagen samen. Het weer was koud en stormachtig. De rivieren in Yorkshire waren verre buiten hun oevers getreden, door de voortdurende regen. Ze waren nauwelijks over te trekken. De wegen waren slecht en modderig en verscheidene malen waren de reizigers in groot gevaar.

Shepard mocht met vrijmoedigheid gaan. Geroepen door de Almachtige. Daarom was het geen wonder, dat de reis steeds zwaarder werd en de aankomst een grote teleurstelling.

Vrijwel aan het einde van de reis kwamen ze te Ferrybridge, aan de rivier Aire. Zo hoog stond het water, dat het over een halve mijl lengte de brug onzichtbaar maakte. En de reizigers wisten niet precies hoe die brug liep. Toen huurden zij een gids.

Maar deze 'slechts een klein eindje voortgegaan zijnde, viel door de kracht van het water in de stroom en een tweede volgde hem, die bijna voor onze ogen verdronk. Toen werd mijn hart zo vervuld met vrees, en ik werd zo duizelig en raakte zo in de war door het wild stromende water, dat, als de Heere mij niet Zelf als overeind hield en ook mijn paard en ons zo geleidde, zo ware ik zekerlijk vergaan'.

En toch, nadat zij slechts een klein gedeelte van de brug overgetrokken waren, viel Mr. Shepard in de rivier. Hij wist zich echter in het zadel te houden en het gelukte het paard, een bijzonder goed paard zijnde, zijn poten weer op de brug te krijgen. Door de hulp, die de gids van Mr. Darley aan Shepard bood, raakte deze zelf in het water en kon zich pas in het aller-laatste uit zijn gevaarlijke positie bevrijden. Aan de overzijde

gekomen vonden zij een huis, verwisselden van kleren, 'gingen tot het gebed, tevens de Heere dankend voor Zijn wondervolle bewaring'.

Shepard zag zijn leven, nu, als opnieuw door de Heere geschonken en wenste het geheel te wijden aan de Heere en Zijn dienst. Toen echter begon de moeite eerst recht. Laat in de avond, des zaterdags, bereikte hij het huis van Sir Richard te Buttercrambe, ongeveer zeven mijl van de stad York gelegen. Laat, koud, zeer nat en vermoeid. Sir Richard ontving hem met alle respect en was vriendelijk voor hem en gaf hem de beste kamer van het gehele huis.

Toen was Mr. Shepard aangekomen op de plaats, die de Heere hem gewezen had. Zaterdagavond, de voor-Sabbath. De avond die de Puriteinen zeer onderhielden als een voorbereiding tot de Dag des Heeren. En Shepard vond de leden van het gezin en de dienstknechten en de vrouwen die in het huishouden werkzaam waren druk bezig met kaarten en dobbelen. Zo kwam hij daar aan. De volgende morgen moest Shepard het Woord van zijn Meester verkondigen. Uitgeput van de reis, zeer mismoedig.

Zelf zegt hij erover: 'Nooit voelde ik mij zo diep terneergeslagen als in deze tijd'. Ver van al zijn Godvruchtige vrienden. In een huis waar de Heere niet werd gevreesd. In een goddeloze streek, overgeleverd aan alle spot en hoon, zich niet in staat voelend om enig werk te verrichten.'

En daarenboven om zijn druk nog te groter te maken, was de vrouw des huizen zeer onbeschoft tegen hem en gedroeg zij zich zeer goddeloos. Dat was de plaats waarheen Mr. Shepard geroepen was. 'Kom over en help ons'. Slechts een drietal mensen behandelde hem vriendelijk. Twee ervan vinden we later terug in Nieuw- Engeland. De derde komen we straks weer tegen. Margaret Touthville was haar naam. Zij was een bloedverwante van Sir Richard.

Als Mr. Shepard nog pas enige dagen in zijn nieuwe woonplaats is, is de dag gekomen, dat de dochter van Sir Richard in het huwelijk zal treden met een zekere Mr. Alured, volgens Mr. Shepard 'een allergoddeloost jongmens'. Maar toch wordt er een predicatie van hem verwacht. Shepard bedienende het Woord van zijn Meester. Dan gaan er wonderlijke dingen gebeuren op de bruiloft.

"De Heere raakte eerst het hart van Mrs. Margaret aan, de echtgenote van Sir Richard. Toen spotte ze niet meer, maar de Heere vervulde haar hart met grote verschrikkingen, vanwege haar zonden en haar on-Christelijke handelwijze.'

En de Heere wrocht verder. Onmiddellijk daarop vroegen Mr. en Mrs. Alured, de zo juist gehuwden, *wat zij moesten doen, om zalig te worden*. En ook deze overtuigingen resulteerden in een oprechte bekering. En verder blies de Geest. Het gehele gezin komt onder beslag van het Woord des Almachtigen.

Mr. Shepard zelf zegt ervan: 'De meeste leden van het gezin werden tot God bekeerd, of althans grotelijks veranderd'.

3. Huwelijk met Margaret Touthville

De Heere zegende zijn dienstknecht in nog ruimer mate. We lezen in de levensbeschrijving van Albro:

'Reeds drie jaar tevoren, toen hij nog in Earles-Colne zijn arbeid verrichtte had de Heere het voor Mr. Shepard tot een onderwerp van een gedurig en ernstig gebed

gemaakt, dat de Heere, hem wilde brengen naar een plaats, waar hij een echtgenote mocht vinden'.

En de Heere bracht hem naar het huis van Sir Richard en daar vervulde de Heere zijn wens. In Margaret Touteville, bloedverwante van Sir Richard, ongeveer zevenentwintig jaar oud zijnde, vond hij een echtgenote, die in 'elk opzicht geschikt was hem te helpen in zijn moeilijke arbeid'.

Zij was 'een zeer ootmoedige vrouw', een 'zeer scherpziend Christin', 'vriendelijk en heilig, begiftigd met een zeer liefelijke geest des gebeds', en over het geheel 'de beste en geschiktste persoon in de wereld' voor een man als Mr. Shepard. Sir Richard met zijn ganse gezin, was het er hartelijk mee eens, gaf niet alleen zijn toestemming, maar verhoogde ook zeer haar bruidsschat.

In het jaar 1632, na een verblijf van een jaar ongeveer in het gezin van Sir Richard, huwden zij. En Margaret Touteville was Mr. Shepard in zijn 'verbanning in een vreemde plaats' en in zijn moeilijkheden en gevaren, altijd tot een 'onvergelijkelijk liefhebbend en getrouw' echtgenote.

Weldra komt dan het scheiden van de familie waar zoveel wonderen waren geschied. Bisschop Neile, een ontzaglijk streng aanhanger der ceremoniën duldt het niet langer dat Mr. Shepard weigert de ceremoniën te gebruiken, die steeds meer in de Anglicaanse kerk worden ingevoerd. Bovendien wil ook zijn vrouw wel graag de plaats verlaten.

4. Vertrek naar Heddou

Zo vertrekt hij naar Heddou een stad in Northumberland, een plaats met een arme bevolking. Hij mag er ongeveer een jaar (1632-1633) zijn arbeid verrichten, ondersteund door onder ander enige Godvrezende vrouwen en boven alle dingen zich verwonderende over de zegeningen des Almachtigen. Velen zijner hoorders worden tot de Heere bekeerd, anderen versterkt door zijn Godvruchtige wandel en zijn heldere bediening. Hier ook vindt hij de gelegenheid de toestand der kerk verder te bestuderen en komt hij des te verder af te staan van de onwettige toestand der bisschoppen.

Als ook in Heddou het werk tenslotte onmogelijk wordt trekt hij van plaats tot plaats. Soms predikend in het huis van Mrs. Fenwick. Daar werd ook zijn eerste zoon geboren. Thomas wordt hij genoemd. Maar Margaret wordt gered langs de rand van de dood. En Mr. Shepard zegt: 'De Heere bewaarde mij genadig voor zulk een verlies, juist nu ten tijde van ontelbare moeilijkheden en gevaren in dit duistere land. De schaduw van zulk een verlies herinnerde mij aan al mijn overtredingen en gebroken beloften'. 'Het dreef hem', zo lezen we, 'dichter tot de Heere.' Met nog groter ijver en getrouwheid vervulde hij zijn arbeid.

Onder deze gebeurtenissen komt het in hem op, of het zijn plicht niet is zijn vaderland te verlaten en in een nieuwe wereld een wijkplaats te zoeken, waar hij in alle veiligheid mocht arbeiden in de hoop, dat de Heere daar Zijn Koninkrijk mocht uitbreiden. Velen waren hem reeds daarin voorgegaan. Zijn intieme vrienden, Mr. Cotton, Mr. Hooker, Mr. Stone en Mr. Weld, met velen van hun hoorders waren al uitgeweken naar Nieuw-Engeland. Vele anderen waren van plan hen te volgen. Onder deze omstandigheden begon Mr. Shepard 'te luisteren naar een beroep uit Nieuw-Engeland'.

Vele gewichtige redenen pleitten ervoor. In Engeland was geen plaats voor hem. Hij was overtuigd van het kwaad, dat de ceremoniën in de Engelse Staatskerk bewerkten. Hij wist het zijn roeping de Heere te dienen in Zijn inzettingen, en Hem te zoeken in een vreemd land, als het in eigen land onmogelijk was. In zijn vervolgingen opende de Heere nu een open deur. En boven alles: hij zag 'dat de Heere Engeland aan het verlaten was, nadat Mr. Hooker en Mr. Cotton heengegaan waren'.

Daar komt dan nog iets bij. Sommigen begeren hem in het uiterste noorden van Engeland. Mr. Shepard denkt er dan echter aan, dat wanneer hij zou sterven, zijn vrouw en kind achter zouden blijven in dat woeste, goddeloze land, en dat, terwijl het zo liefelijk zou kunnen wezen te midden van het volk des Heeren.

Zo worden zijn gedachten geleid naar Nieuw-Engeland. Later zullen velen het hem verwijten.

Dan zal hij een antwoord schrijven aan Mr. Ball, waarin hij volledig de argumenten uiteenzet, die de leraars naar Nieuw-Engeland deden vertrekken.

Tenslotte ten volle besloten Engeland te verlaten, neemt Mr. Shepard afscheid van zijn vrienden in het noorden en verlaat met vrouw en kind en dienstbode Newcastle in het geheim, uit vrees voor de achtervolgers, zich begevende op een kolenschip naar Ipswich, de voornaamste stad in Suffolk.

In deze streek leeft hij zeer in het geheim bij de familie van Mr. Rusell en dan met (of bij) zijn vriend Collings. Daarna reist hij naar Earles – Colne, het gezin van Mr. Harlakenden tot eind van de zomer 1634. Deze laatste periode van hier- en daarheen gaan en geen permanente verblijfplaats hebbend, ondervindt hij als 'de meest troosteloze en meest vruchteloze tijd, die hij ooit ondervonden had, in het bijzonder voor zijn ziel.'

Daarom verlangt hij sterk naar Nieuw-Engeland en als er dan enige vrienden van plan zijn te gaan en als daar ook met hen gaat Mr. Norton, besluit hij met hen te gaan. Het schip waarmee zij de reis zullen maken heeft een schone naam. Het is het schip 'De Hoop'. De kapitein is een uitstekend zeeman. Het seizoen laat de reis nog juist toe, het is in de maand september.

Zo is alles in orde, tenminste zo dacht men. Maar dan blijkt het schip toch niet zeewaardig te zijn. Een oponthoud van weken volgt. De winter nadert en de reis kan niet doorgaan. Zo waren ze daar in Ipswich, omringd door vijanden.

We vinden gemeld over Mr. Shepard: 'Hij in het bijzonder werd gekweld door de gedachte, dat hij te spoedig was gaan lopen. Toen besloot hij nooit in te gaan op een droeve zaak in duisternis, tenzij de Heere hem daartoe riep, zowel innerlijk in zijn ziel, als uiterlijk door de gemeente'. En hij wenste, dat die roeping dan mocht zijn 'zeer sterk, en helder en troostrijk'.

Ondertussen zitten zijn vervolgers niet stil. Als Mr. Shepard bij een zijner vrienden is ondergebracht, is daar in dat huis ook een jonge man. Daar Mr. Shepard zich deze tijd nooit buiten de woning begaf, kon men hem niet arresteren in verband met huisvredebreuk. Toen gingen de vervolgers van Mr. Shepard naar die jonge man. Zij vroegen op zekere dag, de deur niet te vergrendelen. Zo zouden zij dan komen in de nacht en Mr. Shepard gevangennemen. Ze behoefden dan niet het huis open te breken. Zonder stoornis zou dan alles spoedig gebeurd zijn. En de jongen neemt het aanbod aan.

Toen gebeurde er echter iets, waar die jongen totaal niet mee gerekend had en waaraan die vervolgers ook wel niet zullen gedacht hebben, en het minst van allen waarschijnlijk wel Mr. Shepard zelf. Iedere dag en elke nacht smeekte deze vervolgde dienstknecht des Heeren zijn Meester ernstig. Ook sprak hij in dat gezin zoveel als

mogelijk was de woorden des Allerhoogsten. Daar zat ook die jongen bij, die hem verraden zou. Hij hoorde het dagelijks. Toen moest hij zichzelf bekennen, dat deze dienstknecht een heilig man was. Hij hoorde zijn woorden en hij luisterde met verwondering naar zijn gebeden. En naarmate de dag naderde dat hij hem zou overleveren in de hand der vijanden, naar die mate werd het hem steeds duidelijker, dat het werk dat hij ging doen een gruwelijk werk was. Steeds stiller werd hij. Het viel zijn meester op. Hij was niet meer geschikt voor zijn werk.

Toen vroeg hem zijn meester, wat hem toch scheelde. Eerst was hij niet bereid het te zeggen, maar hij kon het niet meer voor zich houden en toen op zekere dag zijn meester hem weer vriendelijk vroeg wat hem toch deerde, vertelde hij hem alles. Toen werd Mr. Shepard direct naar een ander huis gebracht. En toen de nacht was aangebroken, waarop de overval zou plaatshebben, waren de deuren niet geopend, maar zeer gesloten. De overvallers namen hun ijzeren staven om zich op deze wijze toegang te verschaffen. Maar de eigenaar van het huis had ook daar zijn maatregelen tegen genomen. Hij had enige goede mannen om zich verzameld en toen de vervolgers binnen wilden dringen, kwam hij met hen naar hen toe en zij vluchtten om niet aangeklaagd te worden wegens inbraak. Zo ontkwam Mr. Shepard des vogelvangens net.

5. De eerste poging om naar Nieuw-Engeland te gaan

De 16e oktober 1634 zeilden Mr. Shepard en zijn vrienden af van Harwich in Engeland. Op weg naar Nieuw-Engeland, om daar de Heere in vrijheid te mogen dienen. Vele kinderen des Allerhoogsten en twee Godzalige leraars samen. De strijd en de moeite konden dus wel verwacht worden. Maar zo zag het er niet uit toen zij zee kozen. Het weer was goed, de wind was gunstig.

Dan, slechts een enkele mijl uit de kust en de wind draait en steekt op in grote hevigheid. Zeer plotseling geschiedde dat. Zo hevig wordt de storm, dat de zeelieden het anker uitwerpen, niet wetende wat te doen. Het wordt als de reis van de Apostel Paulus. De wind was hun tegen. Zo brachten zij de nacht door in grote bekommernis.

Zo hevig werd die morgen de storm, dat het schip van zijn ankers lossloeg en gedreven werd naar de zandbanken bij de haven van Harwich. Toen dreigde het gevaar, dat het schip aan de grond zou lopen en in tweeën zou breken. Dat was het begin van de reis. Van de reis naar het nieuwe vaderland. De reis, die reeds door zovelen van de kinderen des Allerhoogsten was gemaakt. En steeds heviger woedde de storm en de zeelieden werden vervuld met grote vreze. Toen was daar een man, één van de bemanning, en hem werd een opdracht gegeven, die hij trachtte te volvoeren. Hiermee bezig zijnde, zo kwam er een hevige golf en de man sloeg overboord. Hij kon niet zwemmen. Wind en weer waren zo ontzettend, dat geen hulp geboden kon worden en binnen een ogenblik was de man uit het gezicht verdwenen. Geen poging tot hulp kon men zelfs bieden.

Dat was de eerste, die sterven zou en toch was het de eerste niet, want hoewel hij reeds meer dan een mijl afgedreven was, toch werd hij ontdekt, drijvende op de golven op grote afstand. Toen gingen er enige zeelieden met gevaar huns levens in de boot, om hem te halen. Toen zij hem bereikten, dreef hij 'als werd hij ondersteund door een Goddelijke hand', maar hij vertoonde geen tekenen van leven meer. Nadat zij hem aan boord gehesen hadden, legden zij hem op de bodem van de boot, menende dat hij reeds gestorven was.

Toen was daar een der redders, die zijn maat nog niet wenste op te geven zonder het uiterste geprobeerd te hebben. Hij legde zijn vriend voorover, het hoofd omlaag en toen begon het water uit zijn mond te stromen en hij begon te ademen en in weinige minuten, was hij in staat zich te bewegen en te spreken. Toen zij het schip weer bereikt hadden, kon hij weer al zijn ledematen bewegen en dat, nadat hij meer dan een uur in het water gelegen had.

Onder degenen op het schip, - het was Mr. Norton, of Mr. Shepard - werd de geest der profetie werkzaam. Die sprak bemoedigend tot het gezelschap in de nood van de baren: 'Het gevaar en de redding van deze man is ons ten voorbeeld. Wij zijn ook in groot gevaar en toch, de kracht des Heeren zal getoond worden in onze redding, zoals hier bij deze man'.

Ondertussen dreef het schip snel naar de kust en het gevaar der zandbanken werd steeds groter. Het schip raakte reeds met de kiel het zand.

En weer, 'door een enig middel werd het schip omgewend en gevoerd op een plaats, geschikt om het anker uit te werpen.' Zo wierpen zij het anker uit en hoopten verlost te worden van de storm.'

En weer liep alles anders, dan hun verwachting was en dan hun hoop was, want op zaterdag 18 oktober nam de storm toe in grote hevigheid. Zo hevig was de wind, dat nog lang daarna de mensen uit die streek spraken van de 'Storm-zaterdag'. Vele schepen vergingen in deze geduchte orkaan, onder andere het kolenschip, waarmede Mr. Shepard de reis van New-Castle gemaakt had naar Ipswich. Mr. Shepard zag het vergaan, schip en bemanning, zonder dat er enige hulp kon worden geboden. En al ontzettender werd de storm, de kabels waaraan de ankers waren bevestigd, braken af en het schip dreef met grote snelheid in de richting der zandbanken, en vernietiging leek onvermijdelijk. De kapitein gaf alles op als verloren. De passagiers, zo lezen we 'namen hun toevlucht tot het gebed'. Geweren werden afgeschoten om hulp uit de stad Yarmouth, die niet zo ver verwijderd was. Maar, hoewel duizenden toeschouwers samengeschoold waren, ondanks de hevige storm en op het strand het grote gevaar gadesloegen, waarin het schip verkeerde en hoewel er een grote beloning geboden werd aan ieder, die zijn leven wilde wagen om de passagiers en de bemanning te redden; toch, zo erg was de storm, was niemand over te halen, vrijwillig zich tot deze dienst te begeben.

Het was bekend onder de menigte die van de muren der kade van de stad Yarmouth keken naar dit toneel, dat het schip vol was met Puriteinse emigranten. Ook daarom werd met een bijzondere belangstelling gekeken naar de ramp, die zeker over hen scheen te komen.

Maar we lezen toch ook, dat 'sommigen vuriglijk smeekten, dat de Heere Zijn volk zou bevrijden van het gevaar, dat het bedreigde.'

Van anderen lezen we echter, dat ze 'goddelooslijk, vurig verlangden, dat nu het einde van deze kinderen des Heeren spoedig en gruwelijk mocht wezen'.

Onder die laatste groep was een officier, die aan deze gevoelens uiting gaf en velen waren het van harte met hem eens. 'Met een geest der profetie, gelijkende, op die van Biléam, toen hij gedwongen werd te zegenen met zijn mond het volk, dat hij vervloekte in zijn hart, werd ook deze man gedwongen uit te roepen 'dat hij het schip en zijn bemanning beklagde', bedoelende het kolenschip, dat zojuist vergaan was en dat eens Mr. Shepard vervoerd had, maar dat, wat betrof het schip, waarmee de Puriteinen nu zouden oversteken, dat dit hem niet in het minst interesseerde en dat hij zich daarover geen zorg behoefde te maken, 'want hun geloof zou hen wel redden'.

En hun geloof, 'of beter de God op Wie zij hun vertrouwen stelden en tot Wiens eer zij deze tocht ondernomen hadden, na het doorstaan van vele vervolgingen en gevaren,

zowel op het land als op de zee, verlost hen'. En Hij verlost hen op een zeer merkwaardige wijze en door onverwachte middelen.

De kapitein en de zeelieden hadden hun gehele tegenwoordigheid van geest verloren en gelovende, dat de storm bovennatuurlijk was en het schip betoverd, zo maakten zij gebruik van het enige middel, waarvan zij dachten dat dit in zulke omstandigheden hen nog zou kunnen redden: zij namen twee rood-hete hoefijzers en spijkerden die op de hoofdmast als tovermiddel.

Nu was er echter aan boord een merkwaardige man. Vrijwel altijd was hij dronken. Hij was geen zeeman, hoewel hij vele reizen gemaakt had. En ditmaal had hij het in zijn hoofd gehaald, 'deze Godzalige lieden te vergezellen naar Nieuw-Engeland'.

Deze man gaf, hoewel hij dronken was, nu een heldere en kalme raad. In plaats van hoefijzers vast te nagelen aan de mast, adviseerde hij, dat de mast overboord geworpen moest worden, als enige mogelijkheid om het schip te redden. De kapitein en de bemanning, overweldigd door vrees, waren niet in staat te luisteren naar deze raad.

Toen nam Cock, want zo heette de man, de verantwoordelijkheid op zich, riep om bijlen, en het gezelschap en de zeelieden bemoedigende, die wanhopig waren en 'geen hoop van leven meer hadden', zo liet hij hen de masten overboord gooien, juist op het moment, toen allen de moed hadden opgegeven, verwachtende 'noch te zien Nieuw-Engeland, noch Oud-Engeland, noch de gezichten van enige vrienden hier op aarde ooit meer'.

Toen de mast neer was, werd een klein anker dat nog overgebleven was uitgeworpen, maar, daar het zeer licht was, sleurde het schip het mee en steeds sneller joeg het schip naar de kust.

De zeelieden, veronderstellend, dat het anker weggeslagen was, of dat het schip dit niet zou kunnen houden, wezen in vertwijfeling naar de naderende zandbanken, waarop reeds zoveel schepen waren vergaan en schreeuwden tot de passagiers, dat binnen enige ogenblikken, die plaats hun graf zou zijn. De kapitein riep uit, dat hij alles gedaan had, wat hij kon doen en toen verzocht hij de leraars 'om hulp van Boven te bidden'.

Daar gingen toen de beide leraars. Mr. Norton, met de passagiers, een tweehonderd in getal, begaf zich naar het ene einde van het schip en Mr. Shepard met de zeelieden ging naar een andere plaats op het dek. 'Toen bevalen zij hun lichamen en hun zielen aan Hem. Die ze hun geschonken had. Zo mocht de Heere met hen doen, wat Hem behaagde'.

Onmiddellijk na het gebed begon de wind in hevigheid af te nemen en het schip kwam wat tot rust. Het laatste kleine anker was niet verloren gegaan, zoals de zeelieden dachten, maar het werd meegesleept, ploegende het zand door de kracht van de wind, die hoewel afnemend, toch het schip dreef in de richting der zandbanken. Maar toen weer, juist toen het zou vastlopen op die zandbanken, 'werd het stil gehouden'. Juist op het punt van ten onder te gaan. En ook toen was het gevaar nog niet geweken, want de kabel, die in zijn geheel was afgerold, bleek slechts met een kort koord bevestigd te zijn. Dat kleine koord moest nu de kabel en het kleine anker houden en dat kleine anker het grote schip in een ontzaglijke storm.

Toen een der passagiers dit zag, één wiens geloof sterker mocht zijn dan kabel of storm, ziende hoe wonderbaarlijk zij bewaard waren, riep uit: 'Die draad, waaraan wij hangen - want zo noemde hij het koord, bevestigd aan de kabel - zal ons redden'.

En inderdaad zo geschiedde het: 'De Heere tonende Zijn vreselijke macht en toch Zijn onuitputtelijke genade tot ons, hoorde, ja hielp, toen wij niet roepen konden, door de troosteloze angsten die wij hadden uit deze diepten der zeeën en ellenden'.

Deze bevrijding was zo groot en klaarblijkelijk gewrocht in antwoord op het gebed, dat Mr. Shepard dacht, dat indien hij ooit de kust zou bereiken, hij zou leven, 'als een, die uit de doden was opgestaan'.

Hij wenste, dat deze genade voor hem en zijn gezin mocht in herinnering blijven tot de ere Gods. In herinnering bij zijn kinderen en de kinderen zijner kinderen, als hij gestorven zou zijn en niet meer zou kunnen 'loven de Heere in het land der levenden'. Gedurende de nacht bleven zij aan boord in betrekkelijke veiligheid, terwijl nu de storm voortdurend afnam. Maar ze verkeerden in een zeer troosteloze conditie en ze waren verstoken van alle gerief. Velen waren ziek. Velen zwak en totaal ontmoedigd en er waren 'veel droeve harten'.

Op de morgen van de Sabbat, de negentiende oktober, gingen zij aan land. De Puriteinen waren zeer nauwgezet in het waarnemen van de Dag des Heeren en Mr. Shepard vond: 'dat zij te haastig waren in het verlaten van het schip en dat zij de Dag des Heeren aan boord moesten doorbrengen in het prijzen en loven van de Heere voor Zijn kennelijke tussenkomst ten hunnen gunste'.

Maar er waren vele zwakken onder hen, die niet in staat waren zich te begeven tot de Godsdiensttoefening en die behoefte hadden aan verfrissingen en bovendien waren zij 'bevreesd van een gelegenheid te verwaarlozen, die de Heere in Zijn Voorzienigheid geschonken had, tot ontscheping van het schip, nu het weer kalm was', want zij waren als het ware vastgehouden 'door een draad'. Indien de wind weer op zou steken, zo zouden zij allen hun graven vinden op de zandbanken voor de kust.

Toen verlieten zij het schip. Mr. Shepard en zijn gezin verlieten het in de eerste boot, die vanuit de stad gezonden werd, om de passagiers op te nemen. Zo kwamen ze toch aan land, na veel tegenheden.

Maar voor Mr. Shepard werd dit pas een begin der smarten, want, zo lezen we, 'gered zijnde van de verzwelgende wateren, werden wij gekastijd door de plotselinge mysterieuze dood van ons enig kind, nu ongeveer een jaar oud'. In de tocht van het schip naar de kust begon het kind te braken en welke middelen de ouders ook gebruikten - en alle beschikbare middelen stonden hun nu ten dienste - niets kon het doen ophouden. Na veertien dagen van groot lijden stierf het kind en het werd begraven te Yarmouth.

En tot meerdere verzwaring van het leed, het verlies van hun eerstgeborene en hun enig kind, kwam ook nog het feit, dat Mr. Shepard het niet wagen kon bij de teraardebestelling aanwezig te zijn, opdat zijn vervolgers hem niet zouden ontdekken. Spoedig reeds nadat zij aan land gekomen waren, zo lezen we 'waren er twee adders gekomen, die alles in het werk stelden om Mr. Norton en Mr. Shepard gevangen te nemen'. De Heere bewaarde beiden echter op een zeer wonderlijke wijze.

Shepard vervolgt in zijn levensbeschrijving:

'Het was of de Heere zag, dat deze wateren niet voldoende waren mijn zondigheid af te wassen, zo wierp Hij mij in het vuur. Hij liet mij zien mijn zwak geloof, mijn trots, mijn vleselijke tevredenheid, mijn onbescheiden liefde tot de schepselen en tot mijn kind in het bijzonder en verwekte in mij enige verlangens en bedoelingen Zijn Naam te vrezen. Ik zag, hoe ongeschikt ik was te gaan, naar zulk een goed land als Nieuw-Engeland, met zulk een ongedood, hard, donker, vormelijk, huichelachtig hart; en daarom was het geen wonder, dat de Heere mij aldus een kruis oplegde'.

6. Voorbereiding voor de overtocht

Albro vervolgt zijn beschrijving over het leven van Shepard:

Na het mislukken van de eerste poging om de grote oceaan over te steken en zijn woonplaats te zoeken in het nieuwe vaderland, Nieuw- Engeland, sloeg Mr. Shepards geweten hem, opnieuw een poging te wagen. Niets liever begeerde hij dan te handelen naar de geboden des Heeren. Hij durfde niet trekken als zijn Meester niet met Hem meeding om hem gerust te stellen. En nu was hem dit overkomen. Had hij dan toch 'de gemengde vergadering in Engeland' te snel verlaten.

Mr. Shepard wist niet goed meer wat te doen. Daar kwam bij, dat hij in de kerk van Engeland zeer de Heere vrezende leraren had ontmoet, en wel zodanig dat hij ervan zei 'dat daar waren in Engeland, in veel parochies en kerken, ware leraars des Evangelies, wier predicates hij nooit zou weigeren te horen, als hij er de gelegenheid toe had'.

Door deze dingen en door het plotselinge sterven van zijn kind en de hevige storm, die de reis onmogelijk gemaakt had, scheen het hem 'als een frons der Voorzienigheid over zijn reis'. Zijn lust om naar Nieuw-Engeland te gaan was bekoeld en hij werd eigenlijk bijzonder gewillig in het oude Vaderland te blijven en thuis te lijden. En toch duurde deze toestand niet lang. Want hij vond geen plaats waar hij het Evangelie mocht verkondigen, zolang hij weigerde zich te conformeren aan de dwalingen en corrupties van de Engelse Staatskerk. Zo wachtte hem niets dan banden en verdrukkingen. En de Heere had toch een deur geopend. En in dat verre land was hij buiten het bereik der bisschoppen. Daar zou hij een plaats vinden, waar hij mocht arbeiden voor de zaak van Christus. Daar waren zijn beste vrienden. Vrienden die hij had mogen ontmoeten in de Heere. Het ging hem toch om de zuivere bediening, om het werk des Heeren, om de ere Gods. Toen verlevendigde zijn wens om te trekken weer en hij besloot zo spoedig als mogelijk was, nog een poging te wagen.

Ondertussen raakte hij toch in grote verlegenheid wat te doen. 'De Filistijnen waren over hem'. Geen plaats waar hij zich veilig wist, kon hij in Engeland vinden. Geen mogelijkheid tot onderhoud bezat hij. Ook zijn vrienden konden niet helpen. Dit was hem de meest beproevende, hopeloze toestand van zijn levens.

Maar dan, als er geen uitkomst voor hem is, komen zijn vrienden, de Harlakenden. Het waren de broers Roger en Samuel. Zij hadden gehoord van zijn moeiten en zij verkwikten hem. Daar Mr. Shepard niet wist, waar hij met de zijnen de winter van 1634/35 door moest brengen werd er voor hem gezocht naar een onderkomen. En het werd gevonden door tussenkomst van Mr. Bridge, predikant te Norwich.

Een zekere Mrs. Corbet, een oude vrouw, die de Heere vreesde, nodigde Mr. Shepard en zijn gezin intrek te nemen in een huis van haar, dat stond te Bastwick, een klein gehucht in het graafschap Norfolk. Zo verschaftte zij hem een huis en het stond leeg. Het was een huis, dat volgens Mr. Shepard, 'geschikt was een vorst tot verblijf te dienen, wat betreft helderheid, grootte en aangenaamheid'. Bovendien trachtten zijn vrienden hem het leven zo aangenaam mogelijk te maken. Zij 'werden vertroost door zoete gemeenschap met elkaar en bovenal met de Heere'.

Ook behoefde Mr. Shepard zijn tijd niet in ledigheid door te brengen, want hoewel hij niet in het openbaar kon prediken, zo 'kon hij toch wel zijn pen in dienst stellen tot onderwijzing en vertroosting van een beproefde vriend en door ijverige studie zich voorbereiden tot die dienst waartoe hij spoedig geroepen zou worden in de Nieuwe Wereld'. In deze tijd schreef hij het kleine werkje, dat eerst later is uitgegeven (1648): *Select Cases Resolved* (vertaling in het Nederlands: *Uitgelezen gevallen opgelost*).

Antwoord aan een vriend in Engeland. De Nederlandse vertaling is opnieuw uitgegeven in 1971 door G. Kool te Leerdam, gelijk met een preek over 2 Korinthe 6 vers 1. Titel: **Der heiligen kleinood.**

Hij richt zich daarin tot een vriend, die hij niet persoonlijk kent; en die in twijfeling en moeite verkeert. Hoewel hij hem raad geeft, zo vraagt hij tevens zijn gebed in verband met de overtocht, die dichterbij komt.

"Ik bid u, indien u een sprankje liefde voor mij hebt, dat door deze paar regels ontvlamd is, denk er dan aan, wanneer u voor uzelf toegang moogt hebben in het gebed, dat u ook mij en de mijnen en allen, die met mij op de grote wateren gaan, gedenkt.

Zie op naar de hemel en zucht voor mij, of de Heere in Zijn vrije genade, mij over wil brengen naar dat goede land en die heerlijke ordinantiën, en dat ik daar maar het aangezicht des Heeren in Zijn tempel moge aanschouwen, al zou Hij nooit lust hebben, mij daar te gebruiken, al zouden ik en de mijnen daar moeten bedelen.

En, dat als de Heere mij tot mijn plechtig werk en de dienst ten goede van Zijn Kerk en het volk en allen die met mij gaan, of voor mij daarheen gegaan zijn, zal roepen, dat dan de Heere Jezus Zijn verborgenheden aan mij moge bekend maken en mij bekwamen, om het weinige tijd, dat ik nog zal leven, vruchtbaar voor Hem te zijn en, dat ik meer dan ooit een hart mag hebben, dat wijd en ruim is voor Hem.

Wat u betreft, ik zal van de Heere begeren, dat Hij u onberispelijk en onbesmet moge bewaren in een boze wereld; dat Hij Zijn Goddelijke genaden en Zijn werk in u moge volmaken en kronen en dat u mag bewaard worden voor nationale zonden, welke eerlang door nationale en zeer zware bezoeken zullen gevolgd worden.

En de nabijheid des Heeren blijve met u en in u, totdat de Heere u roept. Doe mijn hartelijke groeten aan uw vader, wiens naam ik vergeten ben en door wie ik dit schrijven niet kon zenden, omdat de drukte mij dat toen verhinderde. Nu, de vrede van Jezus Christus zij met u en beware u oprecht en onberispelijk tot de dood toe. Indien ik u niet meer zal zien voor de laatste en groten dag, ... dan vaarwel! vaarwel!

De uwe in Jezus Christus,
THOMAS SHEPARD.

7. Geboorte Thomas Jr.

Het voorjaar van 1635 breekt aan. Mr. Shepard en zijn vrienden Harlakenden gaan naar Londen om de noodzakelijke voorbereidingen te treffen voor een nieuwe poging Engeland te verlaten. Omdat ze dicht in de nabijheid van aartsbisschop Laud zijn, moeten ze zich bijna voortdurend verbergen. Mrs. Shepard is ook bij hen. Mrs. Sherbourne zorgde voor een geheime plaats voor hen.

En daar in het verborgen schenkt de Heere Mr. Shepard en zijn zo getrouwe vrouw, hun tweede kindje, hun tweede zoon. Het werd geboren te Londen op de Sabbat, 5 april 1635. Ze noemden de jongen Thomas, evenals zijn broertje dat stierf te Yarmouth.

Thomas Jr., gradueerde in Harvard Universiteit 1653, werd predikant te Charlestown op 13 april 1659 en stierf aan de pokken 22 december 1677 op 43 jarige leeftijd.

Zijn dochter Ann trouwde in 1682 met Daniël Quiney. Zij werden de stamouders van John Adams, de 2^e president van de Verenigde Staten, van 1797-1801.

De moeder was weer spoedig hersteld, maar het kind was ziekelijk en op zekere tijd dacht men dat het sterven zou. Het had een zeer ontstoken mond.

Maar dan lezen we: 'Mr. Shepard, die meer vertrouwen had in het gebed dan in de bekwaamheid van de geneesheer, werd in de nacht opgewekt tot bidden om het leven van het kind en dat met zeer sterke drijvingen des Geestes en veel redenen tot de Almachtige en zo, na een droevige en ontzaglijke nacht, scheen de Heere op Hem in de morgen en hij vond de ontstoken mond, waarvan hij dacht dat hij ongeneeslijk was, plotseling wonderlijk geheeld'.

Nauwelijks is dit voorbij of ze worden ontdekt in Londen. Snel vluchten ze naar een ander huis, dat leeg is, juist voordat hun vervolgers aankwamen. Toen zijn kwellers aankwamen, was het ganse gezin reeds verdwenen en niemand wist waar naar toe, en zo wederom bevrijdde de Heere Zijn getrouwe dienstknecht uit de strikken, die voor hem gespannen waren.

In de meest verborgen terughoudendheid, maar niet zonder vele tekenen van medeleven van Godvrezende vrienden, kwam Mr. Shepard met de zijnen de zomer van 1635 door in Londen. Tegen het einde van de zomer, toen Mrs. Shepard en het kind in zekere zin hun krachten hadden mogen herwinnen, begonnen zij zich voor te bereiden op hun nieuwe overtocht naar Nieuw-Engeland. Er was geen plaats voor hen in hun oude vaderland.

Ook verschillenden zijner vrienden waren besloten te gaan en zij wachtten tot Mr. Shepard met hen zou gaan. Mr. Wilson zou met hen trekken, opnieuw, want hij was daar reeds geweest; Mr. Jones zou meegaan, de latere ambtsbroeder van Mr. Thomas Bulkley van Concord in Nieuw-Engeland, Mr. Champney en de Harlakenden zouden niet achterblijven. Vele mensen, die de Heere vreesden, en die hun leraars wilden volgen, al was het naar het einde des aardrijks, opdat zij mochten horen en zich verheugen in het Evangelie in zijn heerlijkheid.

Daar was dus ook Mr. Wilson. De Heere had als middel tot zijn bekering gebruik willen maken van de prediking van Dr. Taylor en van de oude Mr. Lawrence Chaderton, de "Puriteinse Methusalem". Ook de woorden door Richard Rogers en John Dod gesproken, mochten hem tot zegen zijn. Hij had een de Heere vrezende huisvrouw, een vrouw uit een oud adellijk geslacht, maar toen hij haar meedeelde, dat hij naar Nieuw-Engeland ging, weigerde zij eerst mee te gaan. Want toen zij het haar man vertelde, dat zij die reis in geen enkel opzicht durfde te maken, nam hij haar bij zich en samen brachten zij een dag door in het Aangezicht van hun Meester, en Mr. Wilson smeekte het Aangezicht des Heeren voor zijn lieve vrouw, opdat zij vrijmoedigheid mocht ontvangen met hem te trekken naar het nieuwe vaderland. Mr. Wilson was een oprechte knecht des Allerhoogsten. Zo heilig was zijn wandel, dat iemand zei toen hij naar Nieuw-Engeland ging: 'Het zal Nieuw-Engeland goed gaan en het zal vrij blijven van de algemene verlating des Heeren, zo lang die man daar leeft'.

Mr. Jones was ook een dergenen, die zich klaar maakte mee te gaan. Later wordt hij de ambtsbroeder van Mr. Bulkley te Concord. Daar zal hij wel wondere zaken ervaren hebben, want Mr. Bulkley was ook een der gekenden des Heeren. Hij schreef een boek, een werk met een schone titel nl.: *Het Bloed des Verbonds*. We lezen er onder

meer dit in: 'En gij Nieuw-Engeland, dat verhoogd zijt in voorrechten van het Evangelie, boven vele anderen, en u verheugt in vele getrouwe getuigen, die onder u getuigd hebben het Evangelie van de genade Gods, gij hebt vele heldere sterren schijnende in een firmament, om u te schenken de kennis der Verlossing. Wees niet hooggevoelende, ter oorzaak van uw voorrechten, maar vrees voor het gevaar, waarin ge verkeert. Hoe meer aan u is toevertrouwd, des te meer zult gij rekenschap hebben af te leggen. Des te zwaarder voor u, als gij niet zult wandelen, waardiglijk de middelen uwer zaligheid. O, Nieuw-Engeland, de Heere zoekt veel meer van u, dan van enig volk; meer ijver tot God, meer liefde tot Zijn waarheid, meer gerechtigheid en rechtvaardigheid in uw wegen. Gij behoorde te zijn een bijzonder volk, een enig volk, niemand gelijk als u op deze aarde'.

8. Overtocht

10 augustus 1635 was de vertrekdatum.

Albro heeft onderzoek gedaan naar de scheepslijst van passagiers. Hij citeert uit Mass. Historie col. 28. Daarin komen o.a. deze namen voor:

John Shepard, 36 jaar

Margaret Shepard, 31

Thomas Shepard, 3 mnd.

Samuel Shepard, als knecht van Roger Harlakenden

Mr. Wilson en Mr. Jones worden niet genoemd onder de passagiers.

Wél, Sara Jones, 34

Zeer waarschijnlijk voor Thomas Shepard onder de naam van zijn broer John.

De leeftijd van 36 jaar klopt niet met Thomas Sr. zijn geboortedatum.

Het schip, waarop zij zich nu voor de tweede reis inscheepten, was oud, verteerd en totaal ongeschikt voor zo'n reis. Reeds in de eerste storm, die op hun weg kwam, sprong het lek. Zo werden zij blootgesteld aan dreigende gevaren. Zij stonden toen op het punt naar de haven terug te keren. Tenslotte echter slaagden zij erin, met veel moeite, de schade te herstellen. De overtocht was stormachtig en ruw.

De kleine Thomas, die bij de inscheping zo zwak was, dat zijn ouders en vrienden vreesden, dat hij niet in leven zou blijven, totdat zij in Nieuw-Engeland zouden aankomen, juist hem deed de zeereis veel goed. Maar zijn moeder, uitgeput door de voortdurende zorg over zijn gezondheid en het veelvuldig waken en de moeite der reis en de ontzaglijkheid van het weer, waaraan zij blootgesteld was, kreeg tuberculose, welke ziekte haar in enkele maanden zou voeren tot het graf, haar zou brengen tot de eeuwige woningen des Allerhoogsten.

Albro, de schrijver van het levensverhaal van Mr. Shepard zegt: 'Onder andere mag een voorval niet onvermeld blijven, noch vergeten worden en wel de wonderlijke bewaring van Mrs. Shepard van een ontzettende en duidelijk te verwachten dood. In een der hevige stormen, die zij op de overtocht ontmoetten, werd Mrs. Shepard plotseling, door het hevig slingeren van het schip, met het hoofd naar voren en haar kind in de armen, vallend, regelrecht geworpen in de richting van een ijzeren stang. En toen vallende werd zij als tegengehouden door iets, waarvan zij niet wist wat. Beiden, moeder en kind, ontsnapten zo aan dit grote gevaar, zonder enige verwonding, door een wonderlijke tussenkomst, die door Mr. Shepard en anderen, die er getuigen van waren, *niet anders kon worden gezien, als geschied door tussenkomst der Engelen Gods, die gediensstige geesten voor de erfgenamen des eeuwigen levens*'.

Zie de Engelse levensbeschrijving van Shepard. Daarin heeft hij een apart gedeelte bestemd is voor zijn zoon Thomas.

De 2e oktober 1635 na 54 vermoeiende dagen op zee, kwamen zij in het gezicht van het land, waar zij hoopten rust te vinden, beide voor lichaam en voor ziel.

De 3e oktober landden zij veilig te Boston 'met blijdschap in God', na zo'n langdurige reis. Hartelijk werden zij gelukgewenst door talrijke vrienden.

Ook was het de gewoonte van Mr. Cotton, als er een schip met reizigers aankwam op het strand, met hen de Naam des Heeren aan te roepen, omdat Hij hen gespaard had.

De huizen der vrienden werden gastvrij opengesteld.

We lezen, dat Mr. Shepard en zijn gezin zeer vriendelijk werden ontvangen in het huis van Mr. Coddington, schatmeester van de koloniën, waar zij bleven tot na de Sabbat.

's Maandags, 5 oktober, gingen zij naar Newtown; daar zou het toekomstig arbeidsveld van Mr. Shepard liggen. Daar zou hij zijn arbeid in vrijheid mogen aanvangen.

9. Predikant te Newtown-Cambridge

Steeds weer treft, dat de Puriteinen de plaatsen in Nieuw-Engeland vrijwel altijd dezelfde naam geven als in het oude vaderland.

Zo woont in Nieuw-Engeland Mr. John Cotton. In het oude Engeland stond hij te Boston. In Nieuw-Engeland wordt de plaats waar hij zijn arbeid mag verrichten ook Boston genoemd. Newtown, wordt daarna, als er een universiteit wordt opgericht, Cambridge genoemd.

Zo zijn er vele voorbeelden. Het doet ons denken aan wat Francis Higginson ons meedeelt, zij het in een wat ander verband: 'Toen zij kwamen te Kaap Landsend, riep Mr. Higginson zijn kinderen en de overige passagiers tot zich, om hen voor de laatste keer het verdwijnende Engeland te laten zien, zeggende: Wij willen niet zeggen, wat de Separatisten gewoon zijn te zeggen als zij hun afscheid nemen van Engeland: Vaarwel Babylon! Vaarwel Rome! Maar wij willen zeggen: Vaarwel, geliefd Engeland! Vaarwel, Kerke Gods in Engeland en al de Godvrezende vrienden daar' Wij verlaten Engeland niet als de Separatisten van de kerk van Engeland, hoewel wij niet anders kunnen doen, dan ons af te scheiden van hun afwijkingen; maar wij gaan om het goede van de Reformatie der kerken te beoefenen en om het Evangelie des Koninkrijks in Amerika te verspreiden. En toen hij dat gezegd had, besloot hij met een ernstig gebed voor de koning, de Kerk en de Staat in Engeland. Hij smeekte ernstig om de aanwezigheid en de zegen des Heeren over hun tocht naar Nieuw-Engeland'.

Ze wilden geen aparte kerk stichten. Slechts langzaam zijn ze er toe gekomen, omdat het niet meer anders kon.

Mr. Shepard met zijn gezin arriveren in Newtown. Een belangrijke plaats in het nieuwe vaderland. De gouverneur Winthrop, had er gedurende enige tijd gewoond. De jaarlijkse verkiezingen voor een gouverneur zijn er gedurende enige tijd gehouden. Geld was er geschonken om het met een palissadering te omgeven. De eerste vestigers in deze plaats waren naar verhouding in goede doen, hoewel vrij gering in aantal. Wat later wordt dit aantal sterk vergroot door de komst van Mr. Hooker met een groep emigranten uit Essex. Het was nl. de gewoonte, dat vele gemeenteleden met hun leraar meetrokken. Bij Mr. Hooker was het zelfs zo, dat eerst zijn gemeente vertrok en hij wat later arriveerde.

Toen hij aankwam, was het eerste wat men bouwde een kerk, want hoe voorspoedig en schoon een land ook moge zijn, zonder Evangeliebediening is het niet anders dan 'een smederij zonder vuur'. Zo groot wordt de gemeente van Mr. Hooker, dat Newtown te klein is en deze met zijn ambtsbroeder naar een andere plaats in het nieuwe vaderland uitkijkt om daarheen te trekken. Een ruimere plaats. Mannen worden uitgezonden. En dan na enige tijd vertrekken Mr. Hooker en Mr. Stone in de richting van de Connecticut rivier.

In Massachusetts laat men hem slechts zeer ongaarne gaan, maar toch in de zomer van 1636 trekt hij weg met bijna zijn hele gemeente. En zij reisden door een wildernis zonder pad. Vaak moesten zij het pad kappen, veelal ook volgden zij de paden der Indianen. Zij hadden geen gids en toch, zij dwaalden niet, want de Heere leidde hen als eens het volk Israëls. Als de patriarchen dreven zij hun kudde voor zich uit en voedden zich met de melk hunner beesten. Mrs. Hooker, die ziek was, werd op een brancard meegevoerd. En in de morgen hielden zij een Godsdienstoefening en des avonds zongen zij de Heere lof. Zo trokken zij de verre weg, totdat zij na een lange, vermoeiende reis tenslotte kwamen aan een plaats aan de Connecticut rivier, waar zij halt hielden. De plaats waar zij mochten verblijven en hebben gewoond onder de

zegen des Almachtigen. Zij bouwden er een stad en zij noemden deze Hartford, naar de plaats waar Mr. Stone het levenslicht had mogen aanschouwen.

Nu stonden de huizen in Newtown leeg. En juist toen kwam Mr. Shepard aan, en zij die met hem gekomen waren konden de huizen kopen, die door de leden, die tot de gemeente van Mr. Hooker hoorden, achtergelaten waren. Eerst had Mr. Shepard met de zijnen het als een tijdelijke rustplaats gedacht, maar toen zij er eenmaal gevestigd waren, wensten zij het niet meer te verlaten. Zij hadden daar enige argumenten voor. Zo vonden zij, dat zij daardoor bleven te midden hunner broeders in de naaste omgeving. Ook besloten zij hiertoe, omdat zij er van overtuigd waren, dat hun leven slechts kort was. Waarom dan naar een andere plaats gezocht? En tenslotte: een nieuwe plaats stichten zou vele moeilijkheden met zich meebrengen. Bovendien, wat zij vonden te Newtown, was hun voldoende. Daarom besloten zij te blijven en zonder uitstel zich te organiseren in een kerk om daar het Evangelie te mogen horen, waarvoor zij zoveel geleden hadden. Daartoe worden dan de noodzakelijke schikkingen gemaakt.

Op 1 februari 1636 (1 febr. is oude stijl; 11 febr. nieuwe stijl door correctie in de kalender) wordt een vergadering bijeengeroepen en een kerk, de eerste permanente in Cambridge en de elfde in Massachusetts, georganiseerd. Over deze vergadering wordt het volgende meegedeeld door een ooggetuige:

Mr. Shepard, een Godvruchtig leraar en onlangs gekomen uit Engeland, en verschillende andere goede christenen van plan zijnde een kerk te gronden, kwamen tot de magistraat en gaven daar kennis van. De magistraat gaf zijn goedkeuring. Toen gingen zij tot de naburige kerken met het verzoek, dat hun ouderlingen - en onder die ouderlingen bedoelden zij in de eerste plaats de leraars - hun bijstand wilden verlenen en op zekere dag in Newtown wilden komen om hen hier dan bij te staan. Zo kwam er een groot gezelschap.

Als volgt werd de kerk te Newtown gesticht: Mr. Shepard, met twee anderen, die daartoe gekozen waren en die later ook tot het ambt van ouderling uitgezocht werden, zetten zich neer voor de ganse vergadering. Toen begon de ouderling met gebed. Daarna bad Mr. Shepard met diepe overtuiging van zonde en oefende hij uit Efëze 5:27: *Opdat Hij haar Zichzelven heerlijk zou voorstellen, een Gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk.* Daarna zette hij de redenen van hun samenkomen uiteen. De ouderling verzocht vervolgens van de kerkvergadering, welk aantal leden er nodig was om een kerk te formeren en hoe zij verder behoorden te gaan in deze aangelegenheid.

Daarna gaven enigen van de oude leraars na een kort overleg een gezamenlijk antwoord. Daar de Heilige Schrift niet enige directe regel gaf voor het aantal, was het naar hun mening toegestaan een kerk te vestigen als er zeven leden waren die de Heere zeer vreesden. Drie dachten zij te weinig, omdat bij Mattheüs een beroep van drie was toegestaan, dus daarom zeven. En zo vervolgden zij: opdat dit werk voortgaan mocht, zo verzochten zij diegenen, die zich bij hen wilden voegen, dat zij zich zouden verzamelen en de *Belijdenis huns geloofs* wilden afleggen en hun zouden verklaren het werk der genade, dat de Heere in hen gewrocht had.

Dit deed eerst Mr. Shepard, toen vier anderen, dan de ouderling en tenslotte de diaken met een lid der gemeente. *Het Covenant werd gelezen en zij traden met de Heere in een Verbond.* Toen verzocht de ouderling van de kerk, dat indien zij het goedkeurden, dat zij zich tot de kerk verenigden, zij hen de rechterhand der gemeenschap zouden geven. Hierop sprak Mr. Cotton een korte rede uit en enkelen na hem en zij gaven hun de rechterhand der gemeenschap in naam der kerk, hun goedkeuring over wat had

plaatsgevonden, waarna Mr. Cotton hun de vrede van de Heere Jezus Christus toewenste en smeekte of Hij met hen zijn mocht.

Toen hield Mr. Shepard een vermaning tot de overige aanwezigen over de aard van het Verbond dat zij gesloten hadden en bad hun toe vast te mogen staan in hetgeen zij aangegaan waren. Daarna beval hij al de aanwezigen de Heere aan in een 'zeer hemels gebed'. Tenslotte vertelde de ouderling de vergadering, dat zij van zins waren Mr. Shepard te verkiezen als hun leraar en verzocht hij de kerken, dat indien zij iets daartegen hadden, waardoor dit niet zou kunnen voortgaan, dat zij het hun dan zouden willen meedelen voor de dag der ordinantie. Toen bedankte hij de kerken voor hun bijstand en beval hen Gode aan.

Mr. Shepards ordinantie had wat later plaats. Voor deze plechtigheid was het reeds te laat geworden. Korte tijd hierna geschiedde dit. Zo mag Mr. Shepard leraar worden te Newtown, te Cambridge.

10. Het sterven van Margareth Touthville, echtgenote van Mr. Shepard

De bediening van Mr. Shepard begon onder de druk van een zware huwelijksbeproeving. We lezen: binnen veertien dagen, nadat de Kerk geïnstitueerd was, werd zijn vrouw Margareth, wier gezondheid de laatste tijd zeer snel was achteruitgegaan, van hem genomen door de dood. En zo lezen we: Groot was haar verlangen geweest, haar man te zien in een plaats van veiligheid, onder des Heeren volk. Groot ook haar wens, om haar kind te mogen achterlaten onder de zuivere bediening des Evangelies. En de Heere had haar, hars harten wens geschonken. Toen was haar werk geëindigd. En haar sterven is een liefelijk heengaan. Daar is geen verlangen meer te blijven, geen angst om te vertrekken. Stervende fluistert ze: 'Nu laat Gij, Heere, Uw dienstmaagd gaan in vrede, naar Uw Woord, want mijn ogen hebben Uw Zaligheid gezien'.

De overtocht naar het Nieuwe Vaderland was moeilijk geweest, maar wat was de haven stil en veilig! Wat was de vervolging heftig geweest, maar wat was de Rust zacht.

Mr. Shepard, in meditatie verzonken, schrijft op 7 februari 1636 in zijn dagboek, peinzende over zijn jonge Thomas:

'Mijn kind, God wil zijn uw God, en als gij tot Hem zult wederkeren, dan zal Hij u zekerlijk ontvangen. Dit is een hoog privilege, mijn kind! Loof Hem daarvoor. En nu, mijn kind, uw lieve moeder stierf in de Heere, verlatende de wereld voor een andere, nadat zij haar lichaam voor u gegeven had. Veel gebed en veel tranen heeft ze voor u geschreid. En dit was haar bede, dat, als de Heere niet voornemens was, Zich te verheerlijken door u, of Hij dan u wilde afsnijden door de dood; liever, dan u te doen leven tot Zijn oneer door de zonde. En daarom weet dit, mijn kind, dat indien gij zult rebelleren tegen de Heere en Hem zult verzaken en niet zult smeken Hem te leren kennen, noch te geloven in Zijn Zoon, dat dan de Heere al deze zegeningen tot smarten en weeën zal maken en dat al de gebeden van uw moeder en haar tranen zullen zijn tot een ontzettend getuigenis tegen u, in die grote Dag'.

Enige tijd later wordt dit kind bedekt met zweren. Het dreigt daardoor totaal blind te worden. Een ontzettende beproeving in die wildernis. En juist op het ogenblik, dat Mr. Shepard deze ontzetting mocht aanvaarden in volledige overgave, zegende de Heere een eenvoudig geneesmiddel, en het kind herstelde. Dan schrijft Mr. Shepard:

'En nu, mijn zoon, herinner u dit, opdat gij uw ogen op mocht slaan naar de hemel tot God in altijd durende lofzegging en in afhankelijkheid van Hem. Draag er toch zorg voor, dat uw ogen geen vensters der lusten mogen worden, maar dat uw hart en ziel en lichaam gegeven mogen worden aan Hem, Die zo teder voor u zorgde, toen gij nog niet zorgen kon voor uzelf.

In de geschriften van Mr. Shepard lezen we: 'Ik heb mij dikwijls verwonderd, waarom wij, indien Christus alle ellende gedragen en de dood voor ons geleden heeft, nog ellenden moeten gevoelen en de dood smaken. Ik heb nooit mijn eigen hart met een beter antwoord kunnen voldoen, dan hiermede, dat indien de Heere onze ellenden geheel wegnam, zij ons dan wel geen schade zouden doen, maar ook zouden zij ons geen goed doen; want hoe zouden zij kunnen, zo zij er in het geheel niet waren?

Nu, de Heere Jezus heeft zulk een vrede voor ons teweeggebracht, dat onze vijanden ons niet alleen niet zullen schaden, maar zij zullen zich schikkende, ons moeten goed doen. Al uw noden zullen u maar meer doen bidden; al uw droefenissen zullen u maar te meer verootmoedigen; al uw verzoeken zullen u in de genade meer oefenen; al uw geestelijke verlatingen zullen u te meer naar de hemel doen verlangen, om met Christus te wezen. Waarom houdt Hij ons meer in de ellende, zowel door uitwendige droefenissen als door inwendige zwarigheden, dan enig volk in de wereld; verootmoedigt Hij ons daardoor niet? Ontledigt Hij ons hierdoor niet? Speent Hij ons aldus niet en maakt ons als het ware vaten, groot genoeg om de heerlijkheid te bevatten, waarop wij hopen in een andere wereld?

Laat ons de zonde dan drukken en ons door met haar te worstelen vermoeien; laat de satan ons verzoeken en pijlen op ons werpen; laat dag en nacht onze drank tranen zijn, en onze spijs gal en alsem; laat ons gegeseld, kwalijk behandeld, gestenigd, aan stukken gezaagd en verbrand worden; laat ons wandelen in schapenvellen en geitenvellen, verlaten, verdrukt en gepijnigd worden, want wie ziet niet haast zulke dagen tegemoet? O, broeders, de tijd is niet ver meer; maar als wij er het ergst aan toe zijn en de dood gereed staat ons te verslinden, dan zullen wij uitroepen: O, heerlijkheid! heerlijkheid! o welkome heerlijkheid!"

11. De Antinomianse crisis

Het was in het jaar 1636. De kerk van Newtown was georganiseerd en zij begon zich in haar vrijheid te verheugen. Het ging de staat Massachusetts wel en Boston, de hoofdstad van deze staat, wordt een welvarende kleine havenplaats, waar elke maand, gedurende de zomer en de herfst, schepen met emigranten landen.

Politiek gezien was er enige strubbeling geweest, want juist toen Mr. Shepard en de zijnen arriveerden, werd de Godzalige John Winthrop, die reeds gedurende een jaar of vijf gouverneur was, beschuldigd van een te soepel gedrag tegenover de inwoners van Massachusetts. Er waren er die een strenger optreden wensten.

Op de vergadering die volgde verdedigde Mr. Winthrop zijn beleid. Hij zei er vanuit te gaan, dat een staat, die zich moest organiseren en die gevormd werd uit bewoners van verschillende landstreken, in de eerste tijd wel met enige soepelheid behandeld moest worden. Iedereen gaf hem toen wel in zekere mate gelijk, maar dat nam toch niet weg, dat men in zijn plaats verkoos een zekere Henry Vane, slechts kort geleden overgekomen uit Engeland. Winthrop moest toen genoegen nemen met het plaatsvervangend gouverneurschap. Hij deed dit zonder tegenspreken. Overigens heeft men vrijwel direct spijt over de genomen beslissing.

Winthrop zelf zegt ervan: 'Ik loof de Heere dat ik in het publiek na het voorgevallene gerehabiliteerd ben, maar hoewel ik nu gerechtvaardigd ben voor de mensen, toch kan het wel zo zijn, dat de Heere zoveel fouten in mijn bestuur gezien heeft, dat Hij het nodig achtte mij te vernederen. En inderdaad het is mij een oorzaak tot vernedering, waarvan ik recht gebruik hoop te maken voor de Heere.'

Daarna is hij nooit meer gepasseerd. En dat behoeft niet te verwonderen. Wat heeft gouverneur John Winthrop zijn nieuwe vaderland liefgehad. Toen hij er kwam behoefde hij er zich direct al geen vreemdeling meer te voelen, want bij de landing in Salem verdronk zijn jongen. Toen had hij daar zijn eerste bezit, een graf.

En dat eerste jaar dat hij in Massachusetts was, was het van december tot april ontzettend koud. In de grootste ontbering stierven er ongeveer honderd van degenen, die met hem de reis gemaakt hadden, aan typhus.

Mr. Winthrop schrijft dan aan zijn vrouw, die wat later komt: 'Het behaagde de Heere ons te vernederen. Toch mengde Hij zoveel liefde in Zijn beproevingen, dat wij ervan overtuigd zijn dat Hij ons niet van Zijn aangezicht zal wegstormen, maar dat Hij op Zijn tijd ons het goede zal doen zien, naar die mate waarmee wij nu verdrukt zijn. ... Ik betreur ons gaan niet, ik zou niet anders hebben kunnen handelen, ook al had ik al die beproevingen tevoren kunnen zien aankomen. Enz.

Mr. Cotton deed de afscheidspraak toen Mr. Winthrop vertrok.

Maar toen begon een grote crisis!

De Antinomianse twistpunten van de 17-de eeuw

door K.M. Campbell Vertaling H. Kievit

Het moet eerst worden opgemerkt dat zeer weinig beschuldigingen werden gemaakt tegen de Antinomianen betreffende hun daadwerkelijke vroomheid; in feite werd van hen in het algemeen een klaarblijkelijk voorbeeldig Christelijk kenmerk (gedrag) afgegeven. Hun tegenstanders maakten zich weliswaar ongerust over de *mogelijke* gevolgen van het Antinomiaans geloof, maar geen beschuldigingen van immoraliteit werden geuit tegen Hutchinson, Wheelwright, Crisp,¹¹ Eaton, of andere hoofdpersonen in het twistgesprek. Het conflict was van theologische aard; de betreffende geschilpunten waren eerder theoretisch en theologisch, dan zedelijk van aard.

We zullen ons eerst in chronologische volgorde richten op het antinomianse conflict in Nieuw Engeland. In dit twistgesprek waren de centrale personen Mevr. Anne Hutchinson en Ds. John Wheelwright aan de ene kant, Gouverneur John Winthrop en de meerderheid van kerkelijke leiders van Nieuw Engeland aan de andere kant, en een nogal ongemakkelijke positie in het midden innemend, ds. John Cotton, leraar in de gemeente van Boston en een van de beste theologische denkers, en mogelijkwerijs de beste prediker in Puriteins Nieuw Engeland.

Het drama van Nieuw Engeland centreerde zich rond een van de meest opzienbarende vrouwen in de Amerikaanse geschiedenis – Anne Hutchinson, in de woorden van gouverneur Winthrop ‘een vrouw van helder verstand en vrijmoedige geest’. Geboren in 1591 was deze dame een “dochter uit de pastorie”, of liever predikantsplaats, waar haar vader, Francis Marbury, een Anglicaanse predikant in Alford, Lincolnshire was geweest.

In 1612 trouwde Anne een zachtmoedige, bescheiden, maar succesvolle koopman die William Hutchinson werd genoemd. Het paar vestigde zich in Alford, alwaar zij 22 jaar bleven wonen. In deze periode, waarin 15 kinderen werden geboren, werd Anne bekend en bewonderd vanwege haar activiteiten van vriendschap aan anderen, zijnde speciaal bedreven in het vroedvrouwschap en kruidenbehandelingen. Geen spoor van excentriciteit is van haar opgetekend in deze gehele periode. Zij was bekend met het

¹¹ Tobias Crisp 1600-1643, werd krachtdadig bekeerd en tot de volle kennis gebracht van de eeuwige Zalgmaker in Wie Tobias zijn enig behoud vond, als een groot zondaar. Zijn uitspraken die doorgelochten van van de eer en glorie van Christus, werden óf niet begrepen, of werden moedwillig tegengestaan. Ook werden zijn uitspraken selectief doorgegeven. Soms hadden deze wel een toelichting nodig. Zelfs zijn broeders wierpen hem in de put. Het gevolg was dat hij als Antinomiaan werd veroordeeld. Dezelfde weg moest Paulus voor hem gaan, Luther, Huntington, Philpot en anderen ná hem. Door de groep personen die Shepard tegen kreeg werden zijn boeken totaal verkeerd gebruikt en misbruikt. James Hervey, John Gill en William Twisse waardeerden hem heel erg. Volgens Twisse (van de Westminster Assembly) was de reden dat Crisp zo ongeliefd was, dat er 'zo veel mensen onder zijn prediking bekeerd werden en zo weinig onder de onze.' Toplady noemt hem de 'verstandige en heilige man.'

bestaan van de Familisten en vele andere sekten, die levendig bloeiden op de Isle van Ely.

Haar theologische visie werd gestimuleerd door John Cotton, toen hij naar Boston, Lincolnshire, verhuisde, 24 mijlen ten zuiden van Alford. Cotton is beschreven als “een Puritein van de Puriteinen”. Hij was in 1609 bekeerd geworden door de prediking van Richard Sibbes en volgde de theologische en temperamentvolle gesteldheid van Sibbes in zijn gehele leven na. Dat wil zeggen, dat hij de traditie van Calvijn volgde, veelmeer dan de scholastische traditie van Ames en de meerderheid van de Puriteinen. Sibbes haalt Calvijn aan meer dan enig andere Puritein en vermijdt the uitwassen van logische dialectiek en zedelijk morele prediking, zoals die wordt gevonden bij de meeste van zijn tijdgenoten. Dit geldt ook voor Cotton, die zelfs nog nadrukkelijker het idee van “voorbereidende droefheid” verwierp. Genade, zo hield hij met klem vol, werd door God onmiddellijk beloofd, afgezien van enig menselijke voorbereidingen. Goede werken zijn geen kenmerk van rechtvaardiging, verzekering van de zaligheid wordt afgeleid van het “getuigenis van de Geest zelf”.

Cotton’s duidelijke nadruk op goddelijke genade, gesteund door zijn vriendelijk en nederige aard maakte een diepe indruk op Anne Hutchinson en de mensen van Boston en de omliggende regio. In de geest van Calvijn, maakte Cotton geleidelijk en rustig een einde aan kerkelijke vormen en ceremonies, zonder hier een groot publiek probleem van te maken van deze dingen. Hij was in staat om zijn bediening in Boston (Engeland) bijna 20 jaar voort te zetten, totdat in 1632 de lange arm van aartsbisschop Laud zelf Cotton bereikte en hij zelfs het zwijgen werd opgelegd. Het jaar er opvolgend emigreerde hij naar Massachusetts (USA), waar een recente vooruitgegangene groep, was heengegaan, waaronder velen van Cotton’s vorige gemeente.

Een jaar later, in 1634, emigreerden ook de Hutchinsons naar Massachusetts. Later claimde Anne dit besluit genomen te hebben vanwege een openbaring van God. Zij gingen rechtstreeks naar Boston, waar Cotton onlangs als leraar was bevestigd in de gemeente. Boston was in deze tijd ongeveer 4 of 5 jaar oud en had ongeveer 2000 inwoners. De herder van de kerk in Boston – de grootste kerk in New Engeland – was John Wilson, volgens iedereen een man met nogal middelmatige vaardigheden, maar orthodox. Reeds was Cotton meer gezien bij de mensen uit Boston dan Wilson, en verdiende dit ook. Sinds de aankomst van Cotton was de aantal kerkleden, dat tot dan toe voor een tijd hetzelfde was gebleven, omhooggeschoten, daar veel mensen werden bekeerd en het kerkelijk leven in ieder opzicht was verbeterd. Klaarblijkelijk had Wilson zolang de wet gepredikt dat er een rijpe oogst voor Cotton was binnen te halen met zijn boodschap van soevereine genade *nu*. Toen de Hutchinsons aankwamen was Wilson juist vertrokken voor een bezoek van een jaar aan Oud Engeland. Dus voor deze tussenperiode genoot Mevr. Hutchinson de prediking van haar geliefde leraar met geen spoor van een andere benadrukking van de kansel.

In deze stilte voor de storm maakte Anne zich bemind bij de gehele bevolking door haar werken van barmhartigheid. Haar verpleegvaardigheden verwierven haar een spoedige ingang tot veel huizen, en wanneer zij veel mensen vond die leden onder een overdosis van “werken-prediking”, of een gebrek aan verzekering, stond zij klaar en in staat om hun twijfels en verwarring te lenigen; velen werden door haar tot kennis van zaligmakend geloof gebracht. Dit verdiende oprechte dankbaarheid en bewondering van Cotton en de kerkleiders.

De eigenlijke aanleiding voor de storm, die losbrak in 1636 in Boston, was het uitoefenen van een vertrouwde gewoonte door mevr. Hutchinson. Dit was een informele bijeenkomst na de zondag of donderdag diensten om de preek te bespreken.

Een stijgend aantal vrouwen (soms tot 80 toe) trokken naar het huis van de Hutchinsons voor deze bijeenkomsten – aangetrokken door haar magnetische persoonlijkheid, haar *blijkbare* theologische onderlegdheid, en haar verklaring van Christelijke vrijheid van wettische werken. Snel groeide haar invloed. Mensen kwamen tot verandering op haar bijeenkomsten. Een gemengde bijeenkomst van mannen en vrouwen begon naast de bijeenkomst voor vrouwen.

Toen John Wilson terugkeerde om Boston weer te bedienen, was de andere benadrukking (invloed in de prediking) onmiddellijk helder. Anne's reactie hierop was om de wekelijkse besprekingen te gebruiken om Wilson's "werken-religie" te becommentariëren en te weerleggen, zoals zij het zag. Binnen twee jaar was de gehele kerk (inclusief Sir Henry Vane en andere invloedrijke personen) onder haar nadrukkelijke invloed, krachtig afgevend op de "wettische" prediking van Wilson, en de bediening van Cotton verheerlijkend.

'Het was een wonder', schreef gouverneur Winthrop, 'tot welk een plotseling moment de gehele kerk (enige weinigen uitgezonderd) haar nieuwe bekeerden werden, en velen ook uit de kerk, en ook van andere kerken'.

Cotton zag dit deze gehele tijd niet in. Hij realiseerde niet hoe zijn eigen nadruk tot het uiterste werd overdreven door de "opinionists", zoals zij werden genoemd. Hij gaf de beste verklaring over de gebeurtenissen en faalde nogal in te zien welk een gevaar er broeide op zijn eigen stoep.

De crisis werd versneld door de aankomst in 1636, van ds. John Wheelwright. Wheelwright was een verre verwant van de Hutchinsons en een man met een krachtig temperament en theologische inzichten die nauw aansloten bij mevr. Hutchinson. Uitgenodigd om te preken in Boston, kondigde hij leerstellingen af, die duidelijk sympathie hadden voor de Hutchinson groep, die nu bijna geheel de controle over/in de kerk hadden. Vandaar dat er veel gesproken werd om hem als een tweede leraar voor de gemeente te beroepen. Nu Wilson en Winthrop zagen dat Wilson en zijn prediking zou gaan overheersen als dit zou gebeuren; spraken zij zich tegen dit voorstel uit en de zaak werd tijdelijk verdaagd.

In dezelfde tijd dat Wilson het gevaar onderkende waar hij in was, begon predikanten vanuit andere delen van Nieuw Engeland wantrouwig te worden vanwege de winden van leer die uit de Boston gemeenschap bliezen en hun eigen kuddes beïnvloedden. Nieuws bereikte hun dat Anne Hutchinson – een vrouw, nota bene – alle predikanten in Nieuw Engeland had aangeklaagd met uitzondering van Cotton en Wheelwright, als liggende onder het verbond der werken; als zijnde wettisch en paaps (rooms); en waar het zegel van de Geest ontbrak. Ds. Thomas Weld klaagde dat 'de gelovige dienaren van Christus.....mest in hun gezicht gesmeten kregen....'

Ter herinnering moet worden gezegd, dat in 1636 Massachusetts werd bedreigd door Indianen, de Fransen en door de dreiging van Laud om zijn gezag uit te breiden door bisschoppen te benoemen over de kolonie. Eenheid was essentieel, en alles, wat tendeerde om de jonge, onervaren kolonie te verdelen moest voor eens en altijd worden uitgedreven. Vane was zojuist gekozen als gouverneur in de plaats van Winthrop en was een actief bemoediger van de 'opinionists'.

Cotton deed niets. The predikanten moesten in actie komen. De eerste stap was om Cotton te bevragen en hem op de hoogte te stellen van de beschuldigingen, betreffende het leren en de activiteiten van Anne Hutchinson. Cotton was ten hoogste gealarmeerd te zien dat zijn prediking van genade werd overdreven tot een uiterste, dat de Christen werd gezegd vrij te zijn van enige wettige verplichtingen en geleid werd door de Geest apart van de wereld. Ongelukkigerwijs, konden de predikanten

geen twee getuigen vinden, die precies konden getuigen wat Anne Hutchinson exact had gezegd, waardoor de predikanten Cotton enkel vroegen om tegen Antinomianisme te preken in Boston. Dit deed Cotton. Hij haastte zich ook naar mevr. Hutchinson om haar te ondervragen en haar op de hoogte te stellen van de beschuldigingen die tegen haar waren ingebracht. Deze ontkende zij botweg, beweerend dat zij alleen leerde, zoals *hij* leerde. Cotton kwam tot de voorlopige conclusie dat enige van haar volgelingen verantwoordelijk waren voor het overdrijven van zijn prediking over de rol van *de wet en de Geest*. In de kerk begon hij te preken over de noodzakelijkheid van heiligmaking in het leven van de gelovige. Beide Cotton en Hutchinson werden nu onzeker waar beide exact stonden in theologisch opzicht. Intussen ging Wilson door met het preken van heiligmaking als de basis van (geloofs)verzekering. De ‘opinionists’ verhardten min of meer hun overtuigingen.

De predikanten onderhandelden in Oktober, 1636, op de jaarlijkse synode, maar de resultaten waren niet beslissend. Op nadrukkelijk aandringen, werkten beiden Cotton en Wheelwright mee, dat goede werken verplicht waren voor de Christen, en kon worden gezien als een teken van rechtvaardiging in een *ondergeschikte* zin. Er was veel minder overeenstemming over de natuur van het inwonen van de Heilige Geest in de gelovige. Niemand, inclusief Cotton en Wheelwright stemden in met de opmerking van Vane en Hutchinson dat er een echte vereniging bestaat van de Geest van God en de geest van de gelovige, zelfs verzetten zich enige predikanten zich tegen de zinsnede ‘Persoon van de Heilige Geest’ omdat dit niet in de Schrift stond.

De volgende zondag in Boston werd formeel voorgesteld dat Wheelwright zou worden beroepen als de tweede leraar naar de gemeente; echter, toen Winthrop opnieuw sterke tegenwerpingen maakte, stemde de meerderheid van de groep toe om de zaak te laten vallen. Een weg uit deze impasse was snel gevonden, toen een groep leden, die een lange afstand van Mr. Wollaston reisden, werden toegestaan om een hulpkerk in hun eigen plaats te bouwen. Wheelwright werd beroepen als leraar en diende daar zonder incidenten een jaar. Toen intussen Henry Vane dreigde ontslag te nemen, werd besloten om nieuwe verkiezingen te houden binnen een paar maanden.

De predikanten besloten om het sluimerende twistgeschil nogmaals aan te pakken; een groep van ongeveer 6 mensen inclusief Thomas Weld en Hugh Peters riepen mevr. Hutchinson op om precies te verklaren wat de verschillen waren, in haar opinie, tussen Cotton en de rest van de predikanten van Nieuw Engeland. Zij legde uit dat terwijl Cotton en Wheelwright een verbond der genade predikten, de andere een verbond der werken predikten. Uitgenodigd om hier nader op door te gaan, legde zij uit dat “je niet meer kan preken dan je weet”; *d.w.z.* Zij zelf leefden volgens een verbond van de wet. Zij waren, zo beweerde zij, gelijk de apostelen voor de opstanding, nog niet het zegel van de Geest hebbende, en niet in staat om een verbond van genade en vrijheid te prediken. De discussie kwam vast te zitten in een terminologische analyse van “getuige van de Geest”, “volledige zekerheid”, ‘heiligmaking’, en het onderscheid tussen het “brede zegel” en het “kleine zegel”.

Anne Hutchinson bewees zich als een vlugge en subtiële dispuutant, ofschoon zij echt geneigd was om haar punten te winnen door gebruik te maken van verwarrende en dubbelzinnige terminologie, welke zij zelf amper begreep. Het resultaat van deze ondervraging was dat het geschil onbeslist bleef.

Onmiddellijk na dezen werd een vragenlijst met 16 punten aan Cotton gegeven door de andere predikanten, in een poging om te specificeren wat de wortel van het probleem nu echt *was*. Enige van deze vragen waren als volgt:

V. Wat is het zegel van de Geest? Cotton verwierp het onderscheid tussen een “breed zegel” en “klein zegel”.

V. Kan een mens troost halen uit het subjectieve werk van Christus in hem geschied? Cotton antwoordde dat een mens troost kan halen uit het *objectieve* werk van Christus; men kan worden bedrogen door subjectieve kennis, zo hield hij vol, en de Geest en het Woord moeten altijd verenigd worden.

V. Nadat een mens intern getuigenis van de Geest heeft ontvangen, kan hij dan zijn geestelijke staat betwijfelen? Ja, antwoordde Cotton.

V. Kan een mens verzekering hebben, terwijl hij in grote zonde is? Hierop antwoordde Cotton, ja, maar niet veel.

V. Indien men zijn eigen zaligheid betwijfeld, kan men dan troost halen uit zijn werken van gerechtigheid? Nee, antwoordde Cotton; indien mijn *persoon* niet is geaccepteerd door God, dan zijn mijn *werken* het ook niet.

V. Is de Christen meer actief na de wedergeboorte dan tevoren? Hier is een indicatie van de overheersende neiging tot voorbereidend werk (preparationisme). Cotton's antwoord is kortaf: ja, natuurlijk, omdat vooraf aan de wedergeboorte de gelovige in het geheel niet actief is.

V. Kan een Christen geestelijke zegeningen zoeken op basis van ontvangen genade? Hier is opnieuw een aanwijzing van een “wettische” neiging tussen de predikanten. Cotton antwoordde slim dat het beter is om onze argumenten te baseren op de zwakheid van deze genade en onze gebreken, dan op de sterkte van onze genade!

De centrale vraag voelde Cotton was vraag 13. In wezen was deze of wij onze rechtvaardigmaking kunnen bewijzen door onze heiligmaking, en indien we dit proberen aan te tonen, zijn wij dan onder het verbond der werken? Daarom wijdde hij een lange, uit zeven punten bestaande argumentatie aan deze vraag.

Zijn zevende stelling in deze: "hoewel een ziel kennis kan verkrijgen van zijn staat uit de kentekenen van zijn heiligmaking, als hij echter zijn rechtvaardigmakend geloof bouwt op die kentekenen, gaat hij van de weg af naar het verbond der werken, hoewel hij mag zijn onder het verbond der genade; Want rechtvaardigend geloof kan niet veilig bouwen of rusten op enige grond, dan veilig alleen op Christus en zijn Gerechtigheid".

Dit gedetailleerd antwoord door Cotton was niet in staat om alle predikanten tevreden te stellen; zij schreven een reactie die voornamelijk bestond uit het herdefiniëren en herformuleren van wat zij zagen als de punten van verschil; hierop stuurde Cotton wederom een antwoord, daarin zijn standpunt opnieuw uitleggend. Weinig was er in feite in de praktijk volbracht door dit alles, en er werd besloten dat de volgende vergadering in maart drie weken aan het ophelderen van dit dispuut zou wijden

In de tussentijd predikte John Wilson scherp tot de gemeente in Boston vanwege hun Antinomianisme en werd voor zijn moeite hiervoor in het openbaar berispt in de kerk; alleen Cotton verhinderde dat er een officiële stemming voor censuur op hem zou worden toegepast. Het eind van de predicatie in de probleem periode in Boston werd nu gebruikt om de leerstellingen aan te vallen, die van de preekstoel werden verkondigd. Anne Hutchinson stond op een geven moment tijdens een predicatie op en liep de kerk uit, gevolgd door de meeste van de vrouwen. Gedurende bijna een jaar waren er geen nieuwe leden aan de gemeente toegevoegd. De zaken begonnen uit de hand te lopen; en in het midden van deze explosieve situatie werd John Wheelwright uitgenodigd om te preken op de Vastendag in januari in de kerk van Boston.

Zoals te voorspellen was werd Wheelwright's hoofd werd door zijn hart geregeerd. Hij beweerde vrijmoedig: "noch voor onze bekering, noch erna zijn we in staat om een handeling van ware, zaligmakende, geestelijke wijsheid te verrichten, maar wij moeten het verkrijgen van de Heere Jezus Christus, met Wie we tot één zijn gemaakt.....wij zijn niet in staat om enig werk van heiligmaking te doen, meer dan dat wij handelen door de Heere". Hij klaagde degenen aan, die "zien enig werk van heiliging in hun, als hongeren en dorsten en dergelijke", noemde hen onbekeerde en wetticisten, etc. "De Heere Jezus", zo zij hij, "zal onze heiliging zijn, en werkt heiligmaking in ons en voor ons....daarom behoren geen werken van heiligmaking te worden aangespoord door de knechten van God, alsof zij een macht hadden om deze te doen, het zal de ziel van een mens doden"(Hall, 162). Hij ging verder met te verklaren: "Broeders, degenen onder een verbond der werken, (hoe) heiliger zij zijn, des te groter vijanden zijn ze van Christus"(Hall, 164). Wat de vlammen deed oplaaien was dit argument, dat dezen, die onder het verbond der werken waren – *dwz.* de andere predikanten - vijanden waren van Christus, Filistijnen, Farizeeërs, etc., die moesten worden geweerd van de kerk van Boston. Door militaire terminologie te gebruiken, scheen hij aan te zetten tot een burgerlijke opstand, ondanks het feit, dat hij met klem bleef volhouden dat "de wapens van onze strijd geestelijk waren".

Onlangs had nieuws de kolonie bereikt, van de Anabaptisten onder Jan van Leyden, die een slachting onder de gehele bevolking van Münster hadden aangericht, en de oproep van Wheelwright's predicatie scheen onheilspellend volgens de koloniale leiders, in het bijzonder Winthrop.

In maart, 1637, werd Wheelwright onderzocht door de (rechts)college voor zijn predicatie van januari en schuldig verklaard aan opruiing en minachting. De kerk van Boston zond een smeekschrift tegen deze rechterlijke beslissing in, wat tevergeefs was. Het vonnis werd uitgesteld tot de zitting in mei van de rechtbank, welke zou worden gehouden in Newtown, dat later werd herbenaemd in Cambridge, waar **Thomas Shepard** predikant was.

De Mei-rechtbank ging ten eerste verder met de verkiezing van gouverneurs en magistraten. Deze keer werd Winthrop herkozen in de plaats van Vane, met Dudley als plaatsvervanger; er was nu een grote anti-Hutchinsoniaanse meerderheid in de rechtbank.

Shepard en Cotton drongen aan op verzoening. Zelfs op dit tijdstip kon Winthrop getuigen dat "weinig konden zien wat nu het verschil was".

Wheelwright werd ernstig verzocht zijn verklaringen in te trekken, maar weigerde. Opnieuw werd zijn vonnis uitgesteld, deze keer tot augustus. Een wet werd aangenomen, die nieuwe aankomenden voor vestiging op dezelfde plaats (in de kolonie) voor meer dan drie weken, verhinderde zonder toestemming van de rechtbank; dit om te voorkomen dat een groep van verwachte Antinomianse versterkingen in Boston arriveerde.

De "oorlog" met de **Indianen** – of liever uitroeiing van de Pequotstam door de kolonisten vond tijdens de zomermaanden plaats.

De mensen van Boston weigerden om hun aandeel van mannen, die op moesten komen te sturen, maar toonden zich gewillig om Wilson als veldprediker naar het leger te sturen. In Augustus was de strijd echter over, en keerden de mannen naar huis met hun Indiaanse oorlogsbuit (scalps en skins) en vrouwen en kinderen werden verkocht als slaven. Tezelfdertijd verloren de "opinionisten" hun meest machtige bondgenoot, toen Sir Henry Vane naar Engeland zeilde, die genoeg had van de gehele kolonieprijaktijk.

De ‘Augustus-rechtbank’ 1637 kwam bijeen en de eerste fase van de ontknoping begon. Allereerst werden de punten van verschil tussen Cotton en de anderen niet officieel en uitvoerig besproken en teruggebracht tot vijf. Toen opende de rechtbank officieel en vervolgde om een gehele waslijst van 82 “meningen, enige godslasterlijk, andere onjuist en allen gevaarlijk” te veroordelen. De discussie duurde een week en was een nogal ongeorganiseerde zaak. Cotton was verontrust om te ontdekken dat enigen van zijn gemeenteleden uit Boston diverse onjuiste inzichten verdedigden. In de volgende veertien dagen zochten de predikanten overeenstemming met Cotton en Wheelwright. Nu onderhand was het meningsverschil teruggebracht tot drie fundamentele problemen.

(1) De eerste betrof ‘voorbereidende werkingen’ (preparationisme): zijn de beloften der genade afhankelijk van voorafgaande kwalificaties in een persoon?

Cotton bleef op zijn standpunt staan, ondanks de overweldigende overeenstemming ten gunste van voorbereidende werkingen.

(2) Het tweede kwam dichterbij het hart van de Antisocialistische begrip: is heiligmaking een bewijs van rechtvaardigmaking?

Dit verwierp Cotton ook, opnieuw Calvijn volgend, uiteenzettend op een zeker punt: “Calvijn is zo helder, dat mijn hartenwens tot God is hoe wij allen mochten zijn”.

(3) De derde vraag was of geloof een ‘actieve instrumentele (behulpzame) oorzaak is van rechtvaardigmaking?

Hier is Cotton minder bevredigend, handhavend dat in zekere zin rechtvaardigmaking het geloof voorafgaat; wij hebben, zo geloofde hij, eerst een passief (toegerekend) geloof, dan wordt de rechtvaardigmaking van Christus aan ons toegeschreven, dan komt het handelen van het geloof. Wat het probleem scheen te zijn is de prioriteit van wedergeboorte over geloof, maar de taal is voor tweeërlei uitleg vatbaar, op z’n zachtst gezegd.

Overeenstemming was uiteindelijk bereikt doordat de meerderheid hun nadruk van voorbereidende werkingen verliet en Cotton enige van zijn uitdrukkingen herformuleerde. Werken van heiligmaking, zo werd overeengekomen, waren “co-existent”(gelijktijdig aanwezig) met de getuigenis van de Geest, maar niet altijd “co-apparent”(gelijktijdig duidelijk). Deze overeenstemming isoleerde nu Wheelwright van de andere kerkelijke leiders, en hij werd overgedragen aan de burgerlijk autoriteiten om te worden gevonnist.

In November 1637 werd Wheelwright opgeroepen voor gerechtelijk onderzoek, zijn burgerrechten vervallen verklaard en verbannen. Diverse andere inwoners van Boston, die het verzoekschrift hadden getekend, ter ondersteuning van Wheelwright werden ook van hun burgerrechten ontheven en verbannen. Het podium was nu ingericht voor de finale confrontatie (climax) tussen de ongeveer 100 kerkelijke leiders en de magistraten van Nieuw Engeland en, zoals Winthrop haar beschreef, “de verwekster en voedster van al deze kwalen”.

De beschuldigingen bij dit gerechtelijk onderzoek waren tweeledig en nogal vaag: omverwerpen van de vrede door haar bijeenkomsten en belasteren van de predikanten. Anne Hutchinson was nu midden veertig en opnieuw zwanger; zij was ook zonder enige juridische raadgever.

Al spoedig ging de discussie nergens meer over. In feite was Anne Hutchinson op het punt om te worden vrijgesproken, toen zij plotseling haar eigen zaak vernietigde door vrijwillig getuigenis af te leggen hoe God haar diverse zaken, inclusief de

rechtmatigheid van haar positie had geopenbaard. Zij getuigde dat God tegen haar had gesproken, haar zeggende dat de meeste predikanten onder de wet waren, dat zij naar Nieuw Engeland had moeten gaan, dat zij zou worden vervolgd daar, maar dat God haar zou verlossen en degenen zou vernietigen die haar verdrukten. Dit zelfde idee van bijzondere openbaringen, na het nieuws van de massaslachting bij Münster en andere gebeurtenissen op het vaste land, waarvan gezegd werd te zijn aangezet door bijzondere openbaringen, was genoeg voor de rechtbank om haar veroordeling te verzekeren.

Cotton probeerde haar woorden op de gunstigste manier uit te leggen, door te opperen dat 'de Geest door het woord gesproken had', maar of zij zag haar gevaar niet, of bekommerde zich er niet om. Zij ging verder en bracht zichzelf daarmee verder in staat van beschuldiging. Het gerechtshof vonniste. Allen op drie na, stemden voor haar verbanning.

Maar het verhaal over Anne Hutchinson was nog niet helemaal klaar. Zij werd vastgehouden tot de lente in Roxbury in het huis van Josef Weld. In Maart werd zij naar Boston gebracht voor een kerkelijke rechtspraak. Het aantal van haar volgelingen was intussen afgenomen; steeds meer realiseerden de mensen het verschil tussen de inzichten van Cotton en degene van "die Amerikaanse Izebel", zoals sommigen naar haar verwezen.

Tien uur lang onderging zij een kruisverhoor, soms een gewilligheid aan de dag leggend om te belijden dat ze fout was geweest, maar bij andere zaken toonde ze zich koppig. Om 8 uur 's avonds waren slechts 4 van de 29 artikelen bediscussieerd in een volgepakte kerk. Belangstellend naar Anne die bij tijden beleed: "ik erken dat mijn uitdrukking ironisch is, maar mijn uitspraak(oordeel) was niet ironisch". Vol van frustratie werd de rechtszaak voor een week verdaagd.

In deze periode verbleef zij bij Cotton en Davenport, die haar uitvoerig raad gaven en met enig succes. Bij de volgende kerkelijke vergadering las zij een gedetailleerde belijdenis voor: "Ik belijdt dat ik het te snel en uit drift van het gemoed deed". Zij vroeg de mensen voor haar te bidden.

Maar Wilson, Dudley, Peters en enige anderen ware niet zo gemakkelijk tevreden; zij beschuldigden haar Shepard in de vorige vergadering te hebben aangevallen.

Toen zij dit ontkende, werd zij beschuldigd van dat zij loog in een openbare vergadering en drongen aan op een meer completere herroeping. Een schrijver omschrijft de situatie op dit punt als gelijkend op een meute jachthonden die een vos najagen, en het had dan ook een akelig einde. Dudley concludeerde: "Haar berouw staat op papier.....maar voorzeker haar berouw is niet in haar gezichtsuitdrukking. Niemand kan het daar zien, denk ik". Uiteindelijk werd excommunicatie (verbanning) uitgesproken door John Wilson.

Na vier jaar in ballingschap te leven, werden zij en haar familie afgeslacht door Indianen.

Dit werd toentertijd gezien als een Goddelijke bevestiging van haar schuld.

In deze grote verwarring werd een samenkomst gehouden met de magistraat en de leraars. Daar zijn aanwezig Henry Vane, de gouverneur, maar ook Mr. Winthrop, die geheel aan de zijde der Godvrezende leraars staat in tegenstelling met de gouverneur Vane.

Mr. Wilson, de Godvrezende ambtsbroeder van Mr. Cotton, hield een zeer droeve predicatie, waarin hij de schuld op allen legde. De gouverneur Vane neemt dit niet. Er

komt geen oplossing. Dan besluit men ook de kerk van Connecticut uit te nodigen tot het houden van een synode.

Ondertussen moet er dan weer gekozen worden voor een gouverneur, zoals elk jaar. Twee kandidaten zijn er: Mr. Vane, voor de Antinomianen. Mr. Winthrop, de kandidaat voor de Godzalige leraars. De verkiezing kan niet gehouden worden in Boston, in verband met een eventueel oproer.

Ze wordt gehouden in Newtown, waar Mr. **Shepard** het Woord des Almachtigen bedient. Tot grote blijdschap van hen, die de Heere vreesden, werd Mr. Winthrop gekozen en spoedig scheepte Henry Vane zich in om zich weer naar zijn oude vaderland te begeven.

Toch was hierdoor de strijd nog niet beslecht. De Antinomianen waren machtig. Zij konden de veiligheid der staat bedreigen. Zij konden de kerk verstoren. Ze waren in hun optreden brutaal, rusteloos en onbeschaamd. Vele predicates worden er gehouden om hen te overtuigen. Conferenties met hun leiders komen veelvuldig voor. Geduldig worden ze aangehoord. Alles wordt gedaan om deze pestilente leringen uit te roeien en de vrede te herstellen. Toen de gewone middelen niet baatten, werd na overleg met de magistraat besloten een synode bijeen te roepen van alle kerken in Nieuw-Engeland.

Maar alvorens daar toe te komen deed men drie dingen.

- In de eerste plaats werd een algemene vasten gehouden en smekingen opgezonden om de Goddelijke tegenwoordigheid.
- Daarna verzamelde men al de ketterse denkbeelden en men vond tachtig meningen, die niet waren naar het Woord des Heeren.
- Ook besloot men nog tot een 'vriendelijk' gesprek met Mr. Cotton over enige uitdrukkingen, die enigszins in de richting leken te gaan der dwalingen en daar wat steun aan gegeven hadden.

De synode kwam op 30 augustus 1637 voor het eerst bijeen. Ook was daar op die synode nog een advies van overzeese kerken. Al de leraars van Nieuw-Engeland waren er vertegenwoordigd en ook enigen, wat later gekomenen, die nog geen standplaats hadden.

Als voorzitter neemt men twee Godvrezende leraren en wel Mr. Hooker uit Connecticut en Mr. Bulkley uit Massachusetts.

De eerste zitting werd geopend door Mr. **Shepard** 'met een zijner hemelse gebeden'. Dan worden de dwalingen behandeld die over het land gekomen waren. Ze waren volgens Mr. Cotton alle gevaarlijk. Zo zegt hij het: 'Enige waren Godslasterlijk, sommige ongerijmd en alle gevaarlijk.' Ze werden door de vergadering besproken samen met de teksten, die waren misbruikt en verdraaid om ze te ondersteunen. Tenslotte werden ze eensgezind veroordeeld. De Synode bleef ongeveer een maand in zitting en al de Antinomianen die het wensten, hadden de vrijheid aanwezig te zijn en vrijheid tot spreken; alleen werden zij slechts beperkt door de wetten der welvoeglijkheid en der orde.

Mr. Shepard zegt van deze synode: 'Daar was een meest wondervolle aanwezigheid van Christus' Geest en het algemeen resultaat van haar besprekingen was, dat door de genade en door de macht van Christus, de verderfelijke fouten, die de Kerk wel dicht bij de verlating hadden gebracht "waren ontdekt", de verdedigers ervan waren overtuigd en beschaamd, de waarheid gevestigd en de gewetens der heiligen versterkt'. De openbare veroordeling van deze dwalingen en het getuigenis der synode werden door alle leden aanvaard, hoewel sommigen de besluiten niet ondertekenden, omdat

het woord ondertekenen een slechte klank had onder de Puriteinen. De ganse kerk aanvaardde het ontwerp met grote eensgezindheid; alleen de kerk van Boston was niet geheel eenstemmig.

Mrs. Hutchinson en de leiders der Antinomianse partij werden geëxcommuniceerd, en gedwongen de kolonie te verlaten en dat niet alleen om hun dwalingen, maar ook om hun desorganisatie en om de destructieve invloed op de vrede en het welzijn van de gemeenschap.

Velen keerden berouwvol terug tot de kerk en de leraren, die zij verlaten hadden en werden wederom ontvangen door hun broeders in vernieuwde gemeenschap, met vreugde en dankbaarheid aan de Heere, voor Zijn helende genade.

Door het Woord Gods en het gebed werd de Boze weerstaan en de kerken bewaard voor een der ergste en meest vernielende vormen van dwaling.

Na 7 jaar onder de ban verkeerdt te hebben, beleed Mr. Wheelwright publiek zijn dwalingen en werd hij hersteld in zijn ambt. Hij werd geacht als een nederig en waardig dienaar van Christus voor bijna 40 jaar.

En zo zegt Mr. **Shepard**: 'Binnen een jaar wrocht een grote verandering onder ons, het land bevrijdt zijnde van de oorlog met de Indianen en Antinomianen, die opkwamen en samen vielen'.

De crisis met de Antinomianen vormde Shepard onder meer tot een geoefend leraar in de kerk van Christus. Hij had in zijn jongere jaren sympathie voor de Familisten zoals men toen deze groepen noemde. Thans stond hij vast in het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd.

Een van de middelen waarbij hij het Antinomianisme in eigen gemeente bestreed, was de prediking van de beroemde serie over *de Gelijkenis van de tien maagden*. Hij begon over deze teksten te spreken in 1636 en in 1640 beëindigde hij deze serie.

Jonathan Edwards erkent publiek dat hij van dit boek gebruik maakte, meer dan van alle andere.

Ander soort beproevingen

Behalve de strijd met het Antinomianisme onderging Shepard nog andere soort beproevingen met veel andere dienstknechten in Nieuw-Engeland. Een ervan was de huisvesting en de kerkgebouwen. In de kerk van Shepard te Cambridge kon het 's zomers zo warm worden, dat hij bijna niet het Woord des Heeren verkondigen kon, en dat het 's winters er zó koud was, dat het brood voor het Heilig Avondmaal des Heeren bevroren was. Ja, zo koud dat de hoorders in dierenhuiden gekleed waren om zich enigszins te beschermen tegen de gierende, koude wind, die door de planken wanden van het bedehuis heenblies.

Ook de zorgen voor het land en de zorgen voor hun gezin, om in de dagelijkse nooddrift te voorzien drukten hen. Toch lezen we vele malen over hun zeer genadig en barmhartige God, dat Hij hen gevoerd had naar een land, het beste ter wereld, om Zijn Aangezicht te zoeken.

Zeer ijverig was Mr. Shepard over zijn kudde. Hij stond bij de bouw hunner huizen en hij lette er goed op, of bij het bouwen het bidvertrek niet verwaarloosd werd.

Vaak ook werd zijn advies gevraagd en zijn hulp bij de organisatie van nieuwe kerken. 'Dan lette hij er goed op, of ze wel op de juiste wijze gebouwd werden en vast geplaatst werden op de grondslag der Apostelen en Profeten'. Dan gaf hij er acht op,

of ze in leer en leven gegrond werden op de uiterste hoeksteen, Christus. Anders mocht ze niet worden gesticht. Zeven ouderlingen moesten er bij aanwezig zijn. Dezen moesten toezien dat men het aan hen kon zien, zoals Shepard verwoordt: 'Indien ik leef, zo bemint Hij mij, en al doodde Hij mij, echter ik weet, dat Hij mij liefheeft, ja, dán bemint Hij mij het meest, wanneer Hij een einde maakt aan mijn zonden en tegelijk aan mijn verdriet'.

Bij al het ambtelijk werk kreeg Shepard hulp van zijn broeders. Één ervan vraagt nu onze aandacht.

12. Vriendschap met Richard Mather 1596 - 1669

Het was in het jaar 1635, dat een Engels leraar en verschillenden dergenen, die onder zijn bediening door de Heere in het hart gegrepen waren, door de Geest des Almachtigen ingewonnen werden om de grote reis naar Nieuw-Engeland te maken, zich inscheepten voor Massachusetts. Die Engelse leraar was Mr. Richard Mather. Toen hij zich aan boord begaf was hij omstreeks veertig jaar.

In Engeland was hij vele malen fel vervolgd, toch had hij er tot dan toe kunnen blijven. Hij stamde uit een oud geslacht. Zijn vrouw was de dochter van een landgraaf. Zo had hij invloedrijke vrienden. Toen hij jong was, gaf zijn vader hem de gelegenheid te studeren. Wel moest hij daarvoor elke dag des morgens en des avonds zeven kilometer lopen. En de lessen die hij ontving, werden gegeven door een bijzonder hardvochtig leraar. Zo gruwelijk was diens optreden, dat Richard Mather het niet langer uit kon houden. Toen zei hij het zijn vader en dan vervolgt hij: 'Hoewel hij anders zeer verdraagzaam was ten opzichte van mij, hierin gaf hij mij mijn zin niet'. Wel ging zijn vader met die leraar praten, en dat verbeterde de situatie wel enigszins. Richard Mather zelf zegt erover: 'De Heere had beter met mij voor dan ik voor mij zelf zou gekozen hebben'.

Toen hij de lessen van die leraar voldoende gevolgd had, wenst deze hem koopman te laten worden. Daartoe wilde hij hem een plaats bezorgen bij een Rooms handelman, die hem voor dat beroep zou opleiden.

De wegen des Heeren waren hoger. Richard Mather komt onder de bediening van een Godvruchtig leraar, wiens herinnering op zijn oude dag hem nog tot vreugde was. In plaats van koopman wordt hij onderwijzer. Tevens bereidde hij zich voor op zijn gaan naar de universiteit. Naar Oxford zou hij gaan. In die tijd voorafgaand aan zijn gaan naar Oxford ziet hij iets. "Toen zag hij het verschil tussen de wandel van de leraar te Toxteth - de plaats waar hij onderwijzer was - en zijn éigen wandel.' Hij hoorde een preek over de wedergeboorte en hij mocht leren dat hij daar een vreemdeling van was. Toen las hij het werk van de Godzalige Perkins en dat toonde hem 'hoever een verworpene kon gaan in de religie en nochtans buitengesloten worden'.

We lezen: 'Zo hevig waren de smarten zijner ziel, die zijn nieuwe geboorte vergezelden, zo ontzettend en vreselijk, dat hij zelfs tijdens de maaltijden zich terugtrok naar verborgen plaatsen, om zijn ellende diep te bewenen'. Niets anders dan ellende zag hij. Maar dit veranderde. 'Op zijn 18e jaar heelde de Heere zijn gebroken hart, door de instorting van de Evangelische vertroosting'. Zijn leven werd Christus. Zijn weg was blijdschap, ondanks alles.

Hij wordt predikant en in het jaar 1618 - hij is dan tweeëntwintig jaar - begeerd hij dezelfde plaats Toxteth, waar hij onderwijzer geweest was, hem als leraar. De bisschop van Chester, Mr. Norton, zal hem daartoe ordenen. Nadat ze plaats gevonden had, gebeurde er iets vreemds. Mr. Norton riep de jonge Richard Mather tot zich. Mr. Mather schrok, want hij dacht dat de bisschop reeds bij de ordening bezwaar zou maken tegen zijn Puriteinse denkbeelden. Hij vreesde een ernstige berisping of eventueel reeds een ontzetting uit het ambt, waartoe hij zo juist geordend was. Maar de bisschop zei iets anders tegen de jonge leraar. 'Sir, ik heb een ernstig verzoek aan u, en u moet het mij niet weigeren. Het is dit verzoek: of u voor mij bidden wilt, want ik weet, dat de gebeden dergenen die de Heere vrezen, zeer tot zegening kunnen zijn. Sir, ik geloof, dat u één dergenen zijt'.

Na enige tijd trouwt hij met de dochter van een landgraaf. Dertig jaar mogen zij samen zeer het Aangezicht des Almachtigen zoeken en vinden. Een wonder des hemels. Het staat er zo eenvoudig. Maar hij en zijn vrouw, samen kinderen des Allerhoogsten. Zes zonen schenkt de Heere hun. Bij zijn dood zijn er vier onder die zonen, die hetzelfde ambt mogen bedienen als hun vader.

Mather is de eerste keer getrouwd in 1624, met Katherine Hoult of Holt (overleden 1655), en ten tweede in 1656 Sarah Hankredge (overleden 1676), de weduwe van Rev. John Cotton (predikant). Van zes zonen, allen door zijn eerste vrouw, waren vier predikant.

Samuel (1626-1671), de eerste collega van Harvard College, een afgestudeerde, kapitein van Magdalen College, Oxford, in 1650-1653, en predikant (1656-1671, met uitzondering van schorsing in 1660-1662) van de kerk van St. Nicholas Binnen Dublin.

Timothy Mather 1628-1684. Ook bekend als "The Farmer Mather", omdat hij de enige zoon was die geen predikant was. Hij werd 'Selectman' van Dorchester, Massachusetts in de jaren 1667-69 en 1675 en 1676. Hij is overleden in 1684 na een val in zijn schuur.

Nathaniel (1630-1697), die in 1647 in Harvard was afgestudeerd, was de stichter van Barnstaple, Devon, in 1656-1662, predikant van de Engelse Kerk in Rotterdam, de opvolger van zijn broer in Dublin in 1671-1688, en tot zijn dood predikant van een kerk in Londen;

Eleazar (1637-1669), die in 1656 in Harvard studeerde en na drie jaar in Northampton, Massachusetts, in 1661 predikte, werd in 1661 de predikant van de kerk; schoonvader aan Eerw. John Williams (predikant) 1664-1729 {Harvard Class of 1683} van Deerfield Massachusetts

Increase die afgestudeerd aan de Harvard Class of 1656 (1639-1723) was een Puriteins predikant en een belangrijk figuur in de vroege geschiedenis van de Massachusetts Bay Colony en de provincie Massachusetts Bay (nu het Gemenebest van Massachusetts). Éne schoonzoon van ds. John Cotton (pred.); vader van Rev. Cotton Mather {1663-1728} Harvard Class of 1678.

Het is niet toevallig, dat juist Mr. Richard Mather over de opvoeding der kinderen schrijft. Hij citeert kinderen die als uit de hel dit tegen hun ouders zeggen: 'Dit alles dat wij hier lijden is door u. U zou ons moeten hebben onderwijzen de zaken des Heeren en u deed het niet. U zou ons hebben moeten terughouden van de zonden en ons corrigeren en u deed het niet. U waart de oorzaak van onze oorspronkelijke verdorvenheid en schuld, en toch toonde u nooit enige betamelijke zorg, opdat wij daarvan mochten bevrijd worden. Van u ontvingen wij haar; door uw verwaarlozing zijn wij erin voortgegaan, en nu worden wij er door verdoemd. Wee onzer, dat we zulke vleselijke, zorgeloze ouders hadden. Wee uwer, die niet meer erbarmen en medelijden met ons had, om uw eigen kinderen te behoeden voor die eeuwigdurende ontzetting.'

Zo leefde Mr. Mather in het oude Engeland. Vijftien jaar lang diende hij de gemeente Toxteth. Hij deed dingen, die zijn Puriteinse collega's niet deden. Zo verkondigde hij het Woord des Heeren op de feestdagen. De meeste Puriteinse leraren vonden dat Paapse Stoutigheden'. Ook lezen we, dat hij predikte bij begrafenissen. En ook dat was in die dagen niet gewoon, maar hij deed het. 'Dan gaf hij raad aan de levenden. Juist daar waar de dood had getriomfeerd.

In 1633 wordt hij afgezet wegens zijn Puriteinse denkbeelden, maar dank zij enige hooggeplaatste vrienden, wordt hij toch weer in zijn ambt hersteld. Toch wordt hij een jaar later, juist nadat hij een studie van de organisatie en de inrichting der kerk gemaakt heeft, weer afgezet.

Hij moet voor de bisschop verschijnen, die toentertijd de macht in handen had in die streken. Zelf geeft hij verslag van zijn belevenis. 'Dit heb ik ontvangen in die dag om de Naam des Heeren te loven. De verschrikkingen van hun dreigende woorden, van hun geleerdheid, van hun deftigheid verschrikten mijn geest niet in het minst. Zo mocht ik voor hen staan zonder ook maar in de geringste mate bevreesd te zijn. Ik mocht zulke woorden der waarheid en eenvoudigheid antwoorden, als de Heere in mijn mond legde, niet in het minst beangstigd voor hun aangezicht. Dit reken ik, dat die ondersteunende vertroostende aanwezigheid van de Heere, een niet geringere genade was, dan als ware ik uit hun handen gebleven.'

Toen men deze woorden niet kon weerstaan, werd hij aangeklaagd wegens zijn ambtsgewaad. Hij droeg namelijk niet het voorgeschreven kerkelijk kleed, maar ging eenvoudig in het zwart. Eén dergenen, die hem aanhoorden en niet tegen hem vermocht, zei: 'Het was beter geweest, dat hij zeven bastaarden had voortgebracht, dan dat hij zo'n gewaad draagt'.

Uit zijn ambt ontzet zijnde, komt de gedachte bij hem op heen te trekken naar Nieuw-Engeland, naar dat land, waarvan Mr. Hooker zegt: 'In één woord, als ik mijn eigen gedachten vrij en volledig mag uitspreken, hoewel daar vele plaatsen zijn, waar de mens meer aardse gerieven ontvangen kan en verwachten, zo geloof ik toch, dat er geen plaats is op de aarde, waar een genadevol hart en een oordeelkundig hoofd meer geestelijk goed voor zichzelf kan ontvangen en meer tijdelijk en geestelijk goed kan schenken aan anderen, dan hier in Nieuw- Engeland'.

Toch gaat Mr. Mather niet op reis naar het vergelegen land op het woord van Mr. Hooker. We lezen: 'Toen, na buitengewone smekingen om de glimlach des Heeren over die gevaarvolle tocht, staat dat er: 'smekingen om de glimlach des Heeren over hun tocht'; het is als: 'moet Mijn Aangezicht met u mede om u gerust te stellen?' - nam hij afscheid 'als Paulus van Efëze'.

Hij vertrok van Bristol op 3 Juni 1635, met zijn vrouw Katherine, en zijn kinderen Samuel, Timothy, Nathaniel *en Joseph*, aan boord van het schip 'James'.

En de Heere bestuurde het zodanig, dat juist toen men hem grijpen wilde, het schip afvoer. Zo ontkwam hij aan de handen van zijn vervolgers. Hij zal toen wel gedacht hebben, dat hij nu de moeilijkheden te boven was. De reis vordert ook goed de eerste tijd. Zo kwamen Mr. Richard Mather en degenen die met hem gingen, in het zicht van de kust van Nieuw- Engeland en zij dachten weldra te landen.

We lezen dan in zijn reisjournaal, t5 augustus 1635: 'De Heere had ons nog niet laten zien al Zijn kracht en goedheid, welke Hij ons wilde doen kennen. Daarom, omtrent het aanbreken van de dag, zond Hij ons een ontzettende storm met regen en een oostenwind, waardoor wij in het grootst mogelijk gevaar geraakten. Toen wij het land naderden, zagen wij machtige bomen in stukken gespleten. Andere waren totaal ontworteld. Wij verloren die morgen drie ankers met de kabels. Eén ervan was zo nieuw, dat het nog nooit in het water geweest was. Twee ervan werden verbroken door de kracht van de storm. Het derde werd afgehakt door de zeelui in uiterste wanhoop om hun en ons leven te redden. Toen wij zo onze ankers en kabels verloren hadden, hadden wij geen uiterlijke middelen tot redding meer over. Toen hezen de zeelieden het zeil, opdat wij weer op zee zouden mogen geraken. Maar overal waren wij omringd door rotsen en eilandjes. De Heere toonde ons, dat onze zeilen ons niet konden helpen, evenmin als de kabels en de ankers, want door de kracht van de wind

en de storm, werden de zeilen in stukken gescheurd, alsof ze totaal vergaan waren en wel zodanig, dat er van verscheidene nauwelijks iets meer over was dan een stukje van een handbreedte, dat niet verscheurd of in zee verdwenen was. Te dier tijd, werd alle hoop, dat wij gered zouden worden, wat betreft uiterlijke omstandigheden, volledig weggenomen. Dit was zo te meer, omdat wij volkomen meegevoerd werden met de kracht der winden. En deze winden voerden ons in de richting van een reusachtige rots, die uitrees boven het water. Zo bleef ons niets over dan dat wij zouden horen en gevoelen de smartelijke vernietiging van het schip op de rots.

In deze uiterste ontzetting en verschijning des doods, toen die ontzetting en verbijstering over ons gekomen waren, toen riepen wij tot de Heere en het behaagde Hem medelijden met ons te hebben. Want door Zijn alleen regerende Voorzienigheid en Zijn eigen goede Hand, geleidde Hij het schip langs de rots en deed Hij de ontzetting der zee afnemen en de wind bedaren. Het was een dag om veel en steeds weer in herinnering te houden, omdat op die dag de Heere het ons vergunde, zo'n wondervolle verlossing mee te maken, als waarvan ik denk, dat niemand ooit ondervond.

Ook de zeelieden kenden haars gelijke niet. De Heere moge zó de herinnering eraan in onze harten drukken, dat wij zorgvuldiger er door mogen worden, Hem te behagen en oprecht te wandelen voor Zijn Aangezicht, zolang als wij leven. Ik hoop, dat wij nimmer zullen vergeten de reis van die morgen, tot de dag van onze dood toe'.

In geheel deze ontstellende, ontzettende storm was mijn vrees te geringer, toen ik mocht beschouwen de helderheid van mijn roeping van de Heere in deze weg.

En in enig opzicht - des Heeren heilige Naam zij er voor geloofd - gaf Hij onze harten tevredenheid en bereidheid, dat Hij met ons en de onzen mocht handelen, zo het Hem beliefte met ons te handelen, zoals het meest mocht zijn tot de eer van Zijn Naam. Daar rustten we in. Toen echter het nieuws in het ruim van het schip gebracht werd, dat het gevaar geweken was, o, hoe smolten onze harten in ons. Wij barstten uit in tranen van vreugde en van liefde onder die Genadevolle God en in bewondering voor Zijn vriendelijkheid, door aan Zijn dienstknecht, Zijn arme dienstknecht, zulk een buitengewone en wondervolle verlossing te schenken. Dat Hij ons daartoe verwaardigde! Zijn heilige Naam zij geprezen'. Zo kwamen zij voor anker 17 augustus 1635.

Aan land gekomen, waren er vele gemeenten, die Mr. Mather als hun leraar begeerden. Tenslotte zal hij naar Dorchester gaan.

Dan komen de ouderlingen van Dorchester, zeven in getal. Met hen komt Mr. Mather. Daar zijn vergaderd de ouderlingen der reeds gevestigde gemeenten. Onder die ouderlingen zijn ook leraars. De gewoonte was het dan dat de beroepen leraar met zijn ouderlingen hun geloofsbelijdenis en hun ondervonden genade meedeelden. Dan werd in een algemene vergadering overwogen of kon worden overgegaan tot het vormen van een gemeente en of de voorgestelde ambtsbroeder de handen opgelegd zouden worden. Maar als Mr. Mather komt met zijn ouderlingen, dan wordt de Instituëring van de gemeente niet toegelaten. Hoe komt dit?

Een gemeente, die door het vertrek van Mr. Warham herderloos was geworden en die opnieuw gevormd zal worden, aangevuld met vele nieuwe leden, ... en het gaat niet door.

Winthrop schrijft onder meer: Velen van hen bouwden hun hoop op dromen en geestvervoeringen; of op blote uitwendige hervormingen; of op hun plichten en wandel, enz. Zie Winthrop Journal. I 184.

We willen de geschiedenis verder laten vertellen door Mr. Shepard in een brief en door het antwoord van zijn hooggeachte vriend, Mr. Mather.

Geliefde Broeder,

Daar het een droeve zaak was voor ons, om de vereniging van uw volk tot een gemeente uit te stellen, zo zou het beproeving en druk voegen aan mijn zorg, indien gijzelf (die de Heere, overvloedig bekwaam geacht heeft en geschikt) en de kerk én het volk, dit bezwaar zo ter harte zouden nemen, dat ze zouden ophouden met de werkzaamheden, die zij betrachten om zich met u te verenigen tot een gemeente. Want wat zou dit anders zijn dan een heimelijk murmureren tegen de wijze Voorzienigheid Gods. Murmureren tegen onze God, Die weet welk medicijn het best gegeven kan worden. En dan zou het inderdaad zijn, een bedroeven van die goede Hand Gods, in die dingen, waarin wij ons overvloedig behoorden te verheugen. Want ik heb er vertrouwen in, dat, hoewel daar niets zo bitter in deze beker is, dan voor een ogenblik te wachten, dat u toch en het volk dat bij u is, zulk een zoetigheid zullen vinden op de bodem van de beker en de bedoeling ervan zullen doorgronden, dat het u en hen tot een dubbele vergoeding zal zijn.

David wenste zeer de tempel te bouwen en hij was tevreden met de droeve boodschap van de profeet, dat hij het niet doen moest, maar zijn zoon. Het was hem volkomen genoeg, het materiaal ervoor te verschaffen.

Ik ben ervan overtuigd, dat de Heere van zins is meer voor u en door u te doen in de plaats, waar de Heere u geplaatst heeft, en dat Hij u wil eren met een heerlijker dienst dan Salomo, door Hem niet een tempel van steen te bouwen, maar van heiligen, uitverkorenen en dierbaren in de ogen des Heeren. Ja, u weet hoeveel jaren Salomo wachtte voor de tempel kon worden opgericht.

Al die stenen van de tempel waren uitgehouwen en gehamerd uit de bergen van de Libanon, zodat geen bijl of hamer gehoord werd, terwijl de tempel gebouwd werd. Och, laat een weinig wachten niet droevig of pijnlijk zijn voor u, terwijl uw volk zich toebereidt, of beter de Heere hen toebereidende is, om te bouwen op de Hoeksteen, het Fundament, zodat, wanneer gij elkaar weer zult ontmoeten, er geen hamer zal gehoord worden, noch enige twijfel zal geopperd worden, noch enig oponthoud er zijn zal, door enig nalaten der uwen in het zoeken naar blijken van genade, beide om hun zielen te doen rusten in de Heere en om ook te voldoen aan de gewetens van anderen.

Wat mijzelf betreft, ik was zeer ongenegen te spreken, maar ik dacht, en ik heb het sindsdien ondervonden, dat ik nooit getrouwd geacht zou worden aan de kerk, die mij zond en ook, dat ik zo nooit zou tonen de tederheid tot het goede in uw volk, indien ik niet gesproken had zoals ik deed. Ik belijd en ik doe dat nog steeds, dat ofschoon daar verschillende zwakheden in de meesten waren, die ik toen en nu met gewilligheid, met een geest der liefde bedek en voorbijga, wetende, wie en wat ik zelf ben, er toch drie waren, over wie ik in het bijzonder niet voldaan was, zelfs niet of nauwelijks ook maar in enige mate met hun belijdenis des geloofs.

Niet dat ik enigszins twijfel aan uw eigen onderzoek van hen, hetwelk – ik ben er van overtuigd – niet lichtvaardig zal geweest zijn in het leggen van het fundament, of van het feit, dat zij genade zouden kunnen hebben, maar wij kwamen niet om genadevolte harten te vinden, maar om ze ook te zien. Het gaat niet om het geloof, maar om een zichtbaar geloof, dat een zichtbare kerk moet formeren en de grondslag moet zijn van een zichtbare gemeenschap. En dat geloof kon ik, vanwege mijn zwakheid, niet zien in enigen van hen in hun belijdenis. Daarom sprak ik, zoals ik deed. Met eerbied voor u en tederheid tot hen, opdat zij zich zo volkomen

konden uiten, tot voldoening der kerk, hetwelk mijn voornaamste wens was. En indien hier niet voldoende tijd voor was, zij dit dan zouden uitstellen tot een volgende keer. En gij weet, dat was de algemene stem van alle kerken.

Het gevolg hiervan zou dit drievoudige goed in zich kunnen besluiten:

1. Dat, indien uw volk, dat toen voor ons twijfelachtig was, toch inderdaad oprecht zou mogen zijn, dan make dit hen nederiger, doe hen zichzelf nauwkeuriger onderzoeken, wegwerpende al hun bevlekte kenmerken, doe hen helderder zijn en beter tot openbaring komen, zich zo dichter bij de Heere houdend dan ooit tevoren. Aan de andere kant, indien zij ongezond zijn in leer en leven, zo mocht dit een middel zijn hen te ontdekken. Want of gij zult hen trots dan bevinden te zijn, hartstochtelijk en ontevreden over dit alles – hetwelk ik geloof, dat verre is van hen – of anders zult u zien, dat dit hun weinig goed zal doen en weinig indruk op hen zal maken, hetwelk mijns inziens een blijk zou zijn, van weinig of geen genade, daar dan de Majesteit en de aanwezigheid des Heeren, in zoveel kerken aanwezig, die bereid waren u te ontvangen, in hen niet meer verschrikkingen zouden bewerken, noch hen zeer droevig zou liggen op hun hart.

Geloof, broeder, wij zijn gewoonlijk fout in de meeste mensen en we vergissen ons veelal in de grote belijders; deze tijden hebben dit nog onlangs getoond. In deze streken zijn meer valse harten ontdekt, dan wij tevoren zagen. Het zal uw troost zijn, behoedzaam te zijn en zeer scherp te letten op de harten en de geesten van hen aan wie gij u gaat verbinden, en dat in het bijzonder in het begin, opdat gij niet geconfronteerd wordt, met die droeve breuk, die andere kerken hebben ervaren, en dat alles door gebrek aan zorg en bekwaamheid om gehouwen stenen uit te houwen, geschikte stenen voor zulk een heerlijke fundering, opdat het nageslacht zou komen en bouwen op hetzelfde en de Heere het zegene.

2. Zó zullen anderen, die gans ongeschikt zullen bevonden worden tot dit werk, niet verder gaan met deze arbeid voort te zetten, na deze droeve beproeving. Het is niet het werk voor álle belijders, noch voor álle Godvruchtigen een fundering voor een kerk te leggen. Want vele Godvruchtigen hebben enige dwaze humeurigheden, die het gebouw tot een ruïne zouden maken, daarom zijn zij niet geschikt voor het leggen van een fundament. Vele Godvruchtigen zijn zwak en simpel en niet in staat te onderscheiden en zo kunnen zij licht iets ontvangen, dat hen later zal ruïneren, vandaar dat zij ongeschikt zijn een fundament te leggen. Niet dat ik zo oordeel over uw volk, dat durf ik niet denken; maar indien dezen, die geschikt zijn, zo gestopt worden in deze weg, hoe zal het dan anderen doen beven en vrezen in het pogen van dit werk, minder daartoe bekwaam zijnde dan de uwen.

3. Door deze middelen geloof en hoop ik, dat de gemeenschap der heiligen op hogere waarden zal gesteld worden, als het gezien wordt, dat die gemeenschap een eer is, die de Heere altijd zal aannemen en die Hij niet zal verlenen en schenken, dan aan Zijn eigen volk. Daarom smee ik u in de Heere, dat ge uw hoofd niet zult laten hangen, maar u verheugen in deze goede voorzienigheid des Heeren, hetwelk zeer zal bijdragen tot Zijn lof en tot uw toekomstige vrede.

Laat het ook uw volk niet ontmoedigen, en ook niet enige uwer broeders, om zich over enige tijd wederom tot dit werk te begeven, als zij hun eigen blijken van genade wat beter overzien hebben en hun zielen, daardoor vernederd zijnde, zij des te meer dorstende mogen gemaakt zijn achter de Heere aan, naar Zijn tempel en instellingen, waarvan gij met David, enige tijd beroofd waart. Dat ge hierna moogt wederkomen (het moge zijn, dat enige uwer maagden slapende waren, moge dit hen dan wakker maken), met uw lampen schoongemaakt, helder

brandende, uw bruiloftsklederen aan om de Bruidegom te ontmoeten. En indien anderen zullen vallen en wederom slapen en hun olie niet bijtijds kopen na het ontvangen van deze waarschuwing, wat doen zij dan anders, dan zichzelf openbaren te behoren tot de dwaze maagden, die ofschoon zij hierna zullen kloppen en roepen: 'Heere, Heere, doe ons open', noch door Christus noch door Zijn bruid ooit zullen binnengelaten worden.

Alzo met ongeveinsde liefde tot al uw broeders, die ik hier eer en liefheb in de Heere, met mijn arme gebeden voor u en hen, dat Hij op Zijn tijd u moge verenigen en samen brengen, zo blijf ik, in grote haast,

Uw broeder in Christus,

Vanuit Newtown (Cambridge), 2 april 1636,

Thomas Shepard.

Het antwoord van Mr. Mather op deze getrouwe en waarlijk Apostolische brief was een Puritein en christen waardig. In plaats van die zelfvoldane en weerspannige geest, dewelke bij tegengestelde raadsbeslissingen nu zo veelvuldig gevonden wordt bij leraars en kerken, erkent Mr. Mather de rechtvaardigheid van het verwijt en onderwerpt hij zich hartelijk aan de autoriteit van de Raad en drukt hij de diepste dankbaarheid uit voor de getrouwheid van zijn broeders.

Hij schrijft aan Mr. Shepard:

'Wat betreft hetgeen gij die dag sprak: Ik loof de Heere daarvoor. Ik ben zo ver van enige harde gedachte ten opzichte van u daarover, dat integendeel, ik u voor uw vrijmoedige en getrouwe behandeling op die dag, des te meer liefheb en hoogacht dan ooit tevoren, hoewel gij door mij altijd zeer hooggeacht zijt en gij mij zeer lief zijt. En geloofd zij de Naam des Heeren eeuwiglijk, Die het in uw harten en monden legde, om u allen zo uit te drukken, zoals u deed. Want nu zien wij onze onwaardigheid, wat betreft zulk een voorrecht als wat kerkelijke gemeenschap is en onze ongeschiktheid tot zulk een werk als het treden in een Verbond met de Heere en het aangenomen worden door Zijn volk. ... Indien de huichelende Gibeonieten werden gemaakt tot houthouwers en waterputters, omdat zij Israël verlokten te treden in een verenigd verbond met hen, terwijl zij niet de mannen waren, die zij schenen te zijn, dan is het dát, wat wij waardig zijn, houthakkers en waterputters, omdat wij beproefden een vereniging en verbond met onze kerken, hoewel wij niet waardig waren met hen in een verbond te treden. Daarom geloofd zij de Heere, dat de hoofden van de Vergadering des Heeren, hier niet zo haastig waren, zo snel en zo goedgelovig als zij waren in de dagen van Jozua.

... Maar, zo zult gij zeggen, waarom kwam u dan met het volk tot de kerken?

Ik zal u daaromtrent de waarheid medelen. Zij persten mij met grote overlast. Ook anderen met hen en wel zodanig, totdat ik beschaamd werd langer te weigeren. En het tenslotte zag als een zaak, waardoor ik door mijn geweten gebonden was toe te stemmen, omdat, wanneer ik weigerde mij te voegen, er dan, naar zij zeiden, in het geheel geen kerk in de plaats zou zijn. En alzo een stam als het ware verdwijnen zou uit Israël en dat geheel door mijn weigeren.

Toen ontmoette dit soort argumenten mijn inwendige ijdelheid, waarover ik tevoren sprak. Dat dreef mij toen voorwaarts, kreeg de overhand over mij en zegevierde over de bewustheid van mijn eigen onwaardigheid en de beschroomdheid, die ik soms in mijzelf vond. ... Het was trots, die mij noopte te zwichten voor hun onbescheiden aanhouden, omdat ik wenste de lof en de eer te

hebben, gezellig en gemakkelijk te zijn, wanneer men mij iets verzocht en niet beschouwd wenste te worden als iemand van een koppige en stijve hoedanigheid.

... Maar waarom zei u, waarom brachten wij dan stenen aan, zo ruw, zo onbehouwen, zo onuitgehamerd, en waarom geen kenmerken van een helderder geloof?

In deze, broeder, legt ge regelrecht de vinger op ons zéér, op deze wond. Wij kunnen niets hietegen stellen, dan dat wij schuldig zijn, alléén schuld hebben. De goede Heere, zegt Hiskia, vergeve een ieder, die zijn hart bereidde om God te zoeken, hoewel niet gereinigd zijnde naar de heiligheid des Heiligdoms. Laat ons smeken om de hulp van uw gebeden, om vergeving hieromtrent te mogen ontvangen, zoals Hiskia vergeving afsmeekte voor dat volk en bad om meer genade en zorg. Opdat, indien wij ooit nog eens mochten komen met hetzelfde doel - hoewel wat mij betreft, ik bevreesd ben te komen - wij niet mochten komen tot oneer van God en droefenis Zijner heiligen, zoals wij de laatste keer deden. De Heere schenke u een rijke en menigvuldige beloning voor uw liefde en getrouwheid.

Aan mijn lieve vriend en liefhebbende broeder Mr. Thomas Shepard van Newtown.

J. A. Albro vervolgt: In die brieven vinden we toch iets van de ware Christelijke getrouwheid en liefde van de leraar te Cambridge, ter wille van de zaak des Heeren, ter wille van de Koning der Kerk, Die Zijn Bruidskerk kocht met Zijn zo dierbaar Bloed. We zien er toch ook iets van die zachtmoedige, ootmoedige dankbaarheid voor het verwijt, in de brief van Mr. Mather. Uit geheel de brief spreekt: d' Oprechte sla mij zonder vrezen, Ik reken zulks weldadigheid'.

Het ging er niet om bij Mr. Shepard wie de meeste was. Het lijkt wel of het er om gaat, wie de minste zou mogen zijn. Beide leraars hebben toch wel iets mogen leren van het wondere gebeuren, dat de Goddelijke Genade toch wel zeer laag groeit. Het is waar, als Paulus heeft Mr. Shepard de gemeente een ogenblik mogen bedroeven tot hun zaligheid.

De gemeente van Dorchester is teruggekomen. Verootmoedigd en onderwezen door de mening en de getrouwe behandeling van de Raad der kerken en van hun leraars, die niet ontrouw behoeften te worden. Nu kwamen ze terug: met het doel een kerk te institueren, nu niet, 'tot oneer van God, of smart der heiligen', maar met de goedkeuring en de bekrachtiging hunner nauwgezette broeders en tot heerlijkheid van hun Verlosser.

'Mr. Mather kwam tenslotte toch te Dorchester, dank zij het sterke aandringen van Mr. Cotton en Mr. Hooker. En hij werd daar aangesteld niet alleen tot grote zegen voor de gemeente, maar voor de gehele omgeving en dat wel gedurende vierendertig jaar. Hij is niet meer verhuisd op aarde. Zijn roeping zal te vast daarvoor gelegd zijn. Te helder, zoals hij eens op het schip naar Nieuw-Engeland mocht uitdrukken. Hij bleef er tot hij verhuizen mocht naar de eeuwige woningen des Allerhoogsten, ondanks het feit, dat steeds beroepen kwamen, zelfs nog vele malen van de gemeente Toxteth, die hij zoveel jaren in Engeland gediend had.

Tot zijn dood toe bleef hij te Dorchester. Die kwam in de tijd toen hij voorzitter was van de synode. Drieënzeventig jaar was hij toen, maar zijn medebroeders vonden hem niet te oud. Doof was hij toen en aan één oog blind, maar zijn ambtsbroeders vonden hem niet te gebrekkig. Zij kozen hem vanwege zijn Godzaligheid en genade, vanwege zijn wijsheid en zijn leeftijd.

Mr. Mather had een traktaat geschreven *Over de Rechtvaardigmaking*.

Mr. Cotton en Mr. Wilson geven er dit getuigenis over: 'Gij zult dit kleine traktaat bevinden te zijn als de kostelijke nardus uit de fles van Maria, om de voeten van Christus te zalven en zo het huis te vervullen, het ganse huis. En niet alleen het Huis Gods, maar ook de ziel zal vervuld worden erdoor. Door die olie der vreugde, boven alles wat schepselen troosten kan. De manier van behandeling is solide, rechterlijk, bondig, geschikt en kernachtig. Wijsmakende tot zaligheid'.

Zijn laatste preek in het openbaar was 2 Tim. 4:6, 7, 8: 'Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande. Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben'.

Nadat hij enige tijd de synode heeft voorgezeten met grote wijsheid, wordt hij plotseling overvallen door een ontzettende aanval van niersteen. Men brengt hem naar het huis van zijn zoon, toentertijd leraar te Boston. Later wordt hij per rijtuig vervoerd naar zijn woning te Dorchester. In alles betoonde hij zich een voorbeeld van geduld. Hij leed ontzettend. We lezen van 'dodelijke ontzettingen'. Maar hij lasterde de Naam des Allerhoogsten niet. Integendeel.

'Hij schreeuwde het niet uit. Slechts zelden kreunde hij. Indien het enigszins mogelijk was, las hij in een boek van Mr. Goodwin, Over het geduld. Als men hem vroeg, hoe het er mee ging, antwoordde hij: 'Verre van goed, toch veel beter dan mijn ongerechtigheden en snoodheid verdienen'.

Zijn zoon zegt tot hem: 'Nu zult gij spoedig zijn in de vreugde uws Heeren'.

Toen hief de oude Richard Mather beide zijn handen naar de hoge. Dan gaat zijn zoon verder: 'Na vijftig jaar dienst, zult ge nu spoedig de Heere Jezus Christus aanschouwen en dat zal al uw moeiten en zorgen vergoeden'.

En weer hief hij zijn handen ten hemel.

Tenslotte vroeg zijn zoon: 'Vader, hebt gij nog iets speciaals te zeggen, voor als gij er niet meer zijn zult'.

Toen wachtte hij enige tijd en zei daarna: 'Draag toch zorg voor het navolgende geslacht in dit land'.

En verder luisterde hij maar naar de boetsalmen, die hem steeds voorgelezen werden en die hij, indien hij daartoe in staat was, steeds maar opzegde. Het klonk maar door dat ziekenvertrek: 'O, Heere, straf mij niet in Uw toom en kastijd mij niet in Uw grimmigheid. Wees mij genadig, Heere, want ik ben verzwakt. Keer weder, Heere, red mijn ziel. Verlos mij, om Uwer goedertierenheid wil. Wees mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden'.

De laatste overdenking, die hij in zijn ziekenvertrek mocht houden was 2 Korinthe 'Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen'.

Hij stierf 22 april 1669 en werd in Dorchester begraven.

13. Tweede huwelijk, met Johanna Hooker; oktober 1637 - 1646

Mr. Shepards eerste vrouw, Margareth, was in februari 1636 de eeuwige rust, die er overblijft voor het volk van God, ingegaan. Na een zeer moeitevol leven en na slechts een kort samenzijn met haar geliefde man. Ze liet har zoontje Thomas achter. Uiterst verblijd was zij heengereisd naar de Stad die fundamenteen heeft, naar haar gezegende Meester, Die haar zo duur gekocht had.

Het was juist in de tijd van de Antinomiaanse dwalingen. Ze teisterden het land. Toen werd een synode bijeengeroepen. De aanwezigheid van Mr. Shepard kon er niet gemist worden. Mr. Hooker en Mr. Bulkley waren voorzitter. Mr. Shepard mocht haar openen met een van zijn 'hemelse gebeden'.

En vooral de eerste tijd na die synode bleef de organisatie van de gemeenten veel van zijn tijd vragen. Ondertussen was het kind was toevertrouwd aan de hulp van een zekere mevrouw Hopkins, die waarschijnlijk tegelijkertijd overgestoken was naar Nieuw-Engeland als Mr. Shepard zelf. Zo is het kort na zijn aankomst eenzaam geworden in het leven van Mr. Shepard. Daarbij krijgt men de indruk, dat Mr. Shepard zo sterk met het werk van zijn Meester bezig mag zijn, dat hij een wat hulpeloze indruk maakt als het gaat om de dingen van deze tijd. Hij is een wat stille, in sommige opzichten van het dagelijks leven, een wat onzekere figuur. Als hij thuiskomt na veel reizen en veel beslommeringen, vermoeid van het werk in de Wijngaard des Allerhoogsten, moedeloos vaak van het gehoorde, dan weer zeer verblijd door het wonder dat door die wondervolle synode de ketterijen uit Nieuw-Engeland in één keer zijn uitgedreven, dan is er niemand die hem wacht.

'De grote God beveelt de man zijn vrouw hartelijk lief te hebben.' Daarom, zo schrijft hij: 'Hoe slecht zijn zij, die hun vrouwen niet liefhebben'.

Ergens in zijn werken schrijft Mr. Shepard, dat hij in zijn geest had te huwen, voordat hij het oog daartoe op iemand geslagen had. Zo zegt hij het in zijn dagboek: 'Nu, omstreeks deze tijd had ik een groot verlangen mijn staat te veranderen door te huwen. Ik heb drie jaar lang gebeden, voordat de Heere mij wilde brengen naar zulk een plaats, waar ik een levensgezellin mocht ontmoeten'. Zo was het bij zijn eerste huwelijk. Het zal bij zijn tweede huwelijk niet anders geweest zijn.

De Heere wijst hem een jonge vrouw als met Zijn vinger aan. De dochter van Mr. Thomas Hooker, Johanna Hooker. Het is de oudste dochter van zijn beste vriend. Hij kende de vader en de moeder van Johanna Hooker in hun tere omgang met de Heere. Thomas Hooker, de man die eens in Charlestown predikte voor een groot gehoor, op zulk een ontzaglijke wijze, dat een ouderling zei: 'Zekerlijk, deze man zal niet lang meer buiten de hemel zijn, want hij predikt alsof hij er reeds in is'.

Toen Mr. Shepard haar ten huwelijk vroeg en zij haar vader raadpleegde zal hij haar het niet ontraden hebben, want zij waren verenigd in de Geliefde op een zeer intieme wijze. Ver zou ze wegtrekken. Hartford en Cambridge lagen ver van elkaar verwijderd, maar de vereniging zou blijven in het aangezicht huns Heeren.

Johanna Hooker weigert Thomas Shepard niet. Ze gaat met hem en ze gaat naar een land om met hem te lijden, maar ook om met hem te delen in de vreugde des Allerhoogsten. Zeer verheven schrijft Mr. Shepard erover.

Zo wordt zij de vrouw van Mr. Shepard. Slechts negen jaar zijn zij samen geweest. Eens toen zijn schoonvader Mr. Hooker het Woord des Almachtigen sprak, kwam zijn vrouw uit het Huis des Heeren, buiten zichzelf van hemelse vreugde. Verteerd door de liefde van Christus, genoten onder de prediking van haar vader. En toen zij kwam aan het bed van haar geliefde man, toen kon zij niet ophouden te spreken van de Wonderen des Allerhoogsten. En Mr. Shepard lag daar en hoorde, en zijn tanden

knarsten als het ware van vijandschap, omdat dat niet mocht gebeuren onder zijn bediening.

Negen moeitevolle jaren. De werkzaamheden van een leraar, waren zeer overvloedig in die tijd. De inkomsten om van te leven zeer gering. Bovendien breekt er nog een ontzettende hongersnood uit. Niets was er meer.

13. Een doodgeboren kind

In die tijd wordt hun eerste kindje geboren. Thomas Shepard schrijft erover. Men proeft er de liefde uit. Johanna Hooker kwam bijna om bij de geboorte van hun eersteling en het kindje stierf.

Shepard zegt eerst iets van zichzelf. Dit: 'Daar de beproeving zeer bitter was, onderwees mij de Heere daardoor zeer en ik had er behoefte aan, want ik begon in het geheim tot trotsheid te vervallen en vol van gevoelige verheuging in mijn ziel, ten opzichte van mijn lieve vrouw, meer dan in mijn God, Die ik beter beloofd had'.

Hij zegt ook iets over de gesteldheid van zijn vrouw. Dit: 'Zij was bereid te sterven, reeds na de dood van haar eerstgeborene, hetwelk een zware beproeving voor haar was. Maar daar haar werk toen nog niet gedaan was, leefde zij nog bijna negen jaar met mij, en was zij de troost in mijn leven.

'Het kind werd geboren', zo zegt Mr. Shepard, 'zonder ooit de zon aanschouwd te hebben.' (Ca. nov. dec. 1638)

14. Sterven van Roger Harlakenden, november 1638

Daar komt dan nog bij dat juist in die tijd zijn grote vriend in Massachusetts, Mr. Roger Harlakenden; sterft. Altijd was hij Mr. Shepard tot grote steun geweest. In het oude Engeland samen met zijn broeder Richard. En dat was geen wonder, want én Roger én zijn broer Richard waren onder de bediening van Mr. Shepard door de Heere in het hart gegrepen en Mr. Shepard mocht hen brengen tot Christus, als eens Andreas zijn broeder Simon. Toen Mr. Shepard voor zijn vervolgers moest vluchten in het oude vaderland, hadden zij hem en zijn gezin een schuilplaats geboden, voedsel geschonken, het aan niets doen ontbreken. Toen Mr. Shepard met zijn vrouw en kindje overstak naar Nieuw-Engeland kon Mr. Roger Harlakenden hem niet laten gaan. Alles verliet hij, want zo lezen we: 'Hij wilde deze zo krachtige en zielsverfrissende bediening niet meer missen, die zo gezegend was aan zijn ziel! Daarom ging hij mee. Hij wilde ze niet meer missen en hij kon ze niet meer missen.

Ook in Nieuw-Engeland was hij Mr. Shepard tot een grote steun. Mr. Shepard schrijft over hem, als over zijn 'aller-dierbaarste vriend en een kostelijk dienstknecht des Heeren Jezus Christus'.

Roger Harlakenden was zeer geacht in Massachusetts. Drie keer werd hij gekozen als lid van de hoogste magistraat. Grote diensten bewees hij kerk en staat. Maar hij behoefde er niet lang te zijn. In november 1638 stierf hij er aan de pokken. Slechts zevenentwintig jaar oud was hij. Zijn Meester kon hem niet langer missen en hij reisde af en ging zijn weg met blijdschap. We lezen: 'Hij stierf in grote vreugde en liet achter zich een zoete herinnering van zijn vroomheid en deugd'.

Begraven werd hij met militaire eer, want hij was de aanvoerder der troepen, die de kolonie moesten beschermen. In grote droefenis bleven zijn vrouw en zijn twee dochtertjes achter. De Godvrezende gouverneur Mr. Winthrop zei van hem: 'Hij was zeer Godvrezend en zeer nuttig beide in kerk en staat'.

15. Ziekte Mr. Shepard

Shepard schijnt zeer verbonden geweest te zijn aan deze nog jeugdige vriend. Kort na diens dood wordt hij ziek. Als oorzaken noemt men, dat hij zich overwerkt heeft, ook wordt genoemd de ontbering die hij heeft ondergaan en ook het verdriet van het verlies van zijn vriend Mr. Harlakenden.

Zelf zegt hij erover: 'Ik voel mij ziek na de dood van Mr. Harlakenden, mijn meest geliefde vriend, die loffelijke en kostelijke dienstknecht van de Heere Jezus Christus.' Deze dingen gebeurden zo in de eerste jaren dat Mr. Shepard in Nieuw-Engeland verkeerde.

Dan juist lezen we bij Mr. Shepard: 'En tóén, toen ik erg min was, toen mijn bloed totaal niet deugde, toen verlevendigde de Heere mij; toen nam Hij een welbehagen in mij, om mijn arbeid te zegenen, zodat ik niet zo geheel nutteloos en vruchteloos was als tevoren'.

Als men leest de arbeid van die knechten des Allerhoogsten, verricht in dat woeste land, veelal troosteloos naar het schijnt, vaak hopeloos en doorzichtloos, dan treft het ons des te meer, dat Mr. Shepard mag schrijven, en zijn vrouw Johanna Hooker zal het wel beaamd hebben, want zij las al zijn aantekeningen door: 'Christus' werk hier beneden een ogenblik te doen is beter dan de gelukzaligheid duizend jaar in de hemel te genieten, aangezien de ere van Christus duizendmaal beter is dan eigen goed'.

Brief van Mr. P. Bulkley

Toen in zijn ziekte, toen hij weer wat herstelde, ontving hij ook een brief van een oude ambtsbroeder, van zijn geliefde vriend Mr. P. Bulkley. Deze reeds bejaarde heilige schreef hem:

'Geliefde broeder,

Ik hoor dat de Heere u zover gesterkt heeft dat ge ditmaal op de Dag des Heeren, weer in de bijeenkomst zijn mocht. De Heere zegene in Zijn genade al uw arbeid. Hij moge verder gaan met het werk Zijner goedheid ten uwen opzichte, Zijn Kerk ten goede. Breng mijn hartelijke groetenis over aan Mrs. Shepard en aan Mrs. Harlakenden.

De genade zij met u allen. De uwe in Christus Jezus'. Een oude leraar, een wijs man, een Godvrezend dienstknecht. Eens bij tegenslag in zijn gemeente, schreef hij: 'In deze moeilijkheden leerde ik meer van mijzelf kennen, leerde ik meer van de mensen kennen'. Hij mochten er bijvoegen, 'en mocht ik meer van de Heere leren kennen'.

Peter Bulkley, leraar in Nieuw-Engeland.

De leraren daar spraken hem aan als 'vader'.

Een enkele dag gaat voorbij. Dagen van droefheid en dagen van vreugde. Dagen die Mr. Shepard en zijn vrouw toch doen gevoelen de woorden, die Mr. John Cotton eens sprak: 'De Heere schudde drie natiën op de wan, opdat Hij enige rust bekomen zou voor Zijn volk in deze wildernis'.

Daarom kon Mr. Shepard ook schrijven in zijn boek: De gelijkenis van de Tien Maagden: 'O, Nieuw-Engeland, o Nieuw-Engeland!' Het klinkt als een zucht van uiterste blijdschap en als een roep van uiterste ontferming. Niet voor niets heeft men Nieuw-Engeland genoemd het 'Kerkhof der heiligen'. Daar hebben ze geleefd, daar hebben ze gewerkt en daar mochten ze de eeuwige Rust ingaan, die daar overblijft

voor het volk van God. Dat land hebben ze geliefd, daar was voor hen geen ander land meer. Daar hebben ze hun Meester aanschouwd in Zijn werk. In Zijn wonderwerken.

16. Huwelijk met Johanna Hooker

Mr. Shepard is ongeveer drie jaar getrouwd met Johanna Hooker. Toen was het 1640. Uit het oude Engeland komen steeds meer emigranten. De vervolging in het oude vaderland wordt heviger. De roep die uitgaat van Nieuw-Engeland groter. Zo komen ze met grote menigten. Maar Nieuw-Engeland heeft geen levensmogelijkheden voor hen. Zo komt de honger in het land. Sommigen trekken dan verder naar het zuiden, daar is nog enig voedsel.

In de staat Connecticut, waarheen Mr. Hooker met zijn gemeente en vele andere leraars getrokken waren, was de honger niet zo zwaar als in Massachusetts, waar Mr. Shepard leefde. En steeds erger wordt de honger, die er geleden wordt. Mr. Shepard zegt: 'Zo onderwees de Heere ons de ijdelheid van alle uiterlijke dingen'. Het lijkt wel of er niets mag overblijven in Nieuw-Engeland. De emigranten komen om de vrije uitoefening van hun eredienst te mogen genieten, om de Heere te mogen zoeken zonder het veelvuldig gebruik der ceremoniën van het oude Engeland. Ze gingen er naar toe om die waardige dienstknechten des Allerhoogsten te mogen horen, als zij de Raad des Heeren ten volle verkondigen mochten. Veel lieten zij er voor achter, familie, voorspoed, land en woning en ze trokken naar een oord, waar het hun aan de meest noodzakelijke dingen zou ontbreken, maar ze gaan toch. En als ze er komen is er niets meer. Geen vee om te kopen, opdat ze in hun levensonderhoud zouden mogen voorzien. Geen koren om te zaaien. Geen mogelijkheid om de vrucht des Lands te genieten. Zo onderwees ons de Heere de ijdelheid van alle uiterlijke dingen'.

17. Hongersnood

En dat gebrek aan alles komt ook in het gezin van Mr. Shepard. Dat heeft ook wel een bijzondere oorzaak. Het traktement, dat Mr. Shepard genoot, werd namelijk uitbetaald in koren. En koren was bijna niet te koop. Daardoor werd de prijs zeer hoog. Tot een bepaalde som werd het aan Mr. Shepard uitbetaald. Toen echter de prijs ervan zo hoog werd, was de hoeveelheid koren die hij ontving, daardoor steeds geringer. Daar kwam dan nog bij, dat veel kooplieden het in het geheel niet leveren wilden. Eigenlijk probeerden zij er een extra voordeel uit te halen, door zich niet aan de gemaakte afspraak te houden. Zo lijdt ook Mr. Shepard met zijn gezin gebrek. Er is geen geld voor voedsel en geen geld voor kleren.

18. Roeping naar Matabesech

Dan lezen we, toen juist in die dagen komt er een roeping uit Connecticut tot Mr. Shepard. Connecticut, het land waar zijn beste vriend, zijn schoonvader met zoveel zegen arbeiden mocht. Het land ook waar zijn vrouw vandaan kwam. De plaats Matabesech wenst hem als haar leraar. Honger in Massachusetts, daarbij vergeleken overvloed in Connecticut.

Shepard vraagt zijn schoonvader, Mr. Hooker, om raad. En Mr. Hooker schrijft:

'Gij kunt komen', zo zegt hij, 'als de mensen niet rechtvaardig zijn in hun verplichtingen na te komen, maar', zo voegt hij er aan toe, 'mijn zoon, zoek een weg in de hemel om te ontkomen, als er geen weg op aarde is. Gij zegt: "De magistraten zelf weten niet wat te doen. Dat dan het volk zich ongeveinsd vernedere voor de Heere. Zo moge een wezenlijke reformatie beginnen". Waarom

gewacht tot het huis instort? Kom dan naar Matabesech. Kom met uitgezocht volk. Kom met niet te veel volk. Ik weet het, het valt zwaar opnieuw te beginnen. Ik dwing u niet, ik weet wat teleurstellingen zijn, maar dit wil ik u wel zeggen, indien gij komt, gij kunt nergens beter zijn. Moge het echter wel zo zijn, dat de Wolk- en Vuurkolom u moge voorgaan en dat de Vader aller genade, de God zij van alle veranderingen die over uw hoofd gaan'.

Als de Wolk- en Vuurkolom maar meegaan, dan is Mr. Shepard Mr. Hooker zeer welkom. Mr. Hooker schrijft niet over zijn eigen dochter, hoe zwaar die het ook wel hebben moge. Hij schrijft over zijn Meester.

En toch vertrekt Mr. Shepard niet uit Cambridge. En zijn vrouw dringt er niet op aan.

Dagboek 14 Februari 1641

Toen er een kerkelijke bijeenkomst zou worden gehouden om een besluit te nemen, of wij naar Matabeseck zouden vertrekken, beschouwde ik mezelf zo arm en onbekwaam als een beest, om voor mezelf een besluit te nemen, of om mezelf of anderen in enigerlei handeling te leiden; en ik zag mezelf in betrekking tot Christus zo onvernünftig, als een beest in betrekking tot een mens, en daarom,

(1) verliet ik mij op Christus' wijsheid.

(2) Ik verstond de mening van Spr. 30: Dat, hoewel Agur wist, dat hij wijsheid had, hij nochtans in betrekking tot Christus, en ook ten aanzien van de mens, onvernünftig was. Gelijk geschreven staat: "Niemand is goed dan een, namelijk God"; evenals wanneer God alleen wijs wordt genoemd.

22 Juli.

Toen Mr. **Cotton** op de vergadering te Boston de Heere dankte voor de behouden aankomst der passagiers, die onlangs waren overgekomen, kwam de vraag in mij op, waarom ik om hunnentwil zo dankbaar zou Zijn, en ik overdacht, dat, indien ik in hun plaats was geweest, ook voor mij zou gedankt zijn, en ik was er blij om.

Toen kreeg ik te zien,

(1) dat zij Christus dierbaar waren, en dat Hij hen liefhad, waardoor mijn hart hen ook hartelijk lief begon te hebben, en ik verblijdde mij daarover en dankte God.

(2) Ook zag ik, dat de Heere zo Zijn heerlijkheid wilde openbaren in hen veilig over te brengen.

23 Juli. (Innerlijke strijd en beproeving vanwege geesteloosheid onder de broeders)

Op de bijeenkomst te Charlestown hoorde ik uit Joh. 17: 21 verhandelen, dat scheiding en losraking van Christus een middel tot verberging was en, als het ware, een loochenen, dat Christus gekomen was als de gezondene des Vaders. Hierover werd mijn hart zeer aangedaan met schaamte en stille droefheid, en ik nam mij voor Christus nauwer aan te kleven, opdat Christus maar in mij gezien mocht worden.

Terwijl ik dien dag te paard uitging om te preken begon mijn hart zeer onrustig in mij te worden, bij het gezicht hoe slecht het met de zielen van bijna alle mensen gesteld was en hoeveel boosheden zich in de harten, het leven en de wandel der mensen openbaarden.

Hierop begon mijn hart zich heimelijk aan mijn broeders en anderen te onttrekken.

Toen werd ik er stilletjes op gewezen, dat Christus, wanneer Hij het kwaad in iemand zag zich niet dadelijk van Hem onttrok, dat Hem dat niet alleen bemoeilijkte en

ergerde. Maar dat Hij dezulken zocht te verbeteren; en dit deed mij zien, dat ik ook zo moest handelen wanneer ik de geest van Christus in mij had.

Toen zag ik, dat de Heere mijn redeneringen overwonnen en mij bezocht had en ik loofde Zijn naam.

Ik zag ook de nacht te voren, dat een kind van God in de eenzaamheid tegen de verzoeken worstelde, en zo zijn ontevredenheid, hoogmoed en hartstocht overwon; terwijl een ander redeneerde en zo tegen zijn verzoeken worstelde, en overwonnen werd. Jona redeneerde gedurende een tijd met zijn hartstocht. Maar de Heere overwon zijn geest.

Weer lezen we even zijn dagboek:

29 Oktober

Ik was zeer verontrust over de armoede der gemeenten, en ik zag, dat het een ellende was waarvan ik de oorzaak niet recht kon onderscheiden, noch hoe er uit te geraken. Ik zag echter dat de oorzaak van het een of ander kwaad kon worden ontdekt uit de wijze waarop de Heere sloeg. Nu sloeg Hij ons in uitwendige zegeningen, dus was het een teken, dat daar ons kwaad lag.

(1) In niet te erkennen, dat alles wat wij hebben van God is (Hos. II: 8);

(2) dat wij God niet dienen met hetgeen wij hebben;

(3) dat wij er op vertrouwen en hard van harte worden, *want wettige zegeningen Zijn de heimelijke afgoden, en doen ons het meeste kwaad*. Het is dan ook een teken, dat het hebben ons het meeste kwaad doet, en dat ons grootste goed daarin gelegen is, dat God ze van ons wegneemt. Dit overwegende kreeg ik liefelijk daarin te berusten, dat de Heere ons alles zou ontnemen, als het maar niet in Zijn toorn. Maar in liefde geschiedde, namelijk, om zichzelf hierdoor te meer te verheerlijken en de brandstof voor onze zonde weg te nemen.

19. Het Harvard College in verval en herstel

Het beroemde Harvard college werd gesticht 8 september 1636. Maar in die tijd van algemene armoede komt ook het Harvard College in verval.

Een der eerste dingen waarvan de Puriteinen in den vreemde het belang zagen, was het onderwijs. Ook het onderwijs dat op zou leiden tot het heilig ambt van prediker. Ze dachten eraan dat er een tijd zou komen dat de eerste rij leraars er niet meer zijn zou. En ze waren bevreesd, dat dan mede door gebrek aan hun zorg, de Heere zou wijken van het land. Daarom werd het Harvard College gesticht, opdat er cederbomen uitgehouwen zouden mogen worden voor het Huis des Heeren. En dat is geschied en wel in zulk een mate, dat jaren later het Harvard College, genoemd wordt het Sions College, want deze en die was daar in Sion geboren.¹²

Maar in de eerste jaren na de komst van Mr. Shepard komt het door hongersnood in verval. Het was gesticht/gefinancierd door de grote milddadigheid van John Harvard, 1607 – 1638, een Godvrezend leraar in Nieuw-Engeland. Slechts kort had hij er het

¹² De eerste theologische hogeschool werd dus gesticht door John Harvard en kreeg na verval van enkele jaren opnieuw wervingskracht, mede door Thomas Shepard. De sfeer werd mede bepaald door de Latijnse catechismus van Westminster en onder andere het werk van Amesius.

Inmiddels (2017) is deze Harvard University de oudste en aanzienlijkste universiteit van de Verenigde Staten, te Cambridge en gedeeltelijk te Boston.

Woord des Almachtigen mogen verkondigen. Toen hij stierf liet hij een belangrijk deel van zijn bezit en zijn boeken na tot stichting van een Hogeschool, de eerste in dat verre land. Men schrijft, dat hij 800 Ponden naliet en 400 oeken.

De synode, op voorstel van Mr. John Cotton, deed het voorstel, dat dit College gevestigd zou worden in Cambridge, de plaats waar Mr. Thomas Shepard het Woord des Heeren bediende. Juist daar werd het gegrond, 'opdat zo de studenten zouden mogen horen de zuivere verkondiging van des Heeren wegen'. Op de Sabbatdagen zich mochten scharen onder de leerredenen van 'Holy Shepard'.

Eer van de universiteit waar het grootste deel van de vroege Engelse Landvaders werden opgeleid, werd vervolgens Cambridge genoemd.

Voor deze keuze van Newtown (later Cambridge genoemd, naar Cambridge in Engeland, waar de beroemde Universiteit gevestigde was) als zetel van de nieuwe universiteit waren twee belangrijke redenen.

Een was, dat door de invloed van de heer Shepard, onder God, de gemeente in deze plaats was bewaard van de besmetting van het Antinomianisme, die vervolgens de volledige ontbinding van de gemeente te Boston bedreigde en begon vele andere kerken te besmetten in die kolonie.

De andere wordt door Johnson aldus gezegd: "Laatde hele wereld begrijpen dat geestelijk leringen een zaak was die ze voornamelijk wilden, tot heiliging van anderen. Deze plaats, die dan onder de orthodoxe en zielbloeiende bediening van de heer Thomas Shepard. Van wie het gezegd kan worden, zonder enige verdenking van anderen, dat de Heere door zijn bediening honderd zielen heeft behouden. (Wonderwerken in de Voorzienigheid, blz. 164)

20. Studiefonds voor de studenten

Na enkele jaren was dat College door de zeer heersende armoede in verval. Er waren onvoldoende fondsen ter ondersteuning. En dat was voor alle Godvrezende verdrietig; en niet in het minst Mr. Shepard. De studenten konden hun bijdragen niet betalen.

Toen deed Mr. Shepard een voorstel. Hij wist dat er geen geld meer was. Toen stelde hij voor, dat geheel Nieuw-Engeland een bijdrage zou leveren in koren. Dan konden de studenten onderhouden worden. Dan zou tot op zekere hoogte hun brood hun zeker zijn en hun water gewis. En dan koren uit de vier staten in Nieuw-Engeland, alle vier staten, Massachusetts, Plymouth, Connecticut en New-Haven. De bijdrage zou bestaan uit een schepel koren of iets van ongeveer dezelfde waarde. Men zou dit dan zenden in het meest daarvoor geschikte seizoen. Dat zou 'een gezegend middel kunnen zijn van een troostrijke voorziening'. Alle staten waren het met dit voorstel hartelijk eens. Omgeslagen op de bevolking der vier staten betekende het voor elk gezin een bijdrage van ongeveer 12 penningen. En men gaf boven vermogen. Zo mocht het voorstel van Mr. Shepard het middel zijn tot de instandhouding van het College.

Het fonds dat werd gecreëerd door de toekenning van het Algemeen Gerechtshof werd in 1639, vergroot door de donatie van tussen zeven en acht honderd pond van John Harvard van Charlestown, - de helft van zijn vermogen, - samen met zijn hele bibliotheek van tweehonderd en zestig boeken. Ter ere van hem als weldoener en de van de voornaamste stichter, werd deze instelling Harvard College genoemd!

Problemen met het Studentenfonds

Nathaniel Eaton, broer van Theophilus Eaton van New Haven, was de eerste instructeur in dit jonge seminarie. Hij was in belast met het beheer van de fondsen, evenals met de instructie van de studenten.

Maar de gelden verspilde hij en tegen zijn leerlingen heeft hij zich aanstonds wreed en gemeen geopenbaard. Voor de slechte behandeling van zijn portier/huisknecht, meneer Briscoe, en voor sommigen andere zonden, wel groot, hoewel niet zo berucht, werd hij ontslagen van het kantoor en beboet met twintig pond voor vergelding van Briscoe. Hij werd geëxcommuniceerd door de kerk van Cambridge, en uiteindelijk verplicht om de kolonie te verlaten.

In deze ongelukkige en schandelijke affaire, koos Mr. Shepard, onschuldig genoeg de verkeerde kant. Eaton beweerde, "indrukwekkend, maar vals en meest bedrieglijk" een christen te zijn. En de goede predikant van Cambridge, die geen bedrog kende, was voor een lange tijd onwetend aan zijn grote boosheid.

Op zekere gelegenheid sloeg Eaton de arme Briscoe met 'een walnootboomplant, groot genoeg voor om een paard te doden ', waardoor de hele wijk in rep en roer kwam.

Door de moordkreet haastte Ds. Shepard, naar het huis waaruit de uitroep kwam en zag hij Briscoe met zijn mes in zijn hand. Hij vatte dit op als vanzelfsprekend dat de inbreker, en niet de meester, de schuldige was. Hij klaagde hem onmiddellijk aan bij de gouverneur, "voor zijn onbeleefde toespraken, en om moord uit te roepen en zijn mes te hanteren", eisend dat hij verplicht zou zijn om een publieke erkenning van zijn geweld te doen. En als Eaton, na veel met hem in privégesprek werken, met tegenzin zijn schuld bekende, kwamen Shepard en enkele van de oudsten, "in de rechtbank, en verklaarden hoe ze de avond tevoren met hem spraken om hem te overtuigen van zijn fouten, 'dat hij vrij en volledig zijn zonde erkende. Dat zij hoopten dat hij werkelijk berouw had gekregen en daarom wensten ze van de rechtbank dat hij mogelijk gepardonneerd werd en voortgezet in zijn dienst; en beweerden nog meer redenen zoals ze dachten goed te zijn.'

Maar Mr. Shepard was niet lang misleid ten opzichte van Eaton's ware karakter. Hij zag snel de dingen in hun ware licht, en werd van harte geassocieerd met het vonnis dat de hypocriet uit het kantoor werd gezet en afgesneden uit de gemeenschap van de kerk; diep rouwend over dit groot schandaal nadat hij de oorzaak en de waarheid inzag. Vooral betreurend zijn eigen 'onwetendheid en gebrek van wijsheid en waakzaamheid', met betrekking tot de schuldige man.

Eaton vluchtte uit de kolonie, en zond daarna bericht dat zijn vrouw en kinderen naar hem zouden komen in Virginia. Haar vrienden in Cambridge drongen haar aan om voor een tijdje nog niet te reizen. Maar ze besloot om te gaan. Echter van het schip waarmee ze zeilde, werd van toen af nooit meer gehoord.

Deze ramp heeft Mr. Shepard heeft zwaar geraakt. En hoewel hij in geen geval schuldig was aan het droevige lot van deze ongelukkige familie, heeft hij het zichzelf aangerekend alsof hij in zekere mate schuldig was aan hun bloed.

(T. Winthrop's Journal, II. 81, 342. Ibid. II. 308.)

In zijn dagboek, onder de datum van 3 juni 1640, zegt hij,
3 Juni.

Toen ik bericht ontving, dat *Mej. Eaton* schipbreuk had geleden¹³ leerde ik deze les, dat ik, wanneer er verdrukking kwam, het niet met mijn vorige, oude, ware

¹³ In de oude uitgave staat 'was uitgeworpen', omdat de vertaler met de context niet bekend was

vernedering moest doen. Maar meer verootmoedigd moest worden; want ik zag, dat ik zeer geneigd was tot het eerste. Ik dankte God, dat ik licht kreeg in deze waarheid.

De universiteit van Harvard te Cambridge, de plaats, waar Mr. Shepard het Woord des Heeren verkondigde, is de oudste universiteit van geheel Amerika. Het moge misschien een pover begin geweest zijn, het was toch een begin. Het Woord des Heeren werd nauwkeurig onderzocht in die dagen. Dit wisten ze goed, 'dat toen het volk tenslotte de kennis van de wetenschap der Schriften ontdekte, dat toen het Licht des Evangelies doorbrak in de Reformatie. En zo lang het volk deze kennis had, bleef het Licht voortdurend schijnen'. Heel goed wisten ze, wat één hunner zei: 'Onwetendheid is de moeder der ketterij'. En wat werd er dan in de eerste plaats onderwezen?

John Cotton laat er geen twijfel over: 'Ouders moeten hun kinderen onderwijzen de waardij van Christus, hun gemis van Christus en de wijze van vereniging met Christus. En dat niet na alles, neen vóór alles en bóven alles.'

De Puriteinen waren in het bijzonder gesteld voor goed onderwijs. Zelf waren zij bijna allen gegradueerden van de universiteiten. Hun ontwikkeling was algemeen. Onder hen waren geleerden van naam. Zij waren er goed van doordrongen, dat door de leken onwetende te houden, de roomse kerk de ware religie had onderdrukt. Daarom hadden zij wetten ingesteld, dat hun kinderen op perfecte wijze Engels moesten leren. Straf stond er op verwaarlozing hiervan.

Het was hun zoals Cotton Mather later zei: 'Ieder kind moet leren lezen om de Heilige Schrift te kunnen lezen'. Het ging hun dus niet om het leren lezen, maar om het leren lezen van Gods Woord. Hoog stond het onderwijs aangeschreven in de nieuw gevestigde koloniën. Niet alleen in Cambridge in Massachusetts, wordt een universiteit gesticht.

Thomas Hooker doet hetzelfde in Connecticut. Centraal stond dan het onderwijs in de Goddelijke zaken. De nadruk werd niet gelegd op het materiële. Het was zoals John Norton zei: 'Hij die alleen acht geeft op het materiële welzijn, zonder acht te geven op de geestelijke noden, is als iemand, die zorgzaam is voor de schoen, maar geen acht geeft op de voet'.

En zo vroeg mogelijk wenste men te beginnen met dit onderwijs, want 'satan aarzelt ook niet om zijn aanslagen te plegen op kinderen in hun vroegste tijd, hun jongste jaren'. Daarom moest de opvoeding en het onderwijs, inzonderheid het onderwijs in de Heilige Schrift zo vroeg mogelijk beginnen.

21. Ambtelijk toezicht over de kerken, bijgestaan door de Overheid

De arbeid der predikanten strekt zich echter over nog verschillende andere belangrijke zaken uit. Daar is o.a. het toezicht over de verschillende kerken, over de levenswandel der leden, over het bijstaan van de magistraat. De magistraat, die onder het gouvernement van Mr. Winthrop, een Staat Gods als het ware wil stichten. Een soort Theocratie. Daarvoor was toezicht nodig. In drie staten, die zich het nauwst verbonden achten, Massachusetts, Connecticut en New-Haven, wijst men elk een dienstknecht des Allerhoogsten aan, die dat toezicht moeten houden.

In Massachusetts is het Mr. Cotton, in Connecticut Mr. Hooker en in New-Haven, Mr. Norton. Het was een uitgezocht drietal. Een drietal dat de Heere zeer vreesde.

Van Mr. Cotton lezen we onder andere, dat, toen hij op zijn sterfbed lag, de president van de universiteit van Harvard een verre reis ondernam om hem op te zoeken. Hij had er een verre reis voor gemaakt en als hij bij die oude, stervende dienstknecht komt, weent hij en smeekt hem: 'Voor gij afreist, o mijn vader, leg dan uw handen op mij en zegen mij. Want ik weet dat wie gij zegent, die zal gezegend zijn'.

En Mr. Hooker, die tot een broeder, als hij neerligt op zijn ziekbed, en deze tot hem zegt: 'Dominee nu gaat gij heen, om uw loon te ontvangen', mag antwoorden - en hij zal het met een onuitsprekelijke vreugde gezegd hebben - 'neen broeder nu ga ik heen om genade te mogen ontvangen, om barmhartigheid te verkrijgen'.

En Mr. Norton, die na de mislukte overtocht met Mr. Shepard bij een zijner vrienden kwam, bij Mr. Dyke en daar verwelkomd werd met de woorden: 'Mijn lieve vriend, ik zou vele ponden hebben gegeven, voor zulk een beproeving van mijn geloof, als gij nu hebt ontmoet'. Wel, drie mannen in wie men, voor zover het het werk des Heeren betreft, enig vertrouwen mocht hebben.

Ze reizen het land door en ze zullen de broeders in die moeilijke tijden bemoedigd hebben. Zo gaat de tijd verder.

22. Geboorte Samuël Shepard

18 Oktober 1641

"Op Maandagmorgen werd mijn kind geboren. Toen mijn vrouw in arbeid was gaf de Heere mij te bidden, dat zij verlost en het kind ons genadig geschonken mocht worden. De dag te voren aan het Avondmaal had ik enig bewustzijn van goedertierenheid en de Heere hield mijn hart daar. Maar ik begon te denken, dat het wel zou kunnen zijn, dat het niet zo was, en dat zij lang in haar weeën zou blijven, en dat de Heere mijn zonde zou gedenken. Ik begon mij het ergste in te beelden en mijn hart werd met vreze gekweld. In die tijd vernam ik dat mijn vrouw reeds genadiglijk verlost en mijn kind geboren was.

Hierop zag ik des Heeren goedertierenheid en mijn dwaasheid, dat ik mijn hart met vreze verontrustte over iets, dat nooit zou geschieden, en dat ik mij niet liever aan de wil des Heeren onderwierp, om, er kome wat er kome, daarin te berusten. Toen het geboren was, was ik zeer aangedaan en mijn hart kleefde de Heere aan die het had geschonken. Er kwamen gedachten in mij op, dat dit het begin was van meer ontferming voor het toekomstige.

Maar de vraag kwam in mij op: Zal de Heere er voor zorgen? En ik zag, dat de Heere de mens tot grote heerlijkheid had gemaakt, om Hem te prijzen, en dat Hij daarom voor Hem zou zorgen; hoewel het soms scheen, dat de Heere alle mensen te vergeefs geschapen had (Ps. 89). Deze plaats verstond ik aldus: God heeft de mens geschapen tot Zijn Eigen heerlijkheid, en daarom tot grote heerlijkheid, al was het dat Hij er velen te vergeefs schiep.

De Heere schiep voornamelijk de Kerk en hare nakomelingen tot heerlijkheid, en als God hen niet verheerlijkte, dan scheen het inderdaad, alsof Hij alle mensen te vergeefs geschapen had; en dat het tevergeefs is, wanneer de mensen geen instrumenten zijn tot Zijn heerlijkheid. Ik zag, dat God zegeningen had voor al mijn kinderen, en daarom wentelde ik hen op de Heere."

Het jongetje werd Samuël genoemd en werd opgevoed in het gezin van Mr. Hooker. Vaak werd dit gedaan in Massachusetts, dat men een kind bracht bij Godvrezende

familie. En Mr. Shepards keuze was niet slecht. Enkele brieven zijn er bekend, die Mr. Hooker stuurt naar zijn zoon en dochter.

Eens schreef de oude Mr. Hooker met grootvaderlijke tederheid:

... Mijn kleine bedgenoot maakt het goed. Ik prijs de Heere en ik ondervindt wat je schreef de waarheid is, hoe kouder het weer wordt, hoe rustiger hij is. Ik zal nauwelijks hem aan iemand anders toevertrouwen, dan aan mijn eigen ogen. Jonge kinderen zijn zwaar van hoofd en als zij eens in slaap vallen, zijn zij moeilijk wakker te krijgen en daarom ongeschikt voor hulp'. ... Mijn vrouw en vrienden groeten u. Sam doet goed zijn plicht. Hij is heel dankbaar voor de dingen die je hem stuurt en wij ontvangen hebben. Ze zegeningen des hemels zij met u.

Totus tuus,

T. Hooker

September 17, 1646

In een andere brief schrijft hij, en het lijkt er naar, dat toen zijn dochter Johanna reeds was in de eeuwige tabernakelen. Zij stierf april 1646.

'Mijn geliefde zoon, dit zijnde de eerste boodschapper van wie ik weet, dat hij aan uw kust komt, zo was ik verheugd de gelegenheid te hebben, dat ik u bekend mag maken de wegen Gods in de omstandigheden met ons. De winter is buitengewoon mild geweest en gunstig boven alle die wij gehad hebben, sinds wij hier kwamen als aan de uiterste einden der aarde. Zo heeft het de Heere behaagd, de verwaandheden der ontevreden te doorkruisen en Zijn dienaren boven verwachting te vertroosten en van dienst te zijn. En zo is Hij ook in staat hetzelfde te doen in andere dingen, waren wij slechts geschikt ze te ontvangen, als Hij bereid is ze ons uit te delen. Ikzelf, mijn vrouw en ons gezin genieten onze gewoonlijke gezondheid.

Mijn kleine Samuel is zeer goed en hij is zo buitengewoon opgewekt, deze ganse tijd. Hij zal een goed studentje worden. Het ventje heeft toch zo'n innemende aard, dat hij mij steeds doet denken aan zijn moeder, bijna elke keer als ik met hem speel.

Totus tuus, T. Hooker.

Saluta salutandos Mr. Cotton, Mr. Dunster etc.'

Samuel behaalde een graad (magister?) in Harvard College, 1658. In 1661 werd Samuel Shepard leraar te Rowley.

Hij was het slechts zes jaar lang. Toen op de 7e april van het jaar 1668, haalde de hemelse Landman hem tot Zich op 27 jarige leeftijd.

Mr. Mitchel zegt van hem: 'Hij was een Godvrezende, heilige, mediterende, bekwame, uitgelezen jonge man - een van de eerste drie. Hij was een buitengewoon prediker en zeer bijzonder geliefd te Rowley. De mensen zouden hun ogen uitgegraven hebben om zijn leven te redden'.

23. Geboorte van Johannes en sterven van Johanna Hooker, 1646

Johanna Hooker is in verwachting van haar derde kind. Het eerste was weggenomen voordat het het zonlicht aanschouwd had. Het tweede was de 'kleine Samuel'. Drie weken van te voren moest zij gaan liggen. De Sabbat voor zij moest gaan rusten werd het Heilig Nachmaal des Heeren gevierd. Mr. Shepard schrijft erover: 'Toen scheen zij vervuld van Christus en daarbij in de gesteldheid des hemels'.

Toen werd haar kind geboren, 2 april 1646. Zijn vader noemde het **Johannes**. Sterk was het niet. Het heeft slechts enkele maanden geleefd. Na 'een kort en ziekelijk leven van vier maanden, reisde het af op een Sabbatmorgen, een dag van rust, naar de boezem der Rust', zoals Mr. Shepard ons meedeelt.

Maar dan is Johanna Hooker reeds bij haar Heere, Die haar zo uitnemend duur gekocht heeft. Dan zingt zij reeds eeuwigheden de Halleluja's uit.

Mr. Shepard schrijft in zijn korte levensbeschrijving:

'Toen de ze april 1646 werd ons een zoon geboren, maar toen nam de Heere weg mijn zeer geliefde, dierbare, zachtmoedige en liefhebbende vrouw. Zij was een vrouw van grote geestelijke eigenschappen, van grote voorzichtigheid, van buitengewone vriendschappelijke geaardheid en van bijzondere Godsvrucht'.

'Deze beproeving,' zo vervolgt Mr. Shepard, 'was zeer groot. Zij was een vrouw van onvergelykelijke zachtheid des geestes, jegens mij in het bijzonder, en zeer liefdevol. Met grote zorgvuldigheid behartigde zij mijn gezinszaken, noch verkwistend, noch gierig in alles wat zij deed. De Heere had haar gesteld tot een grote zegen voor mij om mijn gezinszaken met zorgvuldigheid en wijsheid te besturen. Buitengewoon was zij in het berispen van de zonden. Zeer bekwaam in het onderscheiden van de kwade zaken der mensen. Teer beminde zij Gods volk en zeer ijverig was zij om van hun gezelschap te leren en daarom was zij gesteld op hun gezelschap. Zij beminde het Woord des Heeren buitengewoon en daarom was zij zo verblijd, dat zij mijn aantekeningen kon lezen, die zij iedere week overpeinsde. Zij bezat de geest des gebeds boven de gewone mate van haar tijd en bevinding.

Zij was bereid te sterven, lang voor zij stierf, zelfs reeds na de dood van haar eerstgeborene. De dood van dat kindeke was een groot verdriet voor haar. Maar toen was haar werk nog niet geëindigd en toen leefde zij nog bijna negen jaar niet mij en was zij mijn troost in dit leven! Toen de eerste maal haar de koorts overviel, doordat zij enige kou vatte, zei ze tot mij, dat wij elkaar maar buitengewoon moesten liefhebben, omdat wij niet lang meer samen zouden zijn. Haar koorts nam haar slaap weg. Door dat gebrek aan slaap raakte zij soms in de war, maar zij ijldde niet. De nacht voordat zij stierf, had zij een zeer onrustige slaap gedurende ongeveer zes uur. Wakker geworden kende zij niemand meer, alleen de Heere Jezus en zij sprak alleen tot Hem. Toen brak zij uit in een zeer hemels, hartverbrekend gebed tot Christus, haar Verlosser, om de Geest des Levens. Zo bad zij tot het laatste uur van haar leven. Dit bad zij vaak: 'Heere, ofschoon ik het onwaardig ben, één woord, één woord'.

Thomas Shepard voegt er nog aan toe: 'Aldus heeft de Heere mij bezocht en mij gekastijd voor mijn zonden en getracht mij zó te spenen aan deze wereld, maar ik heb het altijd een moeilijke zaak gevonden om zelfs ook maar het geringste te profiteren van de droefste en scherpste beproevingen.'

Derde huwelijk.

Op de 8^e september 1647 trouwde Shepard voor de derde keer, met **Margareth Boradel**.

Zij kreeg een zoon, die hij Jeremiah noemde. Hij werd geboren 11 augustus 1648.

Shepard weduwe trouwde na zijn dood met Jonathan Mitchell, zijn opvolger in de kerk te Cambridge.

24. Brief van Mr. Ball, predikant te Whitemore, Engeland

Circa 1644 ontvangen de gemeenten in Nieuw-Engeland een brief van de kerk uit het oude vaderland. Hij is geschreven door Mr. Ball, een Godvrezend leraar in een

plaatsje in de omgeving van New-Castle. Deze leraar had de opdracht ontvangen, om namens de Puriteinen in Engeland te informeren naar verschillende zaken in Nieuw-Engeland. Zaken, die de Puriteinen in het moederland verontrusten.

Het betrof een negental vragen. Zo was er een vraag over de liturgie, die de inwoners van de gemeenten in Nieuw-Engeland gebruikten en ook over de gebeden. Verder werd er geïnformeerd naar de kerkelijke tucht enz. Ook stonden er nogal wat opmerkingen in, die wel wat het karakter hadden van aanmerkingen. Zo werd aan de uitgewekenen naar Nieuw-Engeland verweten, dat ze naar dat land gegaan waren om uit de oven van de beproeving te ontluchten.

De inhoud werd in een brochure uitgegeven onder de titel: *A Trial of the new Church Way in New England and in Old.*

Mr. Shepard en Mr. Allen van Dedham wordt dan opgedragen deze brief te beantwoorden. Het antwoord is hoofdzakelijk geschreven door Mr. Shepard. Het is een zeer uitvoerig antwoord van een de Heere vrezende dienstknecht aan een andere dienstknecht des Almachtigen, die schrijft in opdracht van zijn kerk.

Mr. Shepard schrijft ongeveer als volgt: 'Wat de kerkelijke handelwijze betreft, deze is niet anders dan de oude kerkwijze der Godzalige hervormers. Het herstellen van wat bochten in een oude weg maakt nog geen nieuwe weg. Enz.

Wat de organisatie betreft: Wij hebben het stelsel van het Congregationalisme. Dit is niet hetzelfde als het Independisme of Brownisme. Independisme geeft de plaatselijke gemeente, het ganse bestuur van de kerk, in handen van het volk en werpt de stem van de leraar in een meerderheid der stemmen van de broeders.

Presbyterianisme echter legt de ganse macht der organisatie van elke kerk op de ambtlieden van de verenigde kerken en hun wederkerige toestemming, zodat de belangen van iedere kerk apart opgaan in het geheel. Congregationalisme vermijdt beide uitersten'. Enz.

Dan komt het antwoord aan Mr. Ball, wat betreft *het vluchten uit de oven der beproevingen, door Engeland te verlaten*. Het antwoord dat Mr. Shepard daarop schrijft, is zeer merkwaardig en schoon. We laten het hier, wat de inhoud betreft, in hoofdzaak volgen.

Na een waardige aanhef beschrijft Mr. Shepard achtereenvolgens de tijd van de overtocht naar Nieuw-Engeland, de wijze waarop en de te bewonderen werken van Gods Voorzienigheid als begin en einde. Als hij het heeft over de tijd van de overtocht zo zegt hij: 'Was dit een verwaarlozen van de zaak des Heeren of niet?

In het oude Engeland', zo gaat hij voort, 'waren zoveel menselijke bedieningen en uitvindingen, dat menigeen van Gods heiligen ze niet meer kon dragen. De haat der prelaten was zo groot, dat de harten versmolten. Moesten we dan, leven zónder de ordonnantiën des Heeren? Moesten we dan lijden? We hebben geleden. Toen werd ons een deur geopend. Toen mochten we doen wat Christus Zijn Apostelen aanraade: vluchten in de wildernis van het aangezicht van de draak'.

'En al waren het dan de meest terneergeslagenen en de zwakhartigsten onder de broeders; al ware het dan, dat hun lijden niet in vergelijking stond met het lijden der broeders die achterbleven, waarom zou iemand trots zijn op zijn lijden? De Geest des Heeren heeft verscheidene gaven. Die de Heere mag eren door lijden, die geeft Hij de Geest en de kracht daartoe. Die de Heere mag eren door naar een andere plaats te gaan, Hij verenigt hun harten daartoe.

De oneindige en alleen wijze God heeft veel werk te doen. Zijn wij in de gevangenis - wij loven Hem. Heeft Hij ander werk voor ons te doen - wij loven Hem.

Laat ons zwakhartigen zijn, wij loven Hem en verheugen er ons in, dat Christus gepredikt wordt, waar Hij nooit tevoren gepredikt was.

Hij weet van de vastendagen, van de gebeden van Gods dienaren, van Zijn bijstand ons betoond. Van Zijn zegen, ons geschonken. Hij weet hoe wij verlangden Hem te zien in Zijn Heiligdom als het enige onzer zielen. Wij smeekten of wij voor altijd mochten verkeren in Zijn huis. Wij geloven; laten wij Hem daarin bewonderen en aanbidden'.

'Waar deed de Heere zo'n werk? Waar was zo'n wildernis? Die ontzettende zeeën die overgetrokken moesten worden. De gedachten eraan. De wildernis waarin wij niets te verwachten hadden dan zorg en verzoeking. Alleen de hoop op Christus en Zijn ordonnantiën en Zijn Bediening konden ons in stand houden.

Was er gebrek aan liefde tot ons oude Vaderland, tot onze verwanten, die achterbleven? Hartverbrekende tonelen waren te aanschouwen. Afscheid nemen van onze broeders, die wij nimmermeer zouden aanschouwen. De Heere is onze Getuige.

Hoe zijn wij gezegend! Met kinderen. Met ouderdom, met een liefelijke vrede, met vrijheid, met een gezegende bediening, met een liefelijke eenheid en vereniging van de Kerken Gods en de leraren met de groei der kerken, maar bovenal met de genadige tegenwoordigheid van Christus tot vele onzer zielen. Alles heeft Hij gedaan boven verwachting. En dat heeft Hij gedaan in onze ellende uit genade alleen, aan een volk zo onwaardig, zo zondig, dagelijks murmurierend en ontrouw. En de Heere zegende ons tóch, herstelde ons in genade. Wie is een God gelijk onze God, Die de ongerechtigheid vergeeft? Ofschoon wij een volk zijn van veel zwakheden en gebreken toch erkennen wij, dat onze God is een God van menigvuldige verlossing.

25. Mr. Shepard en de kerkorde in de gemeenten, 1648

Toen Mr. Shepard in 1644 bij zijn schoonvader was te Hartford in Connecticut, vatte hij het plan op met de verschillende kerken in de vele nederzettingen te komen tot een zekere organisatievorm, beter misschien om te komen tot een kerkorde in de gemeenten van Massachusetts en Connecticut en New-Haven.

Daarmee bezig zijnde en na gesprekken met verschillenden van zijn ambtsbroeders, wenst men dat het Bestuur van Massachusetts daartoe een synode zal bijeen roepen, waarop dan de gezamenlijke kerken bijeen zouden komen om daarover te vergaderen.

Als dit voorstel echter bij het algemeen bestuur komt, bij het Hof, zo vraagt dit bestuur zich af, of zij dat wel mochten doen namens de kerken. Zij achtten zich daartoe niet bevoegd. Zij wensten geen invloed uit te oefenen op de aangelegenheden der Kerk. Zij zouden er wel in willen bewilligen als al de kerken hun hiertoe verzochten. Dan konden zij op verzoek der kerken als wereldlijke macht daartoe eventueel hun medewerking verlenen in de regeling der zaken. Als de kerken hiertoe daarna verzoeken, komt er inderdaad een synode. De synode te Cambridge. Deze synode zal plaatsvinden in het jaar 1646.

Daar het echter reeds vrij laat in het seizoen was - de synode was gepland in de herfst - bleek het als men die datum aanhield, dat dan verschillende leraars niet zouden kunnen komen in verband met de weersomstandigheden. Daarom wordt ze verplaatst naar juni 1647. In juni 1647 breekt er echter een epidemie uit, waardoor zij wederom verdaagd wordt en dan komt men bijeen de **30ste september 1648**.

Een der leidende leraars zal men er missen. Dat is de Godvrezende Mr. Thomas Hooker, voorzitter van de synode tegen de Antinomianen. Wel schrijft hij een brief aan zijn schoonzoon over de synode.

Hij zegt daarin o.a.: 'We maken voorbereidingen voor uw synode ... Lieve zoon, mijn jaren en ziekten worden zo ernstig, dat ik volkomen niet in staat ben zo'n lange reis te maken. Mijn broeder, Mr. Stone, en mijn neef Stebbings komen van uw kerk met de rest van de ouderlingen van deze zijde der rivier. De Heere Jezus zij in het midden van u met Zijn leiding en zegen. De zegen des hemels zij met ulieden'. Enz.

Vóór de vergadering was er door drie mannen een ontwerp voor een kerkorde gemaakt, nl. door Mr. John Cotton, Mr. Richard Mather en Mr. Ralph Partridge. Over Mr. Cotton en Mr. Mather kunnen we elders wat lezen.

Over Mr. Ralph Partridge is wat minder bekend. Dit weten we van hem: Hij moet reeds op leeftijd gekomen zijn, want we lezen van hem, dat hij in 1658 veertig jaar prediker van het Evangelie was. We lezen ook van hem, dat toen velen uit de kolonie trokken vanwege de honger en toen die honger juist zeer zwaar was in zijn gemeente, hij toch niet durfde weggaan. Hij durfde niet te gaan uit de plaats, waar de Heere hem tot een wachter gesteld had.

Deze drie mannen maakten ieder een ontwerp.

Die ontwerpen werden besproken op de synode. Tenslotte werd aan Mr. Richard Mather opgedragen het definitieve ontwerp op te stellen. We vinden er enkele schone opmerkingen in.

Eerst wordt iets gezegd over de Algemene Christelijke Kerk. Daar moesten ze het eerst over eens zijn en ze waren het daarover ten volle met elkaar eens. Zij beschrijven haar als: 'De vergadering van hen, die zijn verkoren en verlost en in deze tijd krachtadig zijn geroepen van de staat van zonde en dood tot de staat van genade en verlossing in Jezus Christus'. En dan gaan ze verder over de leden der Kerk. Deze leden moeten niet alleen de ware kennis der religie bezitten en vrij zijn van grote zonden en openbare schande, maar ook met hun belijdenis des geloofs en berouw wandelen in onbevleete gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren. Deze belijdenis huns geloofs moest in het openbaar geschieden in tegenwoordigheid van de ganse gemeente. Daar moest men kunnen meedelen wat de Heere aan de ziel gedaan had. Mochten er enigen zijn die daartoe de vrijmoedigheid misten, dan konden zij die belijdenis afleggen voor de ouderlingen der gemeente; maar voor de toelating tot het Heilig Avondmaal des Heeren was het vereist dit te doen voor de ganse gemeente. Alvorens zij daartoe toegelaten werden, moesten zij eerst onderzocht worden door de ouderlingen der gemeente. Men beriep zich op 2 Kronieken 23:1: 'En hij (Jojada) stelde de poortiers van het huis des Heeren, opdat niemand, in enig ding onrein zijnde, inkwame'.

Zeer voorzichtig waren zij in de toelating tot de gemeente en ook daarbij beriepen zij zich op het Woord des Heeren nl. op Openbaring 17:3. Dit zeiden zij daarover, want daardoor had de Heere hen in de wildernis gebracht, 'opdat zij daar de helderste ontdekking van het beest der zonde zouden ontvangen'.

Zo stelden zij de Kerkorde op, de regel voor de wandel in de gemeenten. Higginson, en Hubbard schrijven over deze synode: 'Deze regel was het resultaat van uitgezochte mannen, vanwege hun bijzondere talenten, geleerdheid en vroomheid. Ze hadden offers gebracht en geleden ter wille van de Dienst des Heeren. Ze hadden een overvloedige ijver wat betreft de toekomst der Kerk en haar voorspoed. Hun geleerdheid, heiligheid en ernst trof alle mensen met verwondering. Zij waren Timotheïssen in hun huizen, Chrysostomussen op hun kansels, Augustinussen in hun

disputaties. Hun gebeden, hun studies en hun overdenkingen zochten zij naar de mening des Heeren. De Heere openbaarde hier meer van de ware Kerk aan enigen van Zijn getrouwe dienaars, die Hij zond in de wildernis, opdat Hij met hen gemeenschap mocht hebben. Wat zal dat een wonder geweest zijn, al die Godvrezende dienstknechten samen vergaderd.' Enz.

We noemen er slechts een tweetal, niet eens de grootsten. Misschien integendeel. We zouden er zovelen kunnen noemen. Daar zat o.a. **Nathanaël Rogers**, de zoon van de Godzalige John Rogers. We lezen van hem, dat hij op zijn moeders knieën onderwezen werd in de aller-tederste Godsvrucht. En dat kind mocht een kind des Allerhoogsten worden. Hij werd een verkondiger van de Wonderen des Allerhoogsten. Zeer Godzalig. Als hij te paard steeg om ergens naar toe te gaan zocht hij eerst het Aangezicht des Heeren ernstig. Eens verzuimde hij het en in zeer grote genade liet de Heere hem een zware val met zijn paard maken. Toen hij enige tijd later prediker was, kon hij niet meer geloven, dat wat hij verkondigde de Waarheid was. Toen ging hij naar een vriend. En deze gaf hem de raad: 'Laat dan alles varen wat gij tot nu toe geleerd hebt en begin overnieuw op een nieuw fundament.' Maar de Heere kwam en hij behoefde niet te bouwen op een ander fundament dan Jezus Christus. Door Mr. Hooker werd hij meegenomen naar Nieuw-Engeland. En hij heeft er gearbeid tot zijn laatste dag, toen hij vrolijk stervend uitriep: 'Mijn tijden zijn in Uw hand'.

Daar was een ander, Ezechiël Rogers. Het was geen broer van Nathanaël. Ezechiël was de zoon van Richard Rogers. De man die zeer nauwgezet God diende. En die eens zei: 'Dat het hem een droefenis zou wezen, als iedere dag hem niet ware als zijn laatste dag.' En zijn zoon Ezechiël predikte zeer Godzalig, maar zelf kon hij het niet zien. Zelf bleef hij maar verwerpelijk en een vreemdeling van het geloof en een vreemdeling van berouw en bekering. Hij was er perplex over. Maar toen kwam de Heere en toen was alle twijfel verdwenen. Hij ging naar Nieuw-Engeland. Daar stierven in een korte tijd zijn vrouw en al zijn kinderen.

Hij hertrouwde met een dochter van John Wilson, die zeer Godzalige knecht. En zij stierf bij de geboorte van haar eerste kind.

Nog een enkele opmerking willen we maken in verband met bovenstaande. Toen de Synode uiteen ging, gingen ze zingend uiteen, zo lezen we. Ze zongen het Lied van Mozes en van het Lam. Ze zongen Openbaring is: 'Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij almachtige God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der Heiligen, wie zou U niet vrezen?'

Ze voegden daarbij Openbaring 18 en 19: 'Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het Avondmaal van de Bruiloft des Lams'.

Zo gingen ze uiteen. Toen boden ze de Kerkorde het Hof aan. En zo lezen we: 'Het Hof aanvaardde ze met grote blijdschap'.

26. Mr. Shepard en de zending onder de Indianen

In de tijd dat Shepard leraar was te Cambridge werd het zendingswerk onder de Indianen krachtig bevorderd. Vooral John Eliot heeft voortreffelijk werk onder hen verricht. In een bijlage wordt iets van hem verteld. Over zijn leven, zijn werk en zijn medebroeders die achter hem stonden.

Ook Shepard was actief bezig in dit bijzonder werk, waarover de Heere Zijn zegen heeft geboden.

Mr. Shepard heeft er zelfs een boek over geschreven. *'Clear Sunshine of the Gospel breaking forth upon the Indians'*. 'Het helder Zonlicht des Evangelies stralende over de Indianen'.

Hij zegt er o.a. dit in: 'Ik durf niet te veel te spreken, noch wat ik denk omtrent hun bekering. Op dit punt heb ik zoveel valsheid gezien onder de Engelsen, dat ik langzaam ben, hierin haastig te geloven, ook betreffende deze arme naakte mensen. Maar dit was klaarblijkelijk aan alle oprechte harten, die bij hen gewoond hebben en het werk des Heeren, dat op hen kwam, aanschouwd hebben (wat het dan ook zijn moge), dat het is onverwacht en wonderlijk en dat in zo'n korte tijd. Ik zal de zaken neerschrijven zoals ze zijn en dan kunt gij en anderen oordelen zoals het u behaagt. Weinig heb ik gezien met mijn eigen ogen. Ik ben niet in staat u erg veel te doen kennen, want gij weet 'de nauwe relatie die er is tussen mij en de vuurplaat in de lange wintertijd.' Ik zal slechts twee of drie dingen zeggen, die ik gehoord en gezien heb en het overige getrouw meedelen van getrouwe getuigen.

Zo spoedig de hevigheid van de winter voorbij was, 3 maart 1647, ging ik uit naar Noonanetum, naar de predicatie onder de Indianen, waar o.a. Mr. Wilson, Mr. Allen en Mr. Dunster aanwezig waren.

Mr. Eliot sprak het Woord des Heeren. De Indiaanse vrouwen waren zeer aangedaan. Vele vragen werden er gesteld. Ik heb weinig christenen gehoord, toen zij de Heere begonnen te zoeken, die meer onderzoekende vragen stelden, opdat zij de dingen wezenlijk zien mochten, dan deze mensen deden, en ook weinigen die hun kennis bezaten.

Ook dominee Wilson sprak. Hij sprak met grote opening en vrijmoedigheid. Hij sprak zo verschrikkelijk en toch zo genadevol, dat een hart, dat nog niet gans en geheel gesloten was, aangedaan moest worden. De wildste Indianen werden stil.

Aan het einde van het jaar waren Mr. Wilson, Mr. Eliot en ik te Yarmouth. Daar waren de Indianen. Zij waren niet gewend aan de heilige taal over de heilige dingen Gods, waarin Mr. Eliot uitmunt boven alle anderen. En toch zij verstonden hem wel. Daar was veel tegenstand. Daarna heb ik ze meermalen gezien. Ik was er verbaasd over. Zij zaten daar, gekleed en zeer eerbiedig luisterend.'

Mr. Shepard vertelt ons ook nog, wat er geschiedde op **de synode** te Cambridge: 'De morgenstond werd doorgebracht in het horen van een predicatie, gehouden door een der leraren als een voorbereiding tot het werk der synode. De middag werd doorgebracht in het horen van een Indiaanse preek, omdat daar een grote toeloop van Indianen was uit alle streken, om Mr. Eliot te beluisteren. Wij beschouwden het als niet ontijdig dat Mr. Eliot een preek tot hen hield. De berichten van het werk des Heeren onder hen, begonnen gezien te worden en geloofd. Wij deden dit ten dele om een grotere geest der gebeden op te wekken, opdat het werk onder de Indianen mocht voortgang hebben. En ook, opdat over alle kerken en dienstknechten die Geest der gebeden mocht uitgestort worden.'

Mr. Eliot hield de predicatie. Hij toonde hun, hun ontzettende toestand buiten Christus naar aanleiding van Efëze 2: 'Dat zij dood waren in overtreding en zonden. Ook wees hij hen op Christus, de Heere Jezus, Die alleen hen kon verkwikken.

Mij viel op hun genade-volle aandacht aan het Woord geschonken. Ook de aandoeningen en klachten van enigen hunner. Ook dat de oude en wijze en Godzalige leraars in hun hart diep werden opgewekt tot grote dankbaarheid aan de Heere. Zeer velen hunner weenden overvloedig van vreugde, dat ze zulk een gezegende dag mochten aanschouwen, een dag waarop de Heere Jezus hun zo bekend gemaakt werd

en zo over Hem gesproken werd, onder dezulken die nooit tevoren van Hem gehoord hadden.

Dit hier in Cambridge is in geen hoek geschied, maar onder het heldere Zonnelicht. En als hier Thomas niet geloven kon, door de berichten van anderen, hij zou gedwongen worden te geloven, *doordat hij het met zijn eigen ogen aanschouwen moest en gevoeld hebben, dat Jezus Christus aldus verhoogd werd door Zijn eigen handen.*

Ik wil besluiten, zegt Mr. Shepard, met een verhaal, dat ik gehoord heb van een getrouw man, Mr. Edward Jackson. Hij heeft het gezien met zijn eigen ogen.

Daar was een kindje gestorven te Noonanetum. Het werd begraven. Een schare had zich verzameld onder een boom. Tutaswampeen, een zeer hoop gevende Indiaan, moest met hen bidden. Mr. Jackson verstond er zoveel van, dat hij opmerkte dat deze Tutaswampeen zeer ijverig was in het gebed, en met zulk een grote verscheidenheid van genadevolle uitdrukkingen en met zulk een overvloed van tranen van hemzelf en het merendeel van het gezelschap de Heere zocht, dat het bos weergalmde van hun zuchten en gebeden.

Mr. Jackson zegt: 'Ik was zeer beschaamd over mijzelf en anderen, en sommigen, die zo'n groot licht bezaten en toch zo'n gebrek aan aandoeningen, vergeleken met hen, die nog zo weinig kennis hadden. Zo aangedaan was hij, dat hij niet verder meer kon en moest blijven luisteren, ofschoon hij slechts weinig woorden kende, maar toch werd hij gewaar, dat God Zijn Woord vervulde, nl.: 'Dat de einden der aarde zullen komen, want Gij zijt die God, Die het gebed hoort, tot U zal alle vlees komen.'

Ook heb ik er een gezien, die zijn kinderen riep, toen hij een weinig koren op het land verzameld had, om een zegen af te smeken. Hij deed het eerbiedig en met zulk een beweging tot de Heere, terwijl de maaltijd toch zo eenvoudig was.

Mr. Shepard schrijft ook Mr. Eliot om inlichtingen. Mr. Eliot schrijft terug en zegt dan o.a. in zijn brief.

'Zij hebben hun vroegere godsdienst verlaten. Ook onderwijzen zij hun kinderen zeer zorgvuldig. Ze onderhouden de sabbat in het bijzonder. Ze bestraffen het kwaad, als er op de sabbat gesproken wordt over dingen, anders dan die het Koninkrijk Gods aangaan. Ze luisteren eerbiedig naar het Woord des Heeren. Een hunner zei tot mij: 'Voor ik iets van God gehoord had, dacht ik dat ik zeer goed was, maar sinds ik iets van Hem vernomen heb, bevind ik mijn hart vol zonde, en zondiger dan ooit tevoren en dit is mijn groot verdriet.'

Eens predikte ik over 1 Korinthe 9:11. Mr. Brown was erbij tegenwoordig. Deze viel op, dat ze zozeer aangedaan waren en zo weenden, hoewel zij het zeer trachtten te verbergen. Daarna werden er vragen aan mij gesteld en wel onder meer deze: of er wel ooit één hunner ten hemel zou kunnen gaan, ziende hun harten zo vol van zonde.

In de volgende dienst waren Mr. Mather en Mr. Warham aanwezig en wederom stelden zij de vraag, of er wel ooit iemand van hen zou kunnen gered worden. Deze vraag dreef mijn hart tot prediken. Toen waagde ik het de beloften van vergeving aan te raken, voor allen die vermoeid en beladen waren, indien zij geloofden in de Heere Jezus Christus, Die gestorven was en aan alle gerechtigheid voldaan had voor al onze zonden. Door Wie de Heere zeer behaagd wordt met berouwhebbende zondaren, die tot Christus mogen komen en in Hem geloven.

Lieve broeder, ik kan niet verder gaan, vermoeid van lichaam en slaperig van ogen. Ik moet ophouden. Wees met grote liefde bevolen, u en uw geliefde vrouw en ik smeeuw uw gebeden, door Gods genade, over mijn armelijk pogen. Uw geliefde broeder in onze Zaligmaker Jezus Christus, John Eliot.'

Mr. Shepard schrijft eronder: 'Wij leren uit zijn brief iets kennen van de geest van die man Gods die in elk opzicht, maar in het bijzonder door zijn onvermoeibaarheid in het werk zijns Gods, altijd maar heen en weer gaande om goed te doen, maakt, dat wij hem nooit genoeg kunnen liefhebben noch waarderen.'

Dan volgt het 'Post Scriptum' van Mr. Thomas Shepard achter een brief van Mr. Eliot. Hij schrijft erin: 'Twee redenen doen mij geloven, dat de tijd des Heeren is gekomen om tenminste een voorbereiding te maken voor het komen van Zijn genade en Koninkrijk onder deze Indianen, want ten eerste heeft Hij hun harten gebogen, die vijandig waren en even ver van God als de harten van welke heiden ook in de gehele wereld, en nu doet Hij hun harten meer en meer buigen, en ten tweede: de Heere heeft een machtige Geest des gebeds opgewekt in al de kerken omtrent deze zaak.

Ik weet ook dat Mr. Eliot schrijft (zoals zijn geest is) zeer bescheiden en sober, en in bijzondere omstandigheden spreekt hij als de geringste. Zo zegt hij in zijn verhaal over zijn knecht die zich bedronken had: 'Hij weende vele tranen in het openbaar; maar ik heb gehoord, dat deze Indiaan de droge plaats waar de wigwam stond met zijn tranen bevochtigde, zo overvloedig weende hij en zoals bekend is, Indianen wenen niet snel, zelfs niet indien zij ernstig worden gekweld of zelfs ter dood worden gebracht. Indien het Woord dan zulke tranen opwekt, dan is daar zeker enige overwinnende kracht onder hen, hoe dit tenslotte ook moge eindigen. Dit laatste weet de Heere, en is Hem bekend.

Ik ben niet bekwaam te profeteren. Ik geloof ook niet een ieders uitleg van de Schriften, maar dit is zeker: God is onder hen aan het arbeiden en het is niet gewoon voor de zon, onder te gaan zodra ze gerezen is, zo is ook de Heere Jezus niet gewoon een duim grond te verliezen in die tijd als Zijn Kerk herwinnend is, tenzij Hij het gehele veld gewonnen heeft en de vorst der duisternis eruit verdreven heeft, daar deze slechts een overweldiger is van de erfenis van de Heere Jezus. Ik heb in mijn eigen hart gevreesd, dat binnen weinige maanden er een verkoeling onder de beste der Indianen zou zijn, hetwelk wij ook vinden bij vele Engelsen in hun eerste werk, maar de Heere Jezus doet het weer herleven.

Mr. Eliot vertelde mij ook onlangs, dat hij bevreesd was, dat zij vermoeid zouden raken, maar juist nu vroegen zij hem een stad om zich te vestigen en zo de Heere te dienen en niet meer te zwerven, maar hun kinderen naar de scholen te zenden. Het moge veel christenen beschaamd maken te zien, hoe ver die naakte heidenen hen te boven gaan in zo korte tijd, gewrocht door zulk een klein en verachtelijk middel. Want mijn broeder Eliot, die leraar onder hen is, beleet mij, dat hij slechts uit sommige gedeelten van het Woord van God kon stamelen in hun taal. Maar de Heere is met hem en de Heere is gewoon het meeste te zijn in het minste en Zijn werk van grote dingen te doen door kleine middelen.

Nu is mijn wens, dat niemands bril hem moge bedriegen, om deze dingen of groter of minder te doen zijn dan ze zijn. Beter of minder goed, hetwelk een ieder gewoon is op zo'n grote afstand.

Enigen zeggen, het zal zo zijn, dat er slechts weinigen zullen zijn op wie dit gewrocht is. Late het zo zijn, maar is dat niet altijd zo geweest? Velen geroepen, weinigen uitverkoren. En toch met dat al geloof ik, dat het inbrengen van enige Indianen tot Christus is als het Thuisbrengen van vele honderden in die enigen, beschouwende welk een uitgestrekte afstand daar geweest is tussen God en hen en dat zo lange tijd, zelfs dagen zonder tal. Hoe kostelijk zullen deze eerste vruchten van Amerika voor Christus zijn en wat een zaad zullen zij mogen zijn voor grote oogsten in later tijden.'

Mede door de bovengestelde brochure heeft Mr. Shepard ook de Kerk in het oude vaderland met het werk onder de Indianen in kennis gesteld.

Er volgt een schrijven op van de oude Kerk: 'Indien de dageraad van de dag zo schoon is, wat zal de helderheid van de dag wezen. Hier is veelal de bediening veracht en de Heere bereidt nu een tafel in de wildernis. Onze klachten zijn hun tevredenheid. Onze lasten hun troost. Als de Heere hier geen Engeland kan hebben, dan zal Hij het daar bezitten. Wij komen tot verval, onder alle middelen tot verkwikking. Wij zijn kaal onder Gods zaaïen van het zaad, droog onder alle bedauwing, onder alle druppelen en stromen des hemels. Hierdoor bedreigt de Heere ons, de kandelaar van het Evangelie van ons weg te nemen. Waar de kracht weg is, zal de Heere de vorm niet lang laten voortduren. Waar de warmte verdwenen is, zal Hij Zijn licht niet lang meer laten voortduren. De Heere heeft meer kerken overgegeven; waarom dan die van Engeland niet? Waar zijn de Kerken van Azië die eens zo beroemd waren om des Evangelies wil? Hij kan hen noemen Ammi, *Mijn volk*, die waren Lo-Ammi.

Wij waren het land Gosen, toen anderen waren Egypte, maar Hij heeft ons niet nodig. Als Hij spreekt, zullen ze komen van de einden der aarde. Het is niet uit noodzaak maar uit liefde, dat de Heere in Engeland verbleef.

De heerlijkheid des Heeren is ver van ons verdwenen, maar bij u verrijst zij heerlijk. Wie zal in Egypte blijven, als er licht is in Gosen? O, dat Engeland mocht verlevendigd worden door hun opwekking en wenen over eigen nedergang. Wat een wonder, dat zij mannen zijn in hun kinderjaren en wij zulke kinderen in volwassenheid. Zij zo levendig en wij zo dood.

Het schrijven was mede ondertekend door:

Thomas Goodwin,
Stephen Marshall,
Jeremy Whitaker,
Edmund Calamy,
William Greenhill,
Ashe
en anderen.

27. Toekomstverwachting

Shepard had een heldere en Schriftuurlijke verwachting voor Christus kerk op aarde.

Die hoop leefde over het algemeen bij de Puriteinen in deze tijd, althans die hun getuigenis schriftelijk hebben nagelaten.

In zijn kostbare verhandeling over de Vijf wijze en vijf dwaze maagden schrijft hij o.a.:

§ 2. Vraag. *Maar wat is deze komst van Christus?*

Antwoord. Daar is een tweeërlei komst van Christus.

1. Zijn komst om de **Joden te roepen** en om de volheid der heidenen te vergaderen, welke de verschijning Zijner toekomst genaamd wordt, 2 Thess. 2: 8, wanneer er zulk een glans van de wereld zal verschijnen, met zodanige werktuigen gewapend, als welke de **Antichrist, lang vóór Zijn komst, ten enenmale zal verdelgen**, Openb. 19: 19, 20.

... Ten derde: Zie rondom u in de wereld; wat is de reden, waarom de kerken als onder koornmaten verborgen liggen, en met zoveel oneer bezoedeld zijn, zodat,

hoewel wij het volk des Heeren zijn, wij echter zo niet genoemd worden? Waarom zijn er haarkloverijen, onenigheden, aardsgezindheid, gemis van liefde en barmhartigheid, murmureringen en verlies van vorig leven? *Als de Joden met de heerlijkheid Gods zullen blinken, dan zullen de koningen en alle volken hun heerlijkheid tot hen inbrengen.*

... Wat nu de bepaling van de bijzondere tijd aangaat, de Heere Jezus doet dit in dit hoofdstuk niet; alleen geeft Hij er enige tekens van te kennen, waardoor wij een zeker geloof kunnen oefenen dat Zijn komst niet ver af is, gelijk ook de dood van een kwijnend mens voortekens heeft; nu zijn er twee, die nog niet vervuld zijn.

1. De vernietiging van de Antichrist, ten minste in zijn voornaamste macht en heerschappij.

2. De roeping der Joden, Romeinen 11, waarvoor weer een grote dag moest aanbreken, wanneer hun dorre beenderen zullen herleven. Want hun herstelling is een soort wederopstanding en leven uit de dood.

Zie ook: Shepard, Thomas, *The Clear Sun-shine of the Gospel breaking forth upon the Indians in New-England*. London 1648.

Toekomst voor Israël, door R. J. van Elderen, (1992) geeft het volgend overzicht:

... Het valt op dat zich onder de door ons gevonden theologen, die hun opvattingen betreffende de Joden en hun toekomst publiceerden tussen 1640 en 1670, een vrij grote groep Congregationalisten en Non-conformisten bevindt, die aan Emmanuel College, Cambridge (Engeland) (in 1570 gesticht om Puriteins gedachtegoed te verbreiden¹⁴), studeerden en werkten.

Dat waren *John Cotton* (1597-1606, Fellow 1606-10), *Thomas Hooker* (1607-09, Fellow 1609-18), *Anthony Tuckney* (1613-19, Fellow 1619-c40), *John Robotham* (1614-16), *William Bridge* (1616-26, Fellow 1626-31), *Jeremiah Burroughs* (1617-24), *Thomas Shepard* (1620-27), *Anthony Burgess* (1623-, Fellow), *Peter Sterry* (1629-36, Fellow 1636-49) en *John Sadler* (1630-39, Fellow 1639-50).

Van hen maakten *Bridge*, *Burgess*, *Burroughs*, *Sterry* en *Tuckney* deel uit van de Westminster Assembly. Hoewel minder belangrijk voor de ontwikkeling van het spreken over de toekomst van de Joden dan degenen die aan Christ's College, Cambridge, verbonden waren (zie § 3.7), hebben ook deze theologen, die voor het merendeel in ieder geval in hun eigen tijd aanzien en bekendheid genoten, een duidelijke bijdrage geleverd aan de bezinning op de bekering der Joden en de toekomst van Israël.

28. 'In het Huis Mijns Vaders zijn vele woningen'

Augustus 1649. Op de terugreis van een vergadering met zijn ambtsbroeders te Rowley vat Mr. Thomas Shepard een zware kou. Thuis gekomen, overvallen hem zware koorts. Zijn werk was nu bijna geëindigd. Nooit was zijn gezondheid zo erg goed geweest. Hij was maar 'een bleke, zwakke man, wiens lichaamskrachten gering waren'. Verder zegt hij over zichzelf, dat hij zeer zwak was en niet in staat om vervolging te dragen en op en neder geworpen te worden. En toch, wat heeft die dienstknecht des Heeren een arbeid mogen verzetten.

¹⁴ Davies, *Worship*, p.49.

Thomas Shepard mag daar op zijn laatste ziekbed beleven, zijn lange en hevige tegenstand tot het heilig ambt, waartoe hij geroepen was. Tegengestaan had hij het, totdat hij die wondervolle predicatie mocht horen van Mr. Thomas Goodwin, waarin deze zei: 'Veracht toch de bediening des Evangelies niet. De waren, waarin de bediening handelt zijn onsterfelijke zielen. Veracht toch de bediening niet! De Heere had slechts één Zoon, Die Hij liefhad en Hij maakte Hem een leraar'.

'Mijn vroegere predicates waren in het geheel geen predicates, ze waren alles, behalve predicates. En zelf was ik zo ver van hoe een waarlijk prediken van het Evangelie behoorde te zijn. Zo ver! De onderwerpen waren noch de onderwerpen, noch de juiste wijze, waartoe Christus mij in het ambt geroepen heeft. Ik verwaarloosde de grote zaken van het Evangelie en ik bleef veel te lang bij dingen van slechts weinig gewicht. Ik arbeidde niet, zoals ik had behoren te doen om de Heilige Geest in mijn hart gezeteld te hebben, zoals van mij verondersteld werd, als ik Zijn boodschap uitdroeg.'

Dan schrijft hij: 'Ik zag, dat ik waardig was aan mijzelf overgelaten en in mijn ellende en zonde gelaten te worden, niet alleen, omdat ik had gezondigd, maar ook wegens mijn begeerte om er van vrij te komen. Want ik zag, dat zij uit hoogmoed ontsproot. Wanneer de Heere mij zo had neergeworpen, dan wilde ik de Heere aangrijpen. Ik zou toch geen goed doen en daarom wilde ik niet op rotsen zaaien. En dan de Heere, Die zo dikwijls Zijn kostbaar Zaad op mijn rotsen gezaaid had en alles had verloren.'

Verder klaagt hij over een Sabbat, als hij zegt: 'In het begin van de dag begon ik te denken, of het ganse land niet leed onder mijn zonden, en ik zag dat het zo was. Ik zag ook de bedrieglijkheid van het hart des mensen, dat het, wanneer het zeer slecht is, begint te pogen zeer goed te zijn. Vele Sabbatten was ik in de diepste hel. Niets gedijt onder mijn bediening. Altijd bedoel ik mijzelf. Soms wens ik liever te sterven dan te bidden'.

En toch de ganse week bereidde hij zich voor op zijn predicates tot op de zaterdagmiddag en dan begaf hij zich de ganse avond tot gebed en meditatie. En hij mediteert: 'Overdenk Zijn liefde tot u, dat Hij kwam uit de schoot Zijns vaders voor u, dat Hij weende voor u, bloedde voor u, Zijn leven uitstortte voor u, ja Zijn leven tot in de dood overgaf voor u. En nu opgestaan is voor u, ten hemel gegaan voor u, gezeten is aan Gods rechterhand voor u, de wereld regeert voor u, gedurige voorbede doet voor u en op het einde der wereld wederkomen zal voor u, die Hem hier zo beminde, opdat gij alsdan eeuwig met Hem leven zoudt'.

'Ik ben Uw leem, Heere! en ik ben een gebroken, onrein vat, onbekwaam tot enig gebruik, onbekwaam om enige genade te houden. Als de genade komt, dan vergeet ik U en ik word erger; als er een ziekte komt, dan ben ik loom; zijn er inzettingen, ik veracht ze; als Gij mij verzaakt, verzaak ik U; zo Gij tot mij nadert, weer ik U af; wordt Christus aangeboden, dan verwerp ik Hem; zo niet, dan word ik vermetel en verander Zijn genade in ontuchtigheid. Heel, Heere! een gebroken vat. Als ik leef, zal ik blijven zondigen. Als ik sterf, zal ik lasteren. Zo ik de daden der zonden verzaak, dan blijven nog de begeerlijkheden der zonden over. Zo zij uitgeblust worden, dan blijft mijn besmette natuur nog ongereinigd en de schuld roept. Nu dan, o Heere! wees mijn Borg; begin Gij het werk en heb daar alleen de eer van.'

'De breedte van de liefde, waarmede de Heere al de heiligen omvat, is zo dierbaar als van iemand in de hemel. De lengte zo groot al waart gij zo laag als de hel, ja nog lager gezonken, want die in de hel zijn zouden er willen uitkomen, maar gij niet. Denk nooit te zien wat oneindige liefde is, voordat gij de oneindige toorn ziet. De hoogte is met

dezelfde liefde bemind te worden, waarmee Christus bemind wordt, want o God, Gij hebt hen liefgehad, "zoals Gij Mij liefgehad hebt". O, God de Vader!"

Toen bemerkte hij, dat hij te weinig het Aangezicht des Heeren zocht. Voortdurend verkeerde hij in de gebeden. Voortdurend preekt hij erover. Over de geschiedenis van de Farizeër en de Tollenaar, over de vriend van middernacht, over de weduwe, die recht zocht; over Matth. 6:6: 'Wanneer gij bidt, ga in uw binnenkamer'; over Matth. 7:7: 'Bidt en u zal gegeven worden; over Joh. 16:24: 'Tot nog toe hebt gij niet gebeden in Mijn Naam'.

En dan klaagt hij verder: 'Nooit bad ik zoals ik het predikte. Ik zette geen wacht voor mijn lippen. Tenslotte besloot ik nooit te spreken over een van mijn gemeenteleden met hun burens. Zo werd ik gewond, Heere. Maar zij hebben U veel meer verwond, dan zij mij ooit konden doen'.

'Het is een liefelijkheid, een liefelijke zaak alle schepselen te verzaken en te blijven als de steen op het fundament'.

'Heere, de verborgen plaatsen des gebeds in Nieuw- Engeland verdwijnen. De ziel heeft haar pijpen niet mogen leggen aan de Fontein. Daarom, als wij alles gedaan hebben, zijn wij zo blind, zo dood, zo onheilig, als wij ooit waren. Heere, ik zie mijn slordige wandel buiten God en weet niet wat ik van mijzelf zeggen moet. Niets, dat ik deed gelukte, ja zelfs niemand onder degenen, die onder mijn hoede gesteld waren, was voorspoedig. Ik zag dat mijn voorbeeld anderen in de zonde onderwees en aanmoedigde, daartoe raadde en versterkte. Heere, ik heb geen besef van de zonde, omdat ik geen besef van U heb'.

Zijn ziekte begon met een zere keel, daarop volgde keelontsteking, en toen een koorts, waaraan hij stierf, op de 25ste Augustus 1649. Hij zeide onder andere op zijn sterfbed: "Heere, ik ben gering, Maar Gij zijt rechtvaardig."

En tot hen die bij hem waren sprak hij: "Hebt Jezus Christus hartelijk lief, dat weinigje dat ik in Hem heb, is mij nu tot geen geringe vertroosting."

Whyte schrijft:

"Op zijn sterfbed zei hij onder meer: o, kon ik mijn bediening maar opnieuw beginnen. Ik zou veel minder preken over het gebed en de andere plichten, maar ze veel meer in het verborgen beoefenen.

Een paar jonge leraars uit Nieuwe Engeland bezochten hen. Hij zei tot hen: uw werk, onthoud dat, is een groot werk. Het vereist een ware godsvrucht en ernst, kracht des Geestes en van hart. Wat mij betreft, ik zocht altijd mijn ziel terechtgesteld te krijgen bij de voorbereiding van mijn predicates.

Jongens, wat mij betreft, ik ging altijd naar de predikstoel alsof het mijn laatste predicatie was en ik rekenschap zou moeten geven van mijn bediening voor de heilige rechterstoel van God.

Zijn laatste woorden waren: o mijn zondig hart! O mijn vaak gekruisigde, maar nooit geheel gedode zondigheid! O mijn levens lange shade en schande, dagelijks. O, mijn inklevende verderf en boezemzonde!

Uw snode heerschappij is nu haast voorbij. Want het is nog geen 2 uren van mijn einde en eeuwige verlossing. Want ik ben vast verzekerd, dat tegen de morgenstond in de eeuwige rust zou zijn ingegaan. En dan, o mijn vrijgekochten ziel, in de hemelen zal mijn ganse hel hier op aarde doen vergeten."

(Uit Alexander Whyte. Thomas Shepard, His spiritualiteit en experiments en experimental preaching)

29. Testament

Thomas Shepard liet een testament na gedateerd op de dag van zijn dood, 25 augustus 1649

"Op de 25e dag van de 6de maand (augustus) 1649, de heer Thomas Shepard, predikant van de gemeente in Cambridge, die volkomen bij zijn geheugen was en zijn verstand helder, maakte zijn de laatste wil en testament in aanwezigheid van Daniel Gookin en Samuel Danforth.

Op de dag en het jaar hierboven geschreven, omstreeks twee uur in de morgen, gevoelende zijn geest verminderende, gebod alle mensen om zich uit de kamer te verwijderen, behalve degenen die tevoren zijn genoemd, en wensende hun aandacht, sprekende duidelijk de volgende woorden:

"Ik wil deze gelegenheid gebruiken om mijn wil bekend te maken, en ik verzoek u om te observeren wat ik spreek en er getuigen van te wezen.

1. Ik geloof in het eeuwige, God de Vader, en Zijn eeuwige Zoon, Christus Jezus, en de gemeenschap van de Heilige Geest; en deze God heb ik gekozen voor mijn enige Deel en in de eeuwige barmhartigheden van dezelfde God, Vader, Zoon en Heilige Geest, rust ik en betrouw mijn ziel.

2. Al mijn hele tijdelijke vermogen (mijn schulden eerst betaald zijne) ik laat ik na aan mijn lieve vrouw gedurende haar weduwschap, dat zij zichzelf zelf kan handhaven en mijn kinderen laten leren, vooral mijn zonen Thomas en Samuel.

3. Als mijn vrouw weer trouwt, dan is mijn wil dat mijn vrouw zo'n deel van mijn vermogen zal hebben zoals mijn executeurs nodig zullen oordelen. En ik geef haar ook het goud, dat in een bepaalde doos zit in mijn bureau.

4. Het overige van mijn vermogen geef ik aan mijn vier kinderen, zoals volgt, namelijk:

(1) Een dubbele portie aan mijn oudste zoon, Thomas, samen met mijn beste zilveren tankard¹⁵ en mijn beste zwarte snit en mantel; en al mijn boeken, manuscripten en papieren, welke laatste zijn, namelijk boeken, manuscripten en papieren. Hoewel het eigendom van mijn zoon Thomas, toch zullen zij ook ten behoeve van mijn vrouw en mijn andere kinderen zijn.

(2.) Aan mijn zoon Samuel een enkel portie, samen met één van mijn lange zilveren kommen.

(3.) Aan mijn zoon, John, vermaak ik een enkel portie, met de andere lange zilveren kom.

(4.) Aan mijn zoon Jeremiah een enkel portie, en mijn andere zilveren tankard.

5. Geef en vermaak, als een erfenis aan mijn geliefde vriend, meneer Samuel Danforth, mijn fluwelenklok en tien pond.

6. Ik geef de oudsten, gelijkelijk verdeelde, levendige ponden die Mr. Pelham mij verschuldigd is.

7. Ik geef mijn nicht Stedman vijf pond.

8. Ik geef Ruth Mitchenson, de cider, tien pond.

Ten slotte benoem ik hierbij mijn lieve vrienden en broeders, Daniel Gookin, Edward Collins, Edward Goffe en Samuel Danforth, om deze mijn laatste wil en testament uit te voeren."

¹⁵ Een tankard is een grote, ruwe cilindrische drinkbeker met een enkele handgreep, meestal van zilver, kan ook van glas gemaakt zijn

DANIEL GOOKIN,
SAMUEL DANFORTH.

Op de Bijbel van Mr. Thomas Shepard die hij naliet, staat achter zijn naam:

'Immanuel', *God met ons.*

30. Geschriften van Thomas Shepard

Van zijn hand verscheen een groot aantal theologische werken. Verschillende daarvan zijn in onze taal vertaald en worden door een klein aantal nog graag gelezen. Onderstaand volgt een overzicht.

1. Enige uitgelezen gevallen opgelost, voornamelijk strekkende tot de rechte schikking des harten, om in onze algemeen en bijzondere roeping troostelijk met God te wandelen.

In een brief aan een godvrezend vriend in Engeland (1647). Uit het Engels vertaald door C.B. van Woerden sr. Leiden z.j.

2. Der heiligen kleinood, aantonende hoe men de belofte moet toepassen.

Een preek over 2 Cor. 7:1. (1655)

Vertaald door C.B. van Woerden sr., Leiden z.j. Herdruk Veenendaal 1974

3. De gelijkenis der tien maagden verklaard en toegepast, zijnde de inhoud van verscheiden predicatiën over Matth. 25:1-13.

In het licht gegeven uit des schrijvers eigen aantekeningen op verzoek van velen, en ten algemeen nutte van het volk des Heeren door Jonathan Mitchell en Thomas Shepard jr. (1660).

Uit het Engels vertaald door Alexander Comrie, Leiden/Amst. 1743. Herdrukken Leiden 1884, Utrecht 1961 en 1975.

4. De ware bekering, ontdekkende het klein getal der ware gelovigen, en de grote moeilijkheid der zaligmakende bekering, met een voorrede van ds. W. Greenhil.

Om zijn nuttigheid in het Nederduyts vertaald door Jan Thobiassen.

Tweede druk Dordrecht 1734. Een groot aantal herdrukken zijn verschenen; de laatste te Utrecht 1988. Herziene vertaling in 2002.

5. De gezonde gelovige, ofte verhandeling van de Evangelische bekering. Ontdekkende het werk van Christus' Geest in de verzoening eens zondaars met God.

Om zijn bijzondere uitnemendheid in het Nederduyts vertaald. Amsterdam 1686.

Een groot aantal herdrukken zijn verschenen; de laatste te Utrecht 1971.

6. *Overdenkingen en geestelijke bevindingen*. Dagboek (diary) van 25 november 1640 tot 27 december 1641.

Vertaald door C.B. van Woerden sr. Leiden z.j. Herdruk Veenendaal 1974.

Bovenstaande boeken zijn OPGENOMEN IN DEZE DIGITALE UITGAVE

Zie WWW.THEOLOGIENET.NL

Engelse onvertaalde uitgaven:

1. ANSWER TO BALL. Quarto, London, 1648.

2. THESES SABBATICX. Quarto, London, 1649.

3. CHURCH MEMBERSHIP OF CHILDREN. (Geschreven 3 maanden voor zijn dood) Cambridge, 1663.

4. NEW ENGLAND'S LAMENTATION for Old England's Errors. London, 1645,
5. CLEAR SUNSHINE OF THE GOSPEL BREAKING UPON THE Indians. London, 1648.
6. THE LITURGICAL CONSIDERATOR, an reply to Dr. Gauden. London, 1661.
7. CAUTION AGAINST SPIRITUAL DRUNKENNESS Sermon
8. SUBJECTION TO CRUIST IN ALL HIS ORDINANCES, etc.; the best way to preserve liberty.
9. SUBJECTION TO CRIST IN ALL HIS ORDINANCES, etc.; the best way to preserve liberty.
10. INEFFECTUAL HEARING OF THE WORD.
11. SINGING OF PSALMS a Gospel Ordinantie, 1647.
12. FIRST PRINCIPLES OF THE ORACLES OF GOD. London and Edinburgh, 1648.

Engelse levensbeschrijvingen:

The autobiography of Thomas Shepard, the celebrated minister of Cambridge, N. E. With additional notices of his life and character. Boston, Pierce and Parker. 1832

The Life of Thomas Shepard. By John A. Albro D.D. Pastor of the First Church and Shepard Society, Cambridge, Mass.
Printed 1853 and reprint 1991

Bijlage 1. John Eliot, ca 1604 – 21-5-1690

Kort levensoverzicht

John Eliot bracht zijn jeugd door in Nazeing en ging naar het Jezus' College in Cambridge.

In 1629 ging hij de Puriteinse geestelijke Thomas Hooker assisteren. Deze werd echter afgezet door de anglicaanse aartsbisschop William Laud en Eliot vluchtte samen met hem via Rotterdam naar de Puriteinse Massachusetts Bay Colony.

Toen John nog zeer jong was, werd Mr. T. Hooker ontzet uit zijn bediening en gedurende korte tijd was hij daarom schoolmeester te Little Baddow. In die tijd had hij daar als hulponderwijzer. John Schrijft:

Aan deze plaats werd ik geroepen door de oneindige rijkdom van Gods genade in Christus Jezus aan mijn arme ziel; want hier zei de Heere tot mijn dode ziel: Leef. En door de genade van Christus leef ik en zal ik eeuwig leven. Zo kwam ik tot dit gezegende gezin. Toen zag ik, en nooit daarvoor, de kracht der Godzaligheid in haar levendige kracht en uitwerking. Daar in dat gezin heeft John Eliot een heiligdom aanschouwd op aarde, een tabernakel in het huis van Mr. Hooker.'

Op 3 november 1631 kwam John Eliot met de Lyon aan in Boston, de hoofdstad van de kolonie. Het volgende jaar werd hij predikant van de First Church in het nabijgelegen Roxbury, waar hij in 1645 de Roxbury Latin School oprichtte, de oudste continue functionerende school in de Verenigde Staten. Van 1650 tot 1674 assisteerde Samuel Danforth hem als predikant van Roxbury.

Samen met onder andere Thomas Weld en Richard Mather werkte John Eliot aan het Bay Psalm Book, een berijming van de Psalmen, die het eerste boek was dat werd gepubliceerd in de Britse koloniën in Noord-Amerika.

Hij was ook betrokken bij de excommunicatie en verbanning van Anne Hutchinson, die als vrouw Bijbelstudies leidde en van Antinomianisme werd beschuldigd. Dit hield in dat zij zou stellen dat een heilige levenswandel voor christenen niet noodzakelijk was om het heil te verkrijgen.

Als Eliots voornaamste verdienste wordt de bekering der Massachusett beschouwd. Dit leverde hem de bijnaam: Indian apostle ("Apostel van de Indianen") op. Een belangrijk hulpmiddel bij zijn bekeringswerk was de vertaling van de Bijbel in het Massachusett, die in 1663 verscheen. In 1666 verscheen Eliots grammatica van het Massachusett onder de titel: *The Indian Grammar Begun*.

Zijn Indiaanse bekeerlingen, de zogeheten *Praying Indians*, bracht hij onder in speciaal ingerichte dorpen, waar zij hun eigen cultuur konden behouden. De meeste werden tijdens de King Philip's War (1675-1676) verwoest.

De ideeën achter de Indiaanse dorpen, die een soort theocratisch bestuur kenden werkte Eliot uit in *The Christian Commonwealth: or, The Civil Policy Of The Rising Kingdom of Jesus Christ* (1659), dat wordt beschouwd als het eerste boek over politiek dat door een Amerikaan geschreven is.

Hij betoogde hierin dat er slechts één heerser in de kolonie diende te zijn, namelijk Jezus Christus zelf. Het was 3 jaar later, in 1661 het eerste boek dat door een Amerikaanse regering werd verboden, toen het bestuur van de kolonie Massachusetts haar loyaliteit wilde tonen aan Karel II, die in 1660 aan de macht was gekomen in Engeland.

John Eliot was getrouwd met Hanna Mumford. Ze kregen zes kinderen, van wie er slechts één (John Eliot jr.) bleef leven en later de eerste predikant in Newton werd

Aankomst in New-England

Donderdag 2 november 1631 liet het schip 'De Leeuw' zes mijlen van Boston het anker vallen. Landen in Boston was niet mogelijk, vanwege de sterke westenwind. Aan boord van het schip bevond zich de latere gouverneur van Massachusetts, John Winthrop. Aan boord bevond zich ook de 27 jarige prediker John Eliot.

Diezelfde dag gleed er een berken kano langs het schip. Ze werd gepaddeld door twee mannen met veren getooid. Hun donkere gezichten waren getatoeëerd op de wangen en beschilderd met de gewone oker gekleurde strepen. Hun hoofden waren kaal geschoren, behalve een lange streep, die stijf stond van het vet van een beer en de haren waren doorstoken door de veren van een fazant. Om hun hals droegen beiden verschillende snoeren. De voornaamste droeg een snoer van wolfsklauwen om zijn hals. Toen zij zo langs het schip meevoeren zei de kapitein: 'Dames en heren, dit zijn de eerste wilden, die ge ziet. De één, met die halsketting van wolfsklauwen is Sagamori Chikatabot. Hij is het opperhoofd van de Indianen aan deze zijde van de baai. Hij woont bij de Neponset rivier en hij is een zeer goede Indiaan.' John Eliot stelde ook een vraag. Hij vroeg niet, of hij een goed man was, of een slecht mens. Hij vroeg de kapitein alleen dit: 'Is hij een christen?'

De kapitein antwoordde: 'Neemt u me niet kwalijk, maar dat weet ik niet. Ik weet alleen, dat de Indianen geloven in een soort Geest, Manito geheten en in een duivel, Obbomoch. Dat is alles wat ik weet.'

Toen het schip het anker had laten vallen en de reis dus volbracht was, riepen de mensen John Eliot. Hij was een dienstknecht des Allerhoogsten. Hij moest de lof van zijn Meester verkondigen. Hem loven over de behouden vaart en Hem danken voor het welslagen van de reis.

John ging alleen, maar in Engeland wachtte zijn bruid om hem zo spoedig mogelijk te volgen. En ze is hem gevolgd, Anna Mumford. In de maand oktober van het volgend jaar arriveerde zij en trouwden. Zijn hele conversatie met haar was 'zachtmoedig en bescheiden. Hun huis was een Beth-El, een school der Godsvrucht'.

Haar man veelal op zeer gevaarlijke tochten te midden der wilde Indianen. Verder de zorg voor de kinderen. De lasten, die soms de toch wel zeer grote gastvrijheid van haar man met zich brachten. Het werk op het land, want iedere leraar had voor een groot deel zijn inkomen uit de opbrengst van zijn eigen land.

Daar kwam dan nog bij, dat zij zeer bekwaam was in het bereiden en toedienen van medicijnen. Zo gebeurde het eens, dat er een vijand tot haar kwam. Het was een vijand

van haar man, want Mr. Eliot had in een predicatie iets gezegd, wat deze helemaal niet aanstond. Hij sprak en schreef ertegen. Toen gebeurde het, dat diezelfde man zich zeer verwondde. Mr. Eliot stuurde direct zijn vrouw tot hem. En zij behandelde hem. Toen de man beter was, kwam hij bedanken en hij wilde haar belonen. Zij begeerde echter geen beloning. Toen nodigde Mr. Eliot hem uit tot de maaltijd. Mrs. Eliot moet ook wel een grote wijsheid bezeten hebben, want haar echtgenoot stond bekend om zijn liefdadigheid. In Nieuw-Engeland luidde het: 'Wie Eliot zegt, zegt weldadigheid'. Altijd gedacht hij de armen en behoeftigen. Zij noemden hem hun vader. Iemand zegt van hem: 'Hij had niets, dan wat hij weggaf'.

Zijn broeders, wetend dat hij al zijn geld vrijwel weggaf, probeerden hem hiertegen enigszins te beschermen. Zo gaven zij het geld, dat hem toekwam in een strak dichtgeknoopte buidel.

Op weg naar huis ontmoette John Eliot een arme vrouw en zij smeekte hem om een aalmoes. Hij trachtte zijn buidel te openen en de arme iets te schenken. Maar het gelukte hem niet. Toen gaf hij zijn ganse buidel weg met de gehele inhoud. 'De Heere wenste niet dat ik een deel achterhield, want de buidel was te strak dichtgebonden.'

John hield vele gebedsdagen. Als er eens iets was, dan zei hij: 'Broeders, laat ons dit alles neerleggen in het gebed'. En dan smeekte hij maar weer het Aangezicht des Heeren. Dat was hem nooit te veel. Als hij ergens op bezoek geweest was, zei hij: 'Kom, laat ons niet een bezoek hebben zonder een gebed. Laat ons onze gebeden neerleggen voor het aangezicht des Allerhoogsten en de zegeningen des Heeren afsmeken voor uw gezin, alvorens wij gaan.'

Vergaderde hij met zijn ambtsbroeders, dan zei hij: 'Broeders, de Heere Jezus besteedt veel aandacht aan wat wij gedaan hebben en wat wij onder elkaar gezegd hebben. Komt, laat ons bidden, voordat wij uit elkaar gaan'. Zo verkeerde hij de ganse dag onder 'uitschietende gebeden'. Hij mocht spreken tot Hem en van Hem en alleen met Hem.

Vaak ook ging hij luisteren bij zijn ambtsbroeders, bij Mr. Cotton en Mr. Shepard en ook bij Mr. Mather. Diegenen die met hem meegingen, ontvingen dan weer een predicatie van hem, totdat hun harten brandende waren in hen. In één woord: 'Hij leefde in de hemel, terwijl hij op aarde was', zo zegt zijn levensbeschrijver, en zo vervolgt hij: 'En nu leeft hij nog op aarde, terwijl hij in de hemel is'.

Hij wandelde niet alléén, maar hij wandelde met God. Waar hij ook was, was de Heere bij hem. Des nachts rustte hij onder de eeuwige armen des Heeren. Als hij 's morgens opstond en men vroeg hem, waar moeten wij vandaag zijn, dan antwoordde hij: 'Indien gij een kind des Heeren zijt, dan moet gij vandaag in de hemel zijn. Als gij sterft zal de hemel geen vreemde plaats voor u zijn, neen, gij zijt daar duizenden malen van te voren geweest.'

Een zijner gezegden was: 'Arme sabbatten maken arme christenen'. De avond voorafgaand aan die dag, maakte hij zijn voorbereidselen voor die heerlijke dag. Elke dag was als een zekere sabbat voor hem en een voorbereiding en voorsmaak van de eeuwige sabbat.

Zeer karig was hij ten opzichte van de genietingen des levens. Die waren voor hem aan het kruis genageld. Hij dronk slechts water. 's Avonds at hij niet. 's Middags slechts één gerecht. Heel vroeg in de morgen begaf hij zich reeds naar zijn studeerkamer.

Vaak zei hij tot zijn ambtsbroeders: 'Broeders, bestudeert toch zelfverloochening, bestudeert toch zelfdoding.'

Hij had een wondere manier van prediken. 'De lammeren konden erin waden en de olifanten in zwemmen'. Hij was een Boanerges. We lezen: 'zijn predikstoel was soms een berg Sinaï. Hij wist niet anders', zo lezen we verder, 'dan Jezus Christus en Die gekruist'.

Hij adviseerde jonge leraars: 'Bidt toch, dat er veel van Christus moge zijn in uw bediening'.

Als hij zelf verkwikt mocht luisteren zei hij: 'Geloofd zij de Heere, dat Christus zoveel en zo waardig verkondigd wordt in ons arme Nieuw- Engeland.'

Studeren achtte hij zeer noodzakelijk. 'Broeders, daar is olie vereist voor de dienst van het heiligdom, maar het moet geslagen olie zijn. O, looft de Heere, dat ik uw olie vandaag zeer geslagen zag. De Heere helpe ons altijd door een goede studie aan geslagen olie, opdat er in onze predicates geen knopen onopgelost mogen blijven en opdat er een helder licht mocht gegeven worden in het huis des Heeren'.

Cotton Mather zegt: 'Ik hoorde hem klagen: het is een droeve zaak, als een predicatie dat ene nodige zal missen, nl. de Geest des Heeren.' Zelf begaf hij zich zo vroeg aan de studie iedere morgen, dat niemand hem dan kon zeggen, dat hij zich sparen moest, omdat alles nog lange tijd in rust verkeerde.

Toen er eens een vergadering was van predikanten, werd er een stapel papieren voorgelegd over meningsverschillen tussen mensen waarvan Eliot dacht dat ze zich moesten verzoenen, met vergeving van alles wat tussen hen was voorgevallen. Hij pakte het hele pak papier en wierp het in het vuur, met een drang naar vrede zo heet als het vuur waarin hij de papieren gegooid had. 'Broeders, verwondert u niet over wat ik heb gedaan; zo sprak hij: 'ik heb hetzelfde op mijn knieën gedaan voordat ik deze morgen in uw midden kwam.'

Wanneer ambtsbroeders zich beklagden over moeilijkheden in hun gemeente, gaf hij soms als antwoord: 'Broeders, wees een kompas'. Ook zei hij eens: 'Broeder, leer de betekenis van deze drie kleine woordjes: draag, verdraag, vergeef.'

Mr. Eliot had ook een grote liefde voor kleine kinderen. Tot een leraar, die geordend werd, zei hij: 'Broeder, vreest gij de Heere Jezus, dan smee ik u, voed Zijn lammeren'. Zelf catechiseerde hij maar. Vooral de arme kinderen hadden zijn aandacht.

Cotton Mather zegt: 'Hij liet ze na zoals de Waldenzen, toen de Jezuïeten werden uitgezonden onder de kinderen der Waldenzen om ze te vergiftigen met hun leer, keerden zij ontmoedigd en verward terug, omdat de kinderen van zeven jaar oud voldoende onderlegd waren, om hen te weerleggen. Ook had hij grote zorg voor de scholen. Gebrek aan opvoeding en onderwijs 'is het zwaarste en droefste teken van alle slechte tekenen, die op ons zijn'. Uit Roxbury zijn dan ook meer geleerden voortgekomen dan uit welke plaats van Nieuw-Engeland ook.

Dikwijls werd hij wonderlijk bewaard. Eens in een kleine boot gezeten, werd hij overvaren door een groot schip. Hij zonk zonder geen enkele andere verwachting, dan op deze wijze ten hemel te gaan. Zinkende zei hij: 'De wil des Heeren geschiede'. Maar het was de wil des Heeren, dat hij het overleefde.

Er brak een oorlog uit tussen de Engelsen en de Indianen. De Engelsen wilden ook de *biddende Indianen* uitroeien. Een der Engelsen was zo vertoornd over het feit, dat John Eliot met zegen onder deze hun vijanden had mogen arbeiden, dat hij zei: 'Ik wilde, dat die man Gods verdronken was destijds.'

Maar binnen een paar dagen verdronk hijzelf en precies op de plaats waar John Eliot uit het water getogen was.

Eliot kende veel gebedsverhoringen. Het gebeurde eens tijdens de oorlog tussen Engeland en Holland dat iemand hem vroeg: 'wat zal het volgende nieuws zijn?' Zijn antwoord was: 'Het volgende nieuws zal zijn dat er vrede gesloten is tussen de twee protestantse naties; God weet dat ik er elke dag voor bid, en ik ben ervan overtuigd dat het spoedig zal geschieden. Hij kreeg gelijk.

Er waren vermoedelijk weinig mensen die minder vijanden hadden dan hij. Toch gebeurde het eens dat iemand erg verstoord was door iets wat hij gezegd had, en de man beledigde hem op allerlei manieren, zowel mondeling als schriftelijk. John Eliot reageerde er niet op. Het gebeurde echter niet lang erna dat de man gevaarlijk verwond raakte. John Eliot stuurde onmiddellijk zijn vrouw om hem te helpen. Toen de man weer opgeknapt was kwam hij naar zijn huis om zijn vrouw te bedanken. John Eliot nodigde hem uit om te blijven eten. Hij maakte geen woord vuil aan wat gebeurd was.

Hij kwam eens bij een zakenman. Op de tafel lagen kasboeken en dergelijke. Alle geestelijke boeken stonden op de plank. Hij sprak: 'Mijnheer, hier ligt de wereld op tafel, en de hemel op de plank. Ik bid u, zit niet zoveel aan tafel dat u de plank vergeet; laat de wereld toch niet de hemel uit uw gedachten bannen.'

John Eliot was een biddend man. Eens was een Godvrezend man uit de stad Charlestown, een zekere Foster, gevangen genomen door Turkse vijanden. Veel gebed was er voor hem in de verschillende gemeenten.

Tenslotte bereikte het bericht John Eliot, dat de bloeddorstige vorst in wiens handen Mr. Foster verkeerde als slaaf, geen enkele slaaf meer gedurende zijn leven zou loslaten. Zo zagen zij alle hoop voor hun vriend verloren. Toen smeekte Mr. Eliot in een plechtige vergadering het aangezicht des Heeren en hij vroeg: 'Hemelse Vader, wilt Gij arbeiden voor de verlossing van Uw arme dienstknecht Mr. Foster? Als de vorst, die hem gevangen houdt, hem niet wil loslaten, zo lang hij leeft, zoals zij zeggen, dan, Heere, smeken wij U, die wrede vorst weg te nemen en Uzelf te verheerlijken in hem.'

Plotseling overleed de vorst en Mr. Foster werd vrijgelaten en kwam toen spoedig thuis.

Toen Mr. Eliot en zijn vrouw op jaren gekomen waren noemde men hen in de kolonie: 'Zacharias en Elisabeth'.

De Heere had hun zes kinderen geschonken waarvan er 4 heel jong stierven. John Eliot kon evenwel zeggen: 'Ik heb 6 kinderen gekregen, en ik dank God voor Zijn vrije genade, ze zijn allen bij Christus of in Christus, daar ben ik nu gerust op.' Toen hem eens gevraagd werd hoe hij de dood van zulke uitnemende kinderen kon dragen, sprak hij: 'Mijn wens was dat ze God zouden dienen op aarde, maar als God liever verkiest dat zij Hem dienen in de hemel, dan kan ik daar geen enkel bezwaar tegen hebben. Zijn wil geschiede.'

Slechts een zoon en een dochter zouden vader en moeder overleven.

De kinderen van John Eliot stierven op één zoon Joseph na, voordat hun vader stierf, maar zij mochten sterven in het geloof, verheerlijkende de God des hemels. Allen mochten getuigenis geven van het werk des Heeren in hun harten en van hun bekering

tot de levende God. Zo kon ook de oude John Eliot zeggen: 'Ik heb zes kinderen gehad en ik loof de Heere voor Zijn vrije genade; zij zijn óf met Christus, óf in Christus en mijn geest is betreffende hen in ruste'.

Als men hem vroeg: 'Hoe kon u dit dragen', dan was zijn antwoord: 'Mijn wens was, dat zij de Heere zouden dienen op aarde, maar als de Heere liever wenst, dat zij Hem in de hemel zullen dienen, dan heb ik daar geen bezwaar tegen, Zijn wil geschiede.'

Zijn zoon John werd zijn vader behulpzaam in zijn eigen gemeente. Daarna werd hij predikant in Newton, d.i. Cambridge, Mass. Hij stierf in 1668,

Tenslotte stierf zijn vrouw. Toen zij stierf 'hoorde en zag ik', zo zegt ons Cotton Mather, 'haar man, die anders zelden weende, gebogen over de doodskist, zeggen, wenende: 'Hier ligt mijn lieve, gelovige, vrome, Godvrezende, gebedsvolle, voorzichtige vrouw. Ik zal tot haar gaan, maar zij zal tot mij niet wederkeren.'

Toen hij een oud man was geworden, kon hij zeggen: 'Helaas ik ben alles kwijt, mijn verstand verlaat mij, mijn geheugen wordt minder, mijn spraakvermogen neemt af, maar, God zij dank, mijn liefdadigheid houdt nog stand, ik merk dat het eerder toeneemt dan afneemt.

Aan het einde van zijn leven was hij zwak en vermoeid. Toen hij te oud was om in en uit te gaan betaalde hij zelf het inkomen van zijn opvolger en toch kwam hij niets te kort. Hij wenste geen extra gaven, toen zijn gemeente ze hem wilde geven. Soms ging hij nog wel een heel enkele keer voor. Zijn kerk stond op een rots. Daarom heette de plaats ook Roxbury. Dan opklimmende zeide hij: 'Dit is als de weg ten hemel, het ligt op een berg. De Heere, door Zijn genade, brenge er ons'. Stond er langs de weg een doornstruik zo zei hij: 'Waarlijk, daar zijn doornen en distelen op de weg daarheen'. Dan fluisterde hij: 'Heere, hoe lief heb ik Uw woning'.

In Massachusetts dacht men, dat deze Johannes mocht blijven, totdat zijn Meester komen zou. Hoe langer hij op aarde vertoefde, hoe hemelser, hoe smakelijker, hoe meer Godzalig hij wandelde. Hij geurde naar het specerijenland, waar hij spoedig aan wal zou komen. Zijn genade nam eerder toe dan af, toen alles aan hem stierf. Aan het einde zijns levens zag hij zeer uit naar een man des Heeren, die zijn werk mocht voortzetten, zulks in tegenstelling met vele anderen, die nauwelijks een ander in hun plaats dulden. Toen hij niet meer kon, zei hij, dat hij niet met troost kon sterven, indien er geen opvolger geordend werd, die de Heere zeer dienende zou zijn. Hij riep, zo lezen we, 'machtig tot de Heere Jezus, onze opgevaren Heere, dat Hij zulk een gave Roxbury mocht schenken.

Soms liet hij de ganse stad bijeenroepen en dan voegde hij zich bij hen om in vasten en smeken zulk een zegen te verkrijgen. En de Heere liet Zich verbidde. Hij schonk Zijn oude, vermoeide dienstknecht een opvolger. Jong in jaren was hij, maar 'oud in het oordeel des onderscheids, ernst en ondervinding'. Een leraar naar Gods hart. Nehemiah Walter, unaniem verkozen. De oude man omhelsde hem en had hem lief met de tere toegenegenheid van een vader. Toen mocht hij zijn klederen afleggen als eens Aäron, met een onuitsprekelijke voldoening. En hij mocht ze leggen op een zoon van de Heere gebeden.

Na deze dingen leefde hij nog twee jaar, tot aan zijn verhuizing naar het hemels Jeruzalem. Nauwelijks kon hij meer overgehaald worden tot het houden van een openbare dienst. Zijn taak was van zijn schouders genomen. Hij had ook bijzonder zichzelf mogen leren kennen. Hij zei: 'Het zou een verkeerdheid voor de zielen van het volk zijn, als ik nog iets onder hen zou verrichten, zo voorzien als zij nu zijn.' Zo

tot hun voordeel bediend in vergelijking met zijn bediening. Zijn laatste predicatie was een openbare verhandeling over de drieëntachtigste Psalm: 'En zijt niet stil, o God'. Aan het einde gekomen, smeekte hij zijn toehoorders, de armelijkheid en de simpelheid en de gebrokenheid van zijn meditaties te vergeven, er bijvoegend: 'Mijn lieve broeder hier zal straks alles verbeteren.'

De vreze des doods had de Heere voor hem uitgewist. Hij bood geen weerstand meer om met de wagenen van Jozef mee te gaan. Eens toen men hem vroeg, en hij onder pijn en koorts nog werkte: 'Hoe gaat het ermee', mocht hij antwoorden: 'Zeer goed, maar dadelijk verwacht ik een hevige aanval'. Toen zei zijn bezoeker: 'Vrees niet, dominee'. Hij antwoordde: 'Nee, ik ben niet bevreesd, de Heere zij gedankt, ik ben niet bevreesd te sterven'. Het Honk als het slapen gaan van een vermoeid kind. 'Ik verlies alles', zei hij. 'Mijn verstand verlaat mij, mijn geheugen faalt, mijn woorden ontbreken, maar ik dank God, de liefde blijft, die wordt hoe langer hoe groter'.

Het laatste werk, dat hij nog deed, was vertrapte negers in zijn huis opnemen, om hun het Evangelie te verkondigen. Tenslotte bleef er nog een blinde jongen over en hij leerde hem ganse gedeelten der Heilige Schrift uit het hoofd. Hij wilde nog vrucht voortbrengen op zijn oude dag. Daarna trok hij zich terug en sprak hij alleen nog maar over het komen van de Heere Jezus. Tot Hem nam hij zijn toevlucht. Over Hem sprak hij. Bad om Zijn komst. Verlangde daar in het bijzonder naar, als er slechte berichten binnenkwamen. Zijn gewone reactie daarop was: 'Ziet, enige wolken, waardoor wij moeten zoeken naar het komen van de Zoon des Mensen.'

Dan weer zei hij, als men tot hem klaagde, dat weer een der gezegenden des Heeren was heengereisd en men zei: 'Ach, dominee, wat moeten wij doen?' Wel, maar de Heere leeft nog en Hij zal regeren, totdat al Zijn vijanden zullen gesteld worden tot een voetbank Zijner voeten'.

Hij had er een plezierige vreugde in, dat zijn twee naaste lieve burens in de bediening, Mr. Cotton en Mr. Mather, die hem reeds lang voorgedaan waren, hem ervan verdenken zouden, dat hij toch nog de verkeerde weg was opgegaan, omdat hij zo lang achterbleef.

Toch kwam tenslotte zijn Meester, naar Wie hij zo lang had uitgezien. Hij stamelde: 'Heere, kom! Ik ben zo lang bereid tot Uw komst'.

De laatste dagen had hij koorts. Zijn ziekten brachten hem in een enkele dag in de vreugde zijns Heeren. Mr. Walter kwam nog tot hem, vlak voor zijn sterven en hij zei tot hem: 'Broeder, gij zijt mijn ziele welkom. Bid, trek u terug in uw studeerkamer. Trek u voor mij terug en geef mij verlof heen te gaan'.

'Daar is een wolk, een donkere wolk over het werk van het Evangelie onder de arme Indianen. De Heere verlevendige en make dat werk voorspoedig en vergunne, dat het leven mag als ik dood ben. Het is een werk, waar ik veel en lang mee bezig geweest ben. Maar ach, wat was dat woord, dat ik het laatst sprak. Ik herroep dat woord. Mijn werkzaamheden! Helaas, zij zijn zó arm geweest en zó klein en gering en ik zal de eerste man zijn, die de eerste steen op dat alles zal werpen'.

Daarna sprak hij enkele profetieën uit, die helaas niet opgetekend zijn, maar daarna klonk het door de sterfkamer: 'Welkom vreugde, welkom'.

Toen vroeg hij de omstanders: 'bidt, bidt, bidt'.

Dat was hetgeen, waaraan hij altijd zo'n groot deel had bij al zijn werkzaamheden. Zo reisde hij heen onder het zaligend kruis, naar het erfgoed daarboven, naar het Vaderlijk Huis.

Nieuw-Engeland voelde zich beroofd. Nieuw-Engeland, wel genoemd 'de begraafplaats der heiligen'. 'Toen Eliot stierf beefde het gebouw des rijks op zijn grondvesten', zo schreef Richard Mather.

De hemel was hem alles om bij de Heere Jezus te mogen komen, Die hij liefhad, Die hij gepredikt had, gediend had, verzekerd zijnde, Zijn eigendom te zijn. Het eigendom van Hem in Wie alle volheid woont.

'En daar laten we hem', om met zijn levensbeschrijver te spreken.

Eliots werk onder de Indianen

Nu willen we iets zeggen over het zendingswerk dat hij mocht verrichten onder de Indianen.

Het was september 1646. John Eliot, Richard Mather en John Allen, togen te paard, vergezeld van een gids, naar de wigwams der Indianen. Zij hielden halt voor de wigwam van Waauban, wiens naam 'Wind' betekende. Bij die wigwam was een gezelschap Indianen bij elkaar. Mannen en vrouwen. Het was geen lange tocht geweest. Slechts vijf mijlen. Het was geen kort bezoek, dat ze daar brachten. Het duurde drie uur. Eerst was daar een achterdochtig welkom van de zijde der Indianen.

John Eliot trachtte duidelijk te maken wat hij kwam doen. Toen deed hij het beste wat er te doen was. Hij smeekte het Aangezicht des Heeren. Hij durfde dit nog niet te doen in het Indiaans. Daarvoor kende hij de taal nog te slecht. Zijn gids vertaalde het. Toen hield hij een predicaatie. Het was de eerste predicaatie ooit onder Indianen gehouden. Hij mocht hij vijfenzeventig minuten lang dat Woord bedienen. Daarom mocht hij prediken uit Ezechiël 37:3: 'En Hij zeide tot mij: Mensenkind! zullen deze beenderen levend worden? En ik zeide: Heere, Gij weet het!'

Over die woorden mocht hij het Woord des Almachtigen bedienen. Hij deed het op een vreemde wijze. Eerst zei hij 'de Tien Geboden des Heeren' op. Hij gaf er een korte uitleg bij. Toen verkondigde hij de toorn des Heeren over de verbreking van die geboden. Daarna sprak hij over het laatste oordeel. Toen over de schepping, de val des mensen, over de hemel, over de hel.

We lezen: en toen sprak hij over die enige Naam, Die gegeven is. Toen sprak hij over de Heere Jezus Christus, de Verlosser van zondaren.

De gouverneur die er bij was, zei: 'Hij gaf alles wat hij had'. Meer had hij niet. Alles gaf hij, want die Indianen hadden alles nodig. Alles gaf hij in één keer, want daar kon geen ogenblik uitstel zijn. Dat was zijn eerste preek in het Indiaans.

De aanwezige leraars zeiden: 'Het was een glorierijk, aandoenlijk toneel, een gemeenschap te zien van verlorenen, ondergaanden, uitgeworpenen, aandachtig luisterend naar de gezegende woorden der Verlossing. Mr. Eliot sprak over Ezechiël 37 en daarna mochten de Indianen vragen stellen. En ze deden het.

We lezen: het brak het genadevolle hart van Mr. Eliot, toen hij de vloed van tranen zag druppen uit de ogen, zelfs van de diepst gezonkenen. Tenslotte eindigde hij. Toen mocht hij danken. En nu had hij geen tolk meer nodig. Hij dankte in het Indiaans. Hij kende slechts weinige woorden, had hij zijn vriend Mr. Shepard verteld.

Dan gaat zijn arbeid onder de Indianen verder. Eens schrijft hij in een brief: 'Ik ben drie dagen noch nachten droog geweest. Van de derde tot de zesde dag dat ik reisde, ben ik zo voortgegaan. In de stromende regen. Des avonds trok ik mijn laarzen uit, dan wrong ik mijn sokken uit en dan trok ik ze weer aan en ik reisde maar verder. Maar de Heere is bij mij en Hij helpt mij en ondersteunt mij en ik heb het Woord des

Heeren mogen beschouwen: 'Gij dan lijdt verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus'.

Onverschrokken was hij. Eens hadden de medicijnmannen besloten hem te doden. Zij wisten de weg waarheen hij ging. Maar zij kenden de God Die hij diende, niet. Toen kwamen zij tot hem en versperden hem het pad en dreigend omringden zij hem. Maar toen sprak Mr. Eliot, en hij was alleen: 'Ik ben bezig met het werk des groten Gods en mijn God is met mij, zodat ik vrees noch u, noch al de medicijnmannen van het ganse land. Ik zal nu verder gaan en raak mij eens aan, indien gij durft'. Toen deinsden zij allen terug en vielen voor hem op de grond en Mr. Eliot ging verder.

De Bijbel vertaald in het Indiaans

Na deze dingen nam Mr. Eliot voor om Gods Woord Woord te vertalen in de taal van de Indianen. Het is de eerste Bijbel, die in Noord-Amerika gedrukt is. Gedrukt in Cambridge.

Wat een ontzaglijk werk zal dat geweest zijn. De taal had hij geleerd van een jonge Indiaan, die hij in zijn huis had genomen.

Om een indruk te geven wat een opgave de taalstudie was: het Algonquin kenmerkte zich ondermeer door extreem lange en voor ons bijna niet uit te spreken woorden.

'Nummatchekodtantam000nganunnonash' bijvoorbeeld betekende 'onze lusten.

'Kummogkodonattoottummooetiteaongannunnonash, een woord met 43 letters, betekende: 'onze vraag'.

Het kostte John Eliot vier jaar om de taal voldoende onder de knie te krijgen om een eerste preek te kunnen houden. John Eliot is er altijd van overtuigd geweest dat het van groot belang was dat de Indianen het Woord zouden kunnen horen en lezen in hun eigen taal. Daarom begon hij in 1649 met het vertalen van de Bijbel, een enorm werk dat hij uiteindelijk afrondde in 1663. Hij besteedde er dus 14 jaar aan, naast zijn vele werkzaamheden als predikant en zendeling.

Dit stond op de Indiaanse Bijbel: 'Mamusse Wunneetupanatamwe Up-Biblum God naneeswe Nukkone Testament kah wonk Wusku Testament. Ne quoshkinnumuk nashpe wuttinneumoh Christ noh assowesit John Eliot'.

Het betekent: 'De ganse heilige Bijbel van God, beide het Oude Testament en het Nieuwe Testament, vertaald door de dienaar van Christus, die genaamd wordt John Eliot'. (Thans is deze Indianentaal uitgestorven)

Het werk was deels nog omstreden ook. Velen waren van mening dat het tijdsverspilling was omdat hij in die tijd de Indianen ook Engels had kunnen leren. Maar uiteindelijk zou de eerste Bijbel die ooit in Amerika gedrukt werd de Indiase Bijbel van John Eliot zijn, een eeuw voordat de eerste Engelse Bijbel in Amerika gedrukt werd!

Toen hij de Bijbel had mogen vertalen, begon hij aan een ander werk. Hij wilde een kleine bibliotheek stichten voor de Indianen. Daartoe vertaalde hij verschillende werken. Het waren niet de minste geschriften, die hij voor hen vertaalde; daar was ook bij *De gezonde gelovige* van Mr. Shepard.

Dan gaat hij verder. Hij wil ook het huiselijk leven van de Indianen verbeteren. Hun openbaar leven gezonder maken. Hij had het wel opgemerkt, dat zijn Engelse tijdgenoten de Indianen zeer verachtten, omdat ze, liggend voor hun wigwam, veel goedkope alcohol dronken. Hij had het wel gezien, dat ze daardoor steeds meer

degenereerden. Ook was het hem niet ontgaan, dat hun steeds meer land ontnomen werd. Dat hun aantallen door de mazelen en de pokken steeds verminderden en dat er een grote wrok ontstaan was, vooral bij de jonge Indianen, tegen de blanken.

Maar Mr. Eliot mocht hun vertrouwen winnen. En hij won het op een eerlijke manier. We kunnen dat weten uit een uitspraak van Samuel Sewal, Esq., een der voornaamsten van het land. Deze liet voor de Indianen een bedehuis bouwen. Toen het in gebruik genomen werd zei hij: 'Gij kent de liefde van Mr. Eliot tot u. Gij weet ook, dat een ieder hem een goed en dapper man noemde. Hij had u lief als zijn kinderen, maar weet, indien hij u zal vinden in die Dag, de Dag als God zal zijn de Rechter van alle levenden en doden, dan zal hij, Mr. Eliot, die u zo vaak gewaarschuwd heeft, u een ontzettend getuige zijn. En als de Heere Jezus het vonnis over u zal uitspreken: Ga weg, van Mij, gij vervloekte in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is, dan zal Mr. Eliot zeggen: Amen, Amen!'

Schoon is ook te lezen: 'Alleen de Heilige Geest zette hem aan tot het werk onder de heidenen'.

Maar dan lezen we ook: 'De leraars in Nieuw-Engeland bemoedigden hem, ondersteunden hem, vervingen hem indien het nodig was.'

En na lange tijd werd het Mr. Eliot geschonken het eerste Heilig Avondmaal met de Indianen te houden. Wat heeft hij onder hen het Woord des Heeren verkondigd! Elke veertien dagen predikte hij voor hen. Tot zijn vierentachtigste jaar toe. Toen was hij zo moe, dat hij niet meer kon.

Maar toch één keer per maand sleept hij zijn uitgeputte lichaam dan nog naar hen toe en opent hij hun de Schriften. *Biddende Indianen* werden ze genoemd, omdat zij zo veelvuldig baden en de Naam des Allerhoogsten aanriepen. Zij catechiseerden hun kinderen en zij kenden de Catechismus van William Perkins en ook de Westminster Catechismus. Ze baden: '*O, Jehovah, leer ons uw wijsheid, zend ons Uw Geest, doe ons U aannemen als onze God*'.

Wetten maakten ze tegen dronkenschap, tegen overspel, tegen Sabbatschending. Richard Mather, de Godvrezende leraar van Dorchester, zegt over het werk onder de Indianen: 'Daar ligt een Goddelijk werk op hen. Dit te ontkennen zou een grote belediging des Allerhoogsten zijn. Daar waren er onder, die hun zonden ten diepste beleden en verfoeiden. Er waren er, die de gezegende Heere Jezus Christus mochten belijden. Die hun monden openden in gebed, hun handen en ogen opheffende tot de levende God, door de Middelaar Jezus Christus. Die Zijn Woord omhelsden. Zekerlijk, dit was meer dan gewoon. Wij hoorden ze spreken in de heilige vreze Gods en wij werden in onze harten zeer aangedaan'.

Onderstaand het 4^e hoofdstuk uit: ***Leven en werk van David Brainerd.***

Uitgever Stichting Gihonbron, Middelburg.

Eliot, een voorloper van Brainerd op het zendingsveld

De Noord-Amerikaanse rode Indiaan met zijn hoofdtooi van veren en zijn Indische sandalen is een sprekende figuur in de geschiedenissen die goed bekend zijn bij de jongens leefden.

Volgens hetgeen wij in vroegere geschriften lazen over de Indiaan, had hij een leven van vrijheid en sport, was dapper in de strijd, ernstig in het onderhandelen onder de vredespijp, hield veel van zijn vrouw en de kleine rode kinderen die bij de deur van zijn hut speelden en was een geweldig jager. Toch nam hij de tijd om in de eenzame en stille vlakte van de prairie te knielen voor "de Grote Geest".

Brainerd heeft in 1742 een keer gepreikt voor een groep van Indianen die langs de Housatonic rivier woonden, op ongeveer veertien mijl afstand van het huis van Bellamy. Zij waren overgebleven Mohegans, Wapanoags en Narragansetts. De inheemse bevolking was sinds de komst van de kolonisten behoorlijk uitgedund. Vooral epidemieën hadden veel slachtoffers onder hen terwijl ook oorlogen met de blanken velen hadden neergeveld.

De eerste kolonisten waren al bezig om middelen te zoeken om hen met het Evangelie in aanraking te brengen. De vraag was, of zij eerst tot een trap van Engelse beschaving moesten worden gebracht alvorens zij voor Christus zouden gewonnen worden, of dat zij eerst met de prediking van de bekering in aanraking moesten komen. De Franse rooms-katholieken in Amerika begonnen met het eerste en hadden daarmee succes, terwijl de Puriteinen met minder succes met het tweede begonnen. Het bleek heel moeilijk om de Indianen te overtuigen van de noodzaak van bekering en geloof.

Het was de "Mayflower" of een van de andere schepen van de puriteinse vluchtelingen, waarin de voorvaderen van David Brainerd de grote zee overstaken naar hun nieuw tehuis. Hoewel de Engelsen bij hun bezoeken aan de pas ontdekte kusten van Amerika niet geheel nalieten om aan de inheemsen, met wie zij in contact kwamen, christelijk onderwijs te laten geven, begon het zendingswerk met enig enthousiasme pas in de tijd toen de Pelgrimvaders uit hun vaderland verdreven werden om een tehuis te zoeken in Amerika, waar zij hoopten God te mogen dienen naar de Schrift en hun consciëntie.

De eerste zendeling onder de Indianen was John Eliot. Afkomstig uit Essex, Engeland, waar hij eertijds een jonge schoolmeester was.

Hij begon zijn zendingswerk in 1645, vertaalde de Bijbel in het dialect van Mohegan en maakte mee dat zo'n 4000 zielen belijdenis van hun geloof aflegden. De oorlogen met de inlanders die hierna volgden, legden het werk stil. Er bleek een grote kloof te zijn tussen de Indianen en de Europeanen. Hun godsdienst was demonisch en hun levenswandel ook.

Hij werkte met veel ijver voor hun belangen en wist zoveel belangstelling in Engeland op te wekken dat het Lagerhuis en de universiteiten van Oxford en Cambridge zich bereid verklaarden het benodigde geld voor zijn onderneming te geven.

Daarmee kocht hij land, bouwde steden en stichtte een soort van gemenebest zoals men ook in Engeland had. Hij verkreeg van de Indiaanse christenen dat zij in het openbaar hun belijdenis uitspraken en van hun trouw en geloof in de nieuwe godsdienst getuigden.

Hij schreef een zeldzaam boek onder de titel: *"Tranen van berouw"*, wat hij op de volgende wijze opdroeg aan Olivier Cromwell: "Zoals de Joden eens zeiden van hun hoofdman: Hij had ons volk lief en bouwde ons een synagoge, zo mag in een meer verheven zin hetzelfde gezegd worden van uw Hoogheid en van die getrouwe officieren en soldaten die onder uw controle staan", enz.

Zijn ervaringen worden beschreven in het hoofdstuk: *"Het aanbreken van de dag indien niet de opkomst van de zon des Evangeliums onder de Indianen in Amerika."*

Hij vertelt dat nadat het evangelie gepreikt was, er onrust was onder de aanwezigen, maar zij konden het geen naam geven en wisten niet wat hen zou kunnen troosten. Daarom besloot hij, die eerst tot hen gesproken had, met een ernstige beschrijving (in zoverre zijn bekwaamheid in die taal te spreken hem toeliet) van de treurige en droeve toestand van elke ziel die in zonden sterft en die verstoken zal blijven van de gunst van God.

Eliot schreef: "Nadat wij zo ongeveer drie uren met hen doorgebracht hadden vroegen wij hen of zij niet vermoeid waren en zij antwoordden ontkennend. Doch wij besloten hen achter te laten met een begeerte naar meer. Toen hun opperhoofd zag dat wij met gebed eindigden, verlangde hij te weten wanneer wij dachten terug te komen. Wij stelden de tijd vast en gaven aan hun kinderen enige appels en aan de mannen een weinig tabak of iets anders dat wij bij ons hadden. Toen verlangden zij wat meer grond om er met elkaar een stad te bouwen. Dit stond ons wel aan en wij beloofden voor hen te spreken bij de algemene Raad en voor hen te verzoeken dat zij de gehele omtrek van de heuvel waarop hun hutten toen stonden, in hun bezit mochten krijgen. Zo vertrokken wij onder veel vriendschapsbetuigingen van hun zijde."

Na een bepaalde tijd bezochten John Eliot en zijn helpers de Indianen opnieuw op de 11de november 1646.

Eliot schrijft: "Nadat wij weer over het christelijk geloof gesproken hadden, pauzeerden wij om te zien welke uitwerking de prediking op de kring van roodhuidige luisteraars had.

De eerste vraag werd plotseling gedaan door een oude man die daar tegenwoordig was. Hij had gehoord dat geloof en bekering gepredikt waren als noodzakelijk om verlossing door Jezus Christus te vinden en hij vroeg of het niet te laat was voor een oude man als hij, die dicht bij de dood was, om bekeerd te worden en God te zoeken.

Deze vraag vervulde ons met medelijden en wij wezen hem op de Bijbel en wij vertelden hem wat God daarin zegt omtrent dezulken die voor de wijngaard ter elfder ure van de dag werden aangenomen. Wij vertelden hem ook dat indien een vader een zoon had die vele jaren ongehoorzaam was geweest, maar die zoon ten laatste op zijn knieën viel en weende en zijn vader smeekte hem aan te nemen, dat dan die vader zo barmhartig is dat hij gaarne wil vergeven en hem wil liefhebben. Wij zeiden dat het zó veel meer bij God is Die een méér barmhartige Vader is voor hen die met berouw tot Hem komen.

Zo waren wij de gehele middag bezig en de dag was bijna gedaald. Doch overwegende dat de Indianen reeds eerder gevraagd hadden hoe zij moesten bidden daar zij dachten dat Jezus Christus de Indiaanse taal niet verstond, stelde een onzer voor in hun eigen taal te bidden. Zo bad hij gedurende ongeveer een kwartier, waarbij verschillende onder de Indianen hun ogen en handen naar boven richtten, waaruit wij later begrepen dat zij allen het gebed hadden kunnen volgen.

Er was een man onder hen op wie ik mijn oog sloeg daar zijn hoofd voorover hing en die weende terwijl hij zijn deken voor zijn ogen hield. In het eerst vreesde ik dat hij iets pijnlijks aan zijn ogen had maar toen hij zijn hoofd weer oprichtte en zijn ogen afgeveegd had, daar hij niet wilde dat anderen het zagen, bemerkte ik spoedig dat zijn ogen niet ontstoken waren, doch rood van wenen. Zo hield hij zijn hoofd even omhoog, maar de tegenwoordigheid en de almachtige kracht van de Heere Jezus was zodanig in zijn hart, dat hij zijn hoofd weer liet hangen en zijn ogen weer bedekte en opnieuw bitterlijk begon te wenen terwijl hij gedurig zijn tranen wegwiste.

Dit duurde voort tot het gebed geëindigd was, waarna hij ons dadelijk verliet terwijl hij zijn aangezicht van ons afhield. Hij bereikte een hoek van de hut en begon daar alleen zijnde sterker te wenen. Een van ons bemerkte dat en ging naar hem toe en sprak bemoedigende woorden tot hem. Die woorden horende begon hij hoe langer hoe meer te schreien. Degene die tot hem gesproken had kwam naar mij toe en vertelde mij van zijn tranen. Zo besloten wij samen weer naar hem toe te gaan en hem weer aan te spreken. Toen wij bij hem kwamen en weer tot hem spraken begonnen zijn tranen nog overvloediger te lopen, zoals bij iemand die inwendig diep geroerd is. Dit

bracht onze ingewanden van medelijden in beweging zodat wij niet konden nalaten met hem te wenen. Zo vertrokken wij, ons grotelijks verblijdende zó het zaad te mogen zaaien."

Na geruime tijd kreeg Eliot zulk een invloed op de Indianen, dat hij hen overrede hun zwerversleven op te geven en zich te vestigen in een stad welke onder zijn bestuur gebouwd was en "Noonatomen" heette wat de Indiaanse naam is voor "blijdschap". Hij stelde wetten op, niet ongelijk aan die welke in Puriteins Engeland van kracht waren. Hij vertaalde de werken van vertrouwde godgeleerden uit die tijd opdat zij ze lezen zouden.

Vervolgens werd de stad Nantick aan de Charles-rivier gefundeerd in het jaar 1651. Eliot liet op een plechtige vastendag de Indianen samenkomen en hen aansprekende zoals Mozes de kinderen Israëls deed, vermaande hij hen de Heere te dienen. Maar beschaving had toen evenals nu een nasleep van verschillende kwaden en de verschrikkelijke gevolgen van drankmisbruik kwamen zó openbaar dat geen lijfstraffen of hoge boeten de overtreders konden bedwingen. In verband met die droevige omstandigheden sprak Eliot als volgt: "Deze schandelijke zonden belemmeren en verbreken de onderhouding van het evangelie onder het beleid van satan, die Christus daardoor tegenwerkt met een niet gering succes."

In Eloit's verslag over de bekeerde Indianen treffen we nog volgende aan. Het gaat over twee kleine Indiaanse kinderen, drie jaar oud. Hun vader had reeds zijn geloof in de Heere Jezus uitgesproken.

"In deze lente in het begin van het jaar 1652 behaagde het de Heere verscheidene van onze biddende Indianen aan te tasten met een ernstige ziekte, waarvan sommigen met hevige pijn in hun ingewanden, stierven. Daaronder waren twee kinderen van bovengenoemde leeftijd en zij waren toen samen in een huis waar zij met deze ongesteldheid samengebracht waren. Een van deze kinderen in buitengewone pijn, riep schreiende tot God deze woorden uit: *"God en Jezus Christus, God en Jezus Christus, help mij."* Toen zij het iets te eten gaven wilde het 't voedsel gretig aannemen (zoals gewoonlijk bij het naderen van de dood), maar eerst riep het: "O God en Jezus Christus, zegen het," en toen wilde het 't nemen. En zo lag het kind roepende tot God en Jezus Christus totdat het stierf. De moeder van dat kind stierf op dezelfde tijd van die ziekte.

De vader van het kind vertelde mij deze geschiedenis met grote bewondering van de genade Gods Die zijn kind geleerd had Hem zo aan te roepen.

Drie of vier dagen later werd in hetzelfde huis een ander kind ziek van dezelfde ziekte. Dit kind was ongetwijfeld door een Goddelijke hand gevoelig gemaakt van het naderen van de dood. Dit is een ongewoon verschijnsel op die leeftijd. Het riep aan zijn vader en zei: *vader, ik ga naar God.* De moeder had voor dat kind een klein mandje, een lepel en een klein bakje aangeschaft, waarmee het erg blij was. Daarom zette de moeder, toen het kind in uiterste pijn lag, deze dingen bij hem neer om de aandacht af te leiden en het hart op te wekken. Maar nu nam het kind het mandje en schoof het opzij en zei: *Ik zal mijn mandje hier laten want ik ga naar God en ik zal mijn lepel en bakje hier laten want ik ga naar God.* Met dergelijke woorden en uitdrukkingen eindigde dat kind in dezelfde nacht zijn aardse loop en stierf.

De vader van dit kind, wiens naam is Robert Speen, sprak tot mij over dat kind hetwelk in het geloof stierf. Toen hij mij deze geschiedenis vertelde zei hij dat hij niet kon zeggen of de droefheid over de dood van dat kind of de blijdschap over zijn geloof toen het stierf, het grootst was."

Eliot was op die tijd de predikant van Roxbury en hij stelde pogingen in het werk om inlanders tot de predikdienst op te leiden. Hij zond twee jonge bekeerde Indianen ter college die echter niet nuttig in het werk bleken te zijn. Daarom moest de puriteinse zendeling de arbeid alleen verrichten en de aard van zijn aanhoudend reizen en preken wordt ons in zijn eigen woorden verteld, waar hij in een brief schreef:

"Ik ben bij dag en nacht niet droog geweest vanaf de derde dag van de week tot de zesde, maar ik heb in die toestand van plaats tot plaats gereisd. 's Avonds trek ik mijn schoenen uit en wring mijn sokken uit zo goed ik kan en zo vervolg ik mijn reis. Ook zijn de rivieren gewassen zodat wij doorweekt werden toen wij er doortrokken. Doch God komt tussenbeide en helpt mij. Ik heb gedacht aan de vermaning van Paulus aan zijn zoon Timotheüs: "Gij dan, lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus", en aan vele andere dergelijke bemoedigingen."

Deze "biddende Indianen" werden door een grote ramp getroffen, toen zij door een invloedrijk hoofd opgeroepen werden om de verschillende stammen tegen de Engelse kolonisten op te zetten. Er werd een woedende aanval op de blanken en hun gezinnen gedaan, boerderijen werden verbrand en de bewoners met hun hulpeloze kinderen werden meedogenloos vermoord. Daarna kwamen de onvermijdelijke vergeldingsmaatregelen. Het gouvernement zond militairen om wraak te nemen over deze gewelddaden en hoewel de christelijke inlanders, behoudens enkele uitzonderingen, zich afzijdig hadden gehouden van die moordende en plunderende benden, werden zij toch verdacht van medeplichtigheid en moesten een zware boete betalen.

Het was een bittere ervaring voor Eliot die toen een oud man was, dat hij de Indiaanse steden die hij gebouwd had verbroken zag. Dit verwoesten werd met onvermurwbaar geweld door de blanken voortgezet. Zij dreven de christelijke inlanders in schuilhoeken en vernielden het werk hetwelk met geduld en ijver en met lijdzaamheid in vele jaren was opgebouwd.

Nu, deze man was de grote baanbreker van de christelijke zending onder de Indianen. Hoeveel hij zijn loop beëindigde onder vele moedbenemende omstandigheden zal John Eliot toch altijd met eer herdacht worden. Toen hij op zijn sterfbed lag gingen zijn gedachten nog over de Indianen en over het werk dat hem zo lief was.

Zijn laatste woorden: "Er is een donkere wolk op het werk van het evangelie onder de Indianen. De Heere verlevendige het en make het voorspoedig en vergunne dat het mag leven wanneer ik gestorven ben. Het is een werk waarin ik veel en lang gearbeid heb. Doch wat was het woord dat ik laatst sprak? Ik herroep die woorden: *Mijn werken. Helaas! Zij waren arme, geringe en onbetekenende werken en ik wil de man zijn "die de eerste steen op die alle werpt" ... Welkom vreugde! Welkom Heere, kom!"*

Het duurde één eeuw voordat Eliot's werk werd voortgezet. Zijn opvolger was: David Brainerd.

The Live and Character of Rev. John Eliot. Door Martin Moore, 1822

Bijlage 2.

Mr. Jonathan Mitchel, de opvolger van Mr. Thomas Shepard. 1624-1668

Kort levensoverzicht

Jonathan Mitchell was het zesde kind van MATTHEW & SUSAN (WOOD) MITCHELL, en werd gedoopt op 16 december 1624 in Halifax, Yorkshire, Engeland. Hij kwam in New-England met zijn ouders in 1635 op de JAMES met ds. Richard Mather.

Als tienjarig kind was hij getroffen door een koorts die zijn arm had ontzet had, zodat die niet kon worden gestrekt. Shepard was een middel tot zijn bekering, tijdens een ontzagwekkende en uitmuntende preek. (Albro blz. 181)

Op 19-jarige leeftijd kwam hij in Harvard College. Na de afstuderen werd hij door de kerken gezocht. De kerk in Hartford heeft hem in het bijzonder verzocht om te prediken met de hoop dat hij de opvolger van Thomas Hooker wordt. Zij stuurden een man en een paard om hem naar Hartford te brengen waar hij zijn eerste preek daar op 24 juni 1649 in Hebreeuws 11:27 predikte. De kerk van Hartford vroeg hem om hun predikant te worden, maar hij weigerde terug te keren naar Cambridge waar ds. Shepard de predikant was.

Na zijn dood werd het met eenparigheid van stemmen gestemd dat Jonathan Mitchell hun predikant zou worden, wat hij aanvaardde. Hij werd bevestigd op 21 augustus 1650.

Op ongeveer dezelfde tijd stierf onverwacht zijn verloofde, Sarah Cotton, de dochter van ds. John Cotton, predikant van Boston.

Hij trouwde met **Margaret Boradel**, weduwe van zijn voorganger in de kerk van Cambridge, ds. Shepard, op 19 november 1650. Na ernstige onenigheid met de president van Harvard over de doop van zuigelingen, nam hij ontslag van zijn post als predikant van de Cambridge kerk.

In 1650 werd hij gekozen als docent en collega van Harvard College. Zijn verbintenis met de kerk in Cambridge wed hersteld en hij bleef daar achttien jaar waar hij een verklaring over het Boek Genesis en een gedeelte van Exodus en over het Boek van Johannes schreef. Op ongeveer 44 jaar stierf hij van koorts. Zijn overlijden was heel verdrietig door iedereen die hem kende.

Jonathan & Margaret Mitchell waren de ouders van verschillende dochters en vier zonen, waarvan twee afgestudeerd aan Harvard College (Samuel in 1681 en Jonathan in 1687).

Onderstaand een gewijzigd uittreksel uit: Thomas Shepard, door H. Florijn

In 1635 maakte Mr. Richard Mather de oversteek naar Nieuw- Engeland. Er was op het schip ook een jongetje van tien jaar Het was een bijzonder kereltje, want we lezen van hem, dat 'hij een groot gedeelte van de dag doorbracht om zijn hart en leven te onderzoeken, het kwaad bejammerende, dat hem de genade Gods deed ontberen en de Heere smekende om genade'.

Geen schip is zo geteisterd door storm en onweder, als het schip waarmee hij met zijn ouders overstak. Aan land gekomen was de eerste predicatie, die hij hoorde van Mr. Richard Mather: 'Zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede'. Binnen enkele jaren verloor dit jongetje zijn ouders en al wat hij had.

Enige jaren later gaat hij op aanraden van Mr. Richard Mather naar het Harvard College, om opgeleid te worden tot de dienst des Heeren.

Op het Harvard College in Cambridge, verkeert hij vier jaar onder de bediening van Mr. Thomas Shepard. Jonathan Mitchel zegt ervan: 'Tenzij het vier jaar in de Hemel geweest ware, anders zou ik niet weten, hoe ik meer reden zou hebben de Heere te loven over het wonder, dan voor deze vier jaren'.

Toen Jonathan Mitchel vrijwel aan het einde van zijn studie was, stierf Mr. Thomas Hooker. Zijn ambtsbroeder, Mr. Stone zendt Jonathan Mitchel een uitnodiging in Hookers plaats te komen prediken. De gemeente van Mr. Hooker beroept hem, maar Jonathan Mitchel durft het beroep naar Hartford niet aan te nemen, want voordat hij er naar toe ging, had er een wonderlijke gebeurtenis plaats gehad. Mr. Shepard was met de geoefendste leden van zijn gemeente tot hem gekomen en dringend hadden zij toen Mr. Mitchel gebeden zich alsnog in geen enkel opzicht te binden. Cambridge hoopte nl. dat hij aan haar gebonden zou worden. Mr. Mitchel houdt daarna geen enkele predicaatie.

Eerst na maanden bedient hij weer het Woord des Almachtigen. En dit keer is het in de gemeente van Thomas Shepard. Als het avond is en de diensten geëindigd zijn, gaat die arme, vermoeide knecht des Heeren, Thomas Shepard, naar zijn jonge vriend. Hij vraagt hem niet, hoe het gegaan is maar hij zegt hem: 'Dit is de plaats, waar gij rechtens zult arbeiden, alle de dagen uws levens.'

Daarna roept hij enige Godvrezende lieden, die de predicaties van zijn jonge vriend ook beluisterd hadden en vroeg hun, hoe zij hun bevallen waren. Het antwoord luidde: 'Zeer goed'. Toen zei Thomas Shepard: 'Mijn werk is gedaan'.

Na een korte tijd werd toen die dienstknecht, die in zijn eigen oog niets was, tot zijn Meester geroepen, Die hij op zo'n uitnemende wijze had mogen verkondigen.

Toen mocht Jonathan Mitchel zeggen: 'Wat een gezegende zaak is het, de Middelaar te mogen hebben, de Heere Jezus Christus om tot Hem te gaan, als ik geen vriend meer heb. Even voor Mr. Jonathan Mitchel zijn ambt aanvaardden zal krijgt hij pokken, de zo zeer gevreesde ziekte van Nieuw-Engeland. Tot stervens toe wordt hij ziek. Maar de Heere had medelijden met hem en niet slechts met hem alleen, maar met de ganse Kerk in de wildernis. Hij mag herstellen. Zelf zegt hij: 'Een walgelijke zondaar zal hebben een walgelijke ziekte'.

Dan kijkt hij terug op zijn leven. Hij mág terugzien, zeggend: 'Ik heb geleefd in deze wereld, nu bijna vijfentwintig jaar en tot op vandaag heb ik zeer weinig geweten van God en Christus en tot op heden weinig voorzorg genomen voor de eeuwigheid. Weinig kennis heb ik bezeten van de gunst en liefde Gods. Hoe heb ik mij deze tijd toch te nutte gemaakt! Wee, wee mijner! Ik moet beschaamd zijn te spreken, verbaasd te denken. Heere, ik weet niet, of er ooit zulk een zondaar als ik, tot U gekomen is om genade; of er ooit zulk een werk gedaan is aan zulk een ellendige schurk; zo'n werk als de redding mijner ziel moet zijn.

Ik ben gegaan door alle middelen der wetenschap en toch zie ik geen waarheid en werkelijkheid in haar heerlijkheid. Door alle beproeving ging ik heen en toch niet vernederd, of ernstig. Door alle genade en toch niet dankbaar; door alle middelen ten goede en toch slecht. Alleen slecht, bovennatuurlijk slecht, in de hoogste graad slecht tot op deze dag toe.

Indien de Heere mij enig goed doet, of enig goed door mij doet, dan moet het een scheppend werk zijn. Heere, ik ben tot niets geschikt, noch tot leven, noch tot sterven, noch tot leren, noch tot onderwijzen, noch tot denken, noch tot spreken, noch tot doen, noch tot lijden, noch tot gemeenschap met het Goede, noch tot het ontvangen van iets. Gegaan door alles wat ik ben, innerlijk en uiterlijk. En niets dan vuilheid en ontzetting!'

Als de dag komt, dat hij tot de bediening geordend zal worden, schrijft hij: 'De Kerk zal, naar ik veronderstel, deze dag beschouwen en bepalen tot een dag van ordening; maar ging er ooit zo'n schepsel als ik ben, tot zulk een zaak? Toen zij twaalf maanden geleden dit beroep deden, was ik gemeen en slecht; maar veel gemener en slechter ben ik nu. Groot is de toorn van God, die op mij ligt en de tekenen ervan zijn in enige opzichten vermeerderd. Ik kan niet met vertrouwen gaan tot God, als mijn Vader in Jezus Christus. Ik ken geen Waarheid van God, met enige bedoeling te mijner opzichte. Ik heb geen schat van ondervinding van Christus. Ik weet niet wat behoort tot de hoofdzaken der bekering en redding. Mijn zonde is voldoende om een vloek te brengen over alles wat ik doe en over de gehele plaats. Ik ben onder de voet van satan zelf.

Tenslotte na een ontzettende strijd zegt hij eindelijk: 'Kan het zijn, dat God geen behagen in mij neemt? Het zij zo; ik verdien niet, dat Hij het doet, maar Hij verdient toch geëerd en gediend te worden en late het mijn geluk en vreugde zijn dat te doen, wat mij dan ook in het einde geworden.'

Een andere keer schrijft hij: 'Mijn geval is nu zó, dat ik denk, mijns gelijke was nooit op aarde, sinds Adam geformeerd werd tot op deze dag toe. Daar is slechts alleen deze plaats der hope, dat er is een mate van genade in God, boven al datgene, waar iemand ooit gebruik van maakte! Want nooit kwam iemand aan het einde van die oneindige genade. Heere, eer Uzelf door mij, op de een of andere wijze, wat er ook van mij worde.

Heere, het is de ure en de macht der duisternis met mij. Ik voel de verschrikkelijke woede van satan in mijn boos hart nu tegen mij, om mij omver te werpen en Uw Naam af te snijden, Die Gij geroepen hebt mij uit te dragen in deze plaats. Ik weet niet, wat van mij worden zal, noch wat tot U te spreken. Maar ik laat mijn treurende en met droefheid vervulde ziel ter Uwer beschikking. Heere, ik ben hel, zult Gij mij daar laten liggen?'

En dan schrijft hij: 'God heeft deze vreze in mij gelegd, opdat dit zij de vrucht en beloning mijner zonde, zodat ik nooit God zal kennen als de mijne in waarheid. Maar leven en sterven in een ongezonde en zelfbedriegende weg, opdat ik zou hebben vele vrezen en vele gebeden en goede gevoelens en plichten en hoop en ordonnantiën en schijn. Maar nooit een hart, gezond vernederd en gezond vertroost, tót op de dag mijns doods, maar zal zijn een zoon der verderfenis tot het einde en nooit zal hebben Gods bijzondere liefde, aan mij geopenbaard! Heere, houd deze vrees levendig in mijn hart!'

Dit alles wordt gezegd door een leraar in Christus, met een vast geloof in zijn vergeving der zonden, door het dierbaar Bloed van de Heere Jezus Christus. Hij zegt dit gelijk Paulus eens uitriep: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' Dan antwoordt hij, gelijk ook dit kind des Heeren getuigt: 'Ik dank God door Jezus Christus onzen Heere. (Rom. 7:24 en 25).

Dat was de voorbereiding tot het ambt van Jonathan Mitchel.

Zo gaan de jaren voorbij. Dan breekt de Sabbat aan, negen juli 1668.

Op die dag wordt Mr. Mitchel door de koorts overvallen. In het begin lijkt het niet ernstig. Maar weldra is hij dodelijk krank. Niemand die het verwacht had. Maar hoe dichter hij komt bij de vijand der verschrikking, hoe vrolijker hij wordt in zijn Meester. We lezen: 'Hij viel in bewondering uit over de menigvuldige genade Gods jegens hem en brak uit in deze woorden: Heere, U roept mij tot U; ik weet niet waarom, als ik op mijzelf zie; maar op Uw verzoek kom ik'.

Zijn laatste woorden, een en al verwondering over een onbegrijpelijk wonder. Een juichkreet in Sions zalen. Dat waren zijn laatste woorden op aarde. Daar stond een jeugdige vriend bij zijn bed, toen hij stervende was. Jonathan Mitchel keek hem aan, even voor hij gaan mocht naar het Huis zijns Vaders met de vele woningen. Dan zegt hij tot hem: 'Mijn vriend, als een stervend man beveel ik u nu, dat gij mij niet ontmoet buiten Christus in de Dag van Christus'.

3. Voorwoord van Increase Mather in *Een leidsman tot Christus* van Salomon Stoddard

AAN DE LEZER

Dat voorbereiding noodzakelijk is, voordat de ziel met Christus kan verenigd worden door het geloof, is een ontwijfelbare waarheid. *Hij is niet gekomen om te roepen rechtvaardigen maar zondaren tot bekering.* De mensen moeten er van overtuigd zijn, dat zij zondaren zijn, anders zullen zij er niet bitter bedroefd over zijn; de zonde moet hun bitter zijn, anders zullen zij ze niet willen verlaten. Zolang zij hun zonden liefhebben, is het onmogelijk, dat zij in Christus zullen geloven (Joh. 5:44). Zij zullen ook niet tot Christus komen om gerechtigheid en leven, zolang zij geen vernederend gevoel hebben van hun ongerechtigheid (Rom. 10:3). Dit zijn waarheden, die niet te loochenen zijn. *Doch of er enig zaligmakend voorbereidend werk is vóór het geloof is een punt waarover onder de Godgeleerden verschil van mening bestaat.*

Mijn geleerde onderwijzer Mr. Norton, een beroemd leraar te Boston, heeft in de voorrede van zijn "Rechtzinnige Evangelist" breedvoerig het tegendeel bewezen, en de waardige schrijver van de volgende verhandeling is dit met hem eens.

Het is in sommige predikanten een dwaling, *en wel een tirannieke dwaling geweest, dat zij hun eigen persoonlijke bevindingen als regel hebben gesteld voor alle anderen,* terwijl het Gode behaagt zeer verschillend te handelen in het brengen van Zijn uitverkorenen tot Christus, hoewel de bekering, wat het wezen der zaak betreft, in allen die tot een staat van zaligheid zijn overgebracht dezelfde is. Sommigen hebben zulke verschrikkingen en benauwdheid der consciëntie ondervonden, welke anderen, die nochtans ware gelovigen in Christus zijn, onbekend zijn gebleven.

Op die vraag: "Welke mate van voorbereidend werk is noodzakelijk tot bekering?" antwoordt Mr. Norton zeer verstandig:

"Gelijk de hoogste mate geen noodzakelijk verband houdt met de zaligheid, zo brengt de geringste mate de ziel in een voorbereidende geschiktheid, of in een stand, welke haar zo na mogelijk vatbaar maakt voor het aannemen van Christus. Er is niet dezelfde trap van vernedering in allen, die bekeerd worden, want sommigen gevoelen een grotere, anderen een mindere mate van benauwdheid, doch allen die waarlijk bekeerd zijn, zijn vernederd. Het kan ook niet worden bepaald hoelang iemand onder vrezen en verschrikkingen moet blijven, voordat hij waarlijk bekeerd is. Vast te stellen, dat de mensen zoveel jaren of maanden onder een geest der dienstbaarheid moeten zijn, voor zij in Christus kunnen geloven, is in strijd met de bevinding van vele Godvruchtige zielen en met de Schrift."

Het voorbereidend werk van de bekeerden, dat in de Heilige Schrift vermeld wordt, was niet van lange duur.

Die hoogst voortreffelijke Godgeleerde Dr. Thomas Goodwin merkt op, *dat een mens te lang onder het water van Johannes de Doper kan gehouden worden,* en dat sommigen dat te ver gedreven en er te sterk op aangedrongen hebben als een voorbereidend werk, waarin het begin van het ware geloof begrepen is.

Zulke schrijvers, die gesteld hebben, dat men geen oprechte bekeerde kan zijn, wanneer men niet een aanmerkelijke tijd onder zware wettische verschrikkingen verkeerd heeft, hebben ongegronde vrezen en verwarring veroorzaakt in de

gemoederen van veel begenadigde zielen, tot wier ondersteuning en verlichting de Eerwaarde Mr. Fermin een uitstekend boek heeft uitgegeven, getiteld: "De ware Christen". Kinderen van Godvrezende ouders, die een godsdienstige opvoeding hebben genoten en bewaard zijn voor schandelijke zonden, welke de consciëntie wonden en verwoesten, zijn dikwijls begunstigd met een gemakkelijke, zowel als met een vroegtijdige bekering; het zaad der genade is in hun harten ontsproten, zij weten zelf niet hoe (Markus 4:27). Zodat zij, hoewel zij met de blindgeborene, die ziende gemaakt was, kunnen zeggen: "Een ding weet ik, dat ik blind was en nu zie," nochtans de juiste tijd niet kunnen aanwijzen.

Het is, zegt Mr. Norton, onze plicht God te danken, dat wij bekeerd zijn en onszelf niet zonder grond behoeven te kwellen omtrent de tijd onzer bekering.

Hij haalt hierbij Mr. Pemble aan, die schrijft dat het voor de meeste bekeerden onmogelijk is, de maand, de dag of het uur aan te wijzen, waarin zij bekeerd zijn, en dat het in allen zeer moeilijk is na te gaan, hoewel ik, zegt hij, niet ontken, dat in sommigen, de tijd zeer duidelijk waarneembaar is.

Niettemin zijn zij, die grote zondaren geweest zijn, merendeels niet bekeerd zonder vreselijke verschrikkingen der consciëntie. De leer van onze grote Hooker, van wie Dr. Goodwin zegt, dat indien er in deze eeuw iemand geweest is, die in de geest van Johannes de Doper gekomen is, dat het dan Hooker was, zal een droevige waarheid bevonden worden, dat God grove en schandelijke zondaren gewoonlijk veel verbrekingen des harten doet doorstaan, voordat zij tot Christus worden gebracht. Voornamelijk is dit zo, indien de Heere voorneemt hen dienstbaar te maken voor Zijn naam. Saulus, later Paulus, had een verschrikkelijke bekering, hoewel hij niet lang in de angsten der wedergeboorte gestaan heeft. Zo iets staat van Luther niet aangetekend.

De beroemde Mr. Rogers van Dedham was in zijn jeugd zeer buitensporig. Mr. Richard van Wethersfield, die een bloedverwant van hem was, verstrekke zijn hulp om hem aan de Hogeschool te onderhouden, waar hij zijn boeken verkocht en het geld verkwistte, zodat zijn bloedverwant en beschermer zich aan hem zou onttrokken hebben, hadden niet de dringende verzoeken van een nabestaande hem overgehaald, om het nog eenmaal met hem te beproeven. Toen hij zag welk een wonderlijke verandering bekerende genade bij de jongeling had teweeggebracht, placht hij dikwijls te zeggen, *dat hij met het oog op John Rogers nooit meer aan een mens zou wanhopen*. Het was Gods voornemen, dat deze zeer goddeloze jongeling een instrument zou gemaakt worden tot verheerlijking van Zijn Naam en tot het welzijn van velen van Zijn uitverkorenen. Hij was niet voor niets verbrijzeld onder de hand van de Almachtige. Groot waren de verschrikkingen zijner ziel gedurende enige tijd, wanneer hij gelegenheid had zich onder het struikgewas in het veld af te zonderen, om tot God te bidden en te roepen om genade. Men is van gedachte, dat hij toen hij bekeerd was als middel gebruikt is, om meer zielen te bekeren, dan enig ander leraar in Engeland. Hij was beziel met een zeldzame ijver; hij had een gave van zich uit te drukken in zijn prediken, welke in iemand anders belachelijk zou geweest zijn, doch die in hem zeer gepast en ontzagwekkend was.

Dit deed Mr. Browning tot Mr. Ward zeggen: *John Rogers zal met zijn ongeregelde toon meer uitwerken, dan wij allen met onze ordelijke muziek*. Doch dit is Gods gewone wijze van doen met dezulken onder Zijn uitverkorenen, die in zware zonden zijn gevallen; Hij brengt ze tot Zich door grote verschrikkingen.

Ter bevestiging hiervan zou ik tot voorbeeld Mr. Bolton hebben kunnen aanhalen, wiens voortreffelijke boeken hem beroemd hebben gemaakt in de Kerke Gods. Voor zijn bekering was hij zeer goddeloos. Hij was een liefhebber van toneelspelen, kaarten en dobbelen, was een afschuwelijk vloeker en sabbatschender, een vrolijke klant, die God, noch de goeden liefhad; hij haatte het Puriteins prediken. Horende welk een naam van Mr. Perkins uitging, begaf hij zich naar Cambridge, om hem te horen preken, en hem gehoord hebbende zeide hij, dat hij een droge, onwetende kerel was en een hoogst onbetekenende geleerde. Deze man was na zijn bekering een uitstekend heilige en een dienaar van Jezus Christus, die met veel vrucht arbeidde. Doch de wijze van zijn bekering was verschrikkelijk. Zijn zonden drukten hem zo zwaar terneder, dat hij brulde wegens de angst zijns harten en soms in de nacht zijn bed uit moest wegens zijn zielsangsten. Zijn ellende werd bovendien nog vermeerderd, doordat hij gekweld werd met smartelijke verzoeken, afschuwelijke omtrent God, en verschrikkelijke omtrent het geloof. Deze hartbrekende smarten duurden vele maanden lang. Zij eindigden in een gezonde bekering.

Er zijn er, die gesteld hebben, *dat een mens niet voldoende is voorbereid voor Christus, wanneer hij niet tot die engte is gebracht, dat hij uit liefde tot de ere Gods er mede tevreden is eeuwig verdoemd te worden.*

Een afschuwelijke stelling, die terecht door de schrijver van deze verhandeling wordt verworpen en door de "Rechtzinnige Evangelist" wordt weerlegd.

Nochtans komen er enkele ongelukkige uitdrukkingen van die aard voor in een boek over Vernedering, dat onder de naam van Mr. Hooker doorgaat, waardoor die grote schrijver ongelooflijk groot ongelijk is aangedaan. Misschien zal het sommige lezers voldoening geven, te horen wat Dr. Goodwin heeft geschreven in betrekking tot Mr. Hooker's boeken over *"de Voorbereiding voor Christus"*, die in zijn brief als voorrede voor de preken van Mr. Hooker over Hand. 2:37 deze woorden schrijft:

"Er zijn lang geleden veel delen en stukken van deze schrijver over dit onderwerp in preekvorm uitgegeven, die hier in Engeland door hem gepredikt, doch door een onbevoegde hand zijn opgetekend en, onbeschaamd genoeg, na zijn vertrek naar deze meer afgelegene delen der wereld, zonder zijn voorkennis of toestemming, zijn gedrukt en uitgegeven". Dit is een van de grootste beledigingen, die men iemand kan aandoen. Zodoende is zijn rechte mening, en dat in punten van zoveel gewicht, niet zuiver weergegeven in deze gedrukte preken. Zij verschillen in sommige zaken van de gemene denkwijze en van de duidelijke en heldere vorm waarin hij zijn begrippen en meningen placht voor te stellen, en zijn dan ook in menigte van uitdrukkingen misvormd en verkeerd voorgesteld en voor het overige onvolmaakt en slecht afgewerkt."

Wat Dr. Goodwin zegt is een genoegzame verdediging van de vermaarde naam van Mr. Hooker tegen de aanmerkingen, die gemaakt zijn op enkele onbehoorlijke uitdrukkingen in die boeken, waarvan beweerd wordt, dat zij van hem zijn, doch die nooit met zijn toestemming gedrukt zijn.

Hetzelfde moet gezegd worden van sommige uitdrukkingen in Mr. Shepard's *"Ware Bekering"*, welke grote onrust hebben verwekt in het gemoed van sommige Godvruchtigen en hen bevreesd hebben gemaakt in Christus te geloven, onder diepe indrukken van hun ellende buiten Hem. Aangaande dit boek schrijft Mr. Shepard in een brief aan Mr. Fermin, gedateerd 27 december 1647:

"Ik heb dat boek "De ware bekering" niet in mijn bezit; ik heb het eens gezien. Het was een verzameling van zulke aantekeningen in zekere duistere stad in Engeland, welke iemand die van mij gekregen hebbende, buiten mijn wil of medeweten heeft uitgegeven. Ik verlang er ook niet naar het te zien. Hij, die het heeft uitgegeven, bekent, dat het niet zoals het oorspronkelijk geschreven, doch met veranderingen in het licht gegeven is".

Gewoonlijk worden jong bekeerden met vreze gekweld, *of zij de zonde tegen de Heilige Geest hebben begaan*. Ik kan mij in het minst niet verenigen met het gevoel van Dr. Tillotson, die veronderstelt, dat niemand in onze dagen aan die zonde schuldig is of zijn kan, noch iemand buiten hen, die ooggetuigen waren van de wonderen, welke onze Zaligmaker verrichtte.

Ik ben het eerder eens met Dr. Collings, wiens woorden zijn: "Vergun mij mijn vrees uit te spreken: Naar mijn gedachten leven wij in een eeuw waarin er zo velen zijn, die deze zonde hebben begaan, welke nooit zal vergeven worden, als in enige eeuw sinds onze Heere op aarde verkeerde. Zijn er niet velen in onze dagen, die eens verlicht geweest zijnde, niet alleen tegen het licht hunner opvoeding hebben gezondigd, maar ook boosaardige haters zijn geworden van die heilige waarheden en wegen Gods in welke zij waren ingewijd en kwaadwillige vervolgers van allen, die het waarachtige en zuivere Evangelie belijden. Zondigen dezulken niet willens, nadat zij de kennis der waarheid hebben ontvangen? En hebben zij de Geest der genade geen smaadheid aangedaan? Wat dezulken betreft, die met ongegronde vrees verontrust zijn, dat zij zich aan die zonde hebben schuldig gemaakt, de Eerwaarde schrijver van deze verhandeling heeft hun daarin voorgesteld wat dienstig kan zijn, om hun verontruste consciëntie te stillen en te bevredigen".

Het is bekend, dat ik in sommige punten, niet in fundamentele stukken, van deze beminde schrijver verschil. Nochtans, evenals Hiëronymus, niettegenstaande er verschil van gevoelens tussen hem en Augustinus was, zeide: "Ik kan niet anders dan Christus in Augustinus liefhebben"; zo ook zeg ik het hem na omtrent mijn broeder Stoddard.

Mijn gebed is, *dat de Heere dit en al zijn heilige arbeid moge zegenen tot bekering en zaligheid van vele van Gods uitverkorenen*.

Increase Mather

4. Jac. Koelman over Shepard en de ware zielsvernederings

Overgenomen uit een voorwoord van Jac. Koelman in het boek van Thomas Hooker over de ware zelfvernederings.

... Het schijnt echter dat mr. Hooker, evenals mr. Shepard, in het werk der voorbereiding al enige bijzondere genaden stelden, opdat de mensen immers zeker en vast zouden gaan.

Ik denk hier ook aan hetgeen mr. Firmin verhaalt van zijn schoonvader mr. Nathan Ward. Toen deze mr. Hooker die predicaties hoorde prediken van de zielsvoorbereiding voor Christus en van de verootmoediging, zei hij tegen hem: 'Mr. Hooker, zo maakt u betere christenen voordat de mensen in Christus zijn, als zij ooit daarna zijn. Ik wens dus zo'n goede christen nu te zijn als u de mensen maakt, terwijl zij zich bereiden voor Christus.'

Mr. Hooker vertelde hem de reden waarom hij dacht dat God hem zo liet prediken. Omdat hij zag dat hij niet lang hier zou blijven en dus zou hij zijn werk al gelijk doen.

Zo gaf dezelfde mr. Ward ook deze aanmerking over mr. Shepards prediken: 'Als mr. Shepard met de huichelaars komt te handelen, dan snijdt en houdt hij zo verschrikkelijk dat wij niet weten hoe hem te horen. Hij maakt ze allemaal bang dat ze allen huichelaars zijn. Maar als hij komt te handelen met een tedere ootmoedige ziel, dan geeft hij de troost zo ruim dat wij vrezen die te nemen.'

Zo geloof ik eerder dat deze mannen deze vergenoegdheid stellen in zulken die zeker begenadigd worden en troost ontvangen.

Shepard geeft dit in zijn boek te kennen: Dat heb ik gedurig zo gezien, dat menig uitverkoren ziel nooit getroost is geworden, voordat zij zo tevreden (=vernederd) was. En dat zij altijd terstond getroost is geworden en genezen, wanneer zij hiertoe gekomen was."

Zo verhaalt mr. Firmin van een vrouw van de gemeente van mr. Shepard, die hem zei dat ze tot geen gevestigde troost kon komen, voordat ze zo tevreden kwam te worden zonder Gods liefde. Maar, zegt hij, ik heb die vrouw verscheidene jaren tevoren gekend toen ze een even goede christen was, als toen ze mij dit vertelde. Maar toen sprak ze niet van *tevreden te zijn om verdoemd te worden als God het zo wilde hebben*.

Ik [Koelman} ken ook een uitgelezen christin, die beleden heeft dat ze door het lezen van dit boek van mr. Hooker over de verootmoediging, licht en troost en vrede over haar staat had gekregen. Daarna was zij onder *de leiding van De Labadie* en zijn discipelen geraakt. Zij erkende geen recht christen geweest te zijn, voordat ze het werk van zelfverloochening alzo geleerd had, door middel van die mannen, die Hookers methode schijnen gevolgd te hebben. Maar in twintig jaar heb ik zoveel proeven van haar oprechte genade gezien, dat ik zo zeker van haar goede staat verzekerd was, als ik nu ben, terwijl zij in dat gezelschap is.

Maar het schijnt ook dat Jean de Labadie en zijn discipelen na hem, de gewoonte hebben gehad dat zij de christenen die al lang voor die tijd begenadigd waren, pas bij hen tot christenen wilden maken, op een nieuwe manier (kwansuis¹⁶ dat is hun eer en lof).

¹⁶ In schijn

Maar de Heere zal Zijn werk niet laten varen. Ook wil Hij het niet verworpen noch geloochend hebben. In het bijzonder niet dat men de eer voor zichzelf neemt of die aan anderen geeft. Nieuwe uitgevonden methodes in deze zijn gevaarlijk.

Het Woord van God moet de regel zijn. Het is waar wat er van Mozes staat geschreven in Exodus 32 : 32. Hij bad: Delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt, indien Gij hun zonden niet vergeven zult. En van Paulus staat er in Romeinen 9 : 3: *Ik zou zelf wel wensen verbannen te zijn van Christus voor mijn broeders.*

Ik wil daarop twee dingen zeggen.

Ten eerste: Indien beide woorden verstaan worden als het eeuwig missen van God, zo zal hieruit evenwel niet bewezen worden dat er enig gebod is dat van een ieder christen eist dat men dit zo zou wensen.

Veel minder vindt men ergens, dat zo'n onderwerping en begeerte een deel zou zijn van de zielsvernederings en voorbereiding voor Christus.

Ten andere: Hieruit blijkt niet dat Mozes en Paulus tevreden waren om van God voor eeuwig verstoten te zijn. Van Mozes schijnt dit het minst te bewijzen zijn. Want God antwoordt Mozes in vers 33 als volgt: *Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.* Nu, dat was immers niet het boek van het eeuwige leven en van de verkiezing. Nochtans sprak God in die zin, waar Mozes in sprak. In de verzen 34 en 35 wordt het uitgelegd. Ik zal hen plagen en hun zonde over hen bezoeken.

Mr. Caryl, die over Job 24 : 20 schrijft, verstaat het van de registers van de kerk, of van de registers van het volk van Israël.

... Ik zal alleen iets aanwijzen dat dichter komt bij het gezegde en daarmee zal ik besluiten. Het is de stelling van sommigen dat een ziel die verootmoedigd is en tot Christus gaat of wil gaan, de eer van God moet zoeken boven haar eigen zaligheid. Ver boven haar bewaring van hel en toorn en verlossing van zonde. Als ze dat niet dadelijk doet, maar meer haar eigen zaligheid beoogt en behartigt dan Gods eer, dan wordt ze alleen door eigenliefde gedreven. Daarom zal zij zichzelf verderven, omdat zij niet meer heeft dan een natuurlijke mens.

Zo spreekt mr. Thomas Shepard in zijn boek: *De oprechte bekeerde*.¹⁷ Aan het einde van het derde hoofdstuk nodigt hij de ziel om Christus aan te grijpen. Dit zijn zijn eigen woorden, als hij zegt: 'Ga tot Hem, grijpt Hem aan. Niet met de hand van vermetelheid en liefde tot uzelf, maar met de hand des geloofs en der liefde tot Hem, om Hem te eren.'

Aan het einde van het vijfde hoofdstuk, nadat hij acht gemakkelijke wegen naar de hemel, die echter alle inderdaad naar de hel leiden, genoemd had, zegt hij: Ten negende en ten laatste, de weg van eigenliefde, waardoor iemand, verschrikkelijk vrezend dat hij verdoemd zal worden, alle middelen gebruikt waardoor hij behouden zal worden. Van alle is dit de krachtigste moeilijkheid, om tegen de stroom op te roeien, het eigen ik te haten en dan Christus ten volle te volgen. Dit is terecht aanstootgevend. Nochtans is dit boek zeer goed, zieldoorkendend en roerend.

Ik moet echter aan de lezer doorgeven dat mr. Shepard het boek niet zelf heeft uitgegeven. In een brief uit Nieuw Engeland, gericht aan mr. Firmin, heeft hij verklaard dat het buiten zijn weten en tegen zijn wil in het licht gebracht is. Dat het een samenstelling van diverse van zijn preken was, maar dat hij nauwelijks wist wat er in stond. Dat hij niet genegen was het te zien, omdat er zoveel grove drukfouten in

¹⁷ De Nederlandse titel is thans: De ware bekering

waren. Deze en enige andere aanstootgevende uitdrukkingen moeten wij dus niet noodzakelijk zien dat ze van hem afkomstig zijn.

Dit te meer, omdat in zijn boek: *De gezonde gelovige*, dat hij zelf heeft uitgegeven, betere en gezondere uitdrukkingen staan. Als hij daar spreekt van het einde van zijn geloof, zegt hij '*dat het geloof tot Christus komt met het doel om Christus en al Zijn goederen te hebben*, zonder dat hij daar iets spreekt tegen het zoeken van zijn zaligheid.

5. Discussie en conclusie over de ware vernedering

Zie ook: The life of Thomas Shepard, door John A. Albro

Er is onder de theologen en de lezers van Shepards preken verschil gerezen over zijn leerstelling over de *diepte* van verootmoediging.

Om deze discussie niet nodeloos uit te diepen volgt hieronder een beschrijving van de ware zelfvernedering door Thomas Shepard, uit zijn eigen biografie.

Ieder kan dan lezen hoe hij deze zelf heeft ervaren. Zijn ervaring onder het gevoel van Gods rechtvaardige toorn is duidelijk een werk van Gods Geest; en zijn uitdrukkingen eveneens. Zijn preken geven geen ander beeld over Gods werk in deze dan hier volgt. We mogen zijn weergave niet verder aanscherpen en ook niet vervlakken.

In zijn autobiografie staat de volgende heldere weergave:

"Hierna viel ik twijfel of ik de onvergeeflijke zonde niet had gepleegd. En omdat ik afvroeg of Christus de duivels niet door Beëlzebul uitwerp, dacht ik dat ik die geest had. En nu begonnen de verschrikkingen van de Heere te gaan als overstromingen van vuur in mijn ziel. Gedurende een kwart van een jaar duurde deze verzoeking; en ik had een aantal sterke verleidingen om mijn hoofd tegen de muur te stoten om deze uit mijn hersenen te drijven om mezelf niet te doden. Dus dacht ik dat ik een eeuwige verworping van God was, waarvan deze afwijking en deze twijfels en duisternis een vrucht was. Ik zag God als een verterend vuur, en een eeuwige gloed, en ikzelf als een arme gevangene die tot dat vuur toeging. De gedachten van eeuwige verwarringgradeloosheid en pijn hebben mijn geest krachteloos gemaakt. Vooral in de avond tijd op een sabbat. Hoewel ik toen niet wist wat ik moest doen, ging ik niet naar een Christen, en schaamde me om te praten over deze dingen. Het kwam in mijn gedachten dat ik zou moeten doen zoals Christus deed. Toen Hij in pijn was, bad Hij te ernstiger. Dus ben ik vernederd; en in gebed zag ik mezelf zo onheilig en God zo heilig dat mijn geest bezweek.

Toch heeft de Heere mij weer opgezocht en een Geest van gebed op mij uitgestort om vrije barmhartigheid en medelijden.

Aan het einde van het gebed vond ik de Heere mij helpende, mij mijn onwaardigheid te doen zien wat betreft enige genade en dat ik waardig was om te worden gestoten uit Zijn gezicht, en gaf mezelf aan Hem over om met mij te doen wat Hij wil.

Toen en nooit tevoren heb ik rust gevonden heb. Zó werd mijn hart vernederd en terneergeslagen. Ik ging met een gebroken hart naar de avondmaaltijd laat in de avond en rustte daar.

Zo begon de verschrikkingen des Heeren te veranderen in zoetheid. Toch toen deze weer weg waren, voelde ik mijn onbekwaamheid onder de zonde en slavernij ervan en onbeschaamdheid om te verliezen wat de Heere had gewerkt; ook mijn harteloosheid en afkeer van Gods wegen. Waarna de Heere mij, wandelende in de velden, legde de Heere deze meditatie in mij: Wees daarom niet ontmoedigd, omdat je zo slecht bent, maar maak dit dubbele gebruik daarvan; 1. Verloochen jezelf meer; 2. Zorg een grotere behoefte te voelen en een grotere prijs op Jezus Christus te zetten, Die je alleen van alle zonden kan verlossen. Dit vond ik wondervol nuttig voor mij, met behulp waardoor ik bewaard werd van het neerzinken van mijn hart, en ik bestreed Satan als het ware met zijn eigen wapens. Ik zag dat Christus mij dit leerde, voordat iemand mij zoiets heeft gepredikt. En zo heeft de Heere me geholpen om mezelf in een zekere mate te verloochenen, en om vaak te zeggen: waarom zou ik de glorie en

het goede van mijzelf zoeken? Ik wie de grootste vijand is, erger dan de duivel tegen mij kan zijn, die mij zoekt te verblinden, enz.

Zo heeft God mijn hart geoefend. Hier begon ik mezelf mijn slecht gezelschap geheel en al te ontdoen, en te doen wat ik kon om de harten van andere scholieren te bewegen om zich te vernederen; in een weg van een heilige wandel, zowel in onze gesprekken en anderszins. Maar toch had ik geen zekerheid dat Christus de mijne was.

4. De Heere bewoog derhalve dr. Preston om uit die tekst te spreken 1 Kor. 1: 30. 'Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is, wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing'. En toen hij had geopend hoe al het goede dat ik had, al de verlossing die ik ontvangen had, van Jezus was, begon ik Hem te prijzen, en Hij werd erg dierbaar voor mij. Hoewel ik dikwijls had gehoord dat Christus vrij wordt aangeboden door zijn bediening, wanneer Hij binnen zou komen en Hij werd ontvangen als Heere en Verlosser en Man. Maar ik vond mijn hart nooit bereid om Christus te accepteren op deze gronden. Ik vond het onmogelijk voor mij om die condities te aanvaard, want Christus was niet zo lieflijk voor mijn begeerte. Maar nu werd de Heere mij zo lief, dat ik Hem omarmde en mijzelf vergaf. Maar toch heb ik na dezen nog veel angsten en twijfels gehad.

5. Ik vond derhalve dat de Heere die vrije genade openbaarde, en dat al mijn hulp was daarin bestond om mij Christus te geven, en om zo in staat te zijn om in Christus te kunnen geloven, en Hem aan te nemen. En hier heb ik rust gevonden. De Heere liet me ook mijn gedurige vuilheid zien in alles.

6. Dit bracht mij tot deze vraag: waarom heeft de Heere Jezus de wet gehouden? Hij had geen bedrog in Zijn hart en heeft die nooit gebroken, maar alleen geheiligd. Was het niet voor hen die dat misten? Hier zag ik dat Christus Jezus' gerechtigheid voor de goddeloosheid van de arme zondaar was. Maar ik bleef nog steeds afvragen of de Heere dit ook aan mij zou toepassen en wilde geven.

7. De Heere heeft me laten zien dat, zoveel mensen Hem ontvangen hebben, die heeft Hij macht gegeven om de zonen Gods te worden, Johannes 1: 12. Ik zag dat de Heere mij een hart gaf om Christus te ontvangen, met een naakte hand, zelfs een naakte Christus. En Hij gaf mij vrede."

Tot zover de eenvoudige en letterlijke woorden van Shepard over zijn eigen ondervinding in de diepe vernedering.

In zijn boek '**De ware Beking**' schrijft Shepard vrij uitvoerig over het werk van de Geest van dienstbaarheid voorafgaand aan het geloof in Christus. Ook dit werk is Schriftuurlijk, maar toont vanzelf sporen van zijn persoonlijke beleving en inzicht. Dit kan men niet op anderen leggen of dwingend voorschrijven.

Shepard verwijst naar *het anathema wat Mozes en Paulus over zich uitriepen*.

Ieder kan toch wel begrijpen dat dit een zeer hoge en buitengewone genade is die deze Godsmannen beleefden.

Sommige broeders hadden bezwaar tegen zijn opvatting over de diepte van overtuiging. Het kan zo zijn. Aan de andere kant is het heel merkwaardig dat de kritische toehoorder en lezer niet veelmeer uitziert en bidt of het de Heere behagen moge om zelf ook dieper ingeleid te worden in de kennis van Gods Majesteit en

blinkende rechtvaardigheid, wat door het onderwijs van Gods Geest zo nuttig is. Waarom verlangt men niet naar meerder en diepere kennis van God,, zoals Paulus zegt: *De Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods*. Hoe Gode verheerlijkend is het om geheel en al leem te mogen worden in de handen van de Grote Pottenbakker? Extreme belijders hebben weliswaar misbruik gemaakt van zijn diepe overtuigingen en zijn uitdrukkingen niet in zijn geestelijke en bevindelijke waarde verstaan.

Ook in ons land werd en wordt Shepard misbruikt. Jac. Koelman wijst erop in zijn voorrede in het boek van Hooker, (de Ware Vernedering) dat de Labadisten Shepard en Hooker misbruikten.

Shepard predikte over de inhoud van dit boek van *'De ware bekering'* kort na zijn bekering. Zijn latere publicaties tonen een gerijpter inzicht in de eeuwige zalige Evangelieweg in Christus, in Wie de Vader volkomen verzoend is en van Wie Beide de Heilige Geest uitgaat en Hen verheerlijkt in het hart van een zondaar tot wedergeboorte en heiligmaking.

Over dit boek schrijft Mr. Shepard in een brief aan Mr. Fermin, gedateerd 27 december 1647 (gepubliceerd in Fermins boek: Real Christen, pag. 215):

"Ik heb dat boek "De ware bekering" niet in mijn bezit; ik heb het eens gezien. Het was een verzameling van zulke aantekeningen in zekere duistere stad in Engeland, welke iemand die van mij gekregen hebbende, buiten mijn wil of medeweten heeft uitgegeven. Ik verlang er ook niet naar het te zien. Hij, die het heeft uitgegeven, bekent, dat het niet zoals het oorspronkelijk geschreven, doch met veranderingen in het licht gegeven is". Zie pag. 187, 188 Albroy)

Dit zei Shepard in 1647, een jaar na de Engelse publicatie van de 4^e druk, waarin verklaart wordt dat het boek was gecorrigeerd en gewijzigd door de auteur. Hij noemde het boek zijn 'ragged child', zijn haveloos kind. Maar Shepard zegt hier niet mee dat hij zijn uitdrukkingen over de ware vernedering terugneemt.

Want in de voorrede van Shepard in zijn boek *'De gezonde gelovige'* richt hij een schrijven aan zijn vriend Mr. W. Greenhill met de volgende positieve inhoud. Hieruit blijkt dat hij de 2 boeken als een eenheid beschouwde.

Sir!

Veel tegenstreven heb ik gehad in het uitgeven van deze bedenkingen, Maar opziende tot God, ben ik eindelijk overreed om deze redenen:

1. Door de veelvuldige begeerten, beide van vrienden en van vreemden, zo door bijzondere gesprekken als door geschriften, die mij deden denken, of het niet de stem van Christus mocht wezen.
2. Door het goede, naar ik hoor, dat mijn andere schriften, die reeds in het licht zijn, uitgewerkt hebben, dat de overigen ook doen mogen; hetgeen ik aangezien heb als een getuigenis, door de Heere gegeven, dat Hij ze wilde aannemen.
3. Ik kon niet bedenken, wat des Heeren mening was, om door Zijn voorzienigheid, *het eerste deel*, [De ware bekering] zonder mijn toelag, kennis, of wil aan het licht te doen komen, tenware het zijn mocht, om mij op te wekken en aan te sporen, om ook het andere, daartoe aangezocht zijnde, publiek te maken. Onze werken, dacht ik, moesten Gode gelijk, en niet geheel onvolkomen blijven.
4. Ik overweeg de zwakheid mijns lichaams en de korthed van mijn reistijd hier beneden; dat ik niet lang zal spreken tot kinderen, vrienden en Gods dierbaar volk. Ik ben er van verzekerd, dat ik niet velen van hen in Engeland, aan wie ik bijna al

wat ik ben, verschuldigd ben, in deze wereld meer zien zal. Waarom ik ook bereid geweest ben, om de wind waar te nemen en van deze tijd mij te bedienen, opdat ik enige gedeelten van Gods dierbare waarheid tot een gedachtenis moge nalaten, om te spreken.

Mr. Giles Firmin heeft Shepard geschreven naar aanleiding van dit boek. Ondanks de grote waardering, die Mr. Firmin heeft voor de werken en ook voor dit werk van Mr. Shepard, schrijft hij toch: 'Dat hij vond, dat iemand onder zulk een voorbereidend werk verkerend (zoals Mr. Shepard beschreef in "De Ware Beking") een evengoed christen was, als wanneer hij werkelijk verenigd was met Christus'.

'De rustige onderwerping aan de rechtvaardigheid en de soevereiniteit Gods, ongeacht enige schenking van genade en aanneming', acht Firmin te zijn de grootste daad van zelfverfoeiing in het Evangelie.

In een brief aan de heer Firmin, licht Shepard zijn mening toe:

'Ik denk niet dat [dat is onvoorwaardelijke onderwerping aan de wil van God] de hoogste mate van genade is, zoals u aanwijst, meer dan enig werk van de Geest dat hoog is. Want bij een nauwkeurig onderzoek is het werkelijk veel anders dan die bereidheid van *Paulus en Mozes*, uit een principe van liefde voor Christus, om zichzelf voor Israëls zaak te vervloeken; wat werkelijk een hoge toonhoogte is.

Predik toch verootmoediging. Werk toch opdat de mensen bezet worden met een gevoel van de toekomende toorn en ellende. De Evangelievertroosting en de genade, dewelke enige zondaren wensen voorgeschoteld te zien als de lekkernijen van de tijd en gezet wensen te zien op de tafel der bediening, mogen mogelijk enige strelen en verrukken en enig goed doen aan hen die al vernederd en bekeerd zijn, maar indien bijlen en wiggen niet bovenal zijn gebruikt om te houwen en te breken deze ruwe, ongelijkmatige, stoute en wel belijdende eeuw, dan ben ik er zeker van dat en het werk en de vruchten van de bediening van deze lieden op z'n best louter huichelarij zijn; en zij zullen het bevinden en het zien, indien zij nog enige jaren leven'. (J.A. Albro)

Ook de opvolger van Mr. Shepard in Cambridge, **Mr. Jonathan Mitchel**, zegt het op dezelfde wijze..

'Ik ken geen grotere gunst, voor mijzelf en voor u, dan dat de Heere ons de dingen zou doen zien, zoals zij werkelijk zijn en onze harten geheel in stukken zou beuken en de zonde ons het allermeeest bitter zou maken en Christus dierbaar, zodat wij beide werden vernederd en vertroost. Een onvolkomen werk van de wet en dan een onvolkomen werk van het Evangelie is de pest en het verderf van deze dagen. Enige vrezen en aandoeningen en dan enige hoop van genade, zonder te vinden, volkomen rust en voldoening in Christus alleen, daar rusten de mensen in, en vergaan.' (Brief 1649 aan een "Anxious Inquirer").

'Indien gij u hier ten doel stelt lezer, om te bedillen en te haarkloven of op iedere bijzondere onvolmaaktheid te vitten, zo is dit werk voor u van geen dienst, doch zo gij een oprecht en ootmoedig hart met u brengt hetwelk begerig is dat uw ziel naar het gevoelige zoekt en de belangen van uw eeuwige vrede bevorderd zouden worden, dan kunt ge hier vinden wat u passen zal.'

Conclusie

We kunnen concluderen, dat niemand die al de werken van Shepard heeft gelezen en *daarbij* de historie van zijn tijd, met recht Shepard kan beschuldigen dat hij teveel de nadruk legt op het voorbereidend werk van de Geest en te lang blijft hangen in kenmerken van gemoedsgestalten; en dat hij z'n ziel te lang van Christus afhoudt. Veel minder, dat deze manier van preken en schrijven voortkomt uit een neerslachtige geest en dat daarom Christus te weinig plaats inneemt in zijn uitleg. Zijn grote toelag was: *Christus te verheerlijken in zondaarsharten*. Hij deed dat op de hem eigen wijze met de gaven die de Geest hem gegeven had.

Het is de wijsheid Gods om onderscheiden gaven aan Zijn dienaren te verlenen. En het onze wijsheid om Zijn licht af te smeken en er een goed gebruik van te maken, met in acht name van de diversiteit in lering en ligging.

Eens zullen alle stemmen verstommen en de stem van de Vader alleen klinken.

Alle lichten zullen uitgaan en het Licht van eeuwig Leven zal wereldwijd verlichten.

Alle wegen zullen eindigen en de Weg die de Heilige Geest leert zal de kinderen van God leiden aan de Springbron van eeuwig vermaak en verheuging in de Drie-enige Verbondsgod.

SOLI DEO GLORIA

**OVERDENKINGEN
en
GEESTELIJKE BEVINDINGEN**

1640-1641

door

de Weleerw. heer THOMAS SHEPARD, M.A.

van Emmanuel College, Cambridge, Engeland,

later Bedienaar der Kerk van Cambridge, in Nieuw-Engeland (Amerika)

Met een voorrede door

den WelEerw. Heer David Brainerd

en een inleiding door

Ds. J. R. Anderson

Predikant van Knox's Free Church, Glasgow

Uit het Engels vertaald

door

C. B. van Woerden - Zeist

Uitgegeven

J. J. GROEN & ZOON, - LEIDEN

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2017**

INLEIDING.

Wij leven in een wereld, die vol is van wonderen. In elk voorwerp, dat wij beschouwen, hetzij in het ruime uitspannel des hemels, of op het uitgestrekte aardrijk, zien wij een proef van het werk van de handen van Hem, die alle dingen heeft geschapen, door wien en tot wien alle dingen zijn geschapen. Maar nergens worden grotere wonderen tentoongesteld dan in de geestelijke wereld; en van deze is een der heerlijkste het leven Gods in de ziel des mensen. Dat Hij de mens schiep naar Zijn beeld was de kroon op het werk van de eerste schepping; het vernieuwen der ziel naar Zijn beeld, is het doorluchtigste werk van de tweede schepping.

De onderwerpen van het leven Gods verschillen van nature niet van de overigen van het menselijk geslacht. Zij hebben met alle leden van het menselijk geslacht gemeen, dat zij betrokken zijn bij de schuld en het verderf van de eersten afval. Zij hebben hetzelfde verduisterde verstand, dezelfde vleeselijke harten, dezelfde verdorven wil als andere mensen.

Zij zijn onderscheiden door Goddelijk soevereine liefde, welke vloeit door een verbond, dat in alles wel geordineerd en bewaard is, en dat alles bevat wat nodig is tot hun volkomen verlossing van alle kwaad waarin zij door hun zonde zijnen gevallen, en hun genieting van eeuwige zaligheid in het koninkrijk des hemels.

Het plan van de zending van de Zone Gods in de wereld diende om de weg te bereiden tot uitwerking van deze onderscheiding. De afval door de verbreking van het eerste verbond, bracht ons geslacht onder de veroordeling der wet, sloot hen buiten allen vriendschappelijke omgang met God en stelde hen bloot aan het volle gewicht van zijn heilige gramschap en de verschrikkelijke ellenden van Zijn vloek. Maar de Heere Jezus Christus, die in een nieuw en beter verbond was opgetreden als de Middelaar van Zijn uitverkoren volk en op zich had genomen aan al de eisen welke de rechtvaardigheid op hen had te voldoen, nam hun natuur aan werd het onderwerp der wet in hun plaats en vervulde alle gerechtigheid ten hunnen behoefte. Door dit middel ontving de zonde de straf die zij had verdiend, werd de wet verheerlijkt door een volmaakte gehoorzaamheid, en blonk de heerlijkheid van de Heere uit als de rechtvaardige God en de Zaligmaker.

Hij die, in zijn ontferming en Zijn liefde tot Zijn volk zich had neergebogen om de diepste vernedering te ondergaan, zich aan het zwaarste lijden onderwierp en de schandelijkste dood verdroeg, werd tot heerlijkheid des Vaders uit de doden opgewekt en tot zijn rechterhand in de hemel gezet, gelijkerwijs hem macht gegeven is over alle vlees, opdat al wat Hem gegeven is, Hij hun het eeuwige leven geve. Het woord der waarheid van het Evangelie verkondigt nu, dat Hij verhoogd is tot een Vorst en Zaligmaker, om te geven bekering en vergeving der zonden. Hij is bekwaam en gewillig om te doen, datgene waartoe Hij macht heeft ontvangen; want het is des Vaders welbehagen, dat in Hem al de volheid wonen zou gelijk de bedeling des Heiligen Geestes Hem is toebetrouwd. En gelijk Hij door zijn gehoorzaamheid tot de dood de zonde verzoend en een eeuwige gerechtigheid aangebracht heeft, zo ook kondigt Hij die genadige bekendmaking af: "Wendt u naar mij toe, wordt behouden, al gij einden der aarde; want ik ben God en niemand meer." "Komt herwaarts tot mij, allen die vermoeid en belast zijt, en ik zal u ruste geven." "Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen."

Wij missen hier de ruimte, om de twijfelingen op te lossen van hen die vragen, of zij in hun schuld en ellende tot Christus mogen komen. De grote tegenpartij werkt om de mensen te overreden, dat zij geen Zaligmaker nodig hebben. Maar wanneer zij

ontwaakt zijn, om bekommerd te zijn over de staat hunner zielen, blaast hij hun in, dat er voor hen geen Zaligmaker is. Een boos ongelovig hart is zeer geneigd aan deze ingeving het oor te lenen, waardoor de ziel met duisternis en verwarring wordt bevangen, zodra het woord der zaligheid in hare oren klinkt: "O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt koopt, en eet, ja komt koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk." Gij moet weten, dat de Zaligmaker voor zondaren is gegeven; aan zondaren wordt Hij genadiglijk aangeboden, en Hij kan alleen als zodanig worden aangenomen. "Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen. Maar zondaars tot bekering." Deze roeping bevat voor iedereen de machtiging en de pleitgrond, en zij is genoegzaam voor de goddelooste en schuldigste. "Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben."

Maar dit is niet alles. In de afkondiging welke de Heere Jezus hiervan in het Evangelie doet, ontvouwt Hij de openbaring welke God hem gaf. Maar zou Hij het hierbij laten, wat zou dan van een andere gave worden, waarvan de uitdeling hem is toevertrouwd: de gave van de Heiligen Geest? Het is toch een geliefkoosd bedrog en een ijdele bevatting van dwaze mensen, dat zij menen, dat het woord en de Geest van God een en hetzelfde zijn, of, dat de Geest zodanig in het woord is, dat niemand het woord kan hebben zonder de Geest te hebben. Wat toch zeide onze Heere als Hij de vleselijke Joden toesprak? "De Geest is het die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden die Ik tot u spreek zijn geest en leven."

De verklaring van de Apostel Paulus in zijn brief aan de Corinthiërs komt op hetzelfde neer: "Maar wij hebben niet ontvangen de geest der wereld. Maar de Geest die uit God is; opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn. Vandaar de belofte, welke Christus zijn discipelen gaf, van de Trooster: "Hij zal u in al de waarheid leiden." Tot opheldering hiervan kunnen wij verwijzen naar de twee discipelen die naar Emmaüs gingen: "Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden." Zonder de Geest is het woord "een licht schijnende in de duisternis. Maar dat door de duisternis niet wordt begrepen."

Het is dan duidelijk, dat de Heere Jezus Christus zijn verworvene verlossing aan Zijn volk toepast door de gave des Heiligen Geestes. Hier zien wij het werkelijk begin van het leven Gods in de ziel; want tot op dit ogenblik toe bedekt duisternis de ziele, dikke duisternis omringt al hare vermogens, waarbij nog komt de stilte en het verderf van de geestelijken dood. "UI, die dood waart door de misdaden en de zonden, heeft Hij mede levendgemaakt met Christus." De ziel is in een staat van het diepste zedelijk verderf; het verstand is blind, totaal blind, voor geestelijke dingen; het hart is vervreemd van de levenden God; de consciëntie is vol dwaling, stomphed en dood. Tevergeefs stelt gij de mens, die in dezen staat is, de dingen Gods voor ogen; hij ziet ze niet. Tevergeefs beroept gij u op zijn vrezen en hopen; hij vreest de toorn Gods niet, noch wordt hij vertederd door zijn goedertierenheid. Tevergeefs toont gij hem het pad des levens en de weg des verderfs; hij wendt zich af van het eerste en hij spoedt voort in de laatsten.

Het is de grootste ongerijmdheid van de menselijke natuur in zulk een staat enige verandering ten goede te verwachten. Dat is een bouwen zonder fundament, geloven tegenover elk bewijs, licht verwachten uit de duisternis, schoonheid uit mismaaktheid en het leven uit de dood. "Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? Of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen." Ook verandert de zaak in de grond niet daardoor, dat men zich tot de middelen wendt, die de mensen zelf kunnen aanwenden, of anderen voor hen. Wij

wensen de middelen niet te onderschatten, zodat wij de verplichting om die te gebruiken zouden verzwakken, of iemand in de verrichting van deze verplichting zouden ontmoedigen; Maar wij begeren ijverig te waken tegen het verkeren der middelen door ze een plaats te doen innemen die hun niet toekomt. De Heere heeft de middelen ingesteld, die wij hebben te gebruiken. Maar het eind heeft Hij in Zijn eigen macht gehouden. Hij wil niet, dat wij op hem vertrouwen en de middelen verwaarlozen, noch, dat wij op de middelen vertrouwen en Hem vergeten. Want "het is niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt. Maar des ontfermenden Gods."

Indien ware gelovigen, wanneer zij alles gedaan hebben, zich als onnutte dienstknechten moeten beschouwen, welke verwachting moeten zij dan van de middelen hebben, die zeer naarstig zijn in die waar te nemen? Het is duidelijk, dat het eind niet moet worden verwacht, omdat men de middelen gebruikt. Maar omdat Hij die ze heeft ingesteld barmhartig en genadig is, en genen lust heeft in de dood des zondaars. Maar daarin, dat hij zich tot Hem bekeert en leve. Wij beroepen ons op een ieder, die bevoegd is in deze te oordelen, of het niet wijzer en veiliger is op oneindige ontferming te vertrouwen, dan op de begeerten van het hart des mensen; tot de bewegingen van oneindige vrije genade op te zien, dan op zijn eigene innerlijke werkzaamheden; op het bloed der besprenging te hopen, dat betere dingen spreekt dan het bloed van Abel, dan op zijn eigene gebeden en tranen, die, op zijn best genomen, nodig hebben gewassen te worden met het bloed der verzoening. "Waarlijk, te vergeefs verwacht men het van de heuvelen en de menigte der bergen: waarlijk in de Heere onzen God is Israëls heil."

Daarom blijven wij er bij, dat de Geest Gods uit zuivere genade wordt geschonken door de Middelaarbediening van de Heere Jezus. Wanneer Hij in de ziel komt is het woord uitgegaan, en dat in elk geval met een zekere uitwerking: "Er zij licht." "Want God die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen is degene die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus."

De aldus medegedeelde verlichting is levendmakend. "De doden zullen horen de stemme des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben zullen leven. "Het leven is het licht der mensen." Het werk van de Geest Gods, in het doen ontwaken der ziel, is in zijn voorkomen in verschillende personen onderscheiden. Maar in zijn wezenlijke bestanddelen is het in allen hetzelfde.

In sommigen zijn de overtuigingen die Hij werkt plotseling en krachtig, en bijna overstelpend; in anderen zijn zij langzamerhand, zacht en aantrekkelijk. Doch, hoe dit ook zij, ieder mens die zaligmakend verlicht is, is tot een geestelijke bevatting van de levenden God gebracht. Hij ziet Hem in Zijn eeuwige voortreffelijkheid. Hij buigt voor zijn gezag als de allerhoogste Wetgever. Hij erkent zijn gerechtigheid in de veroordeling der zonde, en zegt *amen* op de vloek, dien Hij over de overtreders van zijn wet heeft uitgesproken, en daarop, dat Hij wegens de zonde van Adam de dood heeft doen komen over de nakomelingen van Adam.

Het gevolg van deze ontdekking van de naam en de regering van God is, dat het de mens in het stof voor God neerlegt, dat hij een welgevallen heeft aan de straf zijner ongerechtigheid, en zich overgeeft aan hem, die recht heeft met hem te doen naar het Hem goeddunkt. "Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in uwe ogen, opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten."

"Die zijn overtredingen bedekt zal niet voorspoedig zijn. Maar die ze bekent en laat zal barmhartigheid verkrijgen."

Het is in dit beslissend ogenblik, dat de Heere Jezus Christus in Zijn heerlijkheid als Zaligmaker wordt geopenbaard. Want hoewel het niet op grond van enige inwendige

overtuiging is, dat een mens recht heeft tot Christus op te zien, doch, zoals wij al hebben verklaard, alleen op grond van de aanbiedingen des Evangelies, toch is het zeer duidelijk uit de natuur van de zaak zelf, dat hij, tenzij hij ziet, dat hij verloren is, niet zal vragen wat hij moet doen om zalig te worden. De vrijsteden werden alleen op prijs gesteld door hem, die door de bloedwreker werd achtervolgd. Naar de koperen slang werd alleen gezien door hen, die gebeten waren door de vurige slangen. Zo kan ook Jezus Christus, als Zaligmaker, alleen door hen worden gewaardeerd en aangenomen, die stervende zijnen onder de veroordeling ener vurige wet, en de plagen van een dodelijk goddeloos hart. "Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node. Maar die ziek zijn."

Bij het licht van de Geest der waarheid wordt Jezus Christus door het geloof gezien in zijn Goddelijke schoonheid, in zijn oneindige algenoegzaamheid. en in zijn onuitsprekelijke ontferming en liefde tot arme zondaars. Zo wordt de ziel overreed hem als een gepaste Zaligmaker te omhelzen. Over vertedering des harten en inwinning door Christus te spreken, eer er enige bevatting van zijn zedelijke schoonheid en volmaaktheid is, is een bewijs van totale onkunde van het ware geloof en de werkzaamheden der ziel onder deszelfs werking. Het natuurlijk hart kan bewogen worden door een voorstelling van goedertierenheid, die zoowel zuiver als neerbuigende, zoowel edel als edelmoedig is. Maar dit is het geloof niet; dat is er zover van af, als de hemel en de aarde van elkaar verwijderd zijn. Het beginsel van het geloof is van Goddelijke oorsprong; het is van een geestelijke natuur, en daarom zoekt het naar een voorwerp, dat oneindig beminnelijk in zichzelf is. Dat vindt het in de Heere Jezus, die "het afschijnsel van de heerlijkheid des Vaders en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid is."

Jezus Christus is de gerechtigheid voor hen, die Hem door zulk een geloof aannemen. De mens die waarlijk ontwaakt is, is niet alleen bekommerd over zijn zaligheid maar ook over de ere van de deugden Gods. Hij ziet, dat het verderf, dat hij zich op de hals gehaald heeft door de zonde, door de overtreding der wet is ontstaan, en dat de rechtvaardigheid in al hare verschrikkingen tegen hem in slagorde is geschaard. Hij mag in het eerst ontevreden zijn over dit vonnis, en morren tegen hem door wien het is uitgesproken; Maar door de Geest geleid, die hem in alle waarheid leidt, leert hij dat hij met zich over dit vonnis te vertoornen en het oneens te zijn met het bevel, dat hij heeft overtreden, zijn zonde slechts verzwaart. Hij ziet, dat God heilig, de wet rechtvaardig, en de straf billijk is; en de zijde van de Wetgever kiezende tegen zichzelf neemt hij Christus aan, en hij roemt in hem als het einde der wet tot rechtvaardigheid, zeggende: "In de Heere heb ik gerechtigheid. De gehoorzaamheid van Christus heeft de wet verheerlijkt; de rechtvaardigheid Gods rust daarin met welbehagen. Dit grijpt de ziel door het geloof aan en daaruit volgt een vrede die alle verstand te boven gaat; want "gerechtvaardigd zijnde uit het geloof hebben wij vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus."

Door deze enge poort gaat een mens in op des Konings heirweg - de weg der heiligheid. "Ik ben de deur, indien iemand door mij ingaat, die zal behouden worden." In zijn ganse natuur vernieuwd zijnde door de Geest Gods in Christus Jezus, en vrijgemaakt zijnde van de verdoemende kracht der wet en de heerschappij der zonde is hij dadelijk in een staat, en vervult hem de begeerte, "de heiligmaking na te jagen, zonder welke niemand de Heere zien zal." De wet zal niet de minste gehoorzaamheid aannemen van een mens, die onder haar vonnis van veroordeling ligt en op wiens ziel het juk der zonde gebonden is. Er is geen vrijheid van deze dienstbaarheid anders dan

door Jezus Christus aan te nemen en op hem te rusten. "Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn."

Die aldus van de zonde is vrijgemaakt, wordt een dienstknecht der gerechtigheid en heeft zijn vrucht tot heiligmaking. Hij zoekt heilig te zijn in de innerlijke gestalte en werkzaamheden zijner ziel. Hij weet toch, dat hij te doen heeft met hem, die niet aanziet wat voor ogen is. Maar die het hart aanziet, en die zegt; "Mijn zoon, geef mij uw hart."

Daarom kruisigt hij het vlees met de bewegingen en begeerlijkheden en hij tracht geestelijk gezind te zijn, hetwelk het leven en vrede is. De overgeblevene verdorvenheden zijns harten werken dikwijls heftig en bij tijden hebben zij de overhand over hem. Maar hij leert te betuigen tegen de belediging die zij de Goddelijke majesteit aandoen: uit te roepen tegen het ongelijk, dat zij zijn ziel, en het kwaad, dat zij anderen aandoen: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"

De Heere heeft medelijden met Zijn volk te midden van dezen strijd. Hij trekt Zijn grote sterkte aan en brengt hun ongerechtigheden ten onder. Hij wordt zeer heerlijk in hun ogen wegens zijn wijze van handelen waardoor Hij hen van hun drekgoden afscheidt, wrake doet over hun daden, en hun harten reinigt. Zelfs wanneer zij smarten lijden onder de roede en verpletterd worden onder het gewicht der verdrukking, eren zij de Heere in de valleien, en zij verheugen zich in zijn getrouwheid en liefde, wanneer Hij zit, "louterende en het zilver reinigende, de kinderen van Levi reinigende, en hen doorloutert als goud en als zilver, opdat zij de Heere spijsoffer toebrengen in gerechtigheid."

Een gelovige heeft ten doel in zijn gansen wandel heilig te zijn. Hij bevindt het een zwaar werk te zijn. Maar tevens een aangenaam werk. "De wegen der wijsheid zijn liefelijkheid en al hare paden vrede." Hij heeft met vijanden van buiten te strijden, en de listigste vijand heeft hij van binnen. Nochtans vervolgt hij zijn weg en hij wordt steeds sterker. Hij begeert het beeld van God meer gelijkvormig te worden; dat gevoelen in zich te hebben, hetwelk ook in Christus Jezus was; de dingen in dat licht te zien waarin Hij ze zag; de werken der duisternis af te leggen en de gehele wapenrusting Gods aan te doen en door de wet van God geregeerd, door zijn genade versterkt te worden, en zijn vreze toegedaan te zijn; geen aanstoot te geven in enig ding. Maar onberispelijk en oprecht te zijn, als een kind van God in het midden van een krom en verdraaid geslacht.

Hij begeert heilig te zijn in zijn genietingen. Zijn deel is in God, zijn hoogste verlustiging is in gemeenschap met hem te zijn, en zijn zuiverst geluk bestaat in te weten, dat Hij gediend en geëerd wordt. "Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heere. Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koorn en hun most vermenigvuldigd zijn."

Een gelovige heeft dikwijls de meeste geestelijke blijdschap wanneer de wereld denkt, dat hij het meest bedroefd is. In tijden toch van zware beproeving wanneer hij in een vurige oven is geworpen, en God hem van dag tot dag vreselijke dingen in gerechtigheid doet zien, wordt hij tot de innigste gemeenschap met de God dien hij liefheeft toegelaten. Wanneer Jacob verplicht is zijns vaders huis te verlaten, en een lange en eenzame reis moet afleggen, wordt hij verkwikt met de bezoeken van de God van Bethel en de gezichten van verbondsgenade. Als Sadrach, Mesach en Abednego in de vurige oven worden geworpen ziet men iemand, de Zone Gods gelijk, met hen in het midden des vuurs wandelen. Toen Paulus en Silas te Philippi, voor de zaak van de Heere Jezus, in de binnensten kerker geworpen en hun voeten, als waren zij misdadigers, in de stok werden verzekerd, hoorde men hen te middernacht Gode

lofzangen zingen. "Wij roemen in de verdrukking."; "want dien de Heere liefheeft kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijken zoon dien Hij aanneemt."

Een waar gelovige begeert heilig te zijn in hetgeen hij zich ten doel stelt. Wat een massa eigenliefde en zonde is hij genoodzaakt het hoofd te bieden! Hij is toch van nature onkundig van God, onverschillig over zijn ere, en tegen zijn wil gekant. Zijn ganse leven door, tot op het uur zijner bekering, heeft hij zonder God in de wereld geleefd. Maar het oude gaat voorbij en alles wordt nieuw. De massa ongerechtigheid van binnen wordt afgebroken; de verdorvenheden die in het hart op de loer liggen worden voor de dag gesleept en gekruisigd; en voornamelijk de snode beweegredenen, die zijn gehele gedrag plachten te besturen worden aan 't licht gebracht en ter doding overgegeven. Hij verlangt een zuiverder lucht in te ademen; dat zijn oog eenvoudig moge zijn, en dat zijn leven moge gewijd zijn aan de ere van de Drie-enige God; "uit Wien, en door Wien, en tot Wien zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen."

Het volgende werkje toont ons een merkwaardige proef van het leven Gods in de ziel des mensen. Het is, wel is waar maar een brokstuk. Maar een zodanig, dat, als een diamant van de zuiverste schittering, van een onmetelijk aantal vlakken, de schoonheid en voortreffelijkheid van Goddelijke dingen weerkaatst. Voor hen die de Christen naam belijden, zijn de overdenkingen van Shepard een toetssteen, om er hun oprechtheid aan te beproeven. Hoewel zij, op het eerste gezicht vorderingen in het christelijk leven schijnen te beschrijven, die hoog en zeldzaam zijn; bij nader onderzoek zal men bevinden, dat zij de wezenlijke bestanddelen van het christelijk karakter ontvouwen. Indien dan ook iemand niet iets van dezelfde geest en dezelfde werkzaamheden heeft, blijkt daaruit dat zijn belijdenis leeg en zijn godsdienst waardeloos is. Het zal niet te ontkennen zijn, dat de geest, die door deze bladzijden ademt, de Geest van Christus is. Nu dan, "zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt hem niet toe."

De bevinding, die hier is opgetekend kan dienen om het ware volk van God te vernederen en aan te sporen, Want wie van hen kan zeggen, dat hij met God heeft gewandeld, als deze heilige man? En hoe komt dat? Dat moet voortvloeien uit onkunde, en wel een zeer schuldige, bij zoveel middelen tot kennis; uit ongeloof, en dat wel een zeer misdadig, met het oog op zulk afwisselend bewijsmateriaal; uit wereldsgezindheid, en wel een hoogst zondige, wanneer alles ons toeroept, onze genegenheden te vestigen op de dingen die boven zijn; uit luiheid, en wel een zeer betreuenswaardige, wanneer zoveel gronden tot ijver aanzetten; uit vleselijkheid, en dat een zeer lage, aangezien God waardig is alles in allen te zijn.

Als Shepard zulk een gevoel van zijn snoodheid had, en zichzelf voor God verfoeide wegens zijn ongerechtigheden, wat betaamt het dan gewone Christenen zich weg te schamen als zij moeten uitroepen: Onze magerheid! Onze magerheid!

Wordt hier een les van nederigheid onderwezen, er wordt ook een aansporing tot heiligheid aan toegevoegd. De Geest des Heeren is niet verkort; want ziet wat Hij in dezen merkwaardige man heeft gewrocht!

De genade van Christus is uiterst rijk en krachtdadig, want op elke bladzijde van zijn dagboek hoort men Shepard getuigen: "Door de genade Gods ben ik dat ik ben." Laten de gelovigen dan navolgers zijn dergenen die door geloof en lankmoedigheid de beloftenissen beërven. Laat het hun niet genoeg zijn te worden zaliggemaakt als door vuur. Maar dat zij arbeiden, opdat hun rijkelijk worde toegevoegd de ingang in het eeuwig koninkrijk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.

De tegenstelling tussen geestelijken en natuurlijke godsdienst, zoals die ons hier wordt vertoond, is zeer opvallend en vol van onderwijzing. In de tijd welke wij beleven spant de natuur, in elke richting, al hare kracht in, om zich christelijk en evangelisch voor te doen, en in deze rol vertoont zij zich soms zeer schoonschijnend.

Op de kansel en in de pers, in de universiteit en in de lagere scholen, in gedichten en in proza, in letterkunde en in wetenschap, in een stijl die het vleselijk hart boeit, gelijk de geestelijkgezinde er van walgt, zoekt de natuurlijke godsdienst, onder het masker van evangelisch, zich bij allen aangenaam te maken. Maar laat de waarschuwing worden aangenomen, die tot ons komt van iemand, "die nog spreekt, nadat hij gestorven is." Wacht u, dat gij niet gevonden wordt onder hen, die "zich met as voeden, wier bedrogen hart hen ter zijde heeft afgeleid, zodat zij hun zielen niet kunnen redden, noch zeggen: Is er niet een leugen in onze rechterhand?" Wij zullen door vuur beproefd worden, dat de godsdienst van ieder mens ten uiterste zal beproeven van welk soort die is; alleen wat van Goddelijke oorsprong is, wat de kenmerken draagt van het maaksel van Hem, die de hemelen en de aarde heeft gemaakt, dat zich openbaart als de vrucht van de wet-vervullende gerechtigheid en de zonde-verzoenende offeranden van de Heere Jezus Christus, waaraan het zegel is gehecht van de levenden God, namelijk van de Heiligen Geest der belofte, die het onderpand is van de erfenis der heiligen; ik zeg, alleen zulk een godsdienst zal Gode welbehaaglijk zijn en bewaard worden te midden van de beroeringen, die strekken om deszelfs fondamente te ondermijn en hem volkomen te verwoesten, en tenslotte erkend worden door de Rechter, ten dage als Hij zijn aller-dierbaarste juwelen zal afzonderen (Eng. Overz. van Mal. III: 17; zie kanttekening).

Daar alle andere soorten van godsdienst, wat zij ook zijn, al zijn zij vastgesteld door de helderste redenering, versierd met de sierlijkste welsprekendheid, verdedigd door mannen van naam en aanbevolen door de stem van een verenigd volk; het woord, dat geschreven is, zal te zijner tijd worden vervuld: "Men noemt ze een verworpen zilver; want de Heere heeft ze verworpen."

JONATHAN RANKEN ANDERSON, Glasgow, Februari 1847.

Thomas Prince over het dagboek van Shepard

Om de lezer genoeg te doen zal ik, uit enkele van de beste gezaghebbende bronnen, een kort verslag geven van de zeer godzalige, oordeelkundige en vermaarde schrijver van het volgende stuk.

Dat het dagboek werkelijk van deze uitnemende godgeleerde is blijkt uit een oud handschrift, dat meer dan dertig jaar geleden te Cambridge is gevonden en dat op het titelblad aan hem wordt toegeschreven; alsook uit dit verder blijkt, dat de gevoelens, de geest, de stijl en de wijze van uitdrukking in elk opzicht van Mr. Shepard zijn.

Wie de moeite wil doen het met zijn preken over de "*Gelijkenis van de tien maagden*" en andere van zijn geschriften te vergelijken zal duidelijk de zuivere overeenkomst zien.

En boven alles blijkt het hieruit, dat Dr. Cotton Mather, toen hij ongeveer vijftig jaar geleden Shepard's leven beschreef, ten minste dit gedeelte van het dagboek voor hem had, waaruit hij verscheiden paragrafen heeft overgeschreven, namelijk die van 1 December 1640; 19 Maart, 10 April, 10 Juli, 15 Augustus, 10 Oktober en 3 November 1641. Maar het overige werd nooit tevoren uitgegeven.

Wij moeten zeker in aanmerking nemen, dat de eerwaarde schrijver deze in afzondering opgetekende overpeinzingen slechts voor zijn eigen gebruik heeft geschreven. Wij moeten veronderstellen dat hij niet met zoveel behoedzaamheid en nauwkeurigheid heeft geschreven, als wanneer hij iets voor de pers klaarmaakte, anders zou hij ongetwijfeld vele plaatsen hebben verbeterd en ze duidelijker en nauwkeuriger hebben gesteld.

Ja, waarschijnlijk zouden zij ook nauwkeuriger en duidelijker zijn geweest, als wij het handschrift van de schrijver hadden kunnen vinden.

De onpartijdige en eerlijke lezer zal wel zo rechtvaardig en vriendelijk zijn hiermee rekening te houden.

De naam van Shepard is genoeg om deze zijn persoonlijke overdenkingen aan te bevelen bij hen, die zijn geschriften hebben gelezen, ernstig te doen hebben met hun zaligheid, en bang zijn zich in de zaken die van eeuwig gewicht zijn te bedriegen.

De uitnemende voorrede voor het dagboek geeft er nog een nader verslag van, en hoewel de eerwaarde schrijver uit zonderlinge bescheidenheid, die niet met zijn naam wilde ondertekenen, neem ik toch de vrijheid, aangezien hij nu overleden is, de lezer mee te delen, dat het die buitengewone man, **Mr. David Brainerd** was, die op dertigjarige leeftijd is gestorven, tot grote droefheid van allen die hem kenden, zoowel onder de Engelsen als onder de Indianen

20 October 1747.

THOMAS PRINCE.

VOORREDE.

Het is altijd een zaak van het hoogste gewicht, zoowel ten opzichte van de ere Gods, als van de belangen der mensen, dat de ware godsdienst juist wordt beschreven, opdat die zich vertone in zijn natuurlijke voortreffelijkheid, waarde en schoonheid, alsmede in al zijn goedheid en kracht; als datgene wat de ziel gelijkvormig maakt aan het beeld van de volzaligen God, de wandel en de praktijk van de regels van zijn woord en het voorbeeld van Christus, en de mens bekwaam maakt tot de heerlijke bezigheden en genietingen van de hemelse staat, zowel als tot een getrouwe vervulling van de plichten die hem door de Goddelijke voorzienigheid in deze tegenwoordige wereld zijn opgelegd.

Wanneer de natuur, eigenschappen en uitwerkingen van dezen Goddelijke dienst, welken onze Heere ons geleerd en door zijn voorbeeld vertoond heeft, helder en ontsloten en recht voorgesteld worden, strekt dit om de misvattingen van vele mensen in de dingen van de godsdienst te herstellen; vele vooroordelen die de mensen door verkeerde bevattingen, of van zichzelf of van anderen, licht aannemen en koesteren, te voorkomen en weg te nemen; hoewel het altijd een droevige waarheid zal blijven, dat de harten der mensen van nature afkerig zijn van de kracht van de godsdienst, al wordt die in het aller-aangenaamste licht voorgesteld. Het strekt ook om redelijke denkende mensen, die niet aan ondeugd en vooroordeel zijn overgegeven, te overtuigen, dat God waarlijk in dezen godsdienst is; voornamelijk, indien zij het bovendien gestaafd zien in het leven van hen, die denzelven belijden.

Door deze middelen kan ook de valse hoop der huichelaars aan het licht gebracht en hun ontdekt worden, en hun daardoor gelegenheid worden gegeven uit de strik te ontkomen, die anders zou gebleken zijn noodlottig voor hun zielen te wezen. Het kan ook niet anders of zij, die waarlijk God vrezen, worden er door vertroost als zij zien, dat hun godsdienst nauwkeurig beschreven, en duidelijk bewezen wordt, dat het de godsdienst van Gods Woord is. Sommigen van dat getal, die onder zware twijfelingen verkeren over hunnen geestelijken staat, en zichzelf als de armste en ellendigste beschouwen, kunnen hierdoor krijgen te zien, dat zij de Parel van grote waarde bezitten.

Zodanig zijn de tijden waarin een verscheidenheid van gevoelens in de godsdienst onder deszelfs belijders de overhand heeft; wanneer de mensen een neiging hebben de hoofdzaak op die dingen te leggen, waarmede het woord van God weinig of niet rekt, of welke het misschien geheel verwerpt, en die dingen te verwaarlozen en geheel voorbij te gaan, waarin de ziel en het wezen van de godsdienst werkelijk bestaat.

In hoever dit tegenwoordig in sommige plaatsen de staat van de godsdienst is en hoeveel gewicht door velen aan sommige dingen wordt gehecht, alsof die vruchten en blijken zijn van hoge trappen van de godsdienst, terwijl zij daarin van niet het minste gewicht. Maar wezenlijk ongodsdienstig, een mengsel van eigenliefde, verbeelding en geestelijke hoogmoed, of misschien de werking des Satans zijn, die zich verandert in een engel des lichts; ik zeg, hoeveel gewicht door velen aan die dingen wordt gehecht, zal ik niet wagen te bepalen. Maar het is zeer te vrezen, dat, terwijl God een heerlijk werk van genade uitvoerde, en ongetwijfeld een oogst van zielen voor zich inzamelde, hetwelk wij altijd met dankbaarheid behoorden te gedenken, vele anderen tegelijkertijd noodlottig bedrogen zijn door de list des Satans en hun verdorvene harten.

Het is te vrezen, dat de bekeringen van sommigen geen betere grondslag hebben, dan dit, namelijk: Dat zij, nadat zij een poosje onder enige bekommring over hun zielen zijn geweest, en misschien enige zeer grote en ongemene benauwdheid en angst hebben doorstaan, zich plotseling hebben verbeeld, dat zij Christus in de een of andere gestalte hebben gezien, hetzij, dat Hij voor hun zonden aan het kruis Zijn bloed vergoot en stierf, of misschien, dat Hij tegen hen glimlachte of hen vriendelijk aanzag en hun daarmede zijnen liefde te kennen gaf.

En dat, door deze en dergelijke dingen, hoewel het blote verbeeldingen zijn, waarin niets geestelijks is, al hun vrezen en benauwdheden dadelijk zijn weggenomen, en zij met verrukkelijke blijdschap zijn vervuld, waardoor zij zich verbeeldden, dat zij Christus met hun ganse hart liefhadden, terwijl het in de grond niet anders was dan eigenliefde. Wanneer zij zich toch verbeeldden, dat Christus zo goed voor hen was geweest, om hen zalig te maken en hen, als het ware, uit de wereld uit te kiezen, kon het niet anders of zij moesten enige natuurlijke dankbaarheid voor hem gevoelen, hoewel zij nooit enig geestelijk gezicht ontvingen van zijn Goddelijke heerlijkheid, voortreffelijkheid en schoonheid, en bijgevolg, nooit enige liefde tot Hem hadden om zijn Zelfs wil.

Anderen, in plaats van zulk een denkbeeldig gezicht van Christus gehad te hebben, waardoor hun benauwdheid werd weggenomen en zij verblijd werden, hebben een of misschien vele schriftuurplaatsen gehad, die hun, zoals zij dat uitdrukken, met kracht voorkwamen, zoals: "Zoon, zijt welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven", en dergelijke, welke plaatsen zij onmiddellijk op zichzelf hebben toegepast, veronderstellende, dat God hun daardoor zijn bijzondere gunst openbaarde, alsof zij bij name genoemd werden. Zij hebben er nooit over gedacht, dat zij zich begeven tot nieuwe openbaringen, daar toch in het woord van God zo iets niet is geopenbaard, dat van deze of die bepaalde persoon de zonde vergeven zijn of zullen worden; zij denken er niet aan, dat de duivel, schijnbaar zeer gepast en misschien ook met aanmerkelijke kracht, teksten kan doen voorkomen, evenals hij het Christus deed. En zo verblijden zij zich, doordat hun de een of andere schriftuurplaats onverwacht werd ingegeven of nog al krachtig voorkwam, en zij veronderstellen, dat zij nu kinderen Gods zijn, evenals de anderen dat doen op hun denkbeeldige gezichten van Christus.

Zo zeggen sommigen, dat zij een groot licht hebben gezien, dat de ganse plaats daar zij waren vervulde, en al hun duisternis, vrezen en benauwdheden verdreef, en hun zielen bijna in verrukking bracht. Weer anderen zeggen, dat zij het niet door een schriftuurplaats hebben gekregen. Maar dat hun als het ware, met een stem uit de hemel zo hartelijk werd ingefluisterd, dat God hen liefhad; dat Christus de hun was, of iets dergelijks; welke ongegronde inbeeldingen en ingevingen des duivels dezelfde uitwerking op hen hadden, als de voormelde inbeeldingen op de anderen.

Gelijk de bekering van dit soort mensen is, zo zijn ook hun latere bevindingen. Het is alles gebouwd op verbeelding, krachtige indrukken en plotselinge vóórkomsten, waardoor zij gewoonlijk zeer vast vertrouwen, als zijnde onmiddellijk van God onderricht, niet alleen dat hun staat goed is. Maar ook, dat zij een onfeilbare kennis en besliste zekerheid hebben van de waarheid van elke zaak die zij, onder het begrip van godsdienst, beweren, zodat alle redenering met dezulken volkomen is uitgesloten.

Maar het is opmerkelijk, dat de zodanigen zeer gebrekkig zijn in ware geestelijke armoede en besef van hun zeer grote goddeloosheid in zichzelf, hetgeen waarlijk begenadigde zielen gedurig doet zuchten, bezwaard zijnde. Het is ook zo met hen ten opzichte van zachtmoedigheid, liefde en bescheidenheid jegens alle mensen, tederheid van consciëntie in hun gewone zaken en handelingen in de wereld, en men zal zelden zien, dat zij waarlijk bekommerd zijn over de beginselen en einden hunner daden, en

bevreesd zijn, dat zij niet voornamelijk de ere Gods op het oog hebben, maar zichzelf leven, of dat dit ten minste het geval met hen is in hun gewoon gedrag, hetzij in het burgerlijke of in het godsdienstige. Worden echter hun bijzondere begrippen, die hun ijver omhelsd heeft, aangevallen, dan staan zij zo vast, dat zij, om die te verdedigen, hun lichamen zouden overgeven om verbrand te worden. Nochtans zijn zij, tegelijkertijd, wanneer zij zo uiterst gebrekkig zijn ten opzichte van die gemoedsgesteldheden, die wij hebben gemeld, gewoonlijk vol ijver, belang en vurigheid in de dingen van de godsdienst en zullen zij die dikwijls met veel vuur en aandacht bespreken.

Zij, die dan ook niet weten, of niet bedenken, waarin het wezen van de waren godsdienst bestaat, namelijk, in het beeld van Christus gelijkvormig gemaakt te zijn, niet alleen in het punt van ijver en vurigheid. Maar in alle Goddelijke gemoedsgesteldheden en oefeningen; ik zeg, dat zij, die niet recht opmerken en onderscheiden, hen dikwijls als de besten der mensen zullen beschouwen.

Aangezien alle middelen moeten worden aangewend om de mensen van hun dwalingen te genezen, voornamelijk in de dingen van de godsdienst, en daarom iets van deze natuur, voornamelijk in sommige plaatsen, bijzonder noodzakelijk schijnt te zijn, zo is er verwachting, dat de uitgave van het volgende werkje van Mr. Shepard enigmater daartoe zal kunnen dienen.

Want daar het een dagboek is van de persoonlijke bevinding van deze uitnemende en heilige man, voor zijn eigen gebruik bestemd, bevat het, als het ware, een zeer nauwkeurige beschrijving van dezen waren godsdienst gedurende een zekeren tijd. Hierdoor hebben wij de gelegenheid met de grootste duidelijkheid na te gaan wat hem in zake de godsdienst overkwam, waar hij met het oog daarop over in arbeid was, en welke oefeningen en moeilijkheden hij doormaakte in naar een godsdienstig leven te jagen.

Zij, die de naam en de godsvrucht van die eerwaardige man enigmater gunstig gezind zijn, zullen, naar wij hopen, zijn bevindingen zorgvuldig en met aandacht lezen en, onder het lezen, nagaan of er enige overeenstemming is tussen de zijnen en de hunne. Ik ben er van overtuigd, dat een ieder die aandachtig leest zal toestemmen, dat hij er meer ware nederigheid, ontbloting, zelfwalging, besef van grote onvruchtbaarheid, eigenliefde, grote snoodheid van hart en weinig vorderingen in genade, in zal vinden; ik zeg, dat die noodzakelijk zal moeten toestemmen, dat hij in deze bevindingen van Mr. Shepard meer uitdrukkingen van diepe ongeveinsde zelfvernederings zal vinden, dan sommigen willen toestaan.

Het is te hopen, dat de lezer verder wel zal willen in 't oog houden, dat, wanneer Shepard over zijn vertroosting in de godsdienst spreekt, gelijk hij telkens doet over zijn voldoening, aangename gesteldheid en begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, hij altijd een gegrond verslag geeft van de grondslag van die vertroosting, en enige oefeningen van genade vermeldt, waaruit zij zijn voortgekomen. Dit zal de lezer doen zien, dat die geheel verschillen van de ongegronde blijdschap welke oprijst in het gemoed van arme bedrogen zielen uit een plotselinge voorkoming, dat Christus de hun is, dat God hen liefheeft, en dergelijke.

De lezer zal verder opmerken, dat hij in de godsdienst niets van waarde achtte, dat niet verricht was met het oog op de ere Gods, zoals uit vele van zijn uitdrukkingen blijkt, in het bijzonder wat voorkomt onder 15 April, waar hij zegt: "Toen ik op de dag terugzag, hoe ik niet beantwoordde aan God en Christus, en hoe ik een uur zonder vrucht had doorgebracht; en waarom? Omdat, hoewel de zaak die ik deed goed was, ik

daarin nochtans God, als mijn laatste eind, niet op het oog had en mijn regel niet voor ogen stelde, om in alles God te behagen, daarom was ik onnut."

O, dat anderen uit dit voorbeeld mochten leren het gewicht van de godsdienst hier te leggen, en daartoe in arbeid te zijn, dat zij, hetzij zij leven, de Heere mogen leven, of hetzij zij sterven, de Heere mogen sterven.

Er is iets in deze papieren van de Eerw. Heer Shepard dat uitnemend geschikt en dienstig schijnt te zijn voor hen die zelf in de bediening des Woords zijn. Zijn manier van handelen in, zowel voor als na het preken, zijn oogmerken, en doeleinden, en gemoedsgesteldheid te onderzoeken, of hij verruimd of gebonden was geweest, is een uitstekend voorbeeld voor hen, die in de heiligen dienst zijn. Door deze dingen zullen zij vrij zeker een grote kennis van hun harten verkrijgen, gelijk het klaarblijkelijk ook voor hem die vrucht afwierp.

Moge de zegen des hemels de volgende bladzijden vergezellen, opdat hij, die al lang gestorven is, er nog door moge spreken tot onderwijzing, overtuiging en zaligmakend voordeel van vele zielen!

Augustus 1747.

(David Brainerd)

OVERDENKINGEN EN GEESTELIJKE BEVINDINGEN.

25 November 1640.

Mijn hart en mijn mond waren op de dag dat ik moest preken zeer gebonden en wegens gemis van verwijding zeer terneer gebogen. Daarom beproefde ik mijn ziel voor God te vernederen, waarin de Heere mij bijstond op deze wijze:

1. Ik zag de ijdelheid van geëerd te worden, en waarom zou ik dan terneer gebogen zijn, als ik dat verloor wegens het gemis van verwijding?

(1). Omdat het slechts een begrip in overeenstemming met de bevatting der mensen was.

(2). Omdat ere de natuur zeer dierbaar was, en dus tussen mij en Christus stond.

2. Ik zag hoe gepast het was, dat de wil van Christus zou geschieden, zoowel in verwijding te onthouden, als in die te geven, al zou Hij mij dit en alle andere dingen geheel ontnemen.

3. Toen mijn hart tegenwierp: Kunt gij dat goedvinden, dat Christus zijn ere niet ontvangt, en dat zijn inzettingen bezoedeld worden door uwe gebondenheid? Toen zag ik, dat ik er in moest berusten die te missen in betrekking tot mijn onwaardigheid, en dus,

(1). In mijn ogen te gering en onwaardig te zijn wegens mijn zonde, welke de Heere beweegt het mij te onthouden,

(2). Er over te treuren, dat Hij zich door mij niet zou verheerlijken.

(3). Hem dan des te ernstiger te bidden zichzelf te verheerlijken, door het door zijn eigene hand voor mij te doen.

(4). Ik zag, dat ik mezelf daarom tot dat eind geheel, aan de Heere moest overgeven, aan hem, die alles had en alleen alles deed.

29 November

In het gebed zag ik, dat mijn hart zeer boos was, vervuld met niets dan kwaad; ja, gemoed, en mond, en leven, en alles leeg van God. Daarom bad ik de Heere mij weer te vervullen, (1), omdat Hij alleen goed was, en (2) omdat Hij het alleen waardig was.

1 December

Een kleine zaak verontrustte mij. Hieruit zag ik, dat hoewel de Heere mij had gegeven, dat ik mij dien nacht zover mocht verootmoedigen, dat ik zag, dat ik niets dan ellende had verdiend, dat ik nochtans dit andere deel miste, namelijk, dat ik, wanneer de een of andere voorzienigheid of een gebod tegen mij in ging, te kort schoot in mij aan God te onderwerpen. Maar dat ik een geest had, die spoedig geraakt en verbitterd was. Ik zag ook, dat de Heere de zonde en de Satan daar liet overmogen, opdat ik mijn zonde zien en er meer door vernederd worden zou, en er zo sterkte tegen mocht verkrijgen.

16 December

Ik zag mezelf zeer ellendig.

1. Omdat ik door mijn zonde mezelf van God afgescheiden en van hem afgekeerd had.

2. Dat Hij zijn aangezicht van mij had afgewend.

(1). Ik had geen besef van zijn majesteit, macht, genade, noch wezen.

(2). Noch besef van Zijn liefde.

3. Ik zag, dat de zonde mij van hem had uitgesloten, en dat mijn ongeloof, toen Hij tot mij kwam, mij van hem uitsloot; hier uit zag ik de noodzakelijkheid van een Middelaar tussen ons, en ik bedreef rouw.

Maar ik had een glimpje van de volheid der genade in Christus in de overdenking van Joh. I: 14, die als een overvloeiende fontein en verre boven mijn bevassing is voor arme zondaren die tot hem komen. Dit begon mijn hart te vervullen met een levendige hoop en verzekering.

26 December

Onder het lezen van Hebr. 12, "over de verandering der beweeglijke dingen, als welke gemaakt waren, opdat blijven zouden de dingen, die niet beweeglijk zijn", zag ik daarin drie dingen:

1. Dat alleen Christus en zijn woord onbeweeglijk staan en blijven zullen.
2. Dat het de liefelijkste zaak is alle schepselen te verzaken, en daar te blijven als de steen op het fundament.
 1. Die wordt er door gedragen.
 2. Hij rust daar
3. Ik zag hoe goed het is deze wereld te verlaten en bij God te zijn, volmaakt bij hem, waar niets beweeglijks meer is, of zijn zal.

28 December

Terwijl ik verlangde door de waarheid geleid te worden, kwam mij voor: Volg haar in uwe praktijk, en waardeer haar hoog, en ik zal voor u gaan en u in alle waarheid leiden. Maar ik zag hoe weinig ik de waarheden en de wegen Gods liefhad, hetzij in praktijk of in theorie.

Ik zag dezen morgen hoe al mijn goedertierenheden van Christus kwamen.

1. Hij had ze ontworpen; (2) ze verworven; (3) ze beloofd; en ze teweeggebracht. En mijn hart werd met die overdenkingen dicht bij de Heere gebracht.

2 Januari 1641.

Ik zag, (1) dat Christus onbeweeglijk is; (2) dat zij die op hem vertrouwen dat ook zijn, (Ps. CXXV) "als de berg Sions, die niet wankelt." (3) Ik zag, dat dit een waar vertrouwen is, waarvan David spreekt in Ps. XXXIX, "En nu, wat verwacht ik, o Heere? mijn hope, die is op u." Zijn hart vroeg hem: Hoopt gij op God? en hij antwoordt: waarop zou ik anders hopen?

Hieruit zag ik:

(1) Dat met de ware hoop andere genegenheden van verlangen en liefde gemengd zijn: (2) Dat hij, die op niets dan op God hoopt, en op alle dingen alleen van God, waarlijk hoopt. Maar mij overkwam een verzoeking en een stoornis. Hoopte ik om alle dingen op God, en alleen op de dingen Gods? hoop en verlang ik uit de wereld te zijn, om volmaakt vrij van alle zonde en vol van alle genade te zijn? Hier zag ik, dat ik dit niet doen kon, zoolang ik niet de oneindige snoodheid der zonde gevoelde, en een zaligheid in de heiligheid smaakte, en daar al mijn gelukzaligheid plaatste, waarin ik een gemis gewaar werd. Daarom beweende ik mijn staat voor de Heere in dit opzicht, en nam mij voor door zijn genade de breuk hierin te helen; en ik dankte God, dat ik zoowel het ergste van mijn hart zag als het goede.

1 Januari 1641.

Ik zag, dat ik in het sterven genen vrede kon hebben, noch hoop, dat ik tot Christus zou gaan, tenzij ik mij voornam zoolang ik leefde het werk van Christus te doen.

Hierop overwoog ik, dat, als ik hem liefheb, mijn ziel hem zal zoeken; en zo overwoog ik, dat ik tot dat eind mijn liefde tot hem en mijn hart moet levendig houden. En waarom moest ik hem liefhebben?

Omdat niemand goed was, noch mij goed kon doen, dan Hij. Ikzelf, vrouw, kind, konden noch mij, noch zichzelf enig goed doen. Maar alleen Hij.

Toen overwoog ik: zal ik hem alleen liefhebben, omdat Hij alleen goed voor mij is? Toen keerde ik tot mezelf in en zag mijn goddeloosheid en eigenliefde, en hoe recht het was als de Heere deswege nooit naar mij zou omzien nochtans besloot ik. hem te zoeken.

Deze morgen werd ik, onder het overdenken en bidden, verzocht te denken, dat geen belofte, noch een gebod Gods om de Heere te zoeken tot mij was gericht. Maar veeleer, dat Hij mij in zijn rechtvaardigheid verlaten en aan mezelf had overgegeven. Maar toen ik de Schrift overwoog, hoe die slechts de geopenbaarde wil van een levend God bekend maakte, om daardoor dien verborgen wil te openbaren, welke altijd zo is geregeld als het woord openbaart, werd mijn ziel stil en ik had de Schrift des te meer lief.

9 Januari

Terwijl ik in mijn studeerkamer liep te peinzen over mijn preek over Vraag 10: Dat Gods barmhartigheid Hijzelf is, evenals Zijn rechtvaardigheid. Dat is: het een voor de mensen, die tot Christus komen, en het andere voor hen, die buiten Christus zijn. Zo overwoog ik daaruit, dat er wanneer ik tot Christus kom geen toorn of rechtvaardigheid is om te verslinden. Maar aangename liefde; dat er alleen toon is voor die hem versmaden.

Toen werd mij tegengeworpen, dat het alleen voor de uitverkorenen is.

De Heere liet mij toen zien, dat ik daarmede niets te maken heb. Maar dat ik op de waarheid moet zien, welke voor hen is die tot hem komen, dat Hij als een rots tussen de verschroeiende zon en hun zielen zou staan. Hierdoor werd mijn hart liefelijk verrukt en ik begon te verlangen te sterven bij de gedachte van bij hem te wezen. Mijn hart zeide: vertroost uzelf daarmede, als gij op uw ziekbed zult liggen, dat gij onder deze rots zult liggen, als op een hete dag. Als iemand op een hete dag een rots zag, zou hij dan zeggen: Die rots zal mij tot verkoeling zijn als ik uitverkoren ben en God dat heeft voorgenomen?

Neen. Maar, God heeft besloten, dat Hij dus een rots zal zijn voor allen die tot hem komen en door Zijn liefde getrokken zijn.

11. Januari

In de morgen gaf God mij een gezicht van de droevige staat der gemeente, hetwelk mij bedroefd maakte wegens mijn zonde, als een oorzaak, en mij deed besluiten tijdig alle huisgezinnen te bezoeken. Maar eerst met mezelf te beginnen, en tot Christus te gaan, of Hij wilde beginnen met mij met zijn zalf te zalven, en dan mijn huisgezin en dan mijn broederen, enz.

12 Januari

Op de morgen, dat ik moest preken, begon ik te gevoelen, dat ik mijn hart verwaarloosde en minachtte wat ik moest prediken; Maar de Heere bracht in mijn gedachte, dat hoewel de waarheid op zichzelf een veracht en gering middel is, evenals iedere inzet, zij nochtans zeer heerlijk is, zoals zij door God is ingesteld en afgezonderd tot zijn eigene doeleinden. Hieruit kreeg ik te zien waarin de heerlijkheid van Gods inzettingen gelegen was, en dat was niet in de inzettingen zelf. Maar daarin,

dat God ze heiligt tot zeer liefelijke doeleinden, om zijn tegenwoordigheid en zijn beminnelijke liefelijkheid mede te delen, en in de krachtige werking van deze liefde.

19 Januari

Ik zag mijn slordige wandel buiten God, en wist niet wat ik van mezelf moest zeggen. Ik zag dat huichelaars verre zijn van zich te vernederen, omdat zij verre zijn van overtuiging; zij hopen op iets, dat in hen is. Toen begon ik met mijn hart te overwegen, dat er, als mijn staat goed is, reden is om zwaarder te treuren over mijn slecht behandelen van de Heere, die zo goed is; of als mijn staat niet goed is, dan is er reden van verbreking, omdat ik nog zo ellendig ben; en zo begaf ik mij tot het gebed.

21 Januari

Ik zag, dat Gods toorn ontstoken was tegen de zonde: dit deed mij het kwaad der zonde, dat hem zo smartelijk is, zien en betreuren.

Ik was de 26e Januari zeer aangedaan over de goedheid des Heeren, en werd nabij hem gebracht. Ik ontdekte eerst, dat in het gebed vele hinderpalen tussen mij en de Heere staan, zoals, dat Hij zijn aangezicht van mij verbergt en, dat mijn hart zich van hem afwendt. Maar toen zag ik Christus en zijn gebod om hand in hand met hem tot de Vader te gaan, zodat ik, mij docht, bij God en in Zijn tegenwoordigheid was; en toen kwam mij deze waarheid te binnen, dat ik, zou ik ooit iets goeds van de Heere ontvangen in enigerlei inzetting, eerst in de tegenwoordigheid Gods moest komen, en mij voor hem stellen, evenals Cornelius en Zijn gezelschap deden, en zoals in Ps. 84. Wat was het mij, toen ik hier was, zoet en liefelijk de Heere te bidden en Hem mijn leed te klagen, als een God, die zich over mij kon en wilde ontfermen; en ik lag zo aan God verbonden, dat ik mij voornam nooit weer van Hem weg te gaan.

(1) Ik zag, dat God mijn ruste was, en waarom zou ik dan, ziende op Zijn goedheid, van Hem heengaan tot iets anders?

(2) Ik zag de rijkdommen Zijner genade; en dit bracht mijn consciëntie tot rust en deed mij geloven, dat Hij mij zou horen en met mij zijn.

(3) Ik zag Zijn heerlijkheid en zag toen, dat mijn gehele leven daar moest rusten in voor Hem te werken en Hem te eren, die het alleen waardig was.

28 Januari

In Zijn tegenwoordigheid Zijnde, overdacht ik wat ik miste, en het kwam mij aldus voor: (1) Ik miste licht, namelijk zoveel als mij standvastig kon doen geloven;

(2) ik had behoefte aan zoveel geloof als nodig was om God standvastig aan te kleven.

(3) Wegens gemis hiervan week ik van God af.

(4) Door af te wijken kwam alle wee in eens over mij, beide zonde en ellende. En zo verstond ik beter dan te voren, hoe het ongeloof de oorzaak was van alle wee.

30 Januari

In mijn overdenking zag ik, dat wanneer Christus tegenwoordig was, alle zegeningen tegenwoordig waren; terwijl, al waren er enige tegenwoordig zonder Christus, daar alle smarten waren. Daaruit zag ik hoe weinig van Christus in mij was. Ik zag, dat ik niet ophield mezelf te zijn en te leven, opdat Christus in mij mocht Zijn en leven. Ik zag, dat Christus moest doen, raadgeven, besturen, en dat ik geheel van mezelf moest afzien en er naar moest staan, dat Hij alles voor mij mocht zijn. Daarom dankte ik Christus, dat Hij mij dit had doen zien en ik betreurde het gemis daarvan

Terzelfder tijd zag ik Zijn wil, en dat het mijn zonde was, als ik met mijn bidden zou trachten Gods wil tot de mijne over te halen, met een heimelijk morren of denken, dat het te vergeefs was de Heere te zoeken, indien Hij dat niet deed. Wat is dit toch anders dan hoogmoed, en Christus te bevelen, en boven Hem te staan alsof ik wijzer was dan Hij? Maar ik zag, dat het werk des gebeds was mijn wil tot de Zijnen te brengen. Dit gaf mij veel licht en bracht mijn hart in een aangename gestalte.

Hieruit leerde ik die plaats verstaan: "dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort." En dat niet alleen wanneer wij iets bidden naar Zijn wil van gebod en belofte. Maar wanneer wij dit hebben gedaan, onzen wil tot Zijn lieflijke soevereine wil te brengen: *Hij doe met mij wat goed is in Zijn ogen*, hetwelk de wil is van Zijn soevereiniteit.

Ten tijde van het gebed nu, overwoog ik waarom de Heere mij zou gebieden om vergeving van zonde, vrede, verbreking des harten, enz. te bidden, en ik overwoog, dat het noodzakelijk was, opdat Hij mij de beloofde zaak zou schenken.

(1) Omdat Zijn gebiedende wil altijd gepaard gaat met een belofte;

(2) Omdat het tot Zijn ere, zoowel als tot mijn welzijn strekte, dat ik bad; en hierom zou Hij gewisselijk geven wanneer ik bad, daartoe bijzonder aangedreven zijnde door Zijn gebod. Hierdoor werd mijn hart zeer vertederd en bewogen om mijn vorig ongelooft te overdenken, en hoe ik de Heere had onteerd met dus over Hem te denken, en harde gedachten van Hem te koesteren, alsof Hij niet zou willen horen. En zo begon ik dien vastendag met te geloven, enz.

1 Februari Toen ik des Maandags morgens op bed lag liet de Heere mij zien, dat ik niets was dan een massa zonde, en dat alles wat ik deed zeer snood was, waarop, toen mijn hart er enigmatische door geraakt werd, de Heere zich onmiddellijk, met veel liefelijke aandoening, in de volheid Zijner goedheid aan mij openbaarde. De Heere verscheen plotseling en liet mij zien, dat in Hem sterkte was om mij te hulp te komen, wijsheid om mij te geleiden, barmhartigheid om levend te maken, en Christus om te voldoen. Zo zag ik, dat alle goed daar was, gelijk alle kwaad in mezelf was. Hierop begon ik de heerlijkheid van deze barmhartigheid te overdenken, als de Heere de mijne wilde worden, zodat ik sterk zou zijn door Gods kracht; leven door Gods leven; geleid door Gods wijsheid; enz.; en dat ik de Zijnen zou worden, dat Hij voor mij zou zorgen en mij lief hebben, en ik mijn gedachte en mijn hart op Hem zou zetten. Ik overpeinsde wat een wonderlijke wisseling van liefde dit zou Zijn, dat ik God zou hebben en niet mezelf, en dat God mij zou hebben en zichzelf aan mij zou geven.

Met deze gedachten stond ik op, mij voornemende ze nog nader te overwegen. In de avond van diezelfde dag in gebed en overdenking zijnde kreeg ik uit hetgeen ik toen ondervond deze gedachten:

(1) Ik zag in God alle volheid van alle goed, dat ik nodig had, dus, dat al mijn goed, of wat goed voor mij kon zijn, daar was; en zo overdacht ik, dat de volheid der genade die in Hem is het eerste is, dat de Heere openbaart om de ziel tot Hem trekken.

(2) Twijfelende: Is dit voor mij, of niet? Overwoog ik, dat de Heere mij nodigde tot Hem te komen, omdat ik zag, dat Zijn woord mij niet gebood van Hem weg te gaan. En dit overwegende was des Heeren woord, "Kom arm schepsel," mij zo liefelijk, dat ik tot Hem kwam.

(3) Dus gekomen zijnde, overdacht ik, dat ik Hem moest aankleven om aan Hem gebonden te zijn; en toen deed de overdenking hiervan, dat al mijn goed, dat alles in Hem was, mij dat enigmatische doen met tedere genegenheden.

(4) Terwijl ik Hem zo aankleefde overwoog ik of Hij nu de mijne, en ik de Zijne was geworden. Hier bleef ik een poosje steken, bevreesd zijnde het mij maar in te beelden,

omdat Hij mij niet zo aankleefde, dat ik het kon gevoelen. Maar de nacht daarop gaf God mij dit antwoord:

- (1) Dat Hij zich tot mij had gewend, omdat Hij mij tot zich had getrokken, die anders nooit had kunnen komen. Wanneer Hij zich dus over mij had ontfermd toen ik verre van Hem was, zou Hij het veel meer doen, nu ik nabij Hem was.
- (2) Wegens de rijkdom en de volheid Zijner genade, zou Hij die, gekomen Zijnde, ook uitlaten.
- (3) Krachtens Zijn belofte: "Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen;" in Hoséa 14: 5, 6; "Ik zal hunlieder afkering genezen, Ik zal ze vrijwillig liefhebben; want mijn toorn is van Hem gekeerd. Ik zal Israël zijn als de dauw, hij zal bloeien als de lelie; en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon."

9 Februari

Ik overwoog, wanneer ik Christus' wil niet tot de mijne kon brengen, dat ik dan mijn wil tot de Zijne moest brengen. Maar dan moet het aldus geschieden

- (1) Dat het oneindige goedertierenheid zal zijn indien Hij mijn begeerte belooft te geven, en dat Zijn wil dus goed is.
- (2) Indien Hij het niet doet, dat ik niet anders verdien dan tegengegaan, en met grote gestrengheid behandeld te worden.

14 Februari

Toen er een kerkelijke bijeenkomst zou worden gehouden om een besluit te nemen, of wij naar Matabeseck zouden vertrekken, beschouwde ik mezelf zo arm en onbekwaam als een beest, om voor mezelf een besluit te nemen, of om mezelf of anderen in enigerlei handeling te leiden; en ik zag mezelf in betrekking tot Christus zo onvernünftig, als een beest in betrekking tot een mens, en daarom,

- (1) verliet ik mij op Christus' wijsheid.
- (2) Ik verstond de mening van Spr. 30: Dat, hoewel Agur wist, dat hij wijsheid had, hij nochtans in betrekking tot Christus, en ook ten aanzien van de mens, onvernünftig was. Gelijk geschreven staat: "Niemand is goed dan een, namelijk God"; evenals wanneer God alleen wijs wordt genoemd.

15 Februari

Ik was in het gebed, en in het begin daarvan kwam mij die belofte voor: "Zoekt mij en leeft", (Amos. : 4).

Hierop zag ik, dat ik reden had Hem alleen te zoeken, en dat altijd, omdat er niets anders goed was, en omdat Hij altijd goed was. En mijn hart koos God alleen en Hij was mij een zoet deel, en ik begon te zien hoe ik met Hem alle andere dingen kon missen; en zo leerde ik door het geloof te leven. Alleen werd mij als afgevraagd, "waarom ik niet verlangde met Hem alleen in de hemel te leven?" En ik zag, dat mijn hart zeer geneigd was zich met andere dingen behalve Hem te troosten.

16 Februari

Ik zag, dat mijn hart niet voorbereid was voor het sterven, omdat ik mij niet had beijverd mijn hart van de wereld te spenen. Maar dat ik zag en zocht:

- (1) Hare heerlijkheid;
- (2) Hare rust en vrede;
- (3) Hare blijdschap; terwijl de waarheid is, dat ik,
 - ten 1ste, aan die dingen moest gespeend Zijn, en meer de heerlijkheid en ere van de Vader die in de hemel is moest zien;

2de, dat ik daar alleen rust moest zoeken; dat ik mij alleen met die blijdschap moest verblijden. O Heere, help mij dat te doen, daarom te bidden, en mij daartoe dagelijks te beijveren! want wat Zijn de heerlijkheid, vrede, rust en blijdschap der wereld, bij die van God vergeleken, anders dan geschapene, ja, vergankelijke dingen?

22 Februari

Op bed liggende overwoog ik hoe liefelijk de Heere soms met mij was, en hoe ik dien geest zou bewaren, en voortgaan; Maar ik zag, dat een geringe bezigheid, een kleine vergeetachtigheid, het werk van Christus weer achteruit zette, hetwelk mij droevig was.

23 Februari

Des avonds, na de preek, zag ik mijn boosheid, en ik zag, dat ik in het gebed mezelf niet moest zoeken, en de Heere deed mij zien, dat bij mij niets dan schande en schaamte is. Hierom vroeg ik mijn ziel af, onder het bidden voor de gemeente. of die gebeden konden verhoord worden, en ik kreeg ten antwoord, dat de Heere het gebed der nederigen verhoren, en hun geroep niet verachten zal. Dit vervulde mijn hart met een zoete vrolijkheid, dat ik mocht zien, dat mijn ziel op zulke beloften was gebouwd, waarmede David zichzelf gewoonlijk bovendien vertroostte: Want ik roep; want ik vertrouw op U; want ik ben gans ontboot - Hij zal het geroep der ellendigen, der nederigen verhoren.

24 Februari

Ik zag hoe geneigd ik was te menen, dat ik iets was. En de Heere gaf mij vernederend werk; te zien, dat ik erger was dan niets, en genen anderen vooruitgang of ere moest zoeken dan barmhartigheid, als ik die maar mocht vinden; dit was, dacht mij, een grote, maar heilige eerezucht.

2 Maart.

Ik was terneergeslagen door het gezicht van onze onwaardigheid in deze gemeente, verdienende volkomen te worden vernield. Maar de Heere vervulde mijn hart met een geest des gebeds, niet alleen om kleine dingen te begeren. Maar om met grote vrijmoedigheid grote dingen voor Gods volk hier en voor mezelf af te smeken, namelijk: dat ik bij mijn leven mocht zien, dat alle breuken hersteld mochten worden en de heerlijkheid des Heeren over ons mocht zijn; en dat ik niet mocht sterven. Maar leven om de heerlijkheid van de werken des Heeren te vertellen aan dit en aan het navolgend geslacht. En zo stond ik op van het gebed met enig vertrouwen op een antwoord:

1ste, omdat ik zag, dat God in mijn hart gegeven had te bidden;

2e, omdat Hij getrouw was om alle gebed te horen

13 Maart.

Ik nam mij voor dagelijks nauwer met God te wandelen, naar de regel.

De Heere gaf veel licht. Ik schreef vele zoete waarheden op. Hij gaf mij ook, de gemeente aan de zorg en liefde van Christus toe te vertrouwen, zoals die het voorwerp van Zijn zorg is. Ik besloot trouw bij Christus te blijven en Hem hartelijk lief te hebben wegens Zijn goedheid en omdat ik niemand kende, die Hem gelijk is.

17 Maart

Ik begon de vraag te overwegen, of de Christenen over het algemeen wel zo goed waren als zij schenen te Zijn? Ik dacht, in de eerste plaats, dat zij niet zo goed waren als de Heere wilde, dat zij zouden Zijn, en dat op twee gronden:

(1) Uit het gemis van verzekering, dat gewoonlijk onder de mensen wordt gevonden, waardoor men redeneert, dat God toornig is, wanneer Hij niet verschijnt zoals hij dat pleegt te doen aan hen, die Zijn naam liefhebben.

(2) Omdat de mensen over het algemeen beter Zijn onder de roede, dan onder goedertierenheden. Wij zien wat een bewonderenswaardige geest er is onder zware verdrukkingen, welke de mensen niet kunnen verkrijgen, noch bewaren, behalve dan.

In de tweede plaats, dacht ik, dat de mensen niet zo goed waren als zij schenen te Zijn;

(1) Omdat zeer weinigen voor de dood die gestalte verkrijgen tot welke God diegenen zal brengen, die verzekering ontvangen. Slechts weinigen herkrijgen heiligheid door goedertierenheid, of ervaren het eeuwig goed van smartelijke verdrukkingen.

(2) Omdat vele uitstekende belijders verminderen en afvallig worden. Indien zij lang volhouden, worden zij door de een of andere beproeving openbaar gemaakt.

(3) Omdat, hoewel anderen van minder heiligheid oprecht kunnen Zijn, het nochtans voor ons die meer middelen hebben, over het algemeen niet met oprechtheid kan bestaan, dat wij niet heiliger en nederiger zijn, ja zelfs niet zo heilig en nederig als zij die de middelen missen. Daarom is mijn raad, laat een ieder toezien, dat hij zich niet laat leiden door het voorbeeld van mensen, menende dat hij goed is, omdat hij is als zij, die dat zijn.

18 Maart.

Ik zag, dat mijn geest, wanneer die werkzaam was, niets dan misleiding en bedrog uitspon. Als mijn wil en mijn genegenheden werkten was er niets dan dode werken. O, hoe heb ik nodig, dat Christus in mij leeft!

Maar ik zag, dat een mens, wanneer hij ogen en licht heeft, niet zo op een ander zal steunen om Hem te leiden en te dragen, als wanneer hij beide mist. Zo zag ik hieruit, dat de Heere mij door het geloof deed leven, door mij te doen gevoelen, dat ik beide miste, opdat ik niet op mezelf. Maar meer op de Heere zou vertrouwen.

19 Maart. Na een vastendag.

Ik had op de dag gezien, dat ik reden had zeer te wenen over mijn zonde, omdat niet alleen de Vader, maar ook de Heere Jezus Christus die zo zwaar opnamen, dat zij zo toornig op mij waren, dat zij hun aangezichten verborgen.

Ik zag hieruit, dat de zonde hen zwaar drukte, en dat zij daarover niet alleen toornden. Maar mij ook aan mijn zonde overgaven, hetgeen mij enige smart veroorzaakte. Zo zag en sprak ik, toen de dag om was, dat gelijk hoogmoed mijn zonde was, zo ook schande mijn deel zou zijn. Ik had veel vrees, dat ik als Eli zou gestraft worden, omdat ik de zonde in Mr. E., toen ik die zag, niet scherp had bestraft.

Hier zag ik, dat God een godvrezend mens tot een verschrikking en tot een vreselijk voorbeeld van uitwendige ellenden kan stellen, en ook soms stelt, zoals Hij dat deed door Eli, opdat alle anderen, die God vrezen, zouden vrezen Zijn bevelen te verachten. Hieruit zag ik, dat de Heere rechtvaardig zou Zijn, al zou Hij nooit mijn zonden verzoenen door offerande.

20 Maart.

Mijn hart was, onder het lezen van Jer. 36: 3, zeer aangedaan over de rijkdommen van Gods barmhartigheid; dat de bedreiging Gods van te vernielen daartoe dient, opdat de

mensen zich zullen bekeren, en bidden, en leven, hetwelk grondeloze en liefelijke barmhartigheid is; ja, dat de Heere zo handelt met dezulken wier toestand bijna hopeloos is. Nochtans, als er enige hoop is, ontfermt zich de Heere; het mocht Zijn, dat zij zich bekeren. Dit deed mij dien morgen, in het gebed, met zuchtingen om genade, mijn hart uitgieten in ware en oprechte belijdenis van mijn boosheid, welke ik kende.

1641. 2 en 3 April.

Ik bad ernstig om Gods gunst en liefde, die voor mezelf en anderen betwijfelende, omdat ik op Gods verborgen besluit zag. Eindelijk zag ik, dat het Gods besluit in het Evangelie en Zijn wil was, dat een ieder die tot Christus komt het leven en weldadigheid zal hebben, en dat zo alle gebeden voor zichzelf en anderen verhoord zullen worden, hetgeen mij enige aangename verzekering gaf.

Hierna zag ik, dat de Heere al onze gebeden om uiterlijke dingen mocht afwijzen. Daarom smeekte ik om genade; en dat vergund Zijnde, had ik een doel voor al mijn verzoeken en beden voor mezelf en anderen; en daar vond mijn hart steun.

4 en 5 April. Op Sabbatmorgen, de 4en April, zag ik, dat de Heere mij in verscheiden voorzienigheden toornig aanzag:

1. Dat Hij voor mij verborgen was, wiens aangezicht anders helderder over mij zou lichten dan tien duizend zonnen.
2. Dat Hij vertoornd was tegen mijn gebeden; dat Hij dat geweest is en het nog is.
3. Niets, dat ik deed, gelukte, ja, zelfs, niemand die onder mijn hoede was, was voorspoedig.
4. Ik zag, dat mij wijsheid ontbrak voor de plaats die ik vervulde, om anderen te leiden.
5. Ik zag, dat ik een geest des levens van binnen miste, om mij voorbeeldig te maken naar buiten.
6. Ik zag, dat ik de kracht des Heiligen Geestes miste, en dat ik niet machtig was in woord en geest, en in bedieningen.
7. Ik zag, dat ik in alles wat ik deed heimelijk mijn naam op het oog had, waarom ik mezelf des doods waardig keurde; doch, dat ik niet toenam in gespeend te Zijn aan alle geschapen heerlijkheid van ere, wijsheid, achting van anderen, enz.

5 April.

Ik zag, dat ik niet gedacht aan de zonden mijner jeugd, ja zelfs, dat ik de zonden van de een dag de anderen dag vergat en zo mijn tijd doorbracht.

Ik lag deze morgen op mijn bed te bidden en de Heere hielp mij, om mijn gebed voor Hem uit te storten. Ik zag, dat ik op niets in mezelf kon pleiten, ten opzichte van enige waardigheid en genade, noch op iets ten aanzien van Gods voorzienigheid of belofte. Maar alleen op Zijn welbehagen. Ik zag, dat het niet was als ik wil. Maar als Hij wil; dan zou ik aanschouwen en geloven, en leven; en hier hield ik mij aan, er op pleitende hoe goed, hoe ontfermend en teder, hoe vrij deze wil was. Ik zag, dat die onbeweeglijk stond, totdat die tot mij kwam. Ik zag, dat Gods wil was, dat ik zou komen. Maar ik was bang van mijn eigene werkzaamheid en van mijn werken; en daarom bad ik: *Heere bekeer mij, trek mij, dan zal ik komen!*

En zo smeekte ik ernstig voor mijn vrouw, mijn kind, mijn vrienden, de gemeente, dat de Heere ons genade wilde schenken en niet toelaten, dat Zijn Naam door ons en onze schulden mocht worden bezoedeld, al zou Hij zich door ons geen ere toebrengen. Wil genade ons arm en verachtelijk maken. Hij doe wat goed is, en als die ons naar een

andere plaats wil leiden en overbrengen, Zijn wil geschiede. Ik had stille wenken, dat deze gebeden voor onze behoeften slechts voorboden waren van toekomstige goedertierenheden, en dat wij Zijn heerlijkheid zouden zien in het land der levenden. Toen stond ik op na het gebed, zover ik kon zien zonder geloof. Maar alles aan Zijn genade overgevende.

De Heere deed mij echter zien hoe Hij tot mij was gekomen en gebeden in mij had verwekt, (1) overeenkomstig Zijn wil; (2) tot Zijn doeleinden; want hoewel ik mezelf zocht, nochtans, toen ik dit zag, smeekte ik de Heere, dat Hij zichzelf wilde verheerlijken, en dat Hij ons Zijn heerlijkheid wilde gelijk maken.

Toen zag ik wat een grote zonde het was, gevoel tot een grond en reden van mijn geloof te maken.

Ik zag ook hoe ik de Heere Jezus Christus zou eren, als ik geloofde voordat ik gevoelde, en hoe ik de waarheid van Christus zou teren, die gezegd heeft, dat Hij een hoorder van het gebed is.

Ik zag ook een heimelijke ongestalte van mijn hart, hoe ik in het gebed verflauwde, in strijd met de regel, (Luk. 18), niet alleen door moedeloosheid. Maar ook door bemoediging, verruiming en aandoeningen in het gebed.

10 April.

De gedachten vermenigvuldigden zich in mij, aandringende, dat ik mij aan Christus Jezus zou geven, die het dierbaarste was, dat ik had. Ik zag als ik mezelf aan Christus gaf en Hij zou Zichzelf weer aan mij geven, wat een wonderlijke ruil dat zou Zijn, dat de grondeloze Fontein van alle goed mij zou worden meegedeeld.

Hiermede was ik twee of drie dagen werkzaam en ten slotte kwam ik de dag voordat ik ziek werd, op de Sabbat, in mijn studeerkamer zijnde, voor een dubbele vraag te staan:

(1) Of Christus mij zou nemen, wanneer ik mezelf aan Hem gaf? Of ik Hem daarop weer mocht nemen? en ik besloot op beide vragen, in overpeinzing, een antwoord van God te zoeken. Zo stond het na het middagmaal op Zaterdag.

11 April

Gaf ik mezelf aldus aan de Heere:

1. Ik bekende, dat alles wat ik had, of was, het Zijne was, evenals David betuigde van Zijn offeranden, en zo erkende ik Hem als de eigenaar.

2. Ik stond niet alleen alles wat ik bezat uit liefde aan de Heere af. Maar ook mijn vrouw, mijn kind, de gemeente en mezelf, de beste en de liefste dingen, die ik op aarde had.

3. Ik schatte dat als de grootste goedertierenheid, als de Heere ze wilde nemen, en begeerde dan ook van de Heere, dat Hij het wilde doen.

4. Ik begeerde, dat Hij alles wilde nemen tot dit drieërlei eind:

(1) Om met mij te doen wat Hij wilde;

(2) om mij lief te hebben;

(3) om Zichzelf door mij en door al het mijne te verheerlijken.

5. Omdat er zo licht een heimelijk voorbehoud is in onze schijnbare begeerten, dat de Heere alles zou doen. De ziel geeft zichzelf aan de Heere over. Maar het is opdat de Heere mijn wil genoeg zal doen, en mij liefhebben, en als Hij mij niet behaagt, dan bezwijkt het hart; daarom gaf ik ook mijn wil in de hand des Heeren, om daarmee te doen wat Hem liefde.

6. Ik gaf ook mijn hoerachtige lusten over, opdat Hij ze mocht wegnemen.

7. Dat Hij mij ook zou bewaren van alle zonde en kwaad. Zo gaf ik mij aan de Heere over. Maar toen stelde ik de vraag "Zal de Heere mij aannemen?"

1. Tot antwoord kreeg ik te zien, dat de Heere verlangde en gebod, dat ik Hem mijn hart zou geven.
- 2 Ik zag, dat dit Hem welbehaaglijk was, gelijk het tegenovergestelde Hem mishaagde.
3. Ik zag, dat het Hem paste, dat Hij mij zou nemen, om met mij te doen wat Hij wilde.

Toen stelde ik de vraag: Zal de Heere mij aannemen, en mij nemen om mij voor eeuwig goed te doen? Omdat ik, evenals ik het mezelf deed, ook mijn vrienden en de ganse gemeente aan de Heere overgaf; en zal de Heere die allen nemen?

Hierop zag ik het grote voorrecht der mensen, en de wijsheid Gods, dat Hij het belang van de zielen van enkele mensen aan de zorg van een godvrezend mens opdroeg, die een hart voor hen had; omdat hij, evenals Mozes, hen allen aan de Heere opdraagt, overgeeft en weer tot Hem brengt, en zo om Zijnentwil onnoemelijk veel goed aan hen wordt megedeeld.

Een derde vraag was: Maar mag ik de Heere aannemen?

En het antwoord was: Als de Heere mij greep en tot Hem deed komen, dan mocht ik Hem ook nemen; want ik had niemand anders om aan te grijpen.

13 April. De vraag kwam in mij op, of de Heere sommige zonden kon of wilde vergeven? en ik mocht mijn oog slaan op het Evangelie, in Rom. 3: 25: "Welken God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed." Ik zag, dat dit geloof niets anders was, dan het met mijn ganse hart aannemen van Gods goedertierenheid en bijzondere gunst, en dat het dus het tegenovergestelde was van doen. Hierin, docht mij, betoonde zich de uitnemende rijkdom Zijner genade, dat Hij nu, na alle ongelijk Hem aangedaan, bijzondere liefde aanbood, en van mij slechts eiste, dat ik die zou aannemen en toe-eigenen.

Daarop mocht ik die met geheel mijn geest en met mijn ganse hart aannemen. Alleenlijk stelde ik de vraag: Zal de hand des Heeren mij weer aannemen, wanneer ik die aanneem?

En ik kreeg te zien, dat de Heere zich bij belofte had verbonden dat te doen, en ik bad of Hij het aan mij wilde doen.

14 April.

Toen ik in het gebed was, (ik had dien morgen op bed gezien hoe liefelijk het was altijd nabij God te Zijn, en was daardoor vervuld met heilige zoete genegenheden tot God) zag ik en had ik enige droefheid over mijn zonden en mijn goddeloze natuur, welke mij altijd afvoerde en meesleepte van God, de Fontein van alle goedheid en liefde, waarvan de zaligheid, wanneer die gezien wordt, niet anders kan uitwerken, dan dat het ons doet treuren over onze zonden.

15 April.

Toen ik op de dag terugzag, hoe ik niet beantwoordde aan God en Christus, en hoe ik een uur zonder vrucht had doorgebracht; en waarom? Omdat hoewel de zaak die ik deed goed was, ik daarin nochtans God, als mijn laatste eind, niet op het oog had en mijn regel niet voor ogen stelde, om in alles God te behagen, daarin was ik onnut, en

zo begeerde ik er over vernederd te zijn. Ik zag daaruit de natuur der vruchtbaarheid, dat die bestond in God te dienen in eenvoudigheid des harten.

Ik sloeg mijn hart gade ten opzichte van het wandelen naar de regel. Maar ik zag het afwijken. Toen bemerkte ik, dat, wanneer een mens zich schikt om naar een regel te wandelen, hij óf zal zeggen, ik kan niet, óf dat hij anders niet wil, omdat hij dien haat.

16 April.

Ik zag, dat mijn voorbeeld anderen in de zonde onderwees; aanmoedigde; daartoe aanraadde; en versterkte.

18 April.

Op de Sabbat vond ik mijn hart vol van vijandschap en ik zag, dat het de Satan was die het vervulde, wanneer ik met vreze moest horen naar wat God sprak, en het woord zorgvuldig moest ontvangen en in mijn hart bewaren, waardoor Christus zelf inkomt, evenals ik de Satan door verzoeken zag ingaan in de harten der boze mensen; Maar de Heere vernederde mijn ziel enigermate en Hij gaf mij, door Zijn genade in Christus, vergeving te begeren en genezing van de wonde, welke mij de Satan had toegebracht.

25 April.

Ik zag, dat God mij om Christus' wille wilde aannemen. Maar ik vreesde, dat ik Christus niet recht zou aannemen. Toen kwam dit in mijn gedachte: dat Christus aan te nemen omdat Hij mij gebiedt dat te doen, geen vermetelheid is:

1ste. Omdat dit Hem eert.

2de. Omdat hij, die zich aldus aan één gebod wil onderwerpen, zich aan alle wil onderwerpen.

3de. Omdat ik zag, dat hij, die Christus gebod in zijn hart inlaat, Christus ontvangt; en dat hij, die één gebod aldus aanneemt, de gehele Christus en al Zijn geboden aanneemt.

26 April.

Terwijl ik het woord bediende zag ik, dat ik een afzwervend hart had, dat in een inzetting even moeilijk voor Gods aangezicht kon blijven staan als een vogel voor een mens. Ik zag ook, dat Christus zal doen wat Hij wil, als wij slechts willen wat Hij doet.

De gemeente verzoekt alles, en Christus doet alles, omdat zij arm en Hij rijk, zij zwak en Hij sterk is. Het gebed doet Christus de hand leggen aan de tegenstanders van Zijn gemeente.

28 April.

Ik bevond, dat mijn hart op Christus rustte en daar vreedzaam stil was. Hierdoor werd ik, ziende op de uitwendig goede dingen die anderen genoten, liefelijk hiermede vertroost: "Maar ik heb Christus en Christus is de mijne; anderen hebben andere dingen."

29 April. Mijn plotseling oprijzende toorn ziende, zag ik deze ongestalte, namelijk, dat ik beroerd was over hetgeen mij, en niet over hetgeen Christus dwarsboomde; en dat ik alleen behagen schiep in hetgeen mij behaagde, en niet in hetgeen Christus Jezus behaagde.

In alle verongelijkingen en kruisen toch is een dubbel kruis;

- (1) Dat wat mij dwarsboomt, en
- (2) datgene wat Christus tegenstaat.

En in alle goede dingen is

- (1) iets, dat mij behaagt, en
- (2) iets, dat Christus behaagt. Mijn hart heeft behagen, of het is beroerd, naarmate de dingen mij behagen of beroeren, zonder recht acht te geven op Christus, en dat is mijn zonde,

30 April.

Ik overwoog of enige zonde groter zonde was dan het ongeloof, en ik zag, dat vereniging met Christus mijn grootste goed was, en dat daarom het ongeloof groter zonde is dan enige andere zonde. Hier zag ik Gods rijke genade, welke niet alleen het gescheiden Zijn van Christus door ongeloof tot mijn ellende. Maar ook tot mijn grootste zonde heeft gemaakt, omdat het 't tegengestelde is van Zijn gebod; waardoor mijn hart werd aangedaan.

Ik zag, dat wat ook mijn zonde was, er nochtans geen zonde was gelijk die van scheiding van Christus door ongeloof, en dat ik, wegens mindere zonden tegen de wet, niet de grootste zonde moest begaan door van Christus af te gaan. Want dat het een onuitsprekelijke genade was mij met Christus, het grootste goed, mijn grootste goed, te verenigen.

1. Omdat ik in dit leven de wil van Christus nooit volmaakt kan gehoorzamen en aankleven.

2 Omdat indien dat zaligheid is, dan is eens zalig, altijd zalig, en zo ook eens verenigd, altijd verenigd. Zo zag ik, dat waar het Evangelie mij gebiedt te geloven, het mij gebiedt deel te hebben aan de grootste zaligheid; en wie zou zich daarover niet verblijden? Adams gelukzaligheid was Gods wil te doen. Maar de onze is God in Christus aan te klevan.

5 Mei.

Ik zag, dat ik zowel zonder besef, als zonder gezicht van God was; vervreemd van het leven Gods, want ik zag, dat ik de mens hoger achtte dan God, dat ik er meer op gesteld was mensen dan God te behagen. En waarom?

Omdat ik mij de tegenwoordigheid van een mens bewust ben; daarom als ik tegen een mens zondigde zou ik mij schamen. Maar ik schaam mij niet voor God. Ik had geen indrukken van Zijn heerlijkheid, majesteit, schoonheid en liefde, en daarom had ik geen besef van de zonde, omdat ik geen besef van God had.

Hieruit zag ik met droefheid, dat ik als een weduwe van mijn man en mijn God gescheiden was; dat wij die eens nader bij elkaar waren geweest, nu van elkaar waren gescheiden. En ik zag, hoewel niet grondig, wat mijn ongerechtigheden zijn: het schepsel te verkiezen boven de Schepper, die te prijzen is in der eeuwigheid! en naar het leven is, is ook de gewaarwording.

6 Mei.

De Heere Jezus openbaarde zich aldus aan mij, namelijk: Dat, gelijk Hij barmhartigheid en liefde is voor alle zachtmoedige, ootmoedige, gelovige zondaren, Hij zo ook een vuur en toorn is voor alle hardnekkige zondaren, die niet voor Hem willen buigen. Maar in hun zonden voortgaan. En zo werd die twijfeling voldaan, die in mijn hart opkwam: Waarom zal ik over de zonde ontrust zijn, aangezien God in Christus het niet zeer ter harte neemt. Maar verdraagt, en kwijtscheldt, en vergeeft, en in Hem enkel liefde en geen toorn is.

Ik antwoordde hierop: Dat is Hij voor alle zachtmoedigen, die niet voortgaan, bukken en zich onderwerpen. Maar Hij neemt de minste zonde zeer kwaad op en ten hoogste kwalijk, wanneer de mensen daarin willen voortgaan.

Mijn hart werd zeer vertroost met de kennis hiervan, en tot enige meerdere vreze en liefde tot Hem bewrocht, en besloot mezelf aan Hem over te geven. Ik zag ook de grootheid der zonde, Hem daarmede te slaan, die de heerlijkheid des hemels en der aarde is, en die het mij zo hoogst kwalijk neemt indien ik de zonde doe, en voornamelijk als ik daarin volhard. De Heere drong ook aan op mijn geest, om Christus in alles te behagen, niet alleen in sommige dingen. Maar om Hem altijd welbehaaglijk te zijn. Ik zag ook dat ik niet voldoende hartelijk begerig was, dat de Heere mijn zonde zou wegnemen ten koste van het verlies van naam of goederen, enz.

7 Mei

Ik zag in het gebed, dat ik, voordat ik of iemand anders de Heere kon zoeken of dienen, de Heere plaats moest geven op de troon van mijn verstand en hart, beide in Zijn grootheid en in Zijn goedheid voor mij. De Heere gaf mij die morgen een blinkje van beide. Maar ik zag, dat dit alles weinig genoeg was, om mij Hem te doen zoeken en dienen. Ik zag hoe afkerig mijn hart was van Zijn wil, en dat de Heere ten hoogste groot en dierbaar in mijn hart moest Zijn, dat ik Hem anders nooit zou zoeken en dienen.

Hierdoor overwoog ik: Wanneer het zo zwaar valt de Heere te zoeken, wanneer Hij de troon bezet, hoe moeilijk het dan is Hem te dienen of te zoeken wanneer Hem die wordt onthouden, Elk dienen of elk zoeken zonder de Heere plaats te ruimen is voorzeker slechts geveinsdheid.

Ik zag ook hoe groot mijn zonde zou zijn, als ik met de Heere niet bekend en gemeenzaam werd, nu Hij tot dat eind zich heeft vernederd mijn vlees aan te nemen, en zo een nadere vereniging tot stand te brengen tussen Hem en mij. Wij worden toch eerder verbonden aan een mens, die vlees van ons vlees is, dan aan een engel, of aan God. Wanneer de duivel komt om een verbond te maken, dan neemt hij de gedaante van een mens aan.

Hier zag ik, dat de vereniging eerst met de menselijke natuur is, en zo met de Goddelijke, omdat de Goddelijke natuur neerkomt in de menselijke, opdat het een middel zou zijn, om de ziel aan God, en God aan de ziel te verbinden.

Ook zag ik, dat gelijk wij eerder aan een mens worden verbonden, zo ook God in de mens eerder verbonden is, of zich gemakkelijker aan ons verbindt, die tot dat eind wezenlijke menselijke ingewanden heeft, en geleden heeft, opdat de rechtvaardigheid Hem in Zijn werk niet zou kunnen tegenhouden.

Ik kreeg te zien, dat wanneer er een vurig bidden is om een zegen, en onze verootmoediging en ons afbreken van de zonde met onze genegenheid samengaat, God ons altijd verhoort.

Laten daarom de mensen als het hun ernstig om een uitwendige zegen te doen is, en hun harten zo gaande gemaakt Zijn, dat zij geloven dien te zullen ontvangen, toezien of hun verootmoediging naar evenredigheid is. Wanneer de Heere ons dien dan ook onthoudt is het altijd om ons te verootmoedigen, hetwelk goedertierenheid is; ook zal het blijken, dat wij dit zeer nodig hebben. Wanneer wij dan ook vernederd worden, zullen wij de vruchten oogsten van gebeden, die reeds vele jaren te voren Zijn gedaan.

Op Zaterdagavond, 8 Mei,

zag ik, uit Hoséa 10: 1, dat vereniging met God het hoogste goed is, en mijn zonde, van Hem niet geheel met mijn ganse hart aan te kleven, het toppunt van alle zonde. Onder het bidden zag ik hieruit, dat de zonde mijn grootste kwaad is;

1. Omdat zij mij van het grootste goed heeft afgescheiden;
2. Omdat zij mijn hart met een hemelijke liefde tot haar er van afhield, om tot Hem als mijn hoogste goed weer te keren;
3. Ja, ik zag dat het mij mijn dood tot mijn leven deed stellen, namelijk: Het verwaarlozen van voor God te leven en te werken, tot mijn leven; mijn oorlog met God, tot mijn vrede; mijn verdoemenis, tot mijn zaligheid. Hierover treurde ik.

12 Mei.

Toen ik opgewekt was om voor goedertierenheden dank te zeggen, werd ik in verlegenheid gebracht door de opkomende gedachte: Waarom niet even goed voor kwaden, aangezien zij beide uit Gods wil voortvloeien?

De Heere ontdekte mij, dat het is, omdat Gods voornaamste, dierbaarste eigenschap daardoor meer geëerd wordt. Zo zag ik, dat ik niet moest dankzeggen omdat de zegen mij paste. Maar omdat Gods dierbaarste en meest geliefde eigenschap van genade en goedertierenheid hierdoor verheerlijkt was.

Ik zag ook hoe in dit land de een zonde de andere baarde, en dat wij daarin bleven toenemen. Hieruit zag ik wat rechtvaardige reden de Heere had ons met pijnlijke en grote noden te slaan. Maar dat de Heere nochtans zou wederkeren, indien, door er tegen te prediken, men zich van de zonde bekeerde. Toen zag ik, dat het mijn plicht was tegen de zonde te preken.

18 Mei.

Onder het gebed was ik beschaamd, dat ik de Heere niet zou dienen, zoals ik het mijn begeerlijkheden en mijn zonde had gedaan. Ik zag ook, dat God de mens vóór was.

(1) Daarin, dat Hij de wereld met zichzelf verzoend had.

(2) Dat Hij hen bad zich met Hem te laten verzoenen. Nu zag ik, dat de mens voor het ganse werk verantwoordelijk is; want als de beledigde partij de eerste is, die zoekt vrienden te worden dan behoef ik Zijn gewilligheid niet in twijfel te trekken. Maar is het mijn snode boosheid, die mij van Hem afhoudt.

Hier zag ik, dat als het zo met de mensstaat, en hij niet tot Hem komt, die zich vriendelijk gezind betoont, dan vloeit dit voort, óf (1) uit verachting; óf (2) uit toorn, omdat hij aanmerking maakt op Zijn handelingen; óf (3) uit boosheid; hetwelk alles ligt opgesloten in dit een woord: vijandschap.

21 Mei.

In het gebed begeerde ik twee dingen:

(1) Dat God alleen mij dierbaar mocht wezen;

(2) Dat Zijn wil de mijne mocht zijn.

Toen kwam in mijn hart: Als gij deze twee dingen oprecht begeert, dan zult gij verlangen in de hemel te zijn, waar beide zaken geheel volmaakt zijn. Want ik zag, dat, hoewel de dood voor de natuur verschrikkelijk is, ik mij nochtans heimelijk verheugde bij de gedachte aan die oneindige genade, wanneer God alleen mijn ziel met Zijn onmiddellijke oneindigheid zal vervullen.

Op de Sabbat (23 Mei)

kwam ik tot een ernstige overdenking, namelijk, welke zonden tussen God en mij stonden, die Zijn liefde verduisterden? Ik kreeg mijn boosheden te zien en besloot

zorgvuldiger met Hem te wandelen en mij te vernederen over vorige kwaden. Op die plichten ziende, die ik zou doen, bevond ik, dat ik bevreesd was of ik ze wel zou kunnen verrichten. Zo zag ik, dat als ik de bewijzen mijner zaligheid uit mijn werken moest opmaken, die even afwisselend en onzeker zouden Zijn als mijn werken die ik door genade deed.

Nochtans zag ik, dat, als ik niet in alle dingen heilig voor God wandelde, ik niet verzekerd zou of kon Zijn, dat mijn staat goed was, hetgeen mij enigszins in verlegenheid bracht. Hierover peinzende kwam mij Ps. 25 in de gedachte, waarin God belooft, dat Hij de zachtmoedigen en nederigen Zijn verbond zal bekend maken. Zo zag ik, dat de Heere te dier tijd mij Zijn verbond bekend maakte, en dat ik daarop mijn verzekering moest bouwen, en niet op mijn doen van dat verbond door mijn eigen sterkte en genaden. Nu kreeg ik Gods verbond aldus te zien:

1. Ik zag, dat Hij mij nodigde tot Hem te komen, opdat Hij Zijn eeuwig verbond met mij zou maken, en zo kwam ik.
2. Ik zag, dat Zijn verbond was, dat Hij Zijn volk vergeving schenken, genezen, en al hun werken zou werken.
3. Ik zag dat Hij dit alles voor mij zou doen, als ik door het geloof op de genade van Zijn verbond, dat Hij dat zou doen, zou betrouwen en rusten.
4. Dit vertrouwen op Hem, dat Hij Zijn verbond zou vervullen, om mij te heiligen, levendig te maken, te vernederen, enz., hield ik voor mijn bewijs van liefde, al zou ik in de plichten tekort schieten, of al zou God mij rechtvaardig aan mijn zonde overlaten.

29 Mei.

Ik zat te peinzen over het getuigenis des Geestes en ik kreeg te zien, dat evenals mensen hun stem hebben, zo ook wat Hij spreekt, wiens stem zeer liefelijk is, in de harten Zijns volks getuigd wordt door de stille stem van Zijn Geest.

Ik zag ook, dat Christus leeft en de dood heeft overwonnen, en dat Hij daarom bereid is al de Zijnen voor wie Hij stierf levend te maken; niet tot een leven, dat van het Zijn verschilt. Maar met Zijn eigen leven, en dat Hij hun dat leven meedeelt, dat krachtig is door God.

Dit was mij een aangename ondersteuning in het gebed, onder het gevoel van mijn behoefte aan verlossing van alle zonde door dit leven. Zo zag ik, dat God leefde, wanneer Hij sprak, en als Hij levend maakte, en werkte; en dat Hij dan voor mij een levende God was, wanneer ik Zijn stem hoorde en Zijn werking op en in mij gevoelde; en dat dit te missen was vervreemd te zijn van het leven Gods.

30 Mei.

Op de Sabbat, na de preek, zag ik, dat mijn zonde was:

- (1) Op de gebreken van mijn bediening te zien, en daardoor ontmoedigd te worden;
- (2) Op het goede, dat er in was, te zien en opgeblazen te worden;
- (3) Als alles goed was afgelopen, het dan te beschouwen als of het zo was, als van Absalom geschreven staat, dat er van zijn voetzolen aan tot zijn hoofdschedel toe geen gebrek in Hem was. Maar ik walgde daarover van mezelf, en bad, dat God er een eeuwigen zegen over wilde schenken.

3 Juni.

Toen ik bericht ontving, dat **Mej. Baton** was uitgeworpen,¹⁸ leerde ik deze les, dat ik, wanneer er verdrukking kwam, het niet met mijn vorige, oude, ware vernedering moest doen. Maar meer verootmoedigd moest worden; want ik zag, dat ik zeer geneigd was tot het eerste. Ik dankte God, dat ik licht kreeg in deze waarheid.

6 Juni.

Op de Sabbat begeerde ik van de Heere, dat Hij mijn handen wilde binden, of liever afhouden, ik meen, mijn snode wil en mijn genegenheden, waarmede ik Hem zo dikwijls heb geslagen. Ik zag welke goede reden er was, dat, daar ik de Heere met mijn wil had geslagen, nu ik overtuigd was van zonde, diezelfde handen, die Hem hadden geslagen, Hem ook eerst door het geloof zouden omhelzen; en dat ik op de heup moest kloppen, en weeklagen, en mijn zonde doden, waarmede ik de Heere gesmaad had.

8 Juni.

Ik zag, dat het mijn plicht was, in elke plaats in deze wereld, als Christus te zijn en te leven; te doen wat Hij zou doen, en te leven en te wandelen zoals Hij zou wandelen, als Hij hier tegenwoordig was (1 Joh. 2: 6). Wij behoren te wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft; voornamelijk:

(1) In liefde;

(2) in zachtmoedigheid. Ik was zeer getroffen door deze waarheid, en mijn hart werd heimelijk week bij de gedachte daaraan, ziende, dat Christus niet gekend wordt.

1. Welk een ere dit voor Christus zou zijn.

2. Hoe de tegenwoordigheid van Christus in deze plaats zou zijn.

3. Wat een liefelijke vrede mij dat zou geven wanneer ik kwam te sterven, als ik zo zou leven, of trachten dat te doen. "O Heere, stempel dit beeld op mij, en schenk mij de Geest van dezen Uw Zoon 1"

12 Juni,

Ik overdacht, als God de bron van alle zaligheid was, dat dan

(1) mijn zonden groot waren, welke, zo ellendig ben ik, die stopten, en

(2) dat het mij nog ellendiger maakte, dat ik buiten zou staan en horen van de goede dingen die in Hem Zijn, en die niet zou proeven, noch genieten.

13 Juni

Op de Sabbat zwak zijnde naar lichaam en geest, vroeg ik mezelf af: "Kan God van zulk een hulpbehoevenden ellendige gebruik maken om het Evangelie door Hem te prediken. En ik beschouwde Paulus:

(1) Zijn tegenwoordigheid was zwak;

(2) Zijn rede verachtelijk;

(3) Zijn zwakheid veel. Hij was bij de Corinthiërs in vele zwakheid, waarmede zoowel lichaams zwakheden als vervolgingen kunnen worden bedoeld;

(4) De leer die hij predikte was maar gewoon: bekeert u en geloof;

(5) Hij predikte dit niet in woorden van menselijke wijsheid. Maar eenvoudig, en toch verklaarde God, dat hij getrouw was, en Hij zegende hem. De Heere kon het dus door mij, al ben ik zeer zwak, ook doen.

¹⁸ Dit moet zijn Mevr Eaton leed schipbreuk. De vertaler was meet de context niet bekend. Zie levensbeschrijving

17 Juni.

Ik zag, dat gelijk ik toegang tot de Vader had door Christus, ik zo ook toegang tot Christus had door het geloof en het gebed des geloofs. Ik zag ook, hoe vele, indien niet de meeste mensen, door zekere humeuren worden geleid en bestuurd, zodat zij soms gemakkelijk en soms weer somber waren: soms in een godsdienstige stemming, of ook wel ontmoedigd door de gesteldheden van hun lichaam.

De Heere gaf mijn ziel ook, al mijn zaligheid daarin te stellen, om één in en met Christus te Zijn, en mijn hart en geest alleen op Hem gevestigd te hebben, Ik zag, dat dit de hemel op aarde was.

Ik overwoog, waarom ik mij dan nog met andere dingen zou bemoeien, en ik kreeg te zien, dat ik zoowel Christus gelijk moest zijn in goed aan anderen mee te delen, als met Hem verenigd te zijn. Zo zag ik, dat ik mij niet meer met deze wereld wilde bemoeien, dan voor zover het ten goede van anderen kon strekken, en dit bracht mijn hart op zijn plaats en in een goede gestalte.

Ik zag ook, dat het een teken was, dat ik in een plicht niet mijzelf zocht, wanneer ik alle dingen in Christus had en daarmee voldaan was; in mezelf vervuld met God en Christus. Dan komen al mijn handelingen niet voort uit gebrek en gemis in mezelf, zodat zij voor mezelf zijn. Maar dan zijn zij voor God en ter wille van anderen.

Ik zag ook hoe onvoorzichtig ik was en hoe onwillig tot het waarnemen der heilige plichten, en dat ik mijn tijden niet wist van raadgeven, vermanen, enz. Hieruit zag ik hoe nodig ik had, dat de kracht, werking en aandrijving van de Geest mij krachtig drong tot de weg dien ik te gaan had, en mij daarheen dreef, zoals Paulus toen hij naar Jeruzalem moest gaan, en toen hij een poosje in Athene was, en evenals Christus toen Hij van de Geest werd weggeleid in de woestijn.

Hierom besloot ik daarom te bidden daar het mij tot een bijzondere verzekering kon Zijn, dat ik in Gods weg was en Zijn werk deed.

20 Juni

Op de Sabbatdag **Beza** over Rom. 6 lezende, zag ik klaar twee dingen:

(1) Dat de heiligen, Christus door het geloof aannemende, goede reden hebben om volkomen bevredigd te Zijn in hun consciëntie, omdat daar, door Christus, geen consciëntie meer is van de zonde.

(2) Dat door dit geloof, door de dood van Christus, de zonde voor hen is te niet gedaan. Ik zag, dat dit geloof een aankleven aan Christus was, en wel zulk een vasthouden en rusten op hem, waardoor de ziel uit hoogachting en liefde Hem zo aankleeft, dat zij tot Hem inkomt. Het is zulk een nauwe vereniging als die van de rank in de wijnstok.

Zo zag ik, dat het geloof Christus niet alleen aankleeft. Maar in Christus blijft en zo, door achting en liefde, leven en kracht uit Christus zuigt, en daar bad ik om. Hieruit zag ik hoe velen het ware geloof missen, wier geloof hen nooit nauw met Jezus Christus verenigt.

21 Juni.

Op de Sabbat zag ik, toen ik thuis kwam, de geveinsdheid van mijn hart, dat ik in mijn bediening anderen zocht te vertroosten en levend te maken, opdat ik er zelf zoowel ere door zou ontvangen als God. Hierop overwoog ik hoe kwalijk de Heere dit nam en hoe afkerig Hij was van zelfzucht.

Het gezicht hiervan bracht mij in arbeid om er zelf afkerig van te zijn en deed mij besluiten het in mijn gemoed om te dragen als een krachtig middel, om mij in het toekomende daartegen behulpzaam te zijn.

27 Juni.

Ik was in het gebed overreed en opgewekt om te gedenken, dat ik moest zoeken door elke zaak nederiger te worden, en daartoe uit alle voorzienigheden iets op te zamelen, omdat ik zag, dat mijn hart zo schielijk ontvlamde.

Hieruit kreeg ik te zien, dat naar blijdschap in God te staan, en van mezelf te walgen in elke zaak, welke ik in Hem of in Zijn voorzienigheid zag, de enige weg was, om in de genade te groeien en Zijn voorzienigheden recht te gebruiken.

28 Juni.

Ik zag, dat mijn leven, mijn lichaam en ziel in God waren en dat alle goed van Hem was. Hieruit zag ik, dat mijn hart alleen tot Hem in liefde en verlustiging moest uitgaan, en dit deed mij mijn zonde zien, en dat het voordeel, dat de zonde tegen mij had, door middel van het schepsel en de genoegens die daarin gevonden worden ontstond. Maar toen ik zag, dat al mijn goed in God was, en dat het uit God in de schepselen kwam, werd mijn hart liefelijk gestild en met liefde aan God verbonden; en ik zag hoe ik met God behoorde te wandelen. Ik werd gewaar, dat dit mij sterkte tegen de zonde, en mij deed besluiten des Heeren te zijn.

2 Juli. Ik zag, dat ik geen schuldenaar aan het vlees was, om het te dienen, hetzij (1) om enig goed, dat het mij ooit gedaan had, (2) of door enige macht over mij, die door de Goddelijke rechtvaardigheid in Christus bevredigd was.

Ik zag, dat het mijn plicht was niet alleen te bidden. Maar door bidden en smeken te leven, want ik bemerkte, dat er onder Gods volk waren, die dat deden. Ik zag hieruit, dat ik niet alleen door de voorzienigheid. Maar door het gebed moest leven,

(1) voor mezelf, lichaam en ziel;

(2) voor mijn kinderen en familie; thuis en elders;

(3) voor de gemeenten. Hierop stelde ik de vraag: Wil de Heere, dat ik dus door het gebed leef?

Ik kreeg te zien, dat Hij dat wilde, omdat Hij mij een hart had gegeven, dat lust had Zijn wil te doen. Deze gedachte verkwikte mij zeer, dat de Heere begeerde, dat ik zon zou leven, alsof Hij lust had in mijn zondige gebeden.

Toen ging ik overwegen, hoe ik door het gebed zou kunnen leven, en ik zag,

(1) dat ik moest nagaan welke kwaden met elke zaak die ik doe gepaard gaan;

(2) welk goed ik nodig heb, om mij door elke zaak te worden toegebracht. Er moeten bijzondere kwaden der zonde vermeden, en bijzondere goede dingen meegedeeld worden.

Vragende, waarom ik door het gebed moest leven, kwam mij in de gedachte:

(1) Omdat God er door geëerd wordt;

(2) omdat het mij voor vele ongekende kwaden bewaarde, die mij anders zouden overkomen;

(3) Omdat ik anders geen verzekering kon hebben, dat andere gebeden, welke mijn leven niet waren, zouden verhoord worden. Bij vlagen te bidden is de weg niet om geholpen te worden in de dag der benauwdheid.

7 Juli. Toen ik een vergadering had tot aannemen van leden, overdacht ik wat de reden was, waarom de Heere mij gaf te bidden en mij nochtans niet antwoordde; ja, dat de dingen zich niet roerden noch bewogen. Maar dat de dingen in de gemeente en elders onder de mensen hoe langer hoe slechter gingen.

Hieruit zag ik, dat ik al de gebeden van anderen nodig had, en dat hun gebeden met de mijne met vasten moesten gepaard gaan, om die zegeningen te verkrijgen die moeilijk van de Heere te bekomen zijn. Ik zag ook, dat de Heere gemakkelijk en schielijk kon antwoorden. Maar dat Hij dat niet wilde, en wel om deze redenen:

(1) Omdat Hij Zich verlustigde in mijn gebeden en mij daarom, om die aan te horen, biddende hield.

(2) Omdat Hij lust had in de gebeden van velen samen.

(3) Omdat Hij mij wilde laten zien, dat ik de gebeden van anderen zoowel nodig had als mijn eigen gebed. Ik zag ook, dat alle gelovige gebeden in de hemel dadelijk worden gehoord. Maar dikwijls niet van de hemel worden verhoord, voordat vele schouders onder het werk gezet zijn.

7 Juli. Ik zag, dat ik niettegenstaande al mijn zonden zou zien, dat er geen verdoemenis voor mij was, noch die moest vrezen.

(1) Omdat ik door het geloof in Christus was;

(2) omdat ik, evenals Paulus, naar de Geest wandelende, het vlees en het lichaam des doods tegenstond en daaronder treurde.

Ik zag, dat ik nochtans alleen mijn zonde met een weeklagend oog moest beschouwen, omdat zij

(1) stredden tegen God en dus

2) ook in strijd waren met het leven van Christus in mij; want ik zag, dat ik onderscheid moest maken tussen de een of de andere zonde in een Christen.

(1) Sommigen veroorzaakten Gods Vaderlijke toorn, die meer willens waren en waarover de consciëntie mij sloeg;

(2) andere waren zwakheden, waarover Christus medelijden met mij had. Hier kwam de gedachte in mijn hart op: Waarom zou ik ze dan zo bitter bewenen?

Nu zag ik, dat de Apostel (Rom. 7) over alle evenzeer treurde. Hij vreesde ze niet ter verdoemenis; hij beweesde ze alle met een bitter weeklagen. Zo werd ik liefelijk verlicht, en nam mij voor aldus te wandelen, en niet alleen over zulke zonden te treuren, waarom God Zijn aangezicht verborg; maar over de zonde in 't algemeen, welke tegen zijn leven gaat, ja, in strijd is met het doel van Christus' dood, en de wil van God overdwars.

Ik zag, dat het mijn plicht was, ze dagelijks, bitter met onuitsprekelijke zuchtingen te bewenen.

8 Juli.

Ik werd verzocht met de gedachte, dat ik uit de weg gelopen was met te veroorzaken, dat enigen tot deze woeste plaats waren gekomen, waar zoveel strikken waren. Maar overwegende, dat wij ons door Gods voorzienigheid hier hadden neergezet, zag ik, dat het mijn plicht was, en nam ik mij voor alles te doen wat ik kon, en des te ernstiger God te bidden, en *fingere fortunam* mij in de omstandigheden zo goed mogelijk te schikken, omdat die op zijn best genomen slecht waren.

Ik zag ook hoe sommige Godvrezende vrienden, die wel oprecht maar zeer zwak waren, de verzoeking, die wij moesten doormaken van aan alles gebrek te hebben, niet met die vergenoegdheid en stilheid konden doorstaan als betamelijk was.

Toen ik zag, dat het mogelijk niet uit gemis. Maar alleen uit zwakheid van genade voortkwam rommelden mijn ingewanden over Christus' zwakken, en de hoop rees in stilheid in mij op, dat de Heere Jezus zich over hen zou ontfermen, omdat zij zwak en krachteloos waren, en dat Hij die zogenden zachtken zou leiden. Dit was mij voor hen een bijzondere grond voor geloof en gebed.

9 Juli. Voor het Sacrament plotseling door een zonde verrast wordende, ontwaakte mijn consciëntie en sloeg mij mijn hart deswege. De Heere gaf echter, dat de overdenking van het kwaad dezer zonde een groot goed voor mij opleverde, namelijk: Niet alleen, dat mijn hart zich tegen deze en alle andere zonden verzette. Maar de Heere schonk mij daardoor een zeer heerlijk licht van Zijn Evangelie en hoe men gelooft tot vergeving der zonde, meer dan ik ooit te voren had, en wel dit:

Ik zag, dat de natuur en de praktijk van een mens in wien de zonde ontwaakt is, namelijk wanneer de consciëntie Hem slaat met vrees en verschrikking voor God, deze is:

"Denkt gij, dat God u lief heeft, of u geheiligd heeft, die door zulke kwaden telkens en telkens weer wordt overrompeld?

Neen Hij is toornig op u wegens uw zonde."

Het hart, nu begerig zijnde naar Gods gunst, denkt heimelijk aldus: heeft de zonde God tot toorn verwekt, ik hoop, aangezien God barmhartig is, dat het afstaan en laten van mijn zonde de Heere weer zal behagen en bevredigen; en zo denkt hij heimelijk God te behagen en te bevredigen, en dus God waarlijk voor die zonde te voldoen, en zo verlaat hij de zonde.

En nu, ten tijde van ziekte of zwaarmoedigheid, denkt hij, dat de Heere hiermede bevredigd en vergenoegd is, gelijk ook sommige schriftuurplaatsen schijnen te getuigen; of anders denkt hij heimelijk, dat het geloof in het bloed van Christus en het bekeren van de zonde daarbij, samen God behagen en dat nu alles in orde is, Hierop indachtig wordende, dat het bloed van Christus, door het geloof aangegrepen, de enige verzoening was, begreep ik, dat dit de weg niet was; dien ik moest bewandelen. Maar wel de volgende:

1. Ik zag dat wanneer de geringste zonde zoowel als de grootste, was begaan, mijn eerste werk moest Zijn te zien, dat ik, in mezelf aangemerkt, om die zonde eeuwig moest sterven, en daarom het vonnis des doods over mijzelf moest vellen. Ik zag, dat de uitverkorenen dit deden, en dat ik moest zien, hoe verkeerd, strijdig en smartelijk de zonde hij God is, die er zo door vertoornd is, dat Hij wil, dat de zondaar daarom zal sterven. Zo zag ik, dat mijn ziel hierdoor recht vernederd moest worden, dat zij door deze middelen de zonde niet alleen gewaar werd zoals zij de eeuwige dood over mij bracht. Maar zoals zij verkeerd en God tergende was.

Ik zag, dat dit niet alleen bij de eerste bekering moest geschieden. Maar mijn ganse leven door (Jer. 31: 20), opdat de ziel hierdoor mocht toenemen in vernedering en in hoogachting van het bloed van Christus.

2. Ik zag, dat ik hierop tot het bloed en de gerechtigheid van Christus de toevlucht moest nemen tot voldoening en vrede. Hier zag ik drie dingen

(1) Dat dit geloof was, onder een besef van mijn eigen dood de toevlucht te nemen tot de dood van Christus.

(2) Dat deze daad Gode ten hoogste aangenaam was, zelfs na alle zonde ja, dat God er door bevredigd werd, niet wegens de verdienste der geloofsdaad. Maar wegens de waarde van het voorwerp, de voldoening door de dood van Christus, welke het aangrijpt, en dat dit Hem behaagt wegens Zijn welbehagen en het voornemen Zijner genade, omdat Hij daarin lust heeft.

(3) Dat deze voldoening alleen, aldus aangegrepen, de Vader volkomen bevredigde en behaagde, zonder enige heiligheid of verbetering van mezelf; of dat ik anders de dood en de verdienste van Christus als onvolmaakt en ongevoegzaam beschouwde. Indien het zo was, dat dit alleen Hem behaagde, dan

was de voorwaarde van het Evangelie niet aldus: Indien gij in de dood van Christus gelooft tot gerechtigheid, bevrediging en leven, en indien gij geheilgd zijt en de wil van Christus gehoorzaamt, dan zult ge leven en God de Vader zal door deze middelen met u bevredigd zijn; maar dan is die: indien gij in Christus Jezus en in Zijn dood gelooft, hierdoor alleen zult gij Gode behagen, welke zonde gij ook begaan hebt.

Ik zag, dat de consciëntie van cellen zondaar nooit kon worden gestild, zoolang hij niet op deze getuigenis alleen rustte, door te zien, dat God lust had in dat ogenblik, waarin hij uit zichzelf vliedt tot de dood van Christus. Wetende, dat de Heere gehoorzaamheid en heiligmaking eiste, kwam mij hieruit een derde zaak helder voor de aandacht:

3. Ik zag, dat als ik dus op Christus betrouwde, mijn consciëntie gestild zou worden, ziende, dat God nu bevredigd was, en dat ik Hem nu in het stuk van voldoening ten volle behaagde. Ik zag echter ook, dat ik nu de ganse wil van God moest doen, dien gelijkvormig moest zijn niet hij wijze van voldoening, om Gods eeuwigen toorn te stillen. Maar wegens dankbaarheid voor deze liefde des Heeren dat Hij een welbehagen in mij had; dat ik met Paulus diep vernederd moest Zijn over elke tekortkoming (Rom. 7), doch, dat ik ook dankbaar moest zijn, wanneer ik iets deed, dat overeenkomstig die wil was, gelijk ook Paulus zich verblijdde, dat hij met zijn gemoed de wet Gods diende.

Nu ziende, dat ik niets kon doen, aangezien mijn wil ten hoogste afkerig was van de wil van God, kreeg ik te zien:

(1) Dat ik op Zijn dood moest berusten en mij daarop verlaten om de geest des levens, en op Zijn Geest om kracht, om mij bekwaam te maken voortdurend Zijn wil te doen.

(2) Dat ik daarvoor ten hoogste dankbaar moest Zijn, als de Heere mij daartoe in staat stelde, en indien niet, dat ik mij daaronder dagelijks op het diepst behoorde te verootmoedigen, vergetende hetgeen achter was, en strekkende mij tot hetgeen voor is.

Ik zag, dat zich op Christus te verlaten om Zijn Geest, in alle heiligen ontstaat en voortspruit uit de wet die in het hart geschreven is, nadat het gewaar wordt, dat God bevredigd is; en uit de wet Gods buiten ons, welke met elkaar verzoend Zijn, en dat de ziel hare zwakheid gevoelende om die te voldoen, daarom op de Geest van Christus Jezus berust en daarbij hulp vindt, aangezien de geest in ons leeft van de geest buiten ons, gelijk de stoffelijke elementen leven van de elementen in andere lichamen. Zo zag ik, dat ik door het geloof in de dood van Christus de getergde rechtvaardigheid behaagde en de toorn Gods stilde. Door de wet van God die in mijn hart was geschreven en door de gehoorzaamheid van de geest was ik aangenaam en behaagde ik nu de wet van God, zoals die mij nu door Jezus Christus gegeven was.

Toen nu de Heere mij dit alles toonde, loofde ik Hem daarvoor met mijn ganse hart, dat Hij mij had willen onderwijzen, hoe meer ordelijk te wandelen. Ik zag,

(1) dat dit de rechte weg was van geloof te oefenen en om genade te vinden, omdat de ziel zich daarin van het begin tot het einde nederig gedroeg en Gods genade verhoogde.

(2) Ik zag, dat de heiligen hierdoor, (wat de Familisten niet doen) de zonde meer betreunden, dan welke andere mensen ook. Wanneer ik toch zie, dat ik om de zonde moet sterven, dat doet mij treuren; zie ik hoe de zonde God tegenstaat, dat houdt mij treurende; wanneer ik: zie en geloof, dat alleen de dood van Christus mij vrede kan geven, en dat ik daar gekomen zijnde vrede zal hebben, dit doet mij nog meer, en dat bitterlijk, treuren, hetwelk geen onbegenadigd hart kan doen en waartoe het ook geen reden heeft.

(3) Ik zag dat ik, wanneer ik de heiligen de plichten der gehoorzaamheid predikte, zorgvuldig moest toezien hoe ik die tot maatstaf stelde. Of ik die aandrang, om daardoor de toorn te stillen, of om die in eigen kracht te verrichten, of om het doen daarvan tot een kenmerk van genade te stellen, zonder er bij te voegen, dat het dit alleen is, wanneer zij tot Christus gaan en op Hem betrouwen, opdat Zijn genade hen daartoe in staat stelde, en dat ik die hun alleen moest prediken als plichten van dankbaarheid, en aan anderen als handschriften des doods.

(4) Hieruit zag ik, hoe heiligmaking een kenmerk van verzoening was:

1) Ik zag, waar zij niet was, dat daar geen verzoening was.

(2) Dat waar zij was, ook verzoening was.

(3) Dat het middellijk een kenmerk was, en dat ik het ook als een kenmerk van verzoening moest beschouwen. Ik zeg middellijk, omdat het geloof in het bloed van Christus mij onmiddellijk daarvan verzekert; terwijl heiligmaking mij verzekert, dat mijn geloof Christus waarlijk heeft aangegrepen.

(4) Ik zag, dat het geloof onmiddellijk getuigenis gaf van de verzoening.

1ste. Omdat het geloof het enige is wat in het Evangelie wordt vereist; het vereist, dat de heiligmaking daar op zal volgen; die wordt daarna gewrocht en daarna geboden.

2e. Omdat ik zag, dat de Apostelen het bewijs van hun verzoening hieruit hadden: (Rom. V: I) "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof hebben vrede bij God."

3e. Ik zag, dat heiligmaking niet inkwam om de toorn en het ongenoegen Gods te stillen, en daarom niet onmiddellijk dienst deed tot bevrediging der consciëntie. Wanneer toch de consciëntie wordt geslagen met een besef van de eeuwigen dood, kan niets de consciëntie bevredigen dan wat de rechtvaardigheid kan bevredigen, en dat is de dood van Christus Jezus aangegrepen door het geloof. De consciëntie vindt alleen rust in de dood van Christus, mijn vrede ligt alleen daarin; Maar het geloof bracht mij er alleen bij, omdat het geloof dien tot het mijn maakt, dien nabij mij brengt, en mij dan geruststelt. Het is niet door een onmiddellijk getuigenis, dat de dood van Christus voor mij is, want dat kan bedrog Zijn omdat het buiten het Woord is. Maar de dood van Christus door mij aangegrepen, zo getuigen het Woord en de Geest; het Woord spreekt: Elke gelovige zal leven - de Geest der aanneming, die de ziel in staat stelt het werk des geloofs in zich te zien, spreekt: Gij gelovige zult leven - welke Geest mij onmiddellijk wordt geschonken na mijn rechtvaardigmaking uit het geloof, namelijk, in mijn aanneming tot het kindschap.

Aldus vrede hebbende door het geloof, zal mijn consciëntie mij vragen, of mijn geloof recht is? Dit nu getuigt mij mijn heiligmaking, en toont mij dus middellijk, dat mijn vrede de rechte is. In een woord; "

Het voorwerp van mijn vrede, of datgene waarin ik vrede heb, is de dood van Christus.

Het middel tot deze mijn vrede is alleen het geloof. Het onmiddellijke bewijs van mijn vrede en mijn bevrediging is het geloof, dat de dood van Christus aangrijpt.

De bewijzen zijn

(1) het woord des Evangelies, en

(2) de Geest der aanneming tot kinderen, welke het werk des geloofs in het hart ontdekt. Het bewijs van de waarheid van het geloof, en zo ook van mijn vrede, is de heiligmaking. De vraag blijft alleen, of het geloof zegt, dat mijn

vrede gemaakt is, en de heiligmaking getuigt, dat mijn geloof goed is? Hieraan voeg ik alleen toe, dat het mogelijk is, dat sommige oprechte Christenen eerst hun heiligmaking en heiligheid zien, en zo hun geloof en hunnen vrede. De vraag is echter, of zij niet eerst hun geloof en hunnen vrede moesten zien, en dan, dat hun heiligmaking daaruit voortvloeit? Opdat zij zodoende, gelijk **Mr. Culverwell** opmerkt, hun geloof niet op hun leven bouwen. Maar hun leven op hun geloof, en hun geloof op de vrije genade Gods.

(5) Ik zag, dat de reden waarom het geloof in Christus' bloed, en niet eenvoudig in Christus, rechtvaardigt en bevredigt deze was, dat een vernederd zondaar altijd de dood voor zich gewaar wordt en ziet, en dat de Heere hierom overeenkomstig Zijn nood, Christus voor hem ontsluit en aldus aan Hem voorstelt. Evenals waarom Paulus de zonde een lichaam des doods noemde:

(1) Omdat hij zag, dat hij wegens de zonde moest sterven; de overblijfselen der zonde waren de dood;

(2) Omdat zij het leven van Christus in Hem tegenstonden. Dit alles gebeurde de dag voor het Sacrament, 10 Juli 1641.

Mij dacht, dat ik nu een opwassen gewaar werd, waarnaar ik in andere sacramenten had uitgezien.

Op de avond van deze dag voor het sacrament, zag ik, dat het mijn plicht was mij de volgende dag van alle andere dingen voor de Heere af te sonderen. Ik zag

(1), dat ik het rechte doel moest beogen, en

(2) de middelen, alle dingen, om mij tot dat doel te leiden.

Ik zag, dat mijn doeleinden waren, mezelf eer, genoeg en winst toe te brengen, en niet de Heere; ook zag ik hoe onmogelijk het mij was die einden te bereiken, die ik behoorde te bereiken, namelijk: de Heere om Zijnszelfs wil te zoeken, al mijn eer, mijn genoeg, enz. in Hem op te leggen; of als ik dat deed, dat het dan voor mezelf was, omdat het mij goed deed. Zo deed de Heere mij zien:

1. Als eer, vermaak enz. goed was, hoe goed Hij dan wel was, die ze mij schonk, en die ze mij ook had kunnen onthouden. Mijn ganse hart werd een weinig opgeheven tot God,

2. Ik zag ook, dat mijn zaligheid niet voornamelijk bestond in goed en vertroosting van en in God te ontvangen. Maar in de ere en de deugden Gods te verkondigen. Ik kreeg te zien wat een verbazend voorwerp dat is, God te aanschouwen in een schepsel - God sprekende en werkende: Niet dat de Godheid het schepsel is. Maar daarin overgebracht, het vervullende en er door uitblinkende: *met God bedekt te zijn als met een wolk*, of als een lantaarn daar de stralen doordringen. Niets is goed dan God en ik ben niet verder goed dan zover ik God verkondig. De duivel overwon Eva om zichzelf te verdoemen, door haar te vertellen, dat zij als God zou zijn. O, dat is een heerlijk iets! en behoorde ik niet heilig te Zijn, en zo waarlijk Hem gelijk zijn?

Hierop werd mijn hart nog liefelijker getrokken, om dus God, als mijn einddoel aan te kleven, en mijn zaligheid daarin te stellen. Ook zag ik, dat het mijn ellende was, in mijn loopbaan de zonde, Satan, en het eigen te vertonen, en dat ik een van deze twee dingen moest doen. Nu, omdat mijn ziel behoefte had aan vermaak, nam ik mij voor God aldus te verkondigen, en ik hoopte, mij te vermaken in dat te doen, gelijk het mijn smart zou Zijn, als ik anders zou handelen.

Ik overwoog ook wat de natuur van een sacrament was, en ik dacht, dat ik zou moeten geloven, als Christus hier tegenwoordig was om de inzetting toe te bereiden en te zegenen.

Maar ik zag:

(1) Moest ik niet geloven, dat Christus mij spijs gaf, wanneer Hij niet eiken dag zelf de tafel dekte?

(2) Moest ik het woord door de dienaars gesproken niet geloven, omdat Christus het niet met Zijn eigenen mond sprak?

Ik zag, dat Christus Zijn dienaars beval dit tot Zijn gedachtenis te doen; en als zij het om Christus' wille zegenen opdat men Zijner gedenken en Hem liefhebben zou, dat Hij getrouw is om Zijn lichaam en bloed daar te vertegenwoordigen en zo de elementen tot zegels te maken.

Ik zag ook, dat de elementen niet alleen zegels waren, om mij te verzekeren, dat het woord van Christus aan mij zou worden vervuld wanneer ik geloofde. Maar ook, dat Christus, krachtens sacramentele vereniging, mij geschonken was.

Ik zag ook, dat mijn hart sprak en vaststelde, dat ik na dit sacrament weer van Christus zou afwijken, en niet meer kracht tegen mijn zonden of zwakheden, noch bekwaamheid om Hem te leven, zou hebben dan vóór dezen.

Toen zag ik, dat het sacrament een onderpand was, dat ik zekerlijk sterkte zou ontvangen, en dat wat ik zou ontvangen een zeer liefelijke zaak was, namelijk: het leven van Christus, hier bij aanvang, en hiernamaals volmaakt.

Ik zag ook, dat het sacrament was ingesteld om deze voornaamste belofte van het verbond te bevestigen, dat Hij zichzelf zal wegschenken aan allen, die Hem maar dankbaar en met blijdschap willen aannemen.

Ik zag ook, dat het mijn plicht was bij elk sacrament die belofte weer vast te maken en te herhalen, opdat zij zo ter rechtertijd voor Gods volk van kracht en tot nut zou zijn.

22 Juli.

Ik zag, dat de Heere de gebeden Zijns volks, die zij gedurig om alle dingen tot Hem opzonden, placht te verhoren, en dat, wanneer Hij hun beden niet inwilligde, zij zich dit zo aantrokken alsof het dan geheel met hen was afgelopen. (Hab 1: 2, 3).

Ik zag, dat het mijn plicht was, zo te handelen en er over aangedaan te Zijn wanneer God weigerde mijn geroep te horen.

22 Juli.

Toen Mr. **Cotton** op de vergadering te Boston de Heere dankte voor de behouden aankomst der passagiers, die onlangs waren overgekomen, kwam de vraag in mij op, waarom ik om hunnentwil zo dankbaar zou zijn; en ik overdacht, dat, indien ik in hun plaats was geweest, ook voor mij zou gedankt zijn, en ik was er blij om.

Toen kreeg ik te zien,

(1) dat zij Christus dierbaar waren, en dat Hij hen liefhad, waardoor mijn hart hen ook hartelijk lief begon te hebben, en ik verblijdde mij daarover en dankte God.

(2) Ook zag ik, dat de Heere zo Zijn heerlijkheid wilde openbaren in hen veilig over te brengen.

23 Juli.

Op de bijeenkomst te Charlestown hoorde ik uit Joh. 17: 21 verhandelen, dat scheiding en losraking van Christus een middel tot verberging was en, als het ware, een loochenen, dat Christus gekomen was als de gezondene des Vaders. Hierover werd mijn hart zeer aangedaan met schaamte en stille droefheid, en ik nam mij voor Christus nauwer aan te kleven, opdat Christus maar in mij gezien mocht worden.

Terwijl ik dien dag te paard uitging om te preken begon mijn hart zeer onrustig in mij te worden, bij het gezicht hoe slecht het met de zielen van bijna alle mensen gesteld was en hoeveel boosheden zich in de harten, het leven en de wandel der mensen

openbaarden. Hierop begon mijn hart zich heimelijk aan mijn broeders en anderen te onttrekken. Toen werd ik er stilletjes op gewezen, dat Christus, wanneer Hij het kwaad in iemand zag zich niet dadelijk van Hem onttrok, dat Hem dat niet alleen bemoeilijkte en ergerde. Maar dat Hij dezulken zocht te verbeteren; en dit deed mij zien, dat ik ook zo moest handelen wanneer ik de geest van Christus in mij had.

Toen zag ik, dat de Heere mijn redeneringen overwonnen en mij bezocht had en ik loofde Zijn naam.

Ik zag ook de nacht te voren, dat een kind van God in de eenzaamheid tegen de verzoeken worstelde, en zo zijn ontevredenheid, hoogmoed en hartstocht overwon; terwijl een ander redeneerde en zo tegen zijn verzoeken worstelde, en overwonnen werd. Jona redeneerde gedurende een tijd met zijn hartstocht. Maar de Heere overwon zijn geest.

1 Augustus

Op de Sabbat, toen de Heere mij enige troostelijke verruimingen had gegeven, onderzocht ik mijn hart om mijn zonde na te speuren. En ik zag:

1. Dat ik maar o zo weinig op het oog had de naam en de ere van Christus te zoeken. Ik zag wat een klein weinigje het was, en dat ik niet zulk een brandende begeerte had om die te bevorderen als er behoorde te zijn. Hieruit zag ik, dat ik mij daarover moest verootmoedigen.

2. Ik zag, dat al zocht ik de ere van Christus, ik die nochtans niet alleen. Maar ook mijn eigene eer zocht. En hierop overdenkende of een mens niet enige achting voor Zijn eigen eer mocht hebben, leerde de Heere mij, dat ik dat in zuiver menselijke handelingen wel mocht. Maar dat de bediening en dat soort van werk, en dus elk werk waarin ik tot God genaak, zover boven mij stond en zo geheel Goddelijk en Gods werk was, dat ik daarin mezelf niet samen met God moest op het oog hebben.

Want ik zag, dat God mij op de mesthoop had kunnen laten zitten, dat Hij mij dit werk niet had behoeven toe te vertrouwen. Hierop begeerde ik vernederd te worden, en dat mijn zonde mochten worden weggenomen, opdat de Heere voorspoedig Zijn en mij in mijn werk mocht zegenen.

Hier zag ik hoe paaps mijn hart werd weggevoerd, om te denken, dat Gods genade zou werken op de wegneming van mijn zonde; terwijl ik echter kreeg te zien, dat de rechtvaardigheid niet ten goede van een zondaar zou werken, zolang niet de zonde was weggenomen. Ik zag echter ook, dat de Genade om haarszelfs wil kon werken en mijn arbeid zegenen, en mijn zonde vergeven en mij genezen, om zo de wegneming der zonde niet de oorzaak maar het gevolg van de werking der genade te doen zijn.

2 Augustus

In het gebed was mijn hart zeer begerig, dat het opkomend geslacht de Heere mocht kennen, liefhebben en vrezen, waarop mijn hart zeer werd verwijd, om mij met kracht aan het catechiseren te wijden.

Ik zag ook hoe liefelijk het was, dat niet alleen zondaars bekeerd werden. Maar dat ook de heiligen werden opgebouwd en dat Christus' werk in hen vooruitging; evenals, dat wanneer dat zo was, alle dingen, zelfs de uitwendige, voorspoedig zouden gaan, terwijl het anders te vrezen was, dat al onze rampen nog niet voorbij waren.

13 Augustus

Ik zag, dat ik waardig was aan mezelf overgelaten en in mijn ellende en zonde gelaten te worden, niet alleen omdat ik had gezondigd. Maar ook wegens mijn begeerten om er van vrij te komen. Want ik zag, dat zij uit hoogmoed ontsproten; want wanneer ik

bemerkte hoe God mij niet voorspoedig maakte, noch iemand, die zich onder mijn schaduw begaf, en dat Hij mij in het duister liet en Zijn aangezicht en Zijn verborgenheden voor mij bedekt hield; wanneer God mij zo had neder- geworpen dan wilde ik de Heere aangrijpen en ik trachtte tot Hem op te klimmen, opdat Hij mij mocht verhogen, en ik door Hem verhoogd Zijnde, verhoogd mocht zijn.

Terwijl ik zag, dat het mijn plicht was, wanneer ik in de laagte gebracht was,

(1) bedrukt te Zijn en te treuren, en de bitterheid der zonde en mijn onwaardigheid te leren kennen. (Jac. 4).

(2) Begerig te Zijn om er vrij van te komen alleen met het oog op de Heere, dat Hij in mij en door mij mocht verhoogd worden, en mij dunkt, dat de Heere mij toen zulk een gestalte gaf. Ik zag de boosheid van mijn hart ook daarin, dat de zonde mij smartte wanneer zij mij tegenstond.

Ik zag ook, dat mijn hart zeer geneigd was het bidden te verzuimen, en wel om twee redenen:

(1) Omdat ik meende, dat ik genoeg gebeden had wanneer ik ernstig had gebeden en geen pleitgronden meer had aan te voeren. Maar ik zag, dat al mijn bidden weinig genoeg was om genade op mij te doen afdalen. De Heere wilde dat ik genade niet langs een gemakkelijke weg zou verkrijgen, al was het, dat al mijn vrienden voor mij baden.

(2) Omdat ik meende, dat God zou horen, en de zonde vergeven, en mijn ziel genezen; Maar ik kreeg te zien, dat ik, wanneer Hij dat deed, dagelijks daaronder moest treuren, en er zo kracht tegen krijgen.

15 Augustus

Ik zag op de Sabbat vier kwaden, die mij in mijn bediening vergezellen:

1. De duivel vertreedt mij door moedeloosheid en schaamte, óf

(1) Uit een gevoel van de geringheid van hetgeen ik in de eenzame overdenkingen heb opgedaan, en hierop vond ik ook een antwoord, namelijk: dat de heerlijkheid van alles, dat geheilgd is tot ons welzijn, niet te zien is in de zaak zelf. Maar daarin, dat de Heere het geheilgd heeft; óf

(2) uit een bevattning van de smakeloosheid der mensen en van hun ongeneigdheid om onder allerlei omstandigheden te horen. Hier zag ik, dat ik niet als een riet behoorde te Zijn, dat door de wind heen en weer bewogen wordt.

2. Of zorgeloosheid bevangt mij, ontstaande

(1) uit de gedachte, dat het goed gegaan is, en dat ik verruiming heb gehad, en dat men mij bij vorige gelegenheden geacht heeft, zodat het er niet zozeer op aan komt al ben ik niet altijd eender gesteld;

(2) uit een natuurlijke ongevoeligheid en sufheid van geest, welke dikwijls de overhand heeft.

3. Krankheden en zwakheid:

(1) gemis van licht, (2) gemis van leven, (3) gemis van een geest der kracht om uit te spreken wat ik uit liefde tot Christus zou begeren te zeggen. Ik zag, dat hierdoor vele zielen niet vorderden, noch de kracht Gods in mijn bediening openbaar werd.

4. Gemis van voorspoed wanneer ik mijn best had gedaan.

Ik zag deze kwaden, en dat ik mij daarover behoorde te verootmoedigen; ook zag ik vele andere zonden en hoeveel reden er was, dat de Heere toornig zou zijn.

Hierover peinzende zag ik, dat wanneer ik bemerkte, dat de Heere toornig was, ik Hem zocht te bevredigen door voor het toekomende van alle zonde af te staan; Maar toen kwam mij in de gedachte;

(1) dat mijn gerechtigheid niet kon voldoen, en dat dit een vertrouwen op mijn eigene gerechtigheid was;

(2) ik zag, dat ik dit niet kon doen;

(3) ik zag, dat alleen de aangebrachte en reeds volbrachte gerechtigheid van Christus hiertoe diende. Ik zag, dat God mij wegens mijn zonde verdrukte, niet opdat ik zou gaan voldoen voor mijn zonde. Maar alleen opdat ik over mijn zonde vernederd en bedroefd zou Zijn, en daarvan zou scheiden, omdat ik door het geloof in Christus verzoend en gerechtvaardigd was. Hiervan mocht ik dien avond een weinigje zien.

Ik bevond deze dag ook, dat mijn hart zeer weerbarstig, en treurig, en bezwaard was bij de overdenking van de vele kwaden, die ons stonden te wachten.

Maar ik zag, dat ik vertroost zou worden als ik deze vier dingen altijd in mijn gedachte bewaarde:

1. Dat ik in mezelf een stervende, veroordeelde ellendige ben. Maar dat ik door Christus verzoend ben en leef.

2. Dat in mezelf en in alle schepselen een ongenoegzaamheid. Maar geen rust te vinden is.

3. Dat ik zwak en onbekwaam ben om zelf iets te doen. Maar in Christus bekwaam om krachtig te Zijn en alle dingen te doen.

4. Dat hoewel ik alle dingen in deze wereld slechts gedeeltelijk genoot, ik ze toch binnenkort in de hemel alle volmaakt zou hebben, waar God zal tonen, dat Hij ten volle verzoend is, dat Hij alleen genoegzaam en de werkende oorzaak is die alle zonden vernietigen en volmaakt in mij wonen zal.

17 Augustus

Ik zag hoe ik mezelf, mijn gezin en anderen verwaarloosde, en wel om deze reden, omdat de Heere mij zonder het gebed goed deed en alle dingen voor mij zegende. Hieruit zag ik hoe rechtvaardig en recht het was, als de Heere mij alle uitwendige gewone zegeningen onthield, opdat ik verplicht zou Zijn ze door het gebed te verkrijgen en te behouden, en dat de Heere mij voortdurend met grote verdrukking zou bezoeken, om mij hierdoor tot het gebed te drijven.

Ik zag ook, dat het wijs van mij zou Zijn, terwijl mij alle dingen waren ontnomen, om alles wat ik had te bidden; en dat omdat het mijn plicht was, gewillig en niet uit noodzakelijkheid, opdat God wat Hij had voorgenomen zou doen op het gebed.

21 Augustus

Op Zaterdagavond was ik biddende en de Heere werd mij zeer dierbaar, omdat ik tot Hem mocht komen, te allen tijde in het gebed mocht toegaan; al mijn behoeften voor Hem mocht neerleggen, met een zekerheid van voorspoedig te zullen zijn.

Toen zag ik, dat mijn voornaamste zonde hierin bestond, dat ik de genade, ten minste van de gunst des Heeren en van Zijn wegen, niet bewaarde. Daarop zag ik, dat het denken aan deze waarheid een van de middelen was, om die te onderhouden gelijk zij was geschonken. Verder zag ik, dat er geen gramschap is gelijk deze, dat ik door mijn begerlijkheden wordt bestuurd tot mijn eigene doeleinden.

24 Augustus

Ik zag,

(1) dat een gelovig besef van Gods algenoegzaamheid en werkdadigheid het middel was om onbeweeglijk te Zijn;

(2) dat ik niet onbeweeglijk werd door op mijn geloof te berusten, en door de ruste des geloofs, welke ik soms ondervond. Maar door op God te vertrouwen, als alleen machtig, om mijn geloof, en mij door het geloof, te schragen.

(3) Ik zag hoezeer ik die heiligheid derfde, welke God vereist.

Hieruit zag ik, dat de reden waarom de mensen niet naar meer heiligheid staan, noch heiliger zijn, is,

(1) omdat zij menen, dat zij zo heilig zijn als God van hen vordert en als andere Christenen zijn; zij stellen vast, dat zij het hoogste bereikt hebben; of

(2e), dat zij wegens hun onmacht en zwakheid niet meer konden doen dan zij gedaan hebben.

(3) Ik kreeg te zien, dat er grote reden is om mij te verootmoedigen, omdat ik niet zo heilig ben als ik behoor te zijn, waarin ik oneindig te kort schiet; maar veelmeer, omdat ik niet zo heilig ben, als ik door Christus kon zijn.

29 Augustus

Toen ik uit de kerk kwam, zag ik de zwakheid van mijn lichaam, om over licht en liefde van binnen, en de ruimte die daar wordt ondervonden, te spreken, en dat mijn zwak gemoed, hart en tong zich bewogen zonder Gods bijstand; ik zag ook mijn zwakheid om een zegen te verbinden aan hetgeen ik deed. Ik vroeg mezelf hierop af, of de Heere zulk een machteloze, die mijn werk zonder Zijn kracht deed, en die zoveel zondigde met zulk dood, harteloos, blind werk, ooit tot een zegen zou stellen, en ik vreesde, dat Hij het niet zou doen.

Maar toen kreeg ik te zien,

(1) dat God Zijn kracht toont door de vergeefse pogingen van onze zwakheid om iets te doen. God werkt niet door sterke maar door zwakke middelen (I Cor. 1: 21). Hij doet Zijn werk door het dwaze en het zwakke en hetgeen niets is, opdat geen vlees zou roemen.

(2) Ik zag, als Hij zo deed, dat dan hoe zwakker ik was, hoe geschikter om door Hem te worden gebruikt, en dat Hij Zijn inzetten door mij kon zegenen (2 Cor. 12: 9). Zijn kracht slaat Zijn tenten op in zwakheid.

(3) Ik zag, dat de Heere, hoe zwak ik ook ben mijn geringen arbeid had gezegend; en o wat zou ik Hem de ere geven, als Hij het nog wilde blijven doen. Mijn hart was zeer in liefde aangedaan en gaf God de ere van alles wat ooit door mij gedaan was. Mij dacht, dat ik nu begon te doen wat ik voor eeuwig in de hemel zou doen, en ziende, dat God in dezen weg zou worden verheerlijkt, begon ik mij met Paulus te verblijden in mijn zwakheden, en mijn hart, dat er eerst onder dreigde te verzinken werd opgewekt, omdat ik dacht, dat ik verplicht was mij in God te verheugen, wijl Hij zich door mijn zwakheid wilde verheerlijken.

Ik begon te zien hoe goed het was mijn zwakheid te erkennen en mij daarover voor anderen niet te schamen, opdat zij te klaarder de heerlijkheid Gods mochten zien, en dat ik noch voor, noch na mijn werk, mezelf ontmoedigd moest betonen.

Er bleef echter een bezwaar over, hoe dat de Apostelen in hun werk vervuld waren met de Geest der kracht en der sterkte, en dat God hen zo zegende (1 Thess. I: 5). Ik dacht, dat zij zwak waren vóór hun werk; maar waren zij dat ook in hun werk? Deed de Heere ook enig goed door een zwak werk in en over hen? Zo klaagde ik. Want een weinig voor dezen tijd bemerkte ik, dat zwakheid om het werk van Christus te doen en schaamte altijd samengingen, en dat zwakheid naar het lichaam en verzuim van de plicht ook gepaard gingen.

Daarom bad ik dien avond, onmiddellijk, dat de Heere mij in de gerechtigheid van Christus wilde aannemen, en dat Hij mij sterk en ijverig wilde maken voor Zijn Naam

ja, dat Christus zelf wilde ijveren, om Zichzelf een Naam te maken door mij, die maar een verachtelijk werktuig in Zijn hand was; en zo vond ik rust met enige hope, dat Hij het doen zou, en ik nam mij voor dagelijks voor Zijn aangezicht te wandelen in een bewustzijn van mijn zwakheid en snoodheid.

5 September

Op de avond van de Sabbat was ik heimelijk tegen God in opstand, dat Hij mijn bediening niet zegende. Maar toen mij mijn zonden in de gedachte kwamen, hoe ik de eeuwigen dood verdiende, kwam ik spoedig tot bedaren, en ik loofde God ten hoogste, dat ik mocht leven, en dat de Heere mij nog wilde horen, en dat ik in het verborgen en in de buitengewone plichten nog tot Hem mocht komen, en bidden.

Toen bad ik ernstig om de gunst en liefde van Christus en van God in Christus, en om een menigte van goedertierenheden. Ik bad zoo- lang totdat mijn hart vatbaar was gemaakt voor barmhartigheid, zodat ik niets anders op prijs stelde dan de genade Gods.

Hier vond mijn hart rust en werd gestild, hetwelk mij enige zoete vrede gaf. Ik begon te geloven, dat de goedertierenheid mijn was, omdat mijn hart er aan gebonden en er mee vervuld was, en er op rustte en vertrouwde. Ik overwoog toch, dat het hart van alle goddelozen naar de schepselen uitgaat en daardoor bekoord wordt en daar alleen ruste vindt. Dit deed mij God danken, en Hem bidden om de vruchten van Zijn verzoende liefde, en onder andere ook, om mijn bediening te zegenen.

Toen ik dit deed kwam een begeerte in mij op, namelijk, dat de Heere niet mijn woorden. Maar Zijn eigen woord wilde zegenen, omdat 't het Zijne is: Omdat ik verzekerd ben, dat Hij Zijn kinderen zal zegenen en hun zegeningen zal schenken, was ik er ook zeker van, dat de Heere Zijn woord zal zegenen, omdat het Zijn eigen woord is.

5 September

Ik zag onder het bidden, dat er bijna niemand was, die er een consciëntiezaak van maakte de een dag meer nabij God te komen, dan een anderen dag. Maar dat men dit zonder er zich zeer over te bekommeren aan God overliet.

8 September Ik zag, dat de reden waarom ik niet ootmoediger met God wandelde en niet heiliger was, deze was, dat ik het schepsel iets maakte en God niet als alles aanmerkte. God is alles. Hij die Hem heeft, heeft iets, ja alles. Zoolang het schepsel iets is, zal dat "iets" tussen God en mij staan, zodat ik in Zijn ogen niet heilig zal wandelen. Daarom is dit het verheerlijken van God, dat men Hem alles doet Zijn, Hem aanmerkt als de bron van alle goedheid en voortreffelijkheid.

Ik zag dien nacht in mijn slaap, dat een Christen niet alleen moest werken door een natuurlijke kracht der genade, welke met al hare macht werkt waar zij is. Maar door een bovennatuurlijke kracht waardoor hij dingen tracht te doen, die Zijn vermogen te boven gaan, en kwaden draagt, die boven Zijn macht zijn. Zodat ik nu zie, dat een Christen voor Christus moest werken met al Zijn macht, ja boven Zijn vermogen, omdat hij de bovennatuurlijke kracht van Christus heeft om Hem daartoe te bekwamen.

9 September

Ik zag de snoodheid van in de plichten geen gebruik van God te maken, omdat het verzuim van de plichten het wezenlijke gevolg is van mijn neerliggen in mijn vallen, in mijn zonden.

Ik zag op de vastendag ook, dat er overal waar ik mijn oog heenwendde, in mij, rondom mij, stof van droefheid was, zonde tegen God in de hemel, ja tegen Christus, ja, een wederstreven van Zijn wil, van Zijn liefde, ja, van Zijn leven, en dat ik daarover moest treuren. Ik zag, dat ik, wanneer ik aldus tegen de Heere gezondigd had, geen schepsel had, daar ik mij om troost heen kon wenden.

13 September

Des avonds in overdenking zijnde bevond ik mijn hart begerig, om in deze wereld te leven, en hier goed te doen, en niet te sterven. Ik onderzocht mijn hart om welke reden ik niet zou verlangen te sterven, en daarover peinzende kreeg ik te zien, dat Christus was ten hemel gevaren, opdat al Zijn uitverkorenen eenmaal niet hier. Maar daar, Zijn heerlijkheid aanschouwen, Hem liefhebben en Hem eeuwig verheerlijken zouden. Ik zag, dat dit Gods hoofddoel en het einddoel van alles was, Christus zeer heerlijk, en voor eeuwig in de hemel bemind te maken, waar, wat ik in de wereld het meest begeerde, namelijk, dat Christus niet alleen dierbaar. Maar zeer dierbaar mocht Zijn, volkomen zou vervuld worden.

Hierop begeerde ik in stilheid deze genade, en begeerde die voor mijn kind, en voor mijn broederen, en voor al de gemeenten, opdat, hoewel wij blind waren, Hem niet kenden en Hem weinig liefhadden, dit nochtans ten slotte ons deel mocht zijn. Ik gevoelde, dat mijn begeerten uit verborgene liefde tot Christus Jezus hiernaar werden opgewekt. Dat verlangde ik, dat Hij maar ten slotte aldus mocht worden verheerlijkt. Toen onderzocht ik, wat de grote zaak was, die ik in de wereld moest begeren, en ik zag, dat 't het begin was van hetgeen in de hemel volmaakt zou Zijn, namelijk:

- (1) Christus, al was het duister, te zien en te kennen;
- (2) Christus te ontvangen en aan te nemen en te bezitten;
- (3) Hem lief te hebben;
- (4) Hem te prijzen in mijn hart, met mijn mond, door mijn leven. In deze laatste zaak zag ik, dat ik uit liefde tot Christus de tucht moest handhaven en mij in de gansen godsdienst moest benaastigen, om daarin mijn dankbaarheid te betonen.

Zo zag ik ook, dat ik

- (1) uit liefde moest zoeken Christus' wil te kennen;
- (2) Dien in liefde te onderhouden wanneer ik Hem had gevonden;
- (3) en Dien in liefde te betrachten. Zo zag ik, dat het mijn plicht was, en dat ik daarin zorgvuldig behoorde te zijn, deze gestalte des harten dagelijks te bewaren; als ook hoe heerlijk dat zou zijn.

17 September

Op Vrijdagavond verlangde ik, dat Christus in groter heerlijkheid bij mijn kind mocht doorbreken, dan Hij bij mij had gedaan. Dit gaf mij stof tot onderzoek of Christus aan mij in heerlijkheid verschenen was, of niet. Ik zag, dat Christus dan in Zijn heerlijkheid verschijnt, wanneer Hij zich zodanig vertoont, dat Hij het schepsel van al Zijn heerlijkheid berooft, en Hem arm van geest maakt, zodat hij ziet, dat al Zijn goed in Christus, en daar in heerlijkheid is.

Nu zag ik dien avond: (1) Dat alle zonde in mij was, en dat alle schande mijn was; (2) dat alle goed in Christus was, en dat Hij alle heerlijkheid bezat. Dit vertroostte mij en ik had hoop, dat de Heere mij Zijn heerlijkheid getoond had.

Ik bemerkte ook een dwaling in mijn hart; want ik meende, dat Christus dan in Zijn heerlijkheid verschijnt, wanneer Hij het hart door het een of ander wonderlijk licht met verwondering over Zijn persoon vervult, en zo de ziel met heerlijke werkingen

der genade vervult; terwijl ik nu zag, dat dit de zuiverste, liefelijkste openbaring van de heerlijkheid van Christus was, die al mijn heerlijkheid verduisterde, en een fundament legde, om alleen in Hem te roemen. Ik zag, dat het dit was wat in Jes. 6 geschreven staat: ik kreeg te zien dat mijn ziel en tong onrein waren en dat alle goed in Hem was.

Toch zag ik, dat een deel van de heerlijkheid van Christus nog niet geopenbaard was; want hoewel Hij mij Zijn heerlijkheid zodanig had doen zien, dat al mijn persoonlijke heerlijkheid daardoor verdwenen was, nochtans had Hij mij Zijn heerlijkheid niet zo getoond, dat al de heerlijkheid van alle ere, en genoeg, en goede dingen, die in deze wereld Zijn, er door was weggenomen. Daarom ging ik er om bidden, want ik zag, dat ere ook een heerlijkheid had.

19 September

Op de Sabbatdag was ik des avonds in het gebed en ik zag, dat mijn hart telkens weer geneigd was mijn geloof en vertrouwen weg te werpen, alsof het van mijn eigen maaksel was. Maar de Heere liet mij zien, dat ik alleen door het geloof God moest aangrijpen en hebben, waaruit ik zag, dat ik ook mijn God moest verwerpen, als ik mijn geloof wegwierp. Ik gevoelde nu, dat God zeer dierbaar was, en Christus zeer dierbaar, en hierdoor was ook mijn geloof mij zeer dierbaar. En ik zag, dat het geen vermetelheid was God dierbaar te achten, of Hem bij mij te houden.

2 Oktober

Op Zaterdagavond en dezen morgen zag ik de goedheid Gods over mij, de minste van mijns vaders huis, dat Hij tot mij het Evangelie had gezonden, waarover ik zeer aangedaan was. Ik zag wat een grote zegen het voor mijn kind zou Zijn, als het door middel van mij ook tot Hem mocht komen.

De heerlijkheid van deze goedertierenheid ziende wekte de Heere mijn hart op, te begeren, dat wij Zijn inzettingen in deze plaats mochten hebben en dat Hij die mocht zegenen, en dat Zijn arme gemeenten onder ons mochten blijven voortbestaan; die beschouwende als middelen om het Evangelie te handhaven en te verbreiden. Met het oog hierop was mijn hart zeer begerig, dat Hij ze, uitwendig en inwendig, om Zijner goedertierenheids wille, mocht ondersteunen.

Hier zag ik een krachtige beweegreden om voor haar te bidden, ook om der wille van het nageslacht, hier meer nog dan in Engeland, waar de zonde en boosheid zo overvloedig was, om er de kinderen mede te besmetten. Ik begeerde de Heere beter te kennen, opdat ik Hem aan dit geslacht mocht bekendmaken.

6 Oktober

Ik zag in het gebed, dat niet zozeer deze of die bijzondere zonde, welke tot losheid van God leidt. Maar dat mijn voortdurende scheiding, gescheidenheid en afstand van God mijn grote zonde was. Hierop zag ik, dat Jezus Christus nabij mij, de naast bij mij zijnde was, omdat Hij de plaats inneemt als Middelaar tussen God en mijn ziel; evenals in een put een middenman, zoowel Hem die boven Hem als die beneden Hem is vasthoudt.

Ik zag, dat niemand in de bres kon staan, die de zonde heeft gemaakt, dan Hij, deze Middelaar, die de rechtvaardigheid heeft voldaan. Hierop werd mijn hart opgewekt, tot dankbaarheid om dezen Middelaar Christus Jezus aan te grijpen; ziende het voorwerp des geloofs zo dicht bij mij, en van zulk een waardij, dat Hij de breuk geheeld had; en dat zoveel liefde zo dicht bij mij was gekomen.

Ik overwoog ook, dat Christus mij zeer nabij was door Zijn woord en de stem Zijns woords. Christus tussen God en mij, die verre van elkaar waren; het woord tussen Christus en mij; en het geloof zich met het woord verenigende. Het woord aan de zijde van Christus en het geloof aan onze zijde. Nabij u is het woord, (Rom. 10) hetwelk is het woord des geloofs. Staat het woord tegen en gij staat de Heere tegen, daar Hij is, en waarin Hij zeer nabij is; daarom ontvangt het woord, waarin Hij zeer nabij is, en gij ontvangt de Heere.

7 Oktober

Ziende hoe gaven en ere met elkaar gepaard gingen in een ander, namelijk, **T. H.** begon ik lust te krijgen in zulk een voortreffelijkheid. Hieruit zag ik, dat ik gewoonlijk in mijn bediening lust had iets voortreffelijks te zijn en daarvoor mijn best deed. Nu vernederde de Heere mij hierover, door mij te laten zien, dat dit een duivelse hoogmoed was. De Heere maakte mij erkentelijk voor dit inzicht en gaf mij in het hart er tegen te waken.

8 Oktober

Ik was zeer treurig gestemd, als ik zag op de uitwendige behoeften van het land, en wat van mij en de mijne zou worden, als wij geen kleding meer zouden hebben, naakt zouden moeten gaan, en alles moesten uitgeven om onze schulden te betalen. Hierop bracht mij de Heere aan het hoogschatten van Zijn liefde, en Hij deed mij daarmede vergenoegd zijn.

- (1) Met Zijn liefde, al zou Hij mij alle zegeningen onthouden;
- (2) daarom begeerde ik die te kennen;
- (3) Om er mijn hart door te bedwingen;
- (4) Opdat ik ze niet mocht misbruiken. Maar eren. Daar bleef ik bij en ik smeekte om dit deel voor mezelf, en voor mijn kind, en voor de gemeente, en ik droeg die op aan de ingewanden des Heeren.

Zodanig nu was de goedheid van Christus, dat, toen ik de volgende dag naar Boston ging om mijn vader te horen preken, mijn ziel weer in hetzelfde punt versterkt werd, toen hij over de vergenoeging predikte. Hierdoor werd ik in het geloof bevestigd, en leerde ik hoe een Christen bevestigd wordt:

- (1) Wanneer hij hetzelfde, dat hij op zekere tijd, of door zeker mens heeft horen prediken, door een ander mens of op een anderen tijd hoort bevestigen;
- (2) wanneer hij iets in de eenzaamheid leert en hij hoort hetzelfde weer in het openbaar verkondigen.

9 Oktober

Op Zaterdagmorgen gevoelde ik een sterke begeerte nog wat te leven, om God te mogen zoeken, opdat ik Zijn werk aanschouwen en Hem voor mijn dood bekendmaken mocht. Toen zag ik, indien er zulk een dankbaarheid was voor verlossing uit ellende, hoeveel groter genade het was bevrijd en verlost te Zijn van de zonde. Dit deed mij de liefde van Christus zien in mij te verdrukken en met gebrek te beproeven, omdat ik door deze beproevingen mijn zonden te zien kreeg en daardoor mijn hart van de zonde werd losgemaakt. Zo zag ik, dat daarin geen toorn. Maar liefde, ja de grootste liefde was, wijl Hij mij daardoor van mijn zonde verlost. Hierop leerde ik drie dingen:

- (1) Dat die ziel, welke gevoelde, dat de zonde het grootste kwaad is, gewillig, ja, blijde zou Zijn, als de Heere haar er van wilde verlossen, al was het ook door enigerlei ellende, noden, smarten of verzoeken.

(2) Wanneer zij verlost was, zou zij er de Heere even dankbaar voor zijn, als dat Hij haar van de hel verlost had.

(3) Zij zou dit als het hoogste getuigenis van Gods liefde aanmerken, dat Hij haar van het grootste wee verlost; daarom hebben zij, die de heiligmaking niet voor een bewijs van de rechtvaardigmaking houden, het kwaad der zonde nooit waarlijk gevoeld. Terwijl ik dit in het gebed overpeinsde zag ik, dat mijn ziel dan waarlijk van de zonde was gescheiden, wanneer Christus Jezus in mijn ziel was ingekomen in de plaats mijner zonde; wanneer Hij zo dierbaar was als de zonde dierbaar was geweest; wanneer Hij heerste gelijk de zonde mij eenmaal overheerst had. Hoe liefelijk kwam mij dat voor, als God dat wilde doen, en ook hoe redelijk, dat het zo zou Zijn; en dit maakte de Heere waarlijk zo voor mij.

Zo leerde ik deze regel, dat als ik wilde, dat enige zonde zou worden ten onder gebracht, dan moest ik daarom niet alleen werkzaam zijn. Maar om Christus in hare plaats te krijgen, opdat Zijn liefelijkheid, Zijn kracht, Zijn leven daar mocht wezen, en zo van Christus voor het tegenovergestelde genade begeren. Want

(1) het zou lang kunnen duren voordat Christus komt en genade schenkt, zodat de ziel in hare ellende neerligt. Maar Christus kan dan reeds tegenwoordig zijn.

(2) In de roeping wordt eerst Christus geschonken en dan de heiligmaking; zo zal het ook weer Zijn in de vernieuwde bekeringen der heiligen.

(3) Anders begeer ik de weldaden van Christus, zonder Christus. En vervloekt is die ziel, die afkerig is, dat Christus de plaats zou innemen van een lage begeerlijkheid, opdat Christus voor haar mag Zijn, wat eens een snode lust voor haar was.

16 Oktober

De dag van het Sacrament gaf de Heere mij te gedenken aan (1) mijn verzuimen, en (2) aan mijn gemis. Mijn verzuim van de plichten in het verborgen voor mezelf, en voor mijn vrouw, mijn kind, mijn maagschap, de gemeente en mijn mededienstknechten; dat ik ze niet onderrichtte, vermaande, verlevendigde, en hun niet tot een voorbeeld was.

De Heere deed mij zien dat de oorzaak van dit alles was:

(1) onkunde: ik wist niet hoe, of waarover, ik met hen zou spreken;

(2) Smakeloosheid: ik had geen lust in. Maar een walging van die wegen;

(3) hoogmoed: omdat ik het niet zo goed kon doen als ik wilde, ik wilde niet spreken wat ik kon zeggen;

(4) Lauwheid: ik kwam niet uit voor de ere Gods;

(5) Luiheid en traagheid: een afkeer van het mij druk te maken;

(6) Liefde tot de studie;

(7) Gemis van tedere liefde;

(8) Bevattingen van onvruchtbaarheid: al zou ik het beproeven, ik zou toch geen goed doen, en daarom wilde ik niet op de rotsen zaaien. Toen dacht ik, indien dit laatste mij zou verhinderen, waarom zou het dan de Heere niet ontmoedigen, die zo dikwijls Zijn kostbaar zaad op mijn rotsen gezaaid en alles verloren had?

Hier kreeg ik te zien, dat ik onwetend was, en niet wist wanneer te spreken, en hoe dat te doen, en hoeveel. Nochtans zag ik, dat, al had ik recht gehandeld, ik toch die beginselen welke deze nalatigheid veroorzaakten moest bewenen en er niet aan toegeven, met welk doel ik in het Sacrament tot de Heere kwam.

Ik zag toch, dat goede plichten konden gedaan, en soms wettig konden nagelaten worden, en nochtans beide uit verkeerde beginselen; en dat ik, wanneer de verkeerde beginselen genezen waren, dan moest nagaan of het mijn plicht is, en hoever mijn

plicht reikt. Ik zag dat dit een regel van zonderling nut is, om te weten wanneer iets kwaad is, waarvan ik denk, dat het goed en recht is.

Ik zeg, laat het zijn, dat het geoorloofd is. Maar ziet of deze geoorloofde zaak niet uit een verkeerd beginsel voortkomt. Geneest dat, en dan zal het andere wel volgen. Zo kan een mens naar de hoogste plaats streven, en wie de meeste zal Zijn; of, iemand denkt, dat woeker geoorloofd is. Ik zeg, let op het beginsel waaruit die dingen voortkomen.

Ik zag mijn gemis.

- (1) Ik miste kennis van de waarheid en de heerlijkheid van de wil Gods in de Schrift;
- (2) Wijsheid om anderen te leiden;
- (3) Dagelijkse bekering, welk gemis veroorzaakte, dat de Heere zich mijner niet ontfermde, noch tot mij kwam.
- (4) Ik was met verschrikkingen en vrezen, bevangen, in het duister verkerende, en onder de verberging van des Heeren aangezicht;
- (5) Het gemis van een geest des gebeds benauwde mij, ik had woorden zonder liefde hetwelk ik als het toppunt van alle ellende beschouwde.
- (6) Gemis van ijver voor de ere Gods; maar een liefhebben van mijn eigene eer en van mijn eigene voortreffelijkheden, ja, van de uitnemendheden Gods, tot dat einde.
- (7) Gemis van blijdschap in de Heere en in Zijn wil. Maar een nahoereren van geoorloofde dingen.
- (8) Een grote mate van gebrek aan liefde tot anderen.

Ik peinsde deze avond over Christus en zag,

- (1) dat er een noodzakelijkheid was van een Middelaar in betrekking tot Gods waarheid en heiligheid.
- (2) Ik zag door de getuigenissen die van Hem zijn gegeven, dat dit de Messias was.
- (3) Ik zag niet, dat Hij de mijne was, omdat ik daarvan geen volstreckte belofte zag. Maar de Heere klaarde dit genadiglijk voor mij op uit Joh. I: 12, dat zij die Christus aannamen (Christus zelf, al hadden zij geen belofte) kinderen Gods waren. Nu zag ik, dat Christus aannemen, het tegenovergestelde was van wat zij deden, die Hem niet aannamen, toen Hij tot het Zijne kwam.

- (1) Zij erkenden niet, dat Hij het was;
- (2) zij zagen geen heerlijkheid in hem;
- (3) zij omhelsden Hem niet met hun ganse hart, om datgene voor hen te Zijn, waartoe Hij was gekomen, namelijk: om Koning, Profeet en Priester te Zijn; en zo zag ik wat het was, Hem aan te nemen. Opnieuw overtuigd zijnde, dat Hij deze Messias is, gaf de Heere mij Hem met mijn genegenheden te omhelzen, alsof Hij tegenwoordig was, namelijk: Om mij als Profeet te leiden, als Koning te regeren, en als Priester de zonde en de dood te niet te doen.

Nu zag ik hier twee dingen:

- (1) Dat het ware geloof niet was, zichzelf te leiden, te regeren en de zonde te overwinnen, en zichzelf te gehoorzamen; want dit is onszelf tot onze eigene zaligmakers te maken; Maar Christus aan te kleven, die dit alles wil doen, opdat Hij ons geloof uithale, om Hem hiertoe te omhelzen. Hieruit zag ik, dat het verwaarlozen van de plicht even snode zonde is als een dadelijke zonde, omdat Christus door onze dadelijke zonde niet zo beledigd wordt, als daardoor, dat wij niet tot Hem komen en Hem aangrijpen om die weg te nemen. Het ene, namelijk, het doen is Zijn werk. Maar Hem aan te kleven is ons voornaamste werk. Ik werd er in bevestigd, dat dit de rechte daad des geloofs is.
- (2) omdat het geloof een blote ontvanger is; (2) Uit Joh. IV: 10: "Zo gij begeerd had, Hij zou gegeven hebben". Ik zag ook, dat het geloof zwak en verdeeld zijnde nog vele

zonden in mij waren; en dat met dit geloof een dagelijkse bekering noodzakelijk was. Ik zag dat deze bekering, dit berouw, voornamelijk bestond in het treuren over de zonde, welke Christus door het geloof nog niet had weggenomen.

Ik kreeg te zien, dat ik moest treuren over

(1) mijn niet tot Christus gaan, om mijn zonde weg te nemen, hetwelk ik dagelijks vergeet;

(2) over het kwaad mijner zonde en hare gekantheid tegen hem, welke Hij niet wegneemt;

(3) daarvoor, dat Hij die niet wegneemt, en dat ik Hem reden geef mij te verlaten;

(4) aangezien ik Hem gekruisigd heb. Hier zag ik, dat ik geen reden had in de zonde voort te gaan.

(1) Omdat die Christus verwond had;

(2) Omdat Christus gestorven was, opdat de zonde zou sterven en niet leven.

En zo steunde mijn ziel dezen dag liefelijk op Christus door het geloof en zij werd zeer vertroost.

Ik zag echter, dat er in een ding nog bedrog kon schuilen, namelijk, in te redeneren, en mijn hart daardoor te overreden, om door de kracht daarvan een plicht te doen.

(1) Om een waarheid te geloven, niet alleen door middel van de rede. Maar alleen op dien grond, dat het met de zuivere rede overeenstemt, dat Christus moest lijden, omdat God anders onwaar en Zijn woord niet waarachtig zou zijn;

(2) Om een plicht te doen uit overreding van de rede, omdat die mij behaagt, niet omdat het de Heere behaagt.

Hier zag ik, als het uit de rede voortvloeide, dat de kracht der rede mij nooit tegen mijn eigenen wil en doel zou doen ingaan.

18 Oktober

Op Maandagmorgen werd mijn kind geboren. Toen mijn vrouw in arbeid was gaf de Heere mij te bidden, dat zij verlost en het kind ons genadig geschonken mocht worden. De dag te voren aan het Avondmaal had ik enig bewustzijn van goedertierenheid en de Heere hield mijn hart daar. Maar ik begon te denken, dat het wel zou kunnen zijn, dat het niet zo was, en dat zij lang in haar weeën zou blijven, en dat de Heere mijn zonde zou gedenken. Ik begon mij het ergste in te beelden en mijn hart werd met vreze gekweld. In die tijd vernam ik dat mijn vrouw reeds genadiglijk verlost en mijn kind geboren was.

Hierop zag ik des Heeren goedertierenheid en mijn dwaasheid, dat ik mijn hart met vreze verontrustte over iets, dat nooit zou geschieden, en dat ik mij niet liever aan de wil des Heeren onderwierp, om, er kome wat er kome, daarin te berusten. Toen het geboren was, was ik zeer aangedaan en mijn hart kleefde de Heere aan die het had geschonken. Er kwamen gedachten in mij op, dat dit het begin was van meer ontferming voor het toekomstige.

Maar de vraag kwam in mij op: Zal de Heere er voor zorgen? En ik zag, dat de Heere de mens tot grote heerlijkheid had gemaakt, om Hem te prijzen, en dat Hij daarom voor Hem zou zorgen; hoewel het soms scheen, dat de Heere alle mensen te vergeefs geschapen had (Ps. 89). Deze plaats verstond ik aldus: God heeft de mens geschapen tot Zijnszelfs heerlijkheid, en daarom tot grote heerlijkheid, al was het dat Hij er velen te vergeefs schiep.

De Heere schiep voornamelijk de Kerk en hare nakomelingen tot heerlijkheid, en als God hen niet verheerlijkte, dan scheen het inderdaad, alsof Hij alle mensen te vergeefs geschapen had; en dat het tevergeefs is, wanneer de mensen geen instrumenten zijn tot

Zijn heerlijkheid. Ik zag, dat God zegeningen had voor al mijn kinderen, en daarom wentelde ik hen op de Heere.

29 Oktober

Ik was zeer verontrust over de armoede der gemeenten, en ik zag, dat het een ellende was waarvan ik de oorzaak niet recht kon onderscheiden, noch hoe er uit te geraken. Ik zag echter dat de oorzaak van het een of ander kwaad kon worden ontdekt uit de wijze waarop de Heere sloeg. Nu sloeg Hij ons in uitwendige zegeningen, dus was het een teken, dat daar ons kwaad lag.

(1) In niet te erkennen, dat alles wat wij hebben van God is (Hos. II: 8);

(2) dat wij God niet dienen met hetgeen wij hebben;

(3) dat wij er op vertrouwen en hard van harte worden, *want wettige zegeningen Zijn de hemelijke afgoden, en doen ons het meeste kwaad*. Het is dan ook een teken, dat het hebben ons het meeste kwaad doet, en dat ons grootste goed daarin gelegen is, dat God ze van ons wegneemt. Dit overwegende kreeg ik liefelijk daarin te berusten, dat de Heere ons alles zou ontnemen, als het maar niet in Zijn toorn. Maar in liefde geschiedde, namelijk, om zichzelf hierdoor te meer te verheerlijken en de brandstof voor onze zonde weg te nemen.

Ik zag, dat als Gods volk gewillig en met blijdschap voor de Heere van alles kon scheiden, schattende het gewin van een weinig heiligheid meer dan genoeg om al hun verliezen goed te maken, dat de Heere ons dan goed zou doen.

31 Oktober

Op de Sabbat, na de preek, op bed liggende, zag ik,

(1) dat mijn zwakke geest mij niet in mijn werk zou voordragen.

(2) Ziende, dat mij licht, leven en liefde ontbrak, en dat ik geen brandend en schijnend licht was, zag ik, dat dit uit het gemis van de geest des lichts en des levens voortvloeide. En zoo, zag ik, dat ik vleselijk was, de Geest niet hebbende. Hierop stelde ik de vraag, of de Heere zulke diensten zou aannemen; omdat ik in de Schrift onder de dienaars van het woord er niet een kon vinden met wien het niet beter gesteld was; zij hadden licht, liefde, overredingskracht, enz.

Hierop overwoog ik,

(1) dat de Heere mijn diensten kon verwerpen, al waren ze zo goed, als ik kon verlangen;

(2) als Hij daarom deze mijn diensten zou aannemen, dat ik dan des te meer Zijn genade moest verheerlijken; en dat de genade er zich des te heerlijker in zou vertonen. Maar ik had enige twijfelingen, dat de Heere Zijn genade niet aan zulk een snode zou vereren. Maar dat hij het offer eerst welbehaaglijker voor Hem zou maken. En ik zag, dat al had ik nog zulke goede uitdrukkingen, als zij niet uit licht en leven van binnen voortkwamen, dat het dan een teken was, dat de Geest van Christus verre van mij was, en daarbij ook ver van Gods volk, waarover mijn hart bedroefd werd, Hierop nam ik mij voor in een besef van mijn boosheid neer te liggen en mijzelf en anderen wegens zulke geveinsdheid te veroordelen, en op de Geest, de Trooster, welke de Heere machtig is te geven, te wachten.

Ik kreeg ook nog op te merken, dat de oprechtheid in het doen van een plicht, zich evenzeer ontdekt in de doding wanneer het kwaad van de plicht wordt gezien, als in de verlevendiging wanneer men dien met leven doet.

3 November

Op een vastendag, mij des avonds voorbereidende tot de plicht, maakte de Heere mij gevoelig over de volgende zonden in de gemeenten:

- (1) Onkunde van zichzelf, wegens verborgen kwaden.
- (2) Onkunde van God, doordat de mensen duistere en weifelende consciënties hadden;
- (3) Christus niet alleen en van harte aankleven;
- (4) Verwaarlozing der plichten, omdat wij zo gerust en zeker zijn.
- (5) Alle middelen tegenstaan, omdat wij toch niet beter worden;
- (6) Aardsgezindheid, omdat wij niet verlangen met Christus te zijn. Ik zag, dat de zonde mijn grootste kwaad was; ik was slecht. Maar God alleen was goed, dien ik met mijn zonde tegenstond. Ik zag hoeveel reden ik had van mezelf te walgen en niet te zoeken mezelf te eren. Zal iemand begeren, dat zijn mesthoop geprezen wordt? Zal het Hem bedroeven als dat niet geschiedt? Zo begon mijn hart het zoeken naar eer los te laten. De Heere gaf mij ook iets van mezelf te zien, en het was mij een goede dag en tijd.

4 November Toen de vastendag was geëindigd ging ik tot God, op Hem betrouwende als algenoegzaam en op Hem wachtende als de werkende oorzaak, en ik zeide: "Nu, Heere, zorg voor uwe gemeenten en zend genadiglijk hulpe."

In het begin van dezen dag begon ik na te denken of het ganse land niet leed onder mijn zonden, en ik zag, dat het zo was. Dit was mij een verootmoedigende gedachte, en ik dacht, dat het goed zou doen, als ieder voor zichzelf er zo over dacht en verootmoedigd werd. Ik zag ook, dat, indien bekering de oordelen afwendt, als dan de vraag wordt gesteld, wie het Zijn, die de oordelen aanbrengen, het antwoord zou Zijn: Zij die zo gering van hun zonden denken, dat zij menen, dat God in het geheel niet toornig op hen is.

6 November

Op mijn eentje naar Roxbury wandelende, zag ik, dat het God alleen was, die mij een natuurlijk leven gaf, en ik zette die gedachte om in een gebed: O, dat ik een geestelijk leven had! dat is slechts voor de tijd. Maar dit is voor eeuwig.

8 November

Op Sabbat, na de preek op bed liggende, onderzocht ik mijn hart over dit punt, namelijk; In wiens naam ik gepreikt en in wiens kracht ik dezen dag het werk gedaan had. Ik kreeg te zien, dat er vijf dingen waren die mij sterkten, of in welker kracht ik ging;

- (1) Mijn natuurlijke sterkte; mijn lichaam is tamelijk sterk en daarom ging ik in de kracht daarvan.
- (2) De sterkte en kracht van uitwendige noodzakelijkheid; het werk moest gedaan worden en daarom deed ik het.
- (3) De sterkte van uitwendige aanmoediging, als welgevallen bij sommigen en gunst bij anderen.
- (4) De sterkte van geestelijke invloeden, die mij soms gewerden, en van ontvangen genade, en daarom zocht ik die.
- (5) De kracht van het geloof zelf, of het rusten op mijn vasthouden aan Christus, meer dan op Zijn vasthouden van mij.

Hier zag ik vier dingen:

- (1) Dat als ik zo handelde, God mij zou vloeken omdat ik vlees tot mijn arm stelde (Jer. 17: 6); en dit trof mij. Genade zelf was maar vlees in betrekking tot God.

- (2) Hier zag ik de gemeen en voorname zonde van alle mensen in hun wegen en handelingen; zij vertrouwen op zichzelf en steunen op zichzelf, en hebben in hun doen, naast God, enigen grond waarop zij staan.
- (3) Ik zag de wonderlijke vreemde werking van het geloof, dat alle dingen, ook zichzelf, van onwaarde verklaart, opdat God moge werken. Het is een geloof onder het geloof, of dat onder het geloof werkzaam is, dat de daad werkt. Een Christen gaat daardoor niet alleen uit zichzelf. Maar ook uit 'zijn geloof.
- (4) Hieruit zag ik hoe nauw het geloof een Christen aan God verbond; het heft Hem op boven de mens, buiten de mens, buiten zichzelf, tot God; zodat de Godheid, als het ware, onmiddellijk op de ziel werkt, wanneer zij dus opgeheven en uit zichzelf geheven is.

Nu rees hier een vraag op: Tot wat in God verheft zich het geloof?

Ik zag, (1) dat het zich ophief tot God als algenoegzaam, in Vader, Zoon, en Heilige Geest; en daar vindt het geloof rust.

(2) Tot God als de werkende oorzaak. Op zulk een God, en op zulk een sterkte van een God steunt het. Een tweede vraag was: Of het geloof onmiddellijk of middellijk op de werkdadigheid des Heeren berust? Ik antwoordde, op beide wijzen.

Maar (1) middellijk, op God in een gebod, want de bevelen des Heeren geven sterkte (Jozua I), en op God in een belofte, omdat een belofte sterkte geeft.

(2) Onmiddellijk, op al die verborgene, oneindige kracht en macht, welke het in God ziet en gelooft daar te zijn. Somt toch ziet het geen van beide, hoe er op te rusten; nu ziet het op hem, opdat Hij er naar moge omzien, en er overvloedig voor moge zorgen. Bovendien is er behoefte aan een onmiddellijke, almachtige kracht in Gods gebod en belofte, en daarom moet het geloof hierop rusten, anders Zijn zij nutteloos.

10 November

Ik hield een persoonlijke vasten om licht, om de heerlijkheid van Gods waarheid en van het geloof, een ingestort geloof, te mogen zien, en om een geest des gebeds, en tot overwinning van de hoogmoed, en tot bijstand, goedkeuring en bestuur, of ik weer college zou gaan geven, en om voorspoed en zegen in mijn zwakke bediening, opdat ik zo Gods naam mocht verklaren en openbaren, en dat Hij daardoor Zijn waarheid, en dus ook zichzelf en Zijn goedertierenheid in het land mocht doen blijven; evenals om voorziening in onze uitwendige levensbehoeften.

Ik zag, dat niet voor een bepaald persoon goed gezorgd kon worden, dan door de een of andere bijzondere goedertierenheid voor de algemene toestand, en daardoor zag ik, dat God wilde, dat wij niet zozeer voor onszelf, als wel voor het algemeen zouden bidden. Ik zag, dat de algemeen staat van het land van mij en iedereen eiste, persoonlijk God daarvoor te zoeken, namelijk: dat Hij ons Sion wilde opbouwen, en voor de wijnstok zorgen dien Zijn hand geplant had, en dat wij in deze nieuwe wereld de nieuwe hemel en de nieuwe aarde mochten vinden; alsook om vergeving van zonde.

Gisteravond vroeg ik mezelf af, of de Heere mij te eniger tijd tot Hem geroepen had, en ik zag, dat de Heere spotters vermaant zich op de bestraffing der Wijsheid te bekeren en naar wijsheid te graven. En vroeg in de morgen in het gebed zijnde liet de Heere mij zien, dat Hij mij tot zich geroepen had: "Kom en zoek met uw ganse hart." Dit kwam mij helder en klaar voor, en de gedachte, dat de Heere mij zou roepen, zooals Hij Abram deed, om Hem te volgen, deed mijn hart krachtig aan. Hier werd mij

enig licht geschonken over de krachtadige roeping, en ik kreeg de volgende dingen te zien:

(1) Ik zag, dat de roeping in haar begin geschiedde door het bevel Gods in Zijn woord.
 (2) Dat zij geschiedde door het woord, of het gebod des Evangelies: "Kom tot mij, keer weder tot mij!"

(3) Ik zag, dat de Heere dit krachtadig deed, door licht te schenken waarbij ik duidelijk kon zien, dat Hij mij persoonlijk riep, en, door zoowel de goedheid en liefelijkheid, als de waarheid van het gebod te ontdekken.

(4) Deze goedheid en liefelijkheid van het gebod zag ik in twee zaken:

1e. In betrekking tot de grote liefde Gods in een arm zondaar, die meent, dat God zich niet om Hem bekommert, en daarom niet wil hebben, dat hij tot Hem komt omdat hij zo goddeloos is, zulk een gebod te geven. O, het gebod, dat spreekt: "Keer nochtans weder, en zoek, en kom, getuigt van bovenmate liefelijke liefde; en

2e in betrekking tot het einddoel van het gebod, hetwelk was gemeenschap met hem, opdat Hij alles zou Zijn en alles zou doen; dit was zoet.

(5) Ik zag, dat dit niet alleen door een gebod geschiedde, hoewel het daarmede begon, doch, dat dit werd voortgezet door Zijn belofte. Ik zag, dat deze belofte nergens te zien was dan in het woord, en dat alle dingen werden beloofd aan zo iemand die komt. Hieruit zag ik, dat ik Gods verkiezing niet behoefde na te speuren, zoals ik in de morgen begon te doen, of Hij mij liefhad of niet. Want ik zag

(1) dat God de Vader genadiglijk beloofde: "Keer weder en ik zal tot u wederkeren! (2 Chron. 30).

(2) Ik zag, dat Christus beloofde; want Hij roept ons tot Zijn gemeenschap, en nodigt ons Hem aan te nemen. (Jes. 55: 1, 2).

(3) De Geest beloofde, (Spr. I) Keer weder, gij spotters, en ik zal mijn Geest over u uitgieten.

(4) God belooft uitdelging van alle zonde en bevrijding van de straf der zonde (Jer. III: 22, 23).

(5) Volharding wordt beloofd: (Joh. VI 37) "Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen."

In het begin van het tweede gebed zag ik, dat er een God was; want ik zag, dat de dingen een aanzijn hadden, daarom moesten zij dat van zichzelf of van iets anders hebben; die arme schepselen toch, de maan en de sterren konden zichzelf geen aanzijn geven.

Ik zag ook hoe ik de begeerlijkheid des vleses, de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens lange tijd had omhelsd. Hieruit zag ik, dat het niet alleen rechtvaardig en recht was, dat de Heere mijn gebeden niet zou willen horen. Maar dat het genade was, dat Hij het wilde doen; wat groter oordeel toch, dan mij over te geven om een begeerlijkheid te behagen.

Ik zag ook de hoogmoed mijns harten in nog een andere zaak. Ik zag te voren niet, dat ik werk maakte van mijn prediken uit een bevatting, dat hetgeen ik predikte voortreffelijker was dan van anderen, en dat die waarheden welke ik verhandelde uitgelezen en uitnemend waren en met hoge achting behoorden te worden ontvangen. Ware het toch niet uit zulk een dwaas begrip, dan had ik reden te denken, dat mijn bediening minder en slechter was dan van iemand anders, zodat ik mij wel mocht schamen en mijn hoofd niet oplichten om te spreken, hetgeen mij vernederde en mij mijn ijdelheid toonde, en dat ik in het doen van mijn plicht niet door zulk een beginsel moest worden aangedreven, doch

(1) omdat het Gods lieve waarheid was, die ik preekte;

(2) omdat het Gods bevel was, dat ik die zou preken;

(3) dat ik het deed terwille van God en van Zijn naam. Hier zag ik, dat de Heere, als het ware, begon mij te louteren.

Ik besloot dezen dag met enige mate van geloof; want na het gebed gaf ik alles waarom ik had gebeden aan de vrije genade Gods over.

Hieruit zag ik, dat de Heere lust had in degenen die op Zijn goedertierenheden hopen; en dat God beloofd en daarom ook voorgenomen had, alles te geven waarom ik had gebeden, en dit stelde mijn hart gerust omtrent Gods verborgen voornemen. Ik nam ook een vast besluit, om alles wat God mij zou schenken aan genade toe te schrijven, en voor het toekomende de weg der heiligheid te bewandelen.

Ik zag ook, dat mijn hart geneigd was te denken, dat ik na zulk een dag en zulke hoop genoeg had gebeden. Maar ik zag,

(1) dat hoewel God had voorgenomen goedertierenheid te bewijzen, Hij bovendien ook had voorgenomen, dat het besluit zou baren door het gebed.

(2) Dat Hij daarom wil, dat wij zullen bidden totdat Hij de zaak waarom wij bidden schenkt.

(3) Dat wanneer het besluit is begonnen te baren, al de trappen van goedertierenheid opkomen langs verschillende trappen van het gebed. Zo wanneer het geloof werkzaam wordt. Maar nog onvolmaakt is, moet men nog voortgaan met om al het overige te bidden, evenals de scheuren in de grond zich hoe langer hoe wijder openen, totdat de regen valt.

13 November

Ik overdacht de staat van het land wegens zijn armoede. Mij kwamen twee gronden voor, welke mij deden hopen, dat de Heere ons verlichting zou schenken:

1ste. Omdat, als de Heere zich voor Zijn volk heeft gegeven om hen van de grootste zonde der wereld te verlossen, Hij het dan ook zou doen van die zonden, die ons nu in zulke ellenden hadden gebracht.

2e. Omdat wij een arm verdrukt volk waren, die uit ons land waren verdreven, en nu onze vrienden en alles wat wij daar genoten moesten missen; omdat al onze smarten en het lijden, dat wij hier moesten ondergaan, deels een gevolg waren van de vervolging en wreedheid onzer vijanden, en dat, daarom, de Heere ons zou verlossen indien wij Hem zochten. "O Heere, gedenk mijn zuchtingen."

13 November

Ik zag een weinig van God, en dat het mijn plicht was Hem de hoogste plaats te geven, en Hem in Zijn hoogheid in mijn hart en oog boven alle andere dingen te verheffen. Ik zag, dat ik

(1) reden had mij te verwonderen over mijn gedrag jegens hem, die, zo hoog Zijnde, zo door mij veronachtzaamd werd;

(2) dat ik daarom tegen Hem had gezondigd, omdat ik mezelf, of de zonde, of de mensen, boven de Heere had gesteld;

(3) dat zich hierin een voorname tak van het kwaad der zonde vertoonde, omdat de verbreking van de wet Gods altijd ontstond uit de verachting van de persoon des Heeren, en uit het gering achten van Hem en Zijn heerlijkheid door vergelijkenderwijs boze dingen boven Hem te verkiezen; waardoor ik Zijn wil versmaadde;

(4) dat ik reden had te besluiten, dat, gelijk ik God veracht en andere dingen verheven en die gediend had, ik zo ook mezelf en de tegenwoordigheid van alle mensen, bij Hem vergeleken, zou verachten.

(5) De Heere deed mij die nacht neerliggen, met enig verlangen om in mezelf vernederd te zijn en de Heere te verhogen.

14 November

Op de avond van de Sabbatdag, na de preek, zag ik dat ik anderen gepredikt, en mezelf niet gevoed had. Terwijl ik zag, dat dit uit zwakheid van geloof en licht voortvloeide, kwam de Heere mij voor met Ps. 103, "Die al uwe krankheden geneest hetgeen mijn ziel enige rust gaf.

15 November

's Morgens, op mijn bed, onderzocht ik mijn hart en vroeg, wat er van zou worden, als de Heere mij zou roepen in de tijd van de lezingen weder te preken? Ik kreeg drie dingen te zien:

(1) Mijn oogmerk was Christus Jezus te eren en Zijn waarheid achter te laten.

(2) Mijn beginsel was Christus op wien ik vertrouwde, want dit troostte mij tegen het gevoel van mijn onbekwaamheid. Ik zag dat er een ongekende volheid van de Geest en van sterkte in Christus was, en dat ik niet moest uitgaan in de kracht van mijn eigene bekwaamheden, al waren die van Christus ontvangen. Maar in de kracht en de hulp van Christus Zelf.

(3) Al was, wat ik dus voor Christus zou doen, gering en onbetekenend, nochtans moest mij dit stil doen Zijn, dat het de mate was welke de Heere voor mij het geschiktst oordeelde, en dat ik het beter zou doen, als ik het kon.

(4) Dat, als de Heere mij niet voorspoedig maakte, ik zou treuren over Gods volk en over mijn onwaardigheid, en daarin berusten, dat ik mijn plicht deed.

16 November

Ik gevoelde dat mijn hart zeer smakeloos was, en mijn ziel niets dan zonde en verdriet, dood en duisternis, en in zekere zin zo goed als in de hel. Ik zag, dat niets dan vrije genade mij kon uithelpen; en daar hield ik mij aan vast, en schatte daarom deze genade hoog. Maar ik stelde de vraag: "Misschien zal zij u niet willen helpen omdat zij vrij is." Maar ik zag, dat de genade Gods lust heeft allen te helpen, die er om baden, en zich tot de genade wendden om genade. Ik zag, dat hierin een deel van Gods welbehagen gelegen is ieder gebed te horen, en dat ik op geen verborgenheden moest zien Maar alleen op dezen geopenbaarde wil van Christus, en zo nam ik voor mij daar altijd aan te houden. Ik zag dat om alles van genade af te hangen een diepe vernedering der ziel veronderstelt, onder een besef van onwaardigheid.

18 November

Toen ik de trap afgang dacht ik, dat als Paulus zo ernstig het goede zocht voor de Israëlieten, Zijn landslieden, Zijn vijanden, die Hem tegenstonden, dat hij wel zou wensen voor hen verbannen te Zijn van Christus; hoeveel te meer moest ik ernstig het goede zoeken van de zielen dergenen, die zich, onder God, aan mijn hoede en zorg hadden toevertrouwd. En zo gaf ik hen aan Gods vrije genade over om voor hen te zorgen. Des nachts kwamen twijfelingen in mij op of de Heere, al droeg ik hen aan Hem op, wel op hen zou letten. Maar mij kwam voor de aandacht, dat ik hen te vergeefs aan Hem zou opdragen, als God een afgod gelijk was. Maar dat dit niet zo was. Dit gaf mij dien nacht een zoete overreding, dat dit mijn werk niet van de Heere veracht was.

21 November

Op de Sabbatdag, na de preek, dacht ik over mijn boosheid, dat ik de dingen niet zag bij het licht des Heeren, noch overreed was door het geloof des Heeren, noch verlevendigd, noch bekrachtigd door het leven en de sterkte des Heeren. Ik verlangde de reden te weten waarom de Heere Jezus niet alleen niet zich- baar hielp. Maar ook niet inwendig werkte. Ik zag, dat de Heere niet in mij was en daarom niet in mij werkte. Toen stelde ik de vraag, waarom Hij niet in mij was? En ik zag, dat de zonde Hem van mij gescheiden had. Maar dat nochtans geen zonde scheiding kon maken, indien die niet met ongeloof gepaard ging. Indien ik door het geloof wederkeerde, zou Hij tot mij wederkeren. Toen vaardig zijnde om te komen, en ziende, dat nochtans de genade Gods alleen mij kon trekken, vroeg ik, of ik de genade Gods de ere zou geven van mij, te trekken, of dat ik die mezelf zou toe-eigenen in door mijn eigene kracht te komen? en zo gaf ik mijn ziel aan Gods vrije genade over. Toch zag ik, dat, al werkte Christus niet in mij in dezelfde mate als in Paulus, die kon zeggen, dat Christus in Hem leefde, Hij toch enigmater in mij werkte, al was het maar weinig:

- (1) Omdat ik begeerde, dat de Heere alles zou werken;
- (2) Omdat ik er over treurde, dat ik dit miste, en van mezelf walgde, wegens wat ik deed;
- (3) Omdat ik mij verblijdde als de Heere mij bewerkte. de volgende morgen zag ik de waarheid hiervan in het voorbeeld van Paulus, (2 Cor. 12) dien een scherpe doorn in het vlees gegeven was, tot wien de Heere zeide: Mijn genade, in te vergeven en aan te nemen, is u genoeg, zonder uwe verruiming en heilige aandoeningen.

22 November

Ik zag de Heere en greep door het geloof de gerechtigheid van Christus aan. Ik zag, dat ik niet alleen gebruik moest maken van de gerechtigheid van Christus, door het geloof aangegrepen, tot voldoening aan de rechtvaardigheid. Maar om het als een onbevlekt bewijs van des Heeren liefde tot mij te gebruiken, om vrede in mij te verwekken. Ik zag, dat ik er een lange tijd gebruik van had gemaakt tot voldoening. Maar niet als een bewijs van Gods liefde, en zo tot vrede. Ik zag toch, dat, wanneer de Heere mij bekrachtigd had dit en dat te doen, mijn consciëntie bevredigd was en daarin vrede kreeg; Maar wanneer ik dat miste en Christus' gerechtigheid door het geloof aangreep, dan vond ik in alles wat Hij volmaakt had gedaan, geen vrede in mijn consciëntie, als een blijk van des Heeren gunste en welgevallen.

Nademaal ik zag dat als ik iets door de hulp des Geestes deed dit mij een bewijs van Gods gunst gaf, hoeveel te meer behoorde dan alles wat Christus deed en volmaakt gedaan had mij vrede te geven en een bewijs te Zijn niet alleen van Gods gunst over mij. Maar ook van die genade welke mij ontbreekt, en waarvan het gemis mij deed twifelen aan de liefde des Heeren omdat al dat geloof en die heiligheid in Christus door het geloof het mijn is geworden, en alsof ik zelf het had gedaan.

Ik zag toch, dat ik niet aan 's Heeren liefde tot mij zou twifelen, als ik volmaakte heiligheid in mezelf had; waarom dan wel, wanneer ik zag dat ik die in Christus heb door het geloof?

Zo zag ik, dat het geloof op drieërlei wijze gebruik maakt van de gerechtigheid van Christus:

1. Tot voldoening aan de Goddelijke rechtvaardigheid, mij rechtvaardig makende.
2. Tot een blijk van Gods gunst over mij.
3. *Tot ere Gods, omdat ik daardoor God oneindig eer.*

24 November

Ik gevoelde gisterenavond veel duisternis en ongeloof, en zag, dat wanneer de duivel ons eenmaal aan het twijfelen heeft gebracht, hij ons voortdurend zal bezighouden met twijfelingen over het bestaan van God en de waarheid der Schrift. Ik zag de volgende morgen deze dwaling, namelijk: Dat ik geloofde wat de Heere sprak, omdat het met mijn rede overeenkwam, en dat ik daarmee mijn twijfelingen oploste. En ik begon te denken hoe het anders zou kunnen. Zo zag ik, dat ik inderdaad de dingen die God sprak in derzelver wezenlijkheid en in hun overeenstemming met de rede moest zien. Maar niet om dit tot de eindoplossing van mijn twijfelingen te maken, hoewel het een oplossing was. Maar wanneer ik had gezien, dat de dingen zo overeenkomstig de rede waren, dan moest ik nochtans zien op het getuigenis Gods in de Schrift als het voornaamste licht en de laatste grond van beslechting; niet geloven, dat die dingen waar zijn omdat ik zie, dat ze waar zijn. Maar geloven, dat de Heere ze klaarder ziet dan ik. Hij weet, dat ze zo Zijn en ik zie het. Maar geloof ze veel meer op Zijn getuigenis. Indien ik toch geloof, dat iets waar is omdat ik zie, dat het zo is, veel meer dan omdat God het zegt, die het beter ziet en wiens woord mij daarin vaststelt en bevestigt.

4 December

Ik gevoelde een wonderlijke wolk van duisternis, en godloochening, en ongeloof over mijn hoofd gaan, en mijn zwakheid om God te zien of te geloven. Maar ik zag, dat de Heere daarmee de volgende drie oogmerken kon hebben:

(1) Om door de onttrekking van de Geest des lichts, mij daarvan een grotere mate te geven dan ik ooit te voren had; mij een grote volheid te schenken door mij om meer te doen bidden.

(2) Mij te verootmoedigen wegens mijn vertrouwen op vorig licht en kennis, en dat ik, die zo weinig wist, zoveel heb gesproken met zo weinig licht.

(3) Om de wonde te helen van heimelijke godloochening en ongeloof welke te voren slechts dichtgegaan Maar niet genezen was. Ik zag, dat dit alles oneindige liefde en goedertierenheid. Maar tevens, dat deze toestand een diepe en dodelijke ellende was; en hoe snood ik wel moest Zijn, als ik er niet bitterlijk over treurde. Als ik toch onder de ellende der verdrukking was zou het de Heere mishagen en Hij zou zich veronachtzaamd rekenen, als ik niet tot Hem riep, veel meer als ik niet schreeuwde onder de kracht mijner zonden. Dit geschiedde 's Zaterdags-avonds.

Ik zag ook een onmetelijk onderscheid tussen het kennen van de dingen door de rede en er over te kunnen spreken; en die te kennen door het geloof, of de geest des geloofs. Het spreken over een zaak kan mij doen zien, dat die zo is. Iemands spreken over geestelijke dingen is als een redevoering van een wijsgeer over de innerlijke vormen der dingen, welke zij niet zien en nochtans zien, dat ze er Zijn; Maar bij het licht van de geest des geloofs zie ik hetgeen voorgesteld wordt zoals het is. Ik heb een God door de rede gezien. Maar de bevassing, die ik aldus van God kreeg, heeft mij nooit met verwondering en ontzetting vervuld. Maar ik heb God zelf gezien en ben in de aanschouwing van Hem verrukt geworden. Hier zag ik wat de mening was van de woorden, die Christus sprak in Joh. 14, dat de wereld de Geest niet kent en Hem daarom niet kan ontvangen, namelijk: dat het zulk een Geest is, die zulke blinken van Gods heerlijkheid en van Christus geeft, die de gelovigen, hoewel zij weer weggaan, nochtans zo goed kennen, dat zij er weder naar verlangen omdat zij ze kennen. Hier zag ik de mening van wat in Job 32: 8 staat, dat er een geest in de mens is, dat is, de rede; Maar de inblazing des Almachtigen maakt verstandig, dat is, de geest des geloofs.

9 December

's Donderdags morgens op bed liggende, nadat ik Woensdag gepreekt had, zag ik de hoogmoed van mijn hart aldus werkzaam: dat mijn hart, wanneer ik openbaar werk verricht had, dadelijk ging uitzien en onderzoeken, waarin ik goed en waarin ik verkeerd had gehandeld. Ik zag, dat ik mij verheugde in hetgeen de mens behaagd had, als iets dat goed gedaan was, en als verkeerd beschouwde, wat niet zo heerlijk was in de ogen der mensen. Hierop zag ik mijn snoodheid, dat ik het oordeel der mensen tot mijn regel stelde. Maar dat dit mijn regel moest zijn, namelijk: Te zien wat goeds ik had gedaan en daar de Heere de ere van geven, en na te gaan waarin ik had gezondigd en daarover te treuren. Ik kreeg ook dit bedrog te zien, namelijk: te preken en te bidden om geestelijke aandoening te verwekken, omdat ik zag, dat ik daardoor lof oogstte, zodat ik schrik en vertroosting predikte. Maar verkeerd om aandoening te verwekken. Ik zag ook, dat ik, op verruimingen, geneigd was iets in mijn eigene ogen te Zijn, terwijl mijn regel is, in mijn eigene ogen snoder te zijn dan iemand anders, en dat dagelijks.

10 December

Ik begon mij te verontrusten wegens mijn zonde van drift. Maar ik zag mijn hart aldus werken:

- (1) Ik was ontrust wegens de schande en de verschrikking der zonde;
- (2) ik nam voornemens;
- (3) Ik ging tot Christus om sterkte, om zo niet meer te handelen, en daarop werd ik tot rust gebracht. Terwijl ik daarentegen zag, dat het mijn plicht was, mijn ziel zwaar belast te krijgen met de zonde, als zonde; tot Christus te komen en tot Zijn bloed, om mij onuitsprekelijke vrede te geven. Hierover peinzende zag ik hoe weinig bekering er in de wereld is en over hoeveel zonden ik nog nooit berouw gevoeld had. De meeste mensen toch hadden na de zonde vrede, hetzij door ze geheel te vergeten, zodat zij zo nu en dan maar eens droefheid hadden; of anders overtrokken zij hun wond met wat algemeen hoop op barmhartigheid en genade, zonder zoete vrede door het bloed van Christus. Daarom verblijdde zich mijn hart over dit licht, waarbij ik deze algemeen wond kreeg te zien.

Hier zag ik ook de rede waarom oplopende mensen zo dikwijls door hun drift worden overwonnen; omdat zij er zo veel heimelijke verontschuldigen en vergoelijking voor hebben, als, dat het zo plotseling opkomt; dat zij er zich niet in verlustigen; dat zij er daarna zo bedroefd over zijn, en dat de vromen er ook in kunnen vallen.

Ik zag ook, dat ik alle reden had, om de Heere aan te kleven:

- (1) Omdat al mijn goed ten tijde des vredes van Hem was;
- (2) Omdat Hij mijn enige hulpe was ten tijde der benauwdheid;
- (3) Hij alleen was genoeg, wanneer, na dit leven, alle moeiten zouden eindigen.
- (4) Ik begon te zien hoe goed Zijn wil in alles was, en dat die mij moest behagen, zelfs wanneer die mij overdwarsste.

Ik begon ook God gewaar te warden in vuur, in spijze, in elke voorzienigheid, en dat de vele voorzienigheden en schepselen Gods slechts Zijn handen en vingers Zijn, waarmede Hij mij aangrijpt.

11 December

Op Zaterdagavond werd ik opgewekt, om de Geest te bidden, niet alleen om Zijn bijzondere genaden. Maar om de Geest Zelf. De grond van dit mijn gebed was:

- (1) Omdat ik gevoelde, dat de Geest zeer verre van mij geweken was. Ik bevond, dat ik zinnelijk en vleselijk was en in elke zaak door mijn eigenen geest gedreven werd en

werkte, echter gevoelde ik een weinig van de Geest Gods in enige zwakke naar Hem uitgaande begeerten; ik gevoelde Zijnen kracht niet zoals Paulus, toen hij door Hem gebonden en geleid werd; de kracht uit de hoogte.

(2) Omdat ik zag, dat dit de naaste en veiligste weg was om al de genaden des Geestes te hebben; om al de indrukken van dit zegel te hebben, door het zegel zelf te hebben, terwijl het een helen omweg was, als ik om een bijzondere genade werkzaam was, zonder dit.

(3) Omdat de Geest kan genezen, helpen, levendmaken, vernederen, en dat plotseling en gemakkelijk, terwijl het anders lang kan duren eer ik iets van die dingen kan zien.

(4) Omdat Hij genade en leven krachtdadig werkt. Mijn eigen geest, en licht, en aandoening kunnen mij bedriegen wanneer zij werken. Maar dit niet.

(5) Omdat Hij eeuwige genade werkt, gelijk Hij zelf eeuwig is.

Ik zag hier ook twee grote hinderpalen om deze Geest te krijgen:

(1) Dat ik mij met een kleine mate daarvan tevreden stelde en daar bleef zitten.

(2) Dat ik dacht, dat God niet meer wilde geven, en dat ik het er maar bij moest laten rusten zonder naar meer te zoeken.

Hier deden zich ook twee vragen op:

Vraag. 1. Of een Christen, wanneer hij een gemis gewaar wordt van het licht des levens en het geloof des Geestes, zich alleen wegens dat gemis moet verootmoedigen, zonder iets te doen door middel van overdenking en opwekking van Zijn hart, om te zien en te doen, of, dat hij die gave welke hij had moet opwekken, om te zien, en te leven, en te doen? Ik zag toch, dat een mens, wanneer hij gewaar wordt, dat hij God kwijt is, óf, in het donker zit en Hem niet kan zien, of, dat anders de duivel en Zijn natuurlijke gaven werkzaam Zijn om licht in te werpen, opdat zo iemand zich daarmee zal vergenoegen zonder verder naar de Geest des lichts uit te zien, uit een besef, dat hij dien nodig heeft; de duivel en de natuur zullen door hun werk het werk des Heeren tegenhouden of verhinderen.

Antwoord. Ik zag,

(1) dat de Schrift mij gebiedt alle middelen te overdenken en te gebruiken om de Geest deelachtig te worden, en dat ik mij daarom niet alleen tot dat een middel moest bepalen, om mij te verootmoedigen wegens het gemis van de Geest.

(2) Dat dit de regel is, dat wij alle middelen moeten gebruiken, doch, de Geest moeten toevertrouwen die te zegenen, en dat wij in het gebruik der middelen alleen moeten afhangen van, en wachten op het licht van God.

Vraag 2. Of het een plicht of een dwaling was te bidden om, en uit te zien naar de volheid des Geestes in mij, zonder door het geloof uit mezelf uit te gaan, en zodoende de volheid des Geestes buiten mij in Christus te vinden en te ervaren? En of ik mij niet kon vergissen, menende dat er niets van de Geest in mij was, omdat ik dien niet in mij gewaar werd, terwijl ik misschien te dier tijd, wanneer ik mij het ledigst gevoelde het volst kon Zijn, door het geloof in Christus? En of de volheid des Geestes in de Apostelen niet hoofdzakelijk in een kracht des Geestes bestond, waardoor zij een bestaan buiten zichzelf in Christus ontvingen, in wien hun leven en hun blijdschap was, aangezien Paulus dikwijls klaagt over Zijn zonde, en over Zijn onbekwaamheid om te denken of te spreken?

Antwoord.

Hier kreeg ik de volgende dingen te zien:

(1) Dat Christus alle volheid en dus ook alle volheid des Geestes had.

(2) Dat alle volheid, die ik in mezelf miste, in Christus was voor Zijn volk en niet voor Hemzelf; dat Hij volmaakte kennis, genade en gerechtigheid had, niet alleen opdat Hij mij daardoor in kracht kon doen kennen en rechtvaardig maken. Maar ook opdat die de mijne zouden zijn.

(3) Ik zag, dat het daarom mijn plicht was, uit een besef van mijn ledigheid tot Christus te gaan om al deze volheid die in Hem is, als de mijne te bezitten en te genieten, alsof ik die in mezelf had, omdat zij voor mij in Christus is, en daar de mijne.

(4) Ik zag, als ik aldus handelde, dat ik dan vol van de Geest was, en als een vis, die van het strand in de zee is gekomen, waar hij alle volheid van water heeft om zich in te bewegen. Zo kreeg ik te zien, dat het geloof mij eerst vol maakte, en mij eerst moest vol maken; wanneer ik het ledigst was, dan was ik door het geloof het volst. Ik zag, dat dit de weg was om met de Geest vervuld te worden, zodat ik het in mij gewaar werd.

Stefanus was eerst vol van geloof, en dan van de Heiligen Geest:

1e. Omdat dit mij het meest ontledigde, en zo het geschiktst maakte voor de Geest, om in te werken.

2e. Omdat dit vinden van de schat van alle genade in dezen akker van Christus, sterkte, blijdschap en ere voortbracht, en zo de genaden deed opleven.

3e. Omdat ik meer zou roemen in wat ik uit Christus ontving, dan in die volheid (de bron van al Zijn heerlijkheid en van Zijn welzijn en heerlijkheid) welke in Christus is, als ik eerst de Geest van Hem zou ontvangen, zonder te vinden, en uit die Geest die in Hem is vervuld en gedrenkt te worden.

(1) Ik zag dat het noodzakelijk was, dat de Heere daartoe twee dingen zou doen:

1e. Mij in Christus bevestigen, en daar vaststellen en daar een aanzijn geven.

2e. Mij de zekerheid geven, dat dit alles het mijn was; want ik zag, dat dit alleen mijn hart en ziel zou vervullen.

De slotsom van alles was, dat ik vast besloten was om de Geest te bidden en daarom bij de Heere te blijven aanhouden.

18 December

Ik zag, dat het mijn plicht was mijn zonde te bewenen; zo dat al de blijdschap, die ik nog in enig ding in de wereld vond, door mijn droefheid zou worden verzwolgen. Hier kwam mij te binnen wat het was, iemands ziel te verdrukken, namelijk: de zonde even bitter te maken als de verdrukking, en haar mijn verdrukking te doen zijn.

20 December

Ik zag mijn kwaad, dat ik er veel werk van maakte mijn zonde te zien. Maar dat het veel moeilijker was die als mijn dood te betreuren, en er over in arbeid, in weeën en smarten te zijn, om er uit verlost te worden.

Ik zag ook op de Sabbat, namelijk de dag te voren (20 Dec.), hoe mijn hart in iedere plaats kwaad vergaderde in vleselijke vergenoeging; óf ontevredenheid, door zich aan uiterlijke voorwerpen te stoten.

21 December

Ik zag, dat de mens een soort oneindig kwaad is, wanneer hem iets in de weg komt; evenals in de hel, daar hij God lastert, omdat hij tegengestaan wordt. De zonden der mensen liggen verborgen, blijven bedekt, omdat zij niet worden weerstaan.

Ik zag ook de bedrieglijkheid van het hart des mensen, dat het wanneer het zeer slecht is, begint te pogen zeer goed te zijn. Als het wat goeds heeft en gewaar wordt, wordt het opgeblazen, en verheven, en dartel.

27 December 1641

God verootmoedigde mij enigermate. Hij deed mij zien, dat ik de dood, en niets dan de eeuwigen dood, had verdiend, en dat dit mijn schuld was, wat mij verwonderd deed staan, dat ik nog enige goedertierenheid ontving. Hij maakte mij begerig de zonde als het grootste kwaad te beschouwen, en verlossing van de zonde te waarderen als een verlossing uit de hel.

Ik zag ook hoe ellendig ik was, als ik geen genade bij God had; hoe dierbaar Zijn genadige gunst was; en hoe hoogst dierbaar Christus was, door wien ik alle gunst ontving, en hoe dierbaar Zijn bloed was, zodat ik begeerde mij in niets dan in Christus te verblijden.

Einde